

Szolgálati használatra

HRAL

Nyt. szám: 264/0352

Titkos
visszavonásig

112 sz. példány

Nyt. szám: 27/0992

Titkos megcél felbontás
MH HTPCSF 26/1887/02. sz. ut.
alapján (HR/13)
20. 10. 06. Magyar L

HADTAP BIZTOSÍTÁS

1



XXII. ÉVFOLYAM
1989. 1. SZÁM

MEGJELENIK NEGYEDÉVENKÉNT
AZ MNHF-SÉG BELSŐ KIADVÁNYA

Erkezett:
az MN 4011-hez
198. 9. év 10. hó 30. nap

~~TITKOS~~
Visszavonásig

„A hadtápbiztosítás a hadműveleti és harcbiztosítás, a fegyverzeti és technikai biztosítás mellett a minden oldalú biztosítás szerves részét képezi. A hadtápbiztosítás a csapatok harcképessége fenntartásának, hadrafogható állapotban való tartásának, azok megfelelő anyagi eszközfajtákkal való ellátásának és a részükre megszabott feladatok végrehajtásához szükséges egyéb feltételek megteremtésének érdekében kerül végrehajtásra. Magába foglalja a csapatok anyagi, különböző hadtáptechnikai és egyéb anyagi eszközszükségeinek kielégítésével, a közlekedési utak és szállítóeszközök előkészítésével, üzemeltetésével, a csapat- és anyagszállításokkal, a sebesültek és betegek segélynyújtásban való részesítésével, azok hátraszállításával és gyógyításával, a járványvédelmi, közegészségügyi-higiéniái, állategészségügyi rendszabályok fogantatosításával, kereskedelmi-szociális, tábori elhelyezési biztosításával kapcsolatos rendszabályok és tevékenységek végrehajtását.”
(Csapathadtáp Utasítás, hadtest, dandár, ezred Tervezet 1. pont)

HADTÁPBIZTOSÍTÁS



Nyt. szám:

Érkezett:

az MN 4011-hez

198..... év hó nap

1989

1

MN HADTÁPFŐNOKSÉG BELSŐ KIADVÁNYA

Készült: 257 példányban

Egy példány: 82 lap

Snsz.: 41/374

Szerkeszti: a Szerkesztő Bizottság

A Szerkesztő Bizottság elnöke: Grézló Imre ezredes

Szerkesztőség: Bp. XIII., Dózsa György út 49/a,

MN Hadtáp Főcsoportfőnökség

Felelős szerkesztő: dr. Csabai György alezredes

Felelős kiadó: Dobó Péter ezredes

A HADTÁPBIZTOSÍTÁS ELMÉLETE

A csapatok hadtápbiztosításának sajátosságai hegyes terepen folytatott védelmi tevékenység esetén

Írta: Radulov G. vezérőrnagy

(A Bolgár Néphadsereg tapasztalata alapján)

(Megjelent az *Informacionnij Szbornyik* 1988. 35. számában)

Az egységek és a magasabbegységek hadtápbiztosítása hegyes terepen egy sor sajátossággal bír, amelyek a bonyolult terepadottságokkal, az úthálózat fejletlenségével, vízi akadályok meglétével (ezek eltérőek szélesség, mélység, folyási sebesség, a meder és a pont jellemzői vonatkozásában), valamint a hidrometeorológiai feltételek váratlan változásaival magyarázhatók. Mindez a harctevékenységek során megnehezíti a hadtápegységek és -alegységek egymás közötti, illetve a biztosított csapatokhoz viszonyított orientációját, korlátozza az útkiválasztás lehetőségét az anyagi eszközök utánszállítása, a sebesültek hátraszállítása esetén, megnehezíti az erők és eszközök elhelyezését, ezek összpontosítását meghatározott irányokban, gyakran akadályozza a szétbontakozást és a manővert.

A sík tereppel összehasonlítva a felsorolt nehézségek erősen negatívan hatnak a hegyekben tevékenykedő harcosok fizikai erőkifejtéseire, függetlenül a harcfeladataiktól ezek a körülmények hatással vannak személyes felszereléseikre.

Éppen ezért az egységek és a magasabbegységek személyi állományát az átlagosnál nagyobb kalóriatartalmú étellel, meleg ruhával, hegyi bakancsal, alpinista felszereléssel, nagy mennyiségű ivóvízzel kell ellátni.

Éppen ezért az ételmezési termékek választékában a fő helyet a szalonna és a nagy kalóriatartalmú koncentrátumok foglalják el.

Az étel felmelegítésére spiritusz kockát, a víz fertőtlenítésére speciális eszközöket használunk.

Külön meg kell említeni, hogy a csapatok vízzel történő ellátása (különösen a vízmentes körzetekben) komoly problémát jelent. A gyakorlatok tapasztalata azt mutatja, hogy harctevékenységek esetén a napi vízszükséglet a hegyes terepen eléri a 15 l/ember értéket. A probléma megoldása érdekében célszerű időben víztartalékot képezni és azt folya-

matosan utántölteni. A gyakorlatokon a személyi állományt egy második kulaccsal, míg az alegységeket műanyag kannákkal látjuk el.

A fenti tapasztalat csak aláhúzza a csapatok vízellátása mai szervezetének nem kellő hatékonyságát. A pontos, koordinált együttműködést az egyes szolgálatok között, véleményünk szerint akadályozza a decentralizált irányítás: a víz csapatokhoz történő szállításáért az egyik, míg a víz megszerzéséért, tisztításáért és a vízellátó pontokra történő szállításáért a másik szerv a felelős. Különböző irányokban történő tevékenység esetén ennek hatása különösen negatívan jelentkezik. Véleményünk szerint, a vízbiztosítás irányításának egy kézben történő összpontosítása, (azaz a vízkutatás, -szerzés, -tisztítás, -tárolás és a -szállítás erőinek és eszközeinek összevonása) lehetővé teszi a csapatok operatívabb és megbízhatóbb vízbiztosítását, többek között fürdés és mosás céljából is.

A gépjárművek, az önjáró és a harci technika alkalmazási sajátosságai hegyes terepen hatással vannak azon műveletek tartalmára és idejére, amelyek nélkül a fenti eszközök megbízható üzemeltetése nem biztosítható. A hegyekben jelentősen nő az üzemanyag-felhasználás, csökken a motorteljesítmény, ami csökkenti a szállító járművek teherbíró képességét. *Érzelhetően nő a kenőanyagigény:* több kell motorolajból, különböző kenő- és alacsony fagyáspontú folyadékokból.

A belsőégésű motorral működő szállítóeszközök teherhordó képességének csökkenése nagyszámú út végrehajtását teszi szükségessé az egyes áru csapatokhoz történő eljuttatása során. A Bolgár Néphadseregben alkalmazott, a hegyes terepen történő útszámnövelés kifejező együttthatók (1,5—1,7 gépjárművek és traktorok, 1,1—1,3 páncélozott szállító járművek esetén) a gyakorlatok tapasztalatai alapján nem tekinthetők reálisnak. Gyakorlatilag ezek az együttthatók 1,9—2,7, illetve 1,3—1,5 értékek között ingadoznak.

Szintén nem hagyható figyelmen kívül az a jellemző sajátosság, amely a csapatszintű szállítóeszközök utántöltéséből adódik a szállítás folyamán. Általában az utántöltést terepjáró gépjárművel vagy igáseszközzel oda-szállított hordókból vagy speciális üzemanyagtartályokból oldjuk meg.

Figyelembe kell venni azt is, hogy a csapatok hatékony hadtápbiztosításához nagy munkát kell elvégezni a terep műszaki előkészítése, a hadtápbjektumok és a szállítási útvonalak védelme terén. Így például az ellenséges aknamezőkön átjáró készítésére, a földomlások, földcsuszamlások eltakarítására, a gyakorlatok tapasztalata alapján sok speciális műszaki lőszert, robbanóanyagot, különböző műszaki felszerelést kell használni.

Jelentősen megnehezül a hadtápegységek, -alegységek és -intézmények irányítása. Ahhoz, hogy a hadtápbjektumok és az ellátott csapatok között a rejtett, megbízható és folyamatos híradást biztosítsuk még egy egész kérdéskört kell megoldanunk.

Éppen ezért a hegyes terepen vívott harctevékenység a hadtápszervek időben történő és viszonylag hosszan tartó felkészülését igényli. A felkészülés a harctevékenységi körzet azon fizika-geográfiai körülményeinek tanulmányozásával, értékelésével és számbavételével kezdődik, amelyek közvetlenül hatnak a hadtáp erők és eszközök mozgási és működési

lehetőségeire. Gondosan át kell tekinteni a csapatok képességét a kiterő manőverekre, számba kell vennünk a terepszakaszok (körzetek) védelmi lehetőségeit a hadtápbjektumok telepítése vonatkozásában.

Különleges figyelmet szentelünk a víz biztosítása és álcázás, az utak és az ösvények tényleges mennyisége és minősége, az utak fejlesztése és tökéletesítése, illetve az ellenség általi megsemmisíthetősége elemzésének, valamint értékelnünk kell az időjárási viszonyokat, mint a helyi egészségügyi szervek lehetőségeit, a személyi állománynak történő segítségnyújtás céljából.

Kiindulva a harctevékenység valószínűsíthető jellegéből, a terep tanulmányozásának eredményeiből, a terep évszakra jellemző fizika-geográfiai értékeléséből, a hadtápbiztosítás egységeit és alegységeit el kell látni a szükséges számú terepjáró szállítóeszkővel, javítókészlettel, műszaki felszerelésekkel, rőzsével, homokkal, megcsúszást és visszagurulást gátló eszközökkel. Igen fontos a belsőégésű motorok porlasztóinak speciális besabályozása is.

Ha valamilyen okból kétely támad az anyagi eszközök gépjárművön történő szállításában akkor igás vontatmányokat kell összeállítani a megfelelő felszereléssel és takarmánytartalékkal.

A hadtápegységek és -alegységek személyi állománya döntő többsége célszerű ha télen alpinista és sífelszereléssel is el van látva. Nagy jelentőséggel bír a gyógyszer-tartalék összeállítása is, a harcosok megfázás, hegyi betegségek, fagyások, valamint a hullók és rovarok csípése következtében fellépő mérgezések elleni védelme.

Magától értetődik, hogy a harctevékenységi körzetek tanulmányozása, azok mindenoldalú értékelése, a fizika-geográfiai feltételek számbavétele nem történhet öncélúan. Mindezt a csapatoknak, a konkrét hadtápegységeknek és -alegységeknek megszabott feladatok, az általános és annak sajátosságai figyelembevételével kell végrehajtani. Különösen azokra a sajátosságokra kell ügyelni, amelyek közvetlenül hatnak a harcra vonatkozó elgondolásával összefüggésben (*a harctevékenység lefolytatásának általános elgondolása az egyes időszakokban*).

A hadtápbiztosítás megszervezése során különleges figyelmet érdemel a csapatok támadásának üteme, a szállítóeszközök megengedett haladási sebessége, az előretolt és manőverező csoportok, a harcászati légideszantok biztosított rendje, a második lépcső és a tartalék erők manőverei. A lehető legteljesebb mértékben egyeztetik a hadtápszervek egymás között és csapatokkal az együttműködés kérdéseit a közeli feladat mélységére, valamennyi lehetséges tevékenységi irányra vonatkozóan. Igen gondosan, szó szerint minden apróságra kiterjedően kell összeállítani az együttműködés, az értesítés, a célmegjelölés egységes jelrendszerét, ugyanígy kell pontosítani az éjszaka is jól látható tájékozási pontokat, amelyeket hadtápegységek és -alegységek használnak előrevonáskor és szétbontáskor korlátozott látótávolság esetén.

A hegyes terep sajátosságait és a gyakorlatok tapasztalatait figyelembe véve, véleményünk szerint arra kell törekednünk, hogy a hadtápbiztosításra kijelölt egységek és alegységek széleskörűen és hozzáértően használják ki a természetes fedezékeket és a csapatok közelében települje-

nek. Ez lehetővé teszi az anyagi eszközök gyors szállítását *(egy, maximum két órával a feladatszabás után)* és a sebesültek és a betegek gyors hátraszállítását *(maximum egy órával a sebesülés után)*.

Természetes fedezékként hideg időben, hóesésben kis hegyi falvak, önálló házak, erdőgazdaságok, homokbányák, hegyi bányüzemek, barlangok szolgálhatnak. Az elmúlt háború tapasztalata alapján, az ellenesség váratlan támadásának megakadályozása érdekében el kell kerülni a hadtápegységek és -alegységek telepítését kisebb folyók és szakadékok mentén. A hadtápszervek áttelepítését úgy kell megoldani, hogy az anyagi eszközök utánszállítása, a sebesültek és a betegek hátraszállítása és gyógyítása folyamatos maradjon. A hadtápalakulatok nem tartózkodhatnak hosszú ideig az úton, hogy ne zavarják a második lépcső és a tartalék előrevonását és harcbavetését.

A csapatok hadtápbiztosítása sajátosságait áttekintve hegyes terepen történő harctevékenység esetén nem mehetünk el szó nélkül az utak átteresztő képessége növelésével összefüggő kérdések mellett sem. A gyakorlatok tapasztalata azt mutatja, hogy ezt a hegyi utak szélesítésével és javításával, az emelkedők és lejtők meredekségének csökkentésével, a szállítóeszközök pihentetésére és a különböző szállítmányok raktározására szolgáló parkolók építésével lehet elérni. A hágókon, a meredek emelkedőkön és lejtőkön meg kell szervezni a vontatókocsi-ügyeletet, a lehetséges földomlások, földcsuszamlások, hóátfúvások útszakaszain, valamint tükörjég keletkezése esetére gondoskodni kell speciális technikáról a rendkívüli helyzet megszüntetése érdekében. Ezen túlmenően, az ilyen útszakaszokon, valamint az éles kanyarokban és más veszélyes helyeken kiegészítő forgalomirányító pontokat szervezünk. Meg kívánom jegyezni, hogy az utak előkészítése, karbantartása és biztosítása terén a legbonyolultabb és a legnagyobb volumenű munkát általában a front erői és eszközei végzik.

A harctevékenység során használt országutak közelében meghatározott távolságonként (a konkrét feltételektől függően) egészségügyi segélyhelyek települnek a sebesültek és a betegek ellátása céljából (ezek közé tartoznak az ideiglenes kórházak is).

Véleményünk szerint az olvasótábor széles körét érdekelhetik az anyagi eszközök csapatokhoz történő időbeni és folyamatos szállításának — gyakorlatok során kimunkált — módszerei is. Ezt mindenekelőtt valamennyi lehetséges szállítóeszköz bevonásával érjük el. Bizonyos anyagi eszközök sürgős szállítása esetén a szárazföldi csapatok alegységeihez, széleskörűen alkalmaztuk az úgynevezett „többszörös modul komplexumokat” általában a „fentről lefelé” elv alapján, ami a szembe forgalom maximális csökkentését eredményezi.

Azokban az esetekben, amikor a gépkocsin történő szállítás nem volt megoldható, igásállatokat, néha pedig a személyi állományt is használtuk. Ebből a célból a szállítmányok átterhelésére átrakópontokat szerveztünk. Ezekben a pontokon a munka a következőképpen folyt: a szállítmányt egy 3—3,5 tonnás gépjárműről átterheltük 6—7 kétlovas kocsira kocsinként 300 kg). Az igásállatokat 100—120 kg-mal terheltük meg. A max. 30 kg súlyú terheket, kisebb távolságokra a nehezen megközelíthető

helyekre katonák szállították. Az átrakodás megkönnyítése és meggyorsítása érdekében olyan csomagolást alkalmaztunk, amely bármely szállítóeszköz esetén jól használható.

Külön alá kívánom húzni a bekerítő osztagok és a harcászati légi-deszantok hadtápbiztosításának egészen kivételes bonyolultságát a hegyes terepen: egyes esetekben ezek számára autonóm hadtápbiztosítást kell szervezni, vagy minimális anyagi eszközöket fel is kell náluk halmozni. Ekkor figyelembe kell venni, hogy a helikopterek képessége a 800 m fölötti magasságon a felére, azaz 50%-kal csökken. Ezen túl, az anyagi eszközök szállítási lehetőségeitől függően, használjuk a helikopterről repülőgépről) ejtőernyő alkalmazásával történő ellátást, illetve a helikopterek leszállópályáin keresztüli ellátást is.

A hegyes terep, a harctevékenység jellege specifikus hatással van a várható veszteségek méretére, ezek összetételére, valamint a teljes egészségügyi biztosításra. Így a harci veszteségek akár 20—30%-kal is alacsonyabbak lehetnek egy átlagos esethez viszonyítva. Jelentős százalékban nem harci eredetű veszteségek is előfordulhatnak, ezeket sziklaomlás, kövek, égés, mérgezés és más tényezők okozhatják.

A rászorulóknak megtalálásainak, illetve az egyes körzetekből történő evakuálásuk nehézségei következtében késedelmet szenvedhet orvosi ellátásuk. A fenti esetek csökkentése érdekében sebesültkereső és -evakuáló osztagokat célszerű létrehozni. A súlyos sebesülteket ágakból és sátorlappból készített hordágyon, „váltó módszerrel” szervezett igás vontatmánnyal evakuáljuk. Ez biztosítja, hogy ne csökkenjen a súlyosan sebesült harcosok evakuálásának üteme azon körzetekben, amelyek jelentős távolságra vannak a kvalifikált ápolást biztosító segélyhelyektől. Ha a segélyhelyek messze vannak, az útvonalon pihenő és melegedő pontokat szervezünk, ahol a sebesülteket el lehet látni, injekciót kaphatnak, forró teát ihatnak és meleg ételt fogyaszthatnak.

Szintén meg kívánjuk jegyezni, hogy hegyes terepen folytatott harctevékenység esetén a különböző irányban tevékenykedő alegységek sebesültjeinek speciálisan erre a célra kijelölt egészségügyi erők és eszközök nyújtanak elsősegélyt. Az első orvosi ellátás a zászlóaljsegélyhelyen történik, szintén itt döntenek az evakuálás kérdésében is. A gyakorlatok tapasztalata mutatja, hogy az egységek és magasabbegységek segélyhelyei, felhasználva a korszerű orvostudomány legújabb vívmányait képesek a legszélesebb körű egészségügyi ellátásra, beleértve a bonyolult sebést beavatkozásokat is. Ezek a segélyhelyek szükség szerint evakuálhatják a sebesülteket a megfelelő kórházakba is.

A hegyes terep sajátosságai jelentős hatással vannak a hadtápbjektumok őrzés-védelmére, a hadtápegységek és -alegységek tevékenységére. A terep védelmi tulajdonságainak hozzáértő felhasználása csökkenti az ellenséges tevékenység következtében fellépő veszteségeket, ugyanakkor a hozzáértés hiánya lehetőséget ad kis erőkkel nagy veszteség okozására. Minden esetben rendkívüli fontossággal bír a terep és az ellenség állandó megfigyelése az uralkodó magasságokról, valamint a megbízható értesítés megszervezése.

Különösen bonyolult a hadtápbjektumok őrzés-védelme éjjel, valamint a mozgás és a szétbontakozás során. Éppen ezért jó előre tanul-

mányozni kell a haladási útvonalakat. Fel kell tárni a tényleges és a lehetséges földomlás, földcsuszamlás körzeteit, meg kell jelölni az ellenség lehetséges „leshelyeit”, gondoskodni kell a hatékony átszervezésről.

A rövid pihenők alatt célszerű minden szakaszból öt-hat katonát a terep konkrét szektorainak figyelésével megbízni.

A személyi állomány és az anyagi eszközök védelmének fokozása érdekében kívánatos az összefegyvernemi alegységek hadtápszerveinek megerősítése. A gyakorlatok, de különösen a lokális konfliktusok tapasztalata azt mutatja, hogy ha a hadtápegységek és -alegységek oszlopaiban gépkocsizó lövészharcjárművek is haladnak, akkor hatékonyan biztosítja az ellenség támadásának elhárítását. Ezen kívül a diverzánsegységek elleni harchoz olyan légvédelmi géppuskával is kell rendelkezünk, amelynek nagy a hatótávolsága és biztosítja a diverzánsok csapásának elhárítását hegyes terepen.

Az esetek egy részében, a konkrét feltételektől függően a hadtápszlopok biztosítására külön alegységeket kell kijelölni az összefegyvernemi egységek és magasabbegységek állományából.

A csapatok hadtápbiztosításának megszervezésekor hegyes terepen az alábbiakat is figyelembe kell venni. Függetlenül attól, hogy a Varsói Szerződés Tagállamai határozottan kijelentették, hogy semmilyen feltételek esetén senkinek nem alkalmaznak elsőként nukleáris fegyvert, ezzel szemben a NATO országok katonai felkészülése ennek a fegyverfajtának döntő szerepet szán. Sőt a NATO az atomfegyver váratlan, tömeges alkalmazására épít. Eppen ezért a nemzeti és az Egyesített Fegyveres Erőknek készen kell állniuk a harctevékenységre az agresszor által alkalmazott atomfegyver teremtette körülmények között is. Ekkor nem feledkezhetünk meg arról, hogy a hegycsúcsok és a hegygerincek, a völgyek és az erdőségek jelentős hatást gyakorolnak az atom- és más tömegpusztító fegyverek pusztító tényezőire.

A hegyek „túloldali” lejtői védelmet nyújtanak atomcsapás esetén. Ugyanakkor hatalmas földomlások és tűz is keletkezhet. A völgyekben és az erdőkben hosszú ideig hathatnak a mérgező anyagok.

A hegyes terep érinti a hadtáp vezetését is. A terep árnyékoló tulajdonságai hatással vannak a rádió híradó távolságára is. Jelentős nehézségek adódnak a vezetékes híradás megszervezésekor, csökken az optikai, rádiólokációs és a vizuális megfigyelés lehetősége is.

Ezt és a hegyes terep egyéb, a vezetés megbízhatóságát csökkentő tényező erejét mérsékelni lehet a hadtápvezetési pontok közelítésével a csapatokhoz. Ekkor el kell kerülni a vezetékes pontok jelölt magasságokon vagy ezek közelében történő elhelyezését, mivel ezeket az ellenség tájékozódási pontként használhatja.

Összességében a leírtak meggyőzően tanúsítják, hogy a hegyes terepen történő harctevékenység esetén a csapatok hadtápbiztosítása egy sor sajátossággal bír, amelyeket a hadtápszervek személyi állományának, valamint a parancsnokoknak és a törzstiszteknek jól kell ismerniük és figyelembe kell venniük gyakorlati tevékenységükben.

A hadtestközvetlen légvédelmi rakétaezred (KUB) hadtápbiztosításának sajátosságai

Skrabán László ezredes

A korszerű tudományos-technikai fejlődés növekvő hatást gyakorol a hadügy fejlődésére is, melynek során jellemző sajátosságként jelentkezik a fegyverzet és technika gyors erkölcsi elavulása és váltása. Ha azt vesszük figyelembe, hogy századunk kezdetén korszerűbb fegyver kialakítására és azzal a csapatok feltöltésére 20—30 év volt szükséges, most e folyamat a legnagyobb államok hadseregeinél 3—4-szeresére gyorsult. Csak a legutóbbi 10—15 évben a rakéták 2—3 nemzedéke került váltásra, a repülőpark lényeges része megújult, változtak a légvédelmi rakéta és rádiólokációs fegyverrendszerek, a vezetési és híradó eszközök. Mindezek maguk után vonják a harcéljárások változását, módosulását. Hasonló tendencia tapasztalható a nagyságrendileg kisebb hadseregek fegyverzet-technikai változásainál, a harcéljárások változásainál is.

Mindezen tényezők valóság néphadseregünk szárazföldi csapatai vonatkozásában is.

Kivételesen magasak a követelmények korszerű körülmények között a vezetéssel, ebből következően a hadtáp vezetésével szemben. A tömeges pusztító eszközök alkalmazása, a manőverezőképeség és mozgékony-ság növekedése, a harctevékenység magas dinamikája szükségessé teszi az előkészítési folyamatok maximális időnorma csökkentését, a végrehaj-tók részére a feladatállítást. A harctevényeségek és azok hadtápbiztosítá-sának tervezése során mindinkább elsőrendű problémává válik a csapat-és hadtápbiztosítás valamennyi tagozatában az időnyerés kérdése.

Teljesen érthető, hogy mindezen változások, melyek a hadügyben végbementek és jelenleg is folyamatban vannak, feltételezik a fegyveres erők hadtápbiztosításának és gazdasági fejlődésének állandó növekedé-sét, *állandóan új problémák elé állítanak bennünket a hadtáp felkészí-tése, vezetése, a hadtápbiztosítási rendszer korszerűsítése terén.*

Ez a cikk a szárazföldi haderőnem korszerű csapatlégvédelmi egysé-gének a KUB kis hatótávolságú légvédelmi rakétákkal felszerelt hdt. tí-pusú csapatlégvédelmi ezred; *továbbiakban: légvédelmi rakétaezred) had-tápbiztosításának főbb sajátosságait elemzi, az ezredhadtáp-biztosításra vonatkozó általános érvényű elvekkkel, megoldásokkal a szükséges mérv-ben, érintőlegesen foglalkozik.*

I.

A légvédelmi rakétaezred rendeltetése az ellenséges légi támadóeszközök megsemmisítése az alkalmazott csapatokhoz és csapat-hadtápbjektumokhoz vezető megközelítési útvonalakon. Az időjárástól, az évszaktól és napszaktól függetlenül kerülhet harci alkalmazásra és 25—14000 méteres magasságtartományban 3,5—24 km-es távolságon megsemmisíti az ellenség különböző típusú repülőgépeit, szárnyasrakétáit és más repülőeszközöket.

Alapvető feladata részt venni az ellenség tömeges légicsapásainak visszaverésében, oltalmazni a rakétacsapatokat, a csapatok fő csoportosítását, a harcálláspontokat, csapathadtápoikat.

A légvédelmi rakétaezred három—négy légvédelmi rakétaüteggel, technikai üteggel, harcbiztosító és kiszolgáló alegységekkel rendelkezik.

Harctevékenység során az ezred harcrendje (kettő vagy egy lépcső), amely a *légvédelmi rakétaütegek harcrendjéből, a technikai üteg állásából, az ezred-harcálláspontból és a hadtáp települési körletből épül fel*. Az ezred- és üteg-harcálláspontok közötti távolság max. 20 km. A légvédelmi rakétaütegek, a peremvonalától 5—10 km távolságra foglalnak harcrendet. *A technikai üteg és az ezredhadtáp általában az ezred harcrendjén belül települ, illetve helyezkedik el, ezt az 1. sz. vázlat ábrázolja.*

A lérak. e. manővereit (áttelepülését) a hadművelet során a helyzettől függően ütegcsoportonként (ütegenként) vagy teljes állománnyal egy időben hajtja végre. Manővereit általában alegységoszlopokban hajtja végre. Lépcsőzetes áttelepülések nagysága 20—25 km, az ugrások nagysága 25 km-nél több. Összességében a légvédelmi rakétaezred képes a korszerű, magasfokú mobilitással jellemezhető harctevékenység idején is folyamatosan oltalmazni a csapatokat. Az ezred alegységei manőverének gyorsaságát biztosítja a menet lendületessége és a harci eszközök gyors telepítése, bontása.

II.

A légvédelmi rakétaezred tevékenysége hadtápbiztosításának megszervezésére döntő befolyást gyakorol a hadművelet jellege és abban az ezred harci alkalmazása.

A hadtápbiztosítás a harctevékenységek biztosításának egyik fajtája. *A légvédelmi rakétaezred hadtápbiztosításának a fogalmát azok a rendszabályok képezik, amelyek a hadtáp megszervezésére, az alegységek anyagi, technikai, egészségügyi és egyéb irányú biztosítására, valamint kiszolgálására irányulnak.*

1. A légvédelmi rakétaezred hadtápjja *állományában hadtápalegység* (ellátószázad, ezredsegélyhely), *anyagi- és hadtáptechnikai eszközök tartoznak*. Képes arra, hogy részlegesen, vagy teljesen települve, bármilyen helyzetben megbízhatóan *végezze az ezred anyagi, utánszállítási, hadtáptechnikai, egészségügyi biztosítását és egyéb irányú kiszolgálását*. Folyamatosan biztosítja az anyagi szükségletek teljes kielégítését; a szállítások időben történő végrehajtását, a hadtáptechnikai eszközök hadrafogható állapotban tartását, sebesültek, betegek részére időben vég-

rehajtott segélynyújtást és ellátást; valamint a hadtáp élet- és működőképességének fenntartását. *A légvédelmi rakétaezred hadtápjá ezred- és üteghadtápokra tagozódik.*

2. A légvédelmi rakétaezred-hadtáp *alapvető feladatai általában meg- egyeznek a hadtápbiztosításra vonatkozó általános teendőkkel. Ezek:*

a) *Az anyagi biztosítás érdekében:*

— az előljáró által elrendelt szintű készletek megalakítása és fenntartása;

az ezred alegységei meghatározott kiszabotban és időben történő folyamatos, tervszerű ellátása, illetve pótlása;

a meglevő anyagi eszközök tárolásának, nyilvántartásának, kezelésének, megóvásának és felhasználáshoz való előkészítésének, valamint a rendeltetés szerinti felhasználásának és ellenőrzésének biztosítása;

— az alegységek elszámoltatása az átvett, illetve felhasznált anyagi eszközökről.

b) *A hadtáptechnikai biztosítás érdekében:*

— a hadtáp szaktechnikai eszközök állandó hadihasználható állapotban való tartása, szakszerű igénybevételének megszervezése, rendszeres technikai kiszolgálása;

— a hadtáptechnikai eszközök tárolása, szállítása, megóvása és időben történő javításának megszervezése;

— a sérült hadtáptechnikai eszközök hátraszállításának végrehajtása.

A hadtáptechnikai eszközök javítását az ezred javító szervei, illetve kapacitásukat meghaladó mértékben a felsőbb tagozatok kijelölt javító szervei végzik.

c) *Az egészségügyi biztosítás érdekében:*

— gyógyító-kiürítő, közegészségügyi és járványvédelmi feladatok, valamint részvétel az ezred tömegpusztító és gyújtófegyverek elleni (egészség-) védelmi rendszabályainak megszervezésében és bevezetésében;

— az ezred egészségügyi anyagokkal való ellátása;

— a személyi állomány egészségügyi kiképzése.

3. A légvédelmi rakétaezred hadtápját *a következő adatok jellemzik:*

Az ezred hadtápbiztosítását az ezredhadtáp vezető szervek irányítják és az ezred állományába szervezett hadtápagegységek valósítják meg. *A hadtápbiztosítást végző üzemanyag-, élelmezési és ruházati szolgálat, a parancsnok hadtáphelyettes, az egészségügyi szolgálat ÁHKSZ időszakában a parancsnok alárendeltségébe tartozik. A közlekedési, szállítási feladatot közvetlenül a parancsnok hadtáphelyettes szervezi, irányítja.*

A hadtápagegységek rendeltetésüktől függően lehetnek: ellátó-szállító és egészségügyi biztosítást végrehajtók.

a) Az ellátószázad állománya egy szállító-, egy ellátószakaszból és raktárakból áll.

Az ellátószázad a légvédelmi rakétaezred-parancsnok hadtáphelyettesének közvetlen alárendeltségébe tartozik. *Feladata az ezredraktár mozgó anyagi eszközkészleteinek tárolása és szállítása, az előljáró raktáraiból*

kiutalt anyagi eszközök elrendelt részének felvételezése és azoknak az alegységekhez történő kiszállítása, a sebesültek és sérült technikai eszköz hátraszállításában részvétel, a parancsnokság, a törzs, a biztosító- és kiszolgáló alegységek *élelmezési* ellátása.

A tárolóalegységek (raktárak) szakmailag az anyagnem szerint illetékes szolgálatiág-főnököknek vannak alárendelve. Feladatuk az előljárástól érkező anyagi-technikai eszközök átvétele, nyilvántartása, tárolása és az alegységek részére kiutalt anyagi-technikai eszközök kiadása, valamint a felesleges és javításra szoruló anyagi-technikai eszközök átvétele, előkészítése és hátraszállításának biztosítása.

b) Az ezredsegélyhely az egészségügyi szolgálatfőnök közvetlen alárendeltségébe tartozik. Feladata az alegységeknél keletkezett sebesültek, betegek segélyhelyekre történő kiürítése, ezek fogadása, osztályozása, a vegyisugárszennyezettek mentesítése, első orvosi segélynyújtás és előkészítésük további hátraszállításhoz. Feladata továbbá a közegészségügyi-járványvédelmi rendszabályok végrehajtása. Részt kell vennie a tömegpusztító fegyverekkel mért csapások következményeinek felszámolásában és el kell látni az egységeket egészségügyi anyagokkal.

Az ezredsegélyhely 100 főt képes befogadni és két, illetve egy orvos óránként 6—8 (3—4) főt képes első orvosi segélyben részesíteni. Kiürítés esetén egy sebesültszállító gépkocsi 6 fő hátraszállítására képes. A sérültek kiürítését a harci ütegtől a SH-re az o. sebszáll. gk-val külön-külön vagy az e. sebszáll. gépkocsijainak összevont alkalmazásával.

A légvédelmi rakétaüteg és a technikai üteg egy-egy ellátórajjal rendelkezik.

Az ellátóraj rendeltetése az üteg meleg élelemmel való ellátása; az érkező lövész lőszer, műszaki, vegyivédelmi, élelmezési, egészségügyi és ruházati anyagok átvétele, kiosztása, valamint meghatározott részének tárolása, továbbá a sebesültgyűjtő fészkek berendezése, fenntartása és az elsősegélynyújtás végrehajtása.

Állományába a szolgálatvezető, egészségügyi tiszt, szakács, két fő gépkocsivezető, 2 db 3. z. tj. tdk. és mozgókonyha tartozik.

A légvédelmi rakétaüteg és technikai üteg hadtápegységei közvetlenül az ütegearcparancsnoknak vannak alárendelve.

4. Az ezredhadtáp működésének sajátosságai:

A légvédelmi rakétaezred hadtápjának megszervezése, a hadtápbiztosítás folyamatában az egyik legátfogóbb tevékenység, amely magába foglalja a hadtápegységek felkészítését a soron következő harc feladat biztosítására, a hadtápegységek csoportosítását, telepítését és áttelepítését, az után- és hátraszállítási utak kijelölését és forgalomra való berendezését, a tömegpusztító és gyűjtőfegyverek elleni védelmet, valamint az őrzés-védelmet.

Hasonlóan a gépesített lövész dd. hadtápbiztosításának rendjéhez, a légvédelmi rakétaezred-hadtáp megszervezése során is figyelembe kell venni a kialakult helyzetet, az előjáró intézkedését, a parancsnok elhatározását, illetve azokat a lényeges sajátosságokat, amelyek az oltalmazási feladatok megoldásának jellegéből adódnak.

A légvédelmi rakétaezred rendeltetéséből eredően *a hadtápbiztosítási rendszere néhány vonatkozásban eltérő a gépesített lövészezred hadtápbiztosítási rendszerétől*. Melyek lehetnek ezek az eltérések, befolyásoló tényezők?

Az ezredhadtáp telepítése során figyelembe kell venni, hogy a légvédelmi rakétaezred ütegei egymástól és az ezredtörzstől elkülönülten, aránylag nagy távolságban (15—20 km) települnek, az oda, illetve a hadsereg mozgóbázishoz vezető után- és hátraszállítási útvonalak gyakran más egységek, magasabbegységek sávján haladnak keresztül.

A légvédelmi rakétaezred áttelepülést naponta egy, vagy több alkalommal, több önálló oszlopban 2—3 menetvonalon (ezredtörzs, üteg más-más útvonalon) hajt végre, átlagosan 15—20 km távolságra. Az ezred hadtápegységei az áttelepülést általában akkor kezdik meg, ha az utolsóként állást változtató légvédelmi rakétaalegység is megkezdte az előremozgást. Ennek következtében előfordulhat, hogy az ezredhadtáp és egy-egy légvédelmi rakétaosztály között a távolság jelentősen megnő és esetenként eléri a 30—40 km-t.

Az anyagi eszközök felhasználása, utánszállítása tervezésekor elsődlegesen a magas üzemanyagfogyasztás, illetve a nagy mennyiségű légvédelmi géppuskalőszer utánszállítás a jellemző. A légvédelmi lőszerfelhasználás tervezését befolyásolja, hogy a fogyás az ellenséges légierő aktivitásának a függvénye.

A légvédelmi rakétaezred hadtápját (magasabbegység kihagyásával) közvetlenül a hadsereg mozgóbázis látja el anyagi eszközökkel (2. sz. vázlat).

A légvédelmi rakétaütegek napi többszöri áttelepülése megköveteli a kizárólag gépjárműveken történő tárolás, illetve egyes technológiai folyamatok (feldolgozás, rakaszolás stb.) áttelepülés közben történő végrehajtását. Ez azt jelenti, hogy a harctevékenység kezdetétől a hadtáprészek tehergépkocsikról funkcionálnak, amit az ellátószakasz állományában levő terepjáró tehergépkocsik teljes mértékben lehetővé tesznek.

A légvédelmi rakétaütegek hadtápját ért csapás következtében megsemmisült erők és eszközök pótlása céljából *képesé kell tenni az ezredhadtápot arra, hogy önmagából részlegét különítsen ki*. Ennek érdekében változatokat kell kidolgozni és begyakoroltatni a hadtápegységekkel arra az esetre, ha a fenti körülmények között kell feladatokat ellátni.

A légvédelmi rakétaütegek manőverét követően nem szükséges minden esetben az alegységhadtáp áttelepítése, különösen abban az esetben, amikor csökken a hadművelet üteme (és az osztály manőverének távolsága csak néhány kilométer), illetve az új harcrend helye nem biztosítja kellően a hadtáp működőképességét és az eredeti körletből eredményesen hajthatják végre ellátási feladatukat.

A gyakori manőverek miatt fennállhat az *elszakadás* veszélye, folyóakadályok leküzdésekor, egyéb természetes akadályokon történő áthaladásakor. Ebben az esetben a hadtáp vagy a légvédelmi rakétaüteggel együtt, annak közvetlen védelme alatt települjön át, illetve a hadtáp lása el a harcoló alegységeket elsősorban elsősegélynyújtó anyaggal, gyógy-

szerral, vízszállító és víztartó edényekkel (teával), tartósított kenyérrrel és konzervekkel.

A több ellátandó alegység indokolja az ezredszinten létrehozandó tartalékok optimális szintentartását, és helyének kiválasztását. Reálisnak látszik 2 db 4 tonnás tehergépkocsi, illetve 2 db 5 tonnás üzemanyag-töltő gépkocsi tartalékba való kijelölése.

A KUB légvédelmi rakétaezred hadtápbiztosítása *egyik új sajátosságként* jelentkezik az igen *magas üzemanyag-szükséglet* kielégítése. A folyamatos üzemanyag-ellátás érdekében célszerű a légvédelmi rakéta-ütegnél a meglévő 2 db üzemanyag-utánfutót az aggregátok, illetve tüzelőállás közvetlen közelében (védett helyen) telepíteni, ahonnan az utánfutót a szükséglet függvényében a harc szüneteiben bármikor végrehajtható. Előrevonáskor, állásváltáskor az üzemanyag-utánfutókat feltöltik és a töltőgépkocsik vontatmányaként mozgatják.

5. *Az ezredhadtáp az ezred és alárendelt alegységei telepítésének, áttelepítésének megfelelően települ át, azzal a céllal, hogy a harctevékenység minden fázisában folyamatos legyen az anyagi-technikai, egészségügyi ellátás, az utánszállítási útvonalak és a kiürítési útvonalak kijelölése, a hadtápilegységek és -objektumok védelme.*

A hadtápilegységek elhelyezése történhet általában az ezred harcrendjében, vagy attól 5—10 km-es körzetben a kapott feladattól és a harc-helyzettől függően. Alapelveként célszerű elfogadni, hogy a hadtápnak az első lépcső légvédelmi rakétaütegeitől való távolsága ne haladja meg a 20—25 km-t. (Áttelepülés esetén 40—60 km.)

A hadtápilegységek telepítése, elhelyezése általában egy körletben valósul meg. A települési körlet kiválasztásánál meghatározó az alegység harcrendje. A harcrendhez igazodva kell kiválasztani a hadtápilegységek részére szükséges települési körleteket.

Az ezredhadtáp-alegységek telepítéséhez 1,5—2 km² nagyságú terület szükséges. A hadműveletek során célszerű az ezred harcrendjének közepén (1), a lérak. ütegek első vonalától 10—15, illetve 30 km-ig telepíteni.

A légvédelmi rakétaezred hadtápilegységei minden esetben olyan távolságra helyezkedjenek el egymástól, hogy őrzés-védelmük egységes rendszerben valósuljon meg és megbízható összeköttetéssel rendelkezzenek.

a) Az ellátószázad telepítésénél figyelembe kell venni, hogy elsődleges feladata (az ütegek anyagi eszközökkel való folyamatos ellátása) mellett, reá hárul az ezredparancsnokság, a törzs, a biztosító- és kiszolgáló alegységek anyagellátása (ezen belül az élelmezési és vízellátása) is. Megleg ételt — ha lehet — naponta háromszor, ha erre nincs mód, akkor kétszer kell kiszolgáltatni részükre, vagy hideg élelemmel (élelem kompletet) kell ellátni őket.

Figyelembe kell venni továbbá a terepadta mozgás rejtési-fedési lehetőségeket. Az ellátószázad mozgását, tevékenységét, megóvását össze kell hangolni az ezredtörzs más szerveivel.

Az ellátószázad telepítése, illetve alkalmazása — az ezredtörzs tevékenységének fajtáitól függően — *a következők szerint történik:*

— amikor az ezredtörzs egyhelyben tartózkodik (védelemben, vára-

kozási, összpontosítási körletben stb.) akkor az ellátószázad rendszerint lőszer-, üzemanyag- és élelemellátó helyeket hoz létre;

— menetben — az ezredtörzs alegységei részére — a menet megkezdése előtt kiadott (előre kiszámított nagyságrendű) anyagkészletek felmálházása, illetve felhasználása mellett, indokolt esetben a szükséges szállító gépkocsik előremozgatása az alegységek ellátása céljából, a pihenők alkalmával. Ugyanakkor történik az élelmiszer és friss ivóvíz kiosztása is, melynek lebonyolításához az élelemellátó-alegység a helyzetnek legjobban megfelelő módszert alkalmazza;

— a tisztított és javított ruházati anyagok kiadása és idenyruhacsere lebonyolítása a harctevékenység szüneteiben, alegységenkénti ütemezéssel a parancsnok által meghatározott időpontban történik.

Az ellátószázad a légvédelmi rakétaütegek anyagi eszközökkel való ellátását az ezredparancsnok hadtáphelyettesének a hadtápbiztosítás rendjére megalkotott elhatározása alapján, az általa kialakított rendszerben (után- és hátraszállítások stb.) végzi. A feladat végrehajtása közben maximszerűen törekedni kell a komplex alkalmazásra, melynek során valamilyen szükséges anyagot egyidejűleg kell a légvédelmi rakétaüteg részére biztosítani.

A fentieknek megfelelően az ellátószázad tároló alegységei a részükre kijelölt körletben úgy települnek, hogy a szállító gépkocsik gyülekezése, fel- és lerakása anyagnemenként külön biztosított legyen, majd az egyirányba (légvédelmi rakétaüteghez) útbainduló különféle anyagi eszközöket szállító gépkocsik közös gyülekező helyen történő rendezése, besorolása, a menetokmányok felülvizsgálata, a menet megkezdése és végrehajtása egy parancsnok irányításával, rövid idő alatt, szervezetten történjen. Ugyanilyen módszert kell alkalmazni abban az esetben is, ha az alárendeltek ellátása vételezés útján történik.

b) Az ezredsegélyhely az ezredharcálláspont körzetében települ (lehetőség szerint az ezred harcrendjének centrumában) és vele együtt hajtja végre az áttelepülést is (3. sz. vázlat). Alaprendeltetése szerint fel kell készülnie hagyományos és tömegpusztító fegyverek különböző fajtái által előidézett sérülési gócok egészségügyi felszámolásában való részvételre is.

Az ezredsegélyhelyet minden időjárási viszonyok közt járható útvonalak közelében telepítik, lehetőség szerint álcázható és védett helyen. A hozzá vezető utakat be kell rendezni jól látható irányító táblákkal. Az ezredsegélyhely telepítésére legalább 100x100 m terület szükséges. A közelében helikopter-leszállóhelyet is célszerű kijelölni. Fel kell készülni arra, hogy ideiglenesen megerősítő egészségügyi erők és eszközök állnak rendelkezésére, amelyek működéséhez a feltételeket időben meg kell teremteni.

c) A légvédelmi rakétaütegek és technikai ütegellátó-raj telepítése és áttelepítése során alapkövetelmény a hadtápbiztosítás megszakítás nélküli, folyamatos végrehajtása.

Települési körlete közelében rendelkezzen lehetőséggel az ezredhadtáptól érkező szállító gépkocsik fogadására, az általuk szállított anyagok átvételére, átrakására. Legyen a közelben ivásra és egyéb szükségletre

elendő víz biztosításához víznyerő hely. Rendelkezzen megbízható összeköttetéssel az Ű. PK. és a többi hadtápegység felé. Az ellátóraj őrzése-védelme az üteg egységes őrzés-védelmi rendszerében legyen megoldható.

d) A légvédelmi rakétaosztály-segélyhely az osztály harcrendjében szervezi és végzi a sérültek kihordását, összegyűjtését, elsősegélyben, illetve a rászorulóknak első szaksegélyben való részesítését. A segélyhely minden időben járható út mellett, lehetőleg vízelőhely közelében, rejtve a terep védő adottságait kihasználva helyezkedik el úgy, hogy a légvédelmi rakétaosztály minden alegységétől képes legyen a sebesültek hátraszállítására. A segélyhely közelében gépkocsi szállító eszközök elhelyezésére alkalmas helyet kell kijelölni, ahol a sebesültek gépkocsira való felrakása biztosítható.

e) Az után- és hátraszállítások lebonyolítása céljából a légvédelmi rakétaezred az előljáró által kijelölt utakat veheti igénybe, amelyek az esetek többségében más egységek, illetve magasabbegységek működési sávjában helyezkednek el. Ez a helyzet részben egyszerűsíti, részben pedig nehezíti az ezredhadtáp tevékenységét.

Egyszerűsíti, mivel részben mentesül az útvonalak berendezésével, karbantartásával stb. járó kötelezettségektől, viszont minden áttelepülés után meg kell valósítani, ill. szerezni az együttműködést azokkal a magasabbegységekkel, amelyek sávjában az ezred az útvonalakat igénybe veszi. A légvédelmi rakétaezred-parancsnok hadtáphelyettes egyeztetni az adott útvonalakon általa tervezett után- és hátraszállítási, illetve áttelepülési feladatok adatait (időpontok, menetvonalak stb.) annak érdekében, hogy ne akadályozzák egymást az utakon haladó menetoszlopok.

Az érintett magasabbegység-hadtáptól pedig rendszeres tájékoztatást kap az útvonalak használhatóságáról, esetleg az ideiglenes kerülő utakról.

6. A gyógyító-kiürítő tevékenység rendje az ezrednél általában megegyezik a gépesített lövész dd. érvényes renddel, azonban bizonyos sajátosságokkal rendelkezik.

Miután a légvédelmi rakétaütegek esetenként az ezredtörzstől nagyobb távolságra helyezkednek el, nem lesz minden esetben megvalósítható az ütegeknél nagyobb számban keletkezett sérülteknek az ezred-segélyhelyre történő hátraszállítása. Ilyen esetekben, előre megszervezett együttműködés keretében célszerű az adott (nagyobb távolságban települő) rakétaüteg súlyos sebesültjeit a legközelebbi dd. segélyhelyre, egészségügyi osztagra stb. beszállítani.

Ugyancsak biztosítani kell a nagyobb távolságban települő rakétaüteg részére a segítségnyújtást más közeli szerv részéről olyan esetben, ha az üteg közvetlen csapást szenvedett és egészségügyi állománya nem képes a nagy számban keletkezett sérültek gyors ellátására.

Kiemelt jelentőségű az ezredhadtáp alegységeinek, de különösen az ezredsegélyhelynek a gyors, operatív beavatkozásra történő képessége a légvédelmi rakétaütegek egészségügyi ellátása és a tömegpusztulási gócok felszámolása érdekében. Ez elérhető azzal, hogy az ezredsegélyhely a centrumban, vagy az ellenséges tevékenységnek erősebben kitett üteg

irányában települ. Alkalmazásra előkészített állapotban kell tartani a sebesültszállításra berendezett tehergépkocsikat és egyéb szükségesszöket.

A sebesültek, sérültek hátraszállításának rendszerében az eltérés csupán a kiürítés magasabb tagozataiban van, mert az ezredsegélyhelyről közvetlenül kórházbázisok intézeteibe kerülnek a sebesültek. Így itt a kiürítés ideje csökken. (3. sz. vázlat)

7. *A hadtáp tömegpusztító és gyújtófegyverek elleni védelmét, valamint őrzését és védelmét az ezred védelme általános rendszabályainak keretén belül kell megszervezni, amelyek tartalma természetszerűleg vonatkozik a hadtápalegységek megóvására is. Őrzés-védelmét, tűzvédelmét az általános rendszabályoknak megfelelően a hadtáp is önállóan képes megszervezni.*

8. *A légvédelmi rakétaezred hadtápvezetése rendszerében és módszereiben megegyezik a gépesített lövész (harckocsi) dd., azonban a légvédelmi rakétaezred hadtápvezetésének megszervezése során is figyelembe kell venni azokat (az előzőekben ismertetett) sajátosságokat, amelyek közvetlenül, vagy közvetve befolyást gyakorolnak a hadtápvezetésre is.*

a) A hadtápvezetés alapját — mint általában — az ezredparancsnok elhatározása képezi. Az ezredparancsnok teljes felelősséggel tartozik a neki alárendelt csapatok vezetéséért így a hadtápszervezetek sikeres tevékenységéért, illetve az alegységek hadtápbiztosításáért is. Az ezredparancsnok hadtáphelyettes közvetlenül a seregtestparancsnok hadtáphelyettes szakmai alárendeltségébe tartozik, így a seregtesttől közvetlenül kapja meg az ezred harcfeladatával egyeztetett hadtáppintézkedést vagy hadtápparancsot. A két irányból kapott parancsok, intézkedések és a hadtáphelyzetről szóló egyéb információk, kiinduló adatai lesznek a légvédelmi rakétaezred-parancsnok hadtáphelyettes elhatározásának és az ezred harctevékenysége hadtápbiztosítási tervének kimunkálásához.

b) A hadtápbiztosítás tervezése és a feladatok végrehajtása során a hadtápvezetésre befolyást gyakorol az a tény is, hogy az után- és hátraszállítási útvonalak irányának és felhasználásának megtervezése csak azon magasabbegységek hadtápjával való együttműködéssel lehetséges, amelyek tevékenységi sávjában a légvédelmi rakétaezred települ. Az együttműködés megszervezésének kezdeményezője a HDS. htp. tő.

Ugyancsak együttműködéssel oldhatók meg egyes, az egészségügyi biztosítással kapcsolatos kérdések is.

c) Az ezredhadtáp vezetési pontja az ellátószázad körletében, vagy annak közelében települ, az ezredparancsnok által meghatározott helyen. Áttelepülést általában az ezredtörzsszel egy időben, a parancsnok által meghatározott időpontban és irányban hajt végre. Az ezredhadtáp vezetési ponton tevékenykednek a parancsnok hadtáphelyettes vezetésével a neki alárendelt szervek és szolgálatiág vezetők; a parancsnok fegyverzet-technikai helyettes a szolgálat szerveivel; az egészségügyi szolgálatfőnök, a pénzügyi szolgálat, továbbá azok a személyek, akik nem tartoznak a harcálláspont állományába.

A hadtápvezetési pont élén az ezredparancsnok hadtáphelyettes áll, aki felelős a hadtápvezetési pont megszervezéséért, munkarendjének ki-

alakításáért, fegyelem, őrzés-védelem, összeköttetés biztosításáért, a telepítéséért, áttelepítéséért, a vezetéstechnikai eszközök felhasználásáért. Összeköttetést tart a rendelkezésére bocsátott eszközök felhasználásával az ezredharcállással, a seregtest hadtápvezetési ponttal, az ellátószázad és ezredsegélyhely parancsnokaival, továbbá a szállítóalegységekkel.

Célszerű, ha a parancsnok hadtáphelyettes a feladat megkapásának időpontjában (vagy a feladat változása esetén) a harcállásponton tartózkodik és 1—2 fővel ott vesz részt a parancsnok elhatározásának megalkotásában és ott hozza meg saját elhatározását, onnan intézkedik a hadtápvezetési pont, illetve az alegységparancsnokok felé. A hadtápvezetési ponton maradó szervek, a hadtáphelyettéstől beérkező adatok és intézkedések alapján megkezdik az új feladatra érvényes hadtápbiztosítási terv kidolgozását és az elhatározás formába öntését.

Összességében megállapítható, hogy a KUB kis hattótávolságú légvédelmi rakétákkal felszerelt hdt. típusú csapatlégvédelmi ezred hadtápbiztosítása alapvetően általános elvekre épül, sajátosságai döntően a technikai felszereltséggel, különleges anyagaival és döntően harctevékenységével összefüggőek. A cikk alapvetően e sajátosságok kiemelésére törekedett. Mindezeket figyelembe véve, következtetésként vonható le, hogy a légvédelmi rakétaezred hadtápbiztosításának tervezése és szervezése során kerülni kell a szematikus megoldásokat és konkrét helyzetben a végrehajtandó feladattól és a rendelkezésre álló erők és eszközök teljesítőképességéből, a reális helyzetből kell kiindulni.

A vázlatok a folyóirat végén található.

HARCKÉSZULTSÉG ÉS HADTÁPKIKÉPZÉS

Harci helikopter dandár által 1988-ban végrehajtott repülő harcászati gyakorlatok hadtáp tapasztalatai

Dombóvári Ottó százados, Vasvári Tibor alezredes

A harci helikopter dandár a néphadsereg olyan fegyvernemi harcászati magasabbegysége, amely nélkül szinte nem kerül levezetésre koalíciós, hadsereg, hadtest — újabban dandár — légvédelmi rendszergyakorlat, illetve bármilyen szintű együttműködési tevékenység biztosítása.

Ennek megfelelően a dandár egésze, esetenként részenkénti alkalmazásának hadtápbiztosítása kettő, illetve több leszállóhely alkalmazásával (esetleg az alaprepülőtérrel 60—70 km-es távolságra) a béke-hadtáp-állományra fokozott terheket ró. *Igy többek között:*

— a hadtáp felkészítése (gyakorlatokon való részvétel) az ellátó szd-ra és a dd. segélyhelyre korlátozódik;

— az ellátó szd. és a dd. SH. állományából közvetlen repülést kiszolgáló ellátó csoportokat kell létrehozni;

— az ellátó szd. funkcionális kötelmeinek gyakoroltatása a megosztottság miatt;

— egyidejűleg kell biztosítani a készütségi és készenléti erők, eszközök magas szintű hadtápellátását is.

Összegezve a század-hadtáptagozat feladatait a dandár-hadtáptagozat feladatai végrehajtására hivatott ellátó szd. és dd. SH. hajtja végre. Ilyen módon a szakharcászati gyakorlataink a ht. és sorállománytól egyaránt magas fokú szervezettséget, hozzáértést, több esetben sajátos megoldásokat igénylő tevékenységet követel.

Gazdag tapasztalatokat szereztünk elsősorban a helikopter-alegységek harctevékenysége hadtápbiztosítása megszervezésében, vezetésében, az eszközök repülésre történő előkészítésében, folyamatos utánszállítások tervezésében és együttműködési feladatok megszervezésében.

1988-ban a gyakorlatok hadtápbiztosítása céljaként fogalmaztuk meg:

— a hadtáptörzs elméleti és gyakorlati felkészültségének erősítését, a magasabb harckészütségi feladatok végrehajtásának és a helikopterek harctevékenységei hadtápbiztosításának tervezésében, szervezésében és vezetésében;

— a CSRP. hadtáptörzs intézkedései alapján a helikopterszázadok hadtápszempontból történő átadás-átvételének zökkenőmentes gyakorlását, az összefegyvernemi hadsereg-hadtáptörzsszel való együttműködést. A hadtest hel. szd.-ok hadtápjainak megalakítását és átadását;

— hadtápszolgáltatunk gyakoroltatását a helikopter-alegységek harctevékenysége hadtápbiztosításában, valamint az alap-, közbeeső, tartalék, (leshely) repülőtereken (leszállóhelyeken) közvetlenül feladatot nem végző, nem alkalmazott hadtáptechnika és anyagi készletek repülőtérről történő kivonásának megtervezését, a mentőosztagokba kijelölt hadtáppálmány feladatainak végrehajtását;

— a hadtáp háborús körülmények közötti gyakoroltatását, a HDS. ellő. dd.-tól (HDS. Htp. I. lépcső, CSR. Ellő. szd.) biztosított anyagok felvételezésében, vasúti kirakóállomásokra beérkezett készletek átvételében és alegységekhez történő kiszállításában;

— a leszállóhelyi biztosítás hadtápfeladatainak gyakorlását;

— a hadtáptörzs gyakoroltatását a helikopter-alegységek harctevékenységei hadtápbiztosításával kapcsolatos elhatározások meghozatalában, a hadtápbiztosítási terv kimunkálásában, a hadtápinntézkedések készítésében, a hadtáp összefoglaló jelentések szerkesztésében és felterjesztésében, valamint a hadtáp élet- és működőképessége növelésének gyakorlati megvalósításában, az ellenséges csapások hadtápkövetkezményei felszámolásának megszervezésében.

A célok megvalósulása időrendi sorrendben:

A „GRÁNIT” és „ZENGŐ-88” gyakorlat szervezési intézkedésének megfelelően a dandár Andrásida leszállóhelyen két harci helikopterrel egy hét időtartamban települt. Ezzel egy időben az alaprepülőterre diszlokált 17 db MIG-21 típ. vadászrepülőgép, állandó készülségben tartottunk 4 db MI-8 típ. közepes szállítóhelikoptert, továbbá repülőterünket használta 2 db AN-26 típ közepes szállító repülőgép.

Ebben az időszakban a hadtáp fő erőkifejtését Andrásida leszállóhely feladatnak megfelelő üzemeltetési feltételeinek megteremtésére összpontosította, kiemelt figyelmet fordítva a közúton történő manőverek feszes megszervezésére, valamint az áttelepülő vre. szd. hadtápbiztosítása képezte. Andrásida leszállóhely üzemeltetése teljes egészében tábori hadtáptechnikai eszközök alkalmazásával valósult meg.

A feladat megkezdése előtt két nappal végrehajtottuk a leszállóhely hadtápfelderítését. Tisztáztuk a helyi beszerzési lehetőségeket élm. romlandó és ivóvíz vonatkozásában. Együttműködést valósítottunk meg a közelben diszlokáló szárazföldi dandárral.

A feladat végrehajtása érdekében létrehoztunk egy ellátó-kiszolgáló csoportot az alábbi összetételben: 1 fő ellő. szpk.; 1 összevont élelmezési ellő. raj (6 fő); szállítóraj (11 db gk.); élm. ruh., táb. elhe., re. mű., rk., hír, tüő. ag. szállításra; 1 üza. tö. raj: (6 gk., gk. üza., re. üza., re. kenőanyag szállításra); csökkentett szd. SH. (re. bizt. orvos, eü. katona, mentő gk., kiegészített felszereléssel együtt); ütő. szd. szolg. vez. megerősített állománnyal (egyidejűleg összevont szd. rakétákat vezette); fkm. raj; őrraj.

A helikopterrajok re. üza. szükséglete 47 t re. RT hajtóanyag volt, eszközökben rendelkezésünkre állt (töltő és szállító gk.-kban) 41 t hajtóanyag. A zökkenőmentes re. üza. ellátás érdekében a hiányzó hajtóanyagot a határőrizeti feladat biztosítására kirendelt re. üza. tö. gk. bevonásával oldottuk meg, oly módon, hogy a re. biztosító re. üza töltő gk. üresen ment egy RT szd. települési helyére, ahol előzőleg egyéb hadműveleti feladat érdekében tároltunk le hajtóanyagot. E feladat végrehajtása érdekében töltő gk.-kat kellett találkoztatnunk anyagátadó ponton, ahova a szállítandó hajtóanyag bevizsgálása céljából PL-2 tábori üza. labort is telepítettünk.

Hajtóanyag RT szd.-tól való vételezését objektív körülmények kizárták. A nagy teljesítményű re. üza. szállító gjmű. feltöltése föld alatti tartályból technikai okokból elmaradt (nem rendelkezik megfelelő szivattyúval). A gépjárművek üza. ellátását a közeli laktanyából üza. csekk ellenében oldottuk meg (eszköz a töltőhelyhez). Élm ellátást kellett biztosítani I., II., VI. norma alapján. A norma szerinti különbözetet pótlékolással, illetve startétkezés biztosításával különítettük el. Hajózó, tisztai és sorállományú étkezdét üzemeltettünk.

A repülőter műszaki biztosítást és a repülőter technikai biztosítást részben az odatelepült szovjet hel. szd.-dal együttműködésben valósítottuk meg.

Az alaprepülőteren együttműködési megállapodás alapján a vre. szd. hadtápját 7 db re. üza. töltő gk.-val megerősítettük. Biztosítottunk bevizsgálással 186 t RT hajtóanyagot, feltöltöttünk 36 db különböző típusú gépjárművet, elhelyeztünk 22 fő hajózó, 76 fő ti. tts.-t, 130 fő sorállományt, 10 fő polgári alkalmazottat. Élelmezési ellátást biztosítottunk I., II., III., VI. norma alapján. Az elszámolást az érvényben levő szabályok szerint hajtottuk végre.

A hadtáp őrzés-védelme a leszállóhelyi és a laktanya általános őrzés-védelmi rendszerében valósult meg. Szaktechnikai eszközök kisjavítását helyszínen saját erővel és eszközökkel a gk. jav. raj bevonásával oldottuk meg. A nem javítható eszközök esetleges cseréjét légi úton terveztük végrehajtani.

A hadtápvezetés az alaprepülőtérről a parancsnoki hírszisztem útján valósult meg. Az ellátószakasz-parancsnok jelentését naponta 10.00 és 17.00 időpontokban, távbeszélőn tette meg.

A vezetés alapvető okmánya az elkészített „Hadtápbiztosítási terv”, valamint vre. e.-del kötött együttműködési megállapodás volt. A gyakorlat felkészítettségére jellemző, hogy a dd. htp.-nak fel kellett készülni egy újabb leszállóhely hadtápbiztosítására, amelyet az alaprepülőterétől 120 km távolságra jelöltek ki. A hadtápbiztosítást megszerveztük, az ellátó-kiszolgáló csoport gépjárműveivel és anyagi készleteivel, személyi állományával az elrendelt időre a menet végrehajtására készen állt, azonban kiküldésükre nem került sor.

Május hónapban az előljáró kiképzési intézkedésének megfelelően bemutató módszertani szakharcászati gyakorlatot hajtottunk végre az alaprepülőteren és körzetében.

A hadtáp szakharcászati gyakorlat módszere — egyoldalú, egyfokozatú szd. repülőharcászati gyakorlatra épülő hadtáp szakharcászati gyakorlat.

Tárgya: „A harci helikopterszázad harctevékenységének hadtápbiztosítása a g. hadtest védelmi hadműveletében, valamint a g. hdt. ellen-csapása közvetlen légitámogatása hadtápbiztosításának megszervezése hagyományos fegyverek alkalmazásának viszonyai között.”

A szakharcászati gyakorlat időtartama megegyezett a repülőharcászati gyakorlat időtartamával, amely 3 napra volt tervezve. A gyakorlat második napja bemutató jelleggel került végrehajtásra. A bemutató meghívottai a CSRP alárendelt szakállománya, HDS. hadtáp, g. hdt. hadtáptörzseinek képviselői, tanintézetek htp. tanári állománya, MNHF-ség meghívottai.

Szakharcászati gyakorlat leglényegesebb céljának tekintettük, hogy erre az időre már kiadásra került az új Csapathadtáp Szabályzat (tervezet)-ben foglalt követelményeket a gyakorlatban hajtsuk végre.

A harci helikopterszázad és a biztosítására kijelölt helikopter üzem-bentartó század, illetve a repülőharcászati gyakorlatra kijelölt egyéb biztosító és kiszolgáló erők a repülőtéren „izoláltan” a leszállóhelyi biztosítást legjobban megközelítő módon települtek. Funkcionáltattuk a repülőharcászati gyakorlaton résztvevő harci helikopterszázad ellátó szakaszát (amelyet az elló. szd. állományából jelöltünk ki). A közvetlen ellátás, kiszolgálás érdekében: kettő db elm. ellátó pontot, start elm. ellátó pontot, gjmű. űza. feltöltő helyet, helikopterfeltöltő helyet, rakéta- és lőszerelőkészítő és feltöltő helyet hoztunk létre.

A szd. SH. állományából — startorvosi részleget és szd. SH.-et telepítettünk. A dd. hadtáptörzs, elló. szd., dd. SH. gyakoroltatása érdekében telepítettünk HVP-t; dd. SH.-t; az elló. szd. állományából re. űza., gk. űza. ruh. és elm. raktárt, erő és eszköz hiányában a re. rak. és lőszer szállító gépjárművek helyeit csak jelöltük.

A gyakorlat időszakára települt a dd. STGYH. (gk. és hel.), híradó z. állományából a folyamatos összeköttetést biztosító híradócsoport (hc. hel. szd. és külön a HVP részére).

A HVP állománya jártasságot szerzett a tábori körülmények között végzett törzsmunkában. A gyakorlat általános harcászati helyzetére elkészítettük a „Hadtápbiztosítás megszervezése”-nek tervét, magyarázó jelentéssel együtt. „Hadtápbiztosítás”, ennek kivonatait és a „Hadtáp összefoglaló helyzetjelentés”-t. A nagybani anyagi számvetéseket egészségügyi prognózisokat, szállítási tervekivonatokat, különböző statisztikai diagramokat a gyakorlat idejére vezényelt IBM kompatibilis számítógépen dolgoztuk ki. Első alkalommal használtuk a saját erőből létrehozott, törzsmunka végzésére alkalmas utánfutót. (Állománytáblában törzsbusz nincs rendszeresítve.)

Az állomány gyakoroltatását két fő részben hajtottuk végre:

a) Az első fő rész oktatási kérdései a következők voltak:

— harci hel. szd. htp. alegységeinek megalakítása az ellátó szd. állományából, ezzel egy időben a magasabb HKSZ végrehajtása, földi lép-

csők besorolása, anyagi készletek széttelepítésének megszervezése. A hadtápfelderítés végrehajtása;

— földi lépcsők menete, ezen belül rombolt és szennyezett útszakasz leküzdése, oszlop megfordítása, mentesítés, települési körletek elfoglalása, hadtáp harcbiztosítás megszervezése és végrehajtása;

— hc. hel. szd. harctevékenysége hadtápbiztosításának megszervezése.

b) *A második fő rész* oktatási kérdései:

— ellenséges légi erő által mért csapás következményeinek felszámolása;

— hc. hel. szd. újrabevetései hadtápbiztosításának megszervezése és végrehajtása;

— ellenséges felderítő — diverziós csoport — földi támadásának elhárítása, a támadás következményeinek felszámolása;

— a hadtáp anyagi készletek MK szintjére való feltöltése, utánszállítások megszervezése és végrehajtása.

Az oktatási kérdések 3—4 mozzanatra épültek. A mozzanatok vezetésére foglalkozásvezetőket jelöltünk ki. Foglalkozásvezetők a gyakorlatot foglalkozási jegyek alapján hajtották végre. A mozzanatok tartalmát úgy állítottuk össze, hogy az általános katonai és a szakkiképzés követelményei a gyakorlatban integrálódjanak. Igyekeztünk „háborús” követelményeket a legjobban megközelíteni. A hadtáp települési körletet egy harci helikopterrajjal ért légi csapás, az ellenség felderítő diverziós csoport földi támadását ejtőernyős rajjal imitáltuk. Az álcázási rendszabályok betartását légi fényképezéssel kontroláltuk.

A gyakorlat folyamán nagy hangsúlyt helyeztünk a helikopterek repülőtérei készülségből hívásra történő alkalmazásának hadtápbiztosítási kérdéseire. A szervezetszerű vegyivédelmi alegységet földi lépcsők gjmü.-veinek mentesítésére, furdés végrehajtására alkalmaztuk.

A gyakorlat fő tapasztalatai:

A szd. htp. telepítésénél néhány funkcionális részleg részére a 3—5 km-es távolság viszonylag nagy volt. Így pl. rakéta- és lőszerraktárt az üzemben tartó szd. fegyvercsoportjának kötelékébe kellett átcsoportosítani. Az újrabevetéshez való előkészítés kapcsán az anyagi szükségletet járműre kellett rakni és a helikopterek visszaérkezése után gépkocsival a géppárok részére gyors ütemben kellett kiszállítani. (A célszerűség gépenkénti kiszállítást követelne, azonban a meglévő tggk. mennyiség és a rendelkezésre álló idő ezt a lehetőséget adta.)

Bonyolította a helyzetet, hogy egyidejűleg volt szükség (csak részben) a hordozóeszköz cseréjére (gondola, blokk), üto. szd.-hoz való szállítására. A fedélzeti rakéta és lőszer, a gépek széttelepítési távolsága, az üto. szd. fe. csop. oldalirányú mintegy 1—1,5 km-re történő telepítése miatt, a földre rakás nem valósult meg. Ezen eszközök más célra történő alkalmazása a következőkben sem valószínű.

A hajzóótkendét a leszállóhely közelében levő hajzóótkihenő és a szd. pk. vez. pontja mellett célszerű telepíteni, melynek állományából

lehet időszakosan üzemeltetni start élm. ellátó pontot. Ez a gyakorlat folyamán ebben a formában fennakadás nélkül működött. Vizsgálni kell az élm. elló. raj és a vegyesraktár üto. szd. körletében való telepítésének lehetőségét, az ellátandókhöz való közelítés miatt.

Nem sikerült teljes egészében megtalálni a helyét és meggyőző bizottsággal működtetni a szd. SH-t. Szerény erővel és eszközeivel egyidejűleg 2—3 irányfeladatot kellett megoldania — folyamatos leszállóhelybiztosítása a starton, sérültek ellátása 3—4 km-re a szd. SH-en, az egyszakaszos rendszernek megfelelő kiürítés végrehajtása — amelyre objektíve csak részben tudott megfelelni.

Anyagi biztosítás érdekében bevonásra kerültek az üto. és hel. szd. szolgálatvezetői (kenyér és víz vételezése és felhasználók részére történő kiszállítása, mozgó kat. ker. bolt működtetése).

Ellátó szakasz pk. közvetlen kapcsolatot kell, hogy tartson nemcsak a hel. szd. pk.-val, hanem az üto. szd. pk.-val is, különösen lényeges ez, ha a szd. harcbevétel nem egyidejű, ugyanis a közvetlen újrabevetési előkészítés az ő ütemezése és szükséglete szerint történik.

Dandárszinten — amennyiben három századleszállóhely rendszerben történt az üzemeltetés — a dd. htp. telepítése, elhelyezése 5—8 km-es távolságra nem indokolt.

Ilyen esetben a hel. szd.-ok leszállóhelyei körzetében célszerű kijelölni. Ez egyszerűsíti az anyagellátást, nagyobb tartalék képezhető, a légi úton történő ellátást egyszerűsíti, a működő- és teljesítőképességet növeli.

Ismét bebizonyosodott, hogy a dd. üzemanyag-raktár telepítését jó út mellett, egyenes terepen (akár tanyákat, majorokat felhasználva) kell végrehajtani. Ezt indokolja a nagy teljesítményű re. üza. szállító gk.-k gyenge terepjáró képessége, erős borulékonysága és kicsi kapaszkodóképessége, tengelynyomása. Dandárszinten ennek módját meg lehet találni. A századok részére történő utánszállítást is csak hasonló rendszerben lehet megvalósítani. Vizsgáltuk szd. szinten az ellasztikus tartályok alkalmazhatóságát. Technikailag a szd. megoldotta, azonban eszköz és idő miatt helyette, amennyiben szükséges szállítóeszközzel történő megerősítés a célszerűbb.

A dandár hel. STGYH részére a dd. htp. állományából szinte állandó jellegűen a re. üza. tö. eszközöket kellett kikülöníteni egyrészt a beérkezett üza. leszivására és az üza. raktárba történő szállítására további vizsgálat céljából, másrészt az elkészült gépek feltöltésére. Ezt a hadtáptartalékból oldottuk meg.

Először valósítottuk meg konkrét éles tevékenységek komplex értelemben vett hadtápbiztosítását önálló keretek és tábori körülmények között működő HVP-ről. A repülőcsapatoknál eddig csak harcálláspont működött és ahol egy hadtápvezetési csoport, mindez egy települési helyen. A HPV-n települt a hadtáp- és a fegyverzet-technikai törzs, pol. o., szü. alo., szerv. kieg. alo., pü. alo. elhá. alo., ig. főti., htp. híradócsoport, őr- és komendáncsoport. A HVP a harcállásponttól 6 km-re, az elló. szd. és a jav. szd. körlete között, a hc. hel. szd. hadtápjától mintegy 2 km távolságban települt.

A személyi állomány az új vezetési helyzethez jól igazodott és minztaszerű együttműködést valósított meg, különösen kiemelkedett a folyamatos, precíz kölcsönös információcsere.

A repülés közvetlen kiszolgálásában résztvevő töltőgépjárművek felkészítésére, újratöltésére kijelölt időpontok a hívásra történő harceljárás következtében többször változtak. Ezért a mozzanatokot több alkalommal át kellett szervezni, ez nagyfokú rugalmasságot és operativitást követelt meg a gyakorlat vezetőjétől, illetve az ellátó állománytól. Az étkezések időpontjait több alkalommal kellett átszervezni, ez nagyfokú szervező-készséget, lelkiismeretes munkát követelt az I-es, II-es, VI-os normát biztosító élelmezési ellátópont állományától.

A dd. SH. telepítése, áttelepítése vonatottan került végrehajtásra. A SH. békeállománya megerősítés nélkül a telepítést, bontást normaidőre nem tudta végrehajtani. A nyári nagy meleg miatt különös figyelmet fordítottunk a folyamatos ivóvíz biztosítására, az étkezés higiénijára, az űz. töltőrajok települési körletében a tűzvédelmi rendszabályok betartására. Az űz. átfjtőhelyet (3 alkalommal 6 db gk.) habbal oltó tűztöltőgépkocsival erősítettük meg.

A gyakorlat ideje alatt 6 gépjárművön kellett kisebb javítást végrehajtani. A kisjavításokat a tábori körülmények között települt STGYH állománnyal kiküldött javítócsoportokkal oldottuk meg.

Szakharcászati gyakorlat végrehajtása után a hadtápszolgálat teljes állománya előtt értékeltük a gyakorlat mozzanatainak végrehajtását *az alábbi szempontok alapján*:

- MHKSZ-be helyezés rendszabályainak végrehajtása;
- a földi lépcsők besorolásának rendje, anyagok málházása, okmányok megléte;
- szükséges ellátási anyagok időbeni, mennyiségi és minőségi biztosíthatósága;
- a személyi állomány tevékenysége különböző feladatvégrehajtási viszonyok között;
- a harcászati követelmények gyakorlati megvalósulásának mértéke;
- elméleti ismeretanyag alkalmazásának mértéke;
- a beosztott állomány vezetése, kiadott intézkedések tartalma;
- együttműködés megszervezése.

Június hónapban került levezetésre egy RHGY az alaprepülőtérrel 28 km távolságra kijelölt leszállóhelyen. Az ellátás, kiszolgálás erőit és eszközeit a takarékosági szempontok maximális figyelembevételével jeltöltük ki. A gyakorlat időtartamát a gyakorlat vezetése 3 napra tervezte. Ehhez biztosítani kellett a már ismerttetett hadtáp funkcionális részlegeken kívül a hajózó-, műszaki és sorállomány pihentetési feltételeit. A feladat végrehajtásához engedély alapján igénybevettük a dd. tábori törzsbútorzatának 70⁰/₀-át.

Ezen a gyakorlaton alkalmaztuk a CSHSZ (Htp/43) településre vonatkozó normatíváit, ahol már figyelembe vettük az előző RHGY tapasztalatait.

Leszállóhely közvetlen közelébe telepítettük a startorvosi részleget és a rep. biztosító csoport teljes erőit és eszközeit. A leszállóhelytől 1 km

távolságra rendezték be a hajózó- és műszaki állomány pihenőhelyét, itt telepítették az élm. ellátórajt és hajzóéetkezdét, vegyesraktárt, űza. feltöltőhelyet, PL-2-es tábori labort. A re. űza. tö. gjmű.-vek telephelyét a leszállóhelytől 2,5 km távolságra jelöltük ki és rendeztük be. Töltőgépjárművek az ismételt bevetés felkészítésének időpontjában az ügyeletes mérnök utasítására kerültek előrevonásra.

A RHGY. ideje alatt végrehajtásra került 3,8 hs. hel. szd. bevetés. Ehhez biztosítottunk 72 t RT hajtóanyagot, melynek utánszállítását 2 db nagy kapacitású re. űza. szállító-gépjárművel az alaprepülőtérről hajtottunk végre.

Egyéb anyag, elsősorban élm. és re. műszaki anyag utánszállítását légi úton oldottuk meg. Ezzel megtakarítottunk kb. 200—250 szállító km-t.

Bonyolult helyzet állt elő, amikor a nagy melegben szinte egyszerre hibásodott meg a vízszállító és hűtőgépkocsink. A hűtő gk. a helyszínen nem volt javítható, így dd. szintről haladéktalanul megfelelő mennyiségű hűtőládát indítottunk útba. A gyakorlaton felhasznált 12 t rakétát közúton szállítottuk.

Kiemelt szerep jutott a környezetvédelemnek, amely széleskörű felvilágosító és ellenőrző munkával valósult meg.

Hadtápvezetés szempontjából pozitívum volt, hogy a hdt. rep. főnök a harcnap végén a harcfelelőn kívül a hadtápbiztosítás kérdéseit is koordinálta.

A leszállóhelyet a megyei párt- és állami vezetők is meglátogatták, amelyről elismeréssel nyilatkoztak.

Szeptember hónapban HM-szemle keretén belül az előljáró parancsnok vezetésével hajtottuk végre a dandár egészét érintő 3 napos RHGY-t. Az előljáró hadtáphelyettes mint a gyakorlatvezetőség tagja a dandár teljes hadtáppálmányával hadtáp szakharcászati gyakorlatot vezetett le. Egy hc. hel. szd. biztosító, kiszolgáló-ellátó erővel áttelepült a hadműveleti repülőtérré. A dd. két hel. alegysége az alaprepülőtérről hajtotta végre feladatát.

A HM-szemle időszakában mozgósítást nem rendeltek el, így a helikopter-alegységek közvetlen kiszolgálását, ellátását az ellátószázad oldotta meg. Ellátó szd. állományából jelöltünk ki hel. alegységek számára megfelelően 3 irányba tevékenykedő ellátó-kiszolgáló csoportokat.

Az ellátó szd. fennmaradó erői és az anyagi készletek egy része a repülőter körzetéből kivonásra került. Tábori körülmények között üzemelt a HVP. A kialakult helyzetet bonyolította, hogy ebben az időszakban az alapképzés is folyt. Az elló. szd. a harmadolásnak megfelelő létszámmal rendelkezett.

A kapott feladatokat nagy nehézségek árán hajtottuk végre. A célirányosság, operativitás eszközeivel naponta 2—3 alkalommal szerveztük át a dd. hadtápcsoportosítását, az erővel, eszközökkel való folyamatos manőverezés tényleges szükségletként jelentkezett. A hadtáp erők, eszközök, anyagi készletek szinte megállás nélkül mozgásban voltak. A fiktív és valóságos feladatok egyidejű végrehajtása a hadtáp személyi állomány teljesítőképességét nagymértékben igénybe vette. Hasznos tapasztal-

talatokat szereztünk a helikopterek tömeges feltöltésének gyakorlati végrehajtásából.

A HM szemlebizottság ellenőrizte a dandár kötelékében végrehajtott légilövészetet. Ez a feladat megkövetelte az ismételt bevetéshez való felkészítés tömeges mértékben történő alkalmazását (a dd. összes gépe részt vett a feladatban).

Az RHGY egyik legbonyolultabb mozzanata volt — egy száll. hel. szd. bevetéssel űza. és lőszer. utánszállítása, a bekerítésben levő gl. dd. harc-tevékenységének hadtápbiztosítására. A száll. hel. szd. átrepülését azonos harcrendben biztosította egy harci helikopterszázad. A lőszer és űza. kirakása után a szállítóhelikopterek sebesültek kiürítését hajtották végre. A hadtáp állományára ez kettős feladatot rótt, egyrészt meg kellett oldani a légieszközök tömeges alkalmazásának hadtápbiztosítását, másrészt elő kellett készíteni és a valóságban be kellett máházni a helikopterekbe 4 t hordózott gázolajat, 16 t ládázott vegyeslőszert, a „bekerítés” terepszakaszára biztosítani kellett 25 maszkírozott sérültet, a repülőtéren fogadni kellett a sérülteket, megszervezni szállításukat a telepített dd. SH-re, közutakon vissza kellett szállítani a kirakott hordózott üzemanyagot és lőszert.

A helikopterek berakását egyéb állomány igénybevételeivel tudtuk csak megoldani. Szállítási feladat lebonyolítása a dd. teljes állományából összevont szállító gépjárművekké történt. Erő-eszköz megtakarítás, valamint rakodási feladat meggyorsítása érdekében alkalmaztuk a rendszeresített rakodásgépesítési eszközeinket, azonban ezek igénybevétele nem hozta meg az elvárható eredményt. Egységakományképzés ebben az esetben nem megoldható, mivel a nagytömegű rakományok helikopterbe történő bemáházását csak kézi erővel tudtuk megoldani. Az állománytáblában biztosított rakodógépeink füves leszállóhelyeken mozgás-képtelenek, így ezirányú tevékenységük csak szimbolikus jelleget öltött.

A gyakorlatok tapasztalatainál mindenképpen ki kell emelni a „BARÁTSÁG-88” gyakorlaton — a leszállóhelyi külső biztosításokon túlmenően — hdt. ellő. ezreddel szoros együttműködésben végrehajtott légi úton történő anyag utánszállítást a bekerítésben harcoló hk. z. részére. Az ellő. e. képviselője az előzetesen egyeztetett időpontra — a végrehajtás előtt 6 órával — a dd. törzsnél megjelent és részt vett a konkrét megszervezésben. A tervezésben résztvett a hc. hel. dd. PK. HTPH. vezetésével a száll. hel. szd. pk., a biztosító ütő. szd. pk., MMSZ. főnök, hc. hel. dd. SZSZF. és a Hdm. alo. főtisztje. A szállítandó anyagcsoportok és anyagmennyiségeknek megfelelően kijelöltük és felkészítettük a helikoptereket, majd az időközben beérkezett ellő. e. anyagszállító gk. vezetőit is. A berakást — elm., hordózott űza., eü. ag., lőszer — az időgrafikonban meghatározott időre mintaszerűen hajtottuk végre. A légi szállítást 8 db MI-8T helikopter hajtotta végre és 1 raj MI-24 D hc. hel. oltalmazta. A kirakás tervezett helyén „erős ellenséges behatás” miatt a leszállás nem valósulhatott meg, ezért az új kirakóhelyre a levegőben operatíván kellett elhatározást hozni és a feladatváltozás függvényében az együttműködést megszervezni. Erre mindössze néhány perc állt rendelkezésre. Az új kirakóhelyre a biztosító erők-eszközök — a hk. z. részéről — a leszállás

idejére nem érkeztek be, így a kirakást a hajózó személyzet hajtotta végre. Egyidejűleg a hc. hel. dd. htp. képviselője a hk. z. vezetésével külön megkeresés alapján egyeztetette a foganatosítandó rendszabályokat (anyagok azonnali elszállítása, okmányváltás stb.). A kirakás után azonnal megkezdődött a helikopterek sebesültszállításra történő előkészítése. A markírozott sérültek berakására a tervezettnél többet kellett várni, így a légikötélék parancsnoka kezdett „idegeskedni”, joggal mert fennállt a veszélye annak, hogy az ellenség felderíti, behatárolja a leszállóhelyet és csapást mér rá.

A fentiekből azonnal levonható az a következtetés, hogy a légi szállítások végrehajtása, az abban érintettek együttműködése — ami komplex feladat —, valamint a helyzet változásaira vonatkozó operatívitás összetettsége vonatkozásában további elméleti és gyakorlati munkát, ki-munkálást kíván. Az ERIP a koordinációt jól szervezte és vezette, azonban az ilyen jellegű feladatok végrehajtása nemcsak légi, hanem földi koordinációt is jelent.

Összességében ezen feladat megszervezése és végrehajtása kapcsán egy sor gyakorlati tapasztalatot szereztünk, új, eddig még nem kimunkált részterületek és részkérdések kerültek felszínre, mint a g. hdt. (elló. o.) és a hc. hel. dd. htp. részéről.

1988-ban végrehajtott szakharcászati gyakorlatok, a helikopter-al-egységek, dandár RHGY-k tapasztalataiból levonható következtetések:

— dandár htp. tagozat feladatát gyakorlataikon erő-eszköz hiányában részben csak imitálni tudtuk, ugyanazon állománnyal kell gyakoroltatni a szd. htp. és dd. htp. tagozat tevékenységét. *Hadtáptörzs képes vezetési és egyéb harci okmányokat időre és megfelelő minőségben munkagrafikon szerint elkészíteni;*

— a dandár hadtápszolgálatának „B” állománya jártasságot szerzett közvetlen leszállóhelyi biztosításban;

— a repülőmérnök-műszaki szolgálat végrehajtó alegységeinek nagy része tábori körülmények között nem tevékenykedett, ezért laktanyai körülmények közötti békeellátás rendszerét is fenn kellett tartanunk a hadtápbiztosítás rendszerén belül;

— a hadtápagegységekből létrehozott kiszolgáló csoportok képesek önállóan 2—3 nap időtartamban feladataikat végrehajtani;

— a hajózóállomány a vállszijas derékszíjjal neem tud mit kezdeni (nem illeszkedik a hadiruházathoz, a gpi. tártáskáját nem tudja hova elhelyezni);

— a feszes együttműködésnek — külső és belső — meghatározó jelentősége van, a végrehajtás ezek nélkül egyszerűen nem képzelhető el. A HVP az új csoportosításnak megfelelően életképes, a biztosító erők és eszközök vonatkozásában meg kell vizsgálni a folyamatos működőképességhez szükséges keretek célszerű rendelkezésre állítását (pl. nincs külön fedőneve, hír. csop. stb.);

— repülőharcászati gyakorlatok hadtápbiztosításának megszervezésénél a hadtáp-harcbiztosítás gyakorlása valóságban jól integrálható.

Kiképzési repülések hadtápbiztosítása végrehajtásának rendje és tapasztalatai magasabbegységünknel

Vasvári Tibor alezredes

A repülések előkészítése időszakában: a harci helikopter-magasabbegység harcképességének fenntartása, feladatainak maradéktalan végrehajtása, a hajózóállomány kiképzettségi szintjének folyamatos növelése érdekében, az előjáró parancsnok utasításai és intézkedései alapján kiképzési repüléseket kell tervezni, szervezni, végrehajtani és ellenőrizni.

Az előjáró által kiadott „Kiképzési terv” szerint a „Havi munka- és ellenőrzési terv”-ben meghatározott napokon a repülőalegységek kiképzési repüléseket hajtanak végre, melyeket a parancsnokság heti részletességgel hagy jóvá.

A parancsnok a kiképzési hetet megelőző héten (szerda, csütörtök) az általa tartott parancsnoki értekezleten részletesen ismerteti:

- a következő hét repülési napjait,
- az adott napon a repülés időszakát,
- a repülésben résztvevő alegységeket (repülő és üzembentartó).
- a repülés jellegét és egyéb szakmai célokat.

A parancsnoki értekezleten résztvevő PK. HTPH a következő hét repüléseinek hadtápbiztosítási feladatait a hadtáp és egészségügyi szolgálatiág-főnököknek és az ellátószázad-parancsnoknak szakágvezető értekezleten határozza meg.

Az értekezleten:

- előzetes intézkedéseket ad ki,
- értékeli az előző repülések hadtápbiztosítási feladatait végrehajtók pozitív és negatív tapasztalatait,
- felhívja a figyelmet a felkészülési feladatok maradéktalan, szabályzat szerinti végrehajtására,
- a felmerülő kérdésekre válaszol.

A parancsnok minden hétfőn 8 órakor értekezletet tart, melyen a PK. HTPH, az EÜSZF, az ellő. szd. pk. vesz részt. Az értekezleten az előző kiképzési hét feladatainak végrehajtása kerül kiértékelésre.

A PK. intézkedik a hiányosságok felszámolására, a szolgálati ágak együttműködésének megszervezésére. A repülési váltások szervező pa-

rancsnokai jelentik az adott váltásra vonatkozó hadtápbiztosítási igényeket, melyek a következők:

- személyi állomány beszállításának időpontjai;
- laktányán (repülőtéren) belüli személyszállítás megszervezése;
- repülés előtti étkeztetés biztosítása;
- orvosi vizsgálat végrehajtásának ideje;
- startbüfé és műszaki büfé üzemeltetésének időpontjai;
- üzemanyagtöltő eszközök mennyisége;
- üzemanyagtöltő eszközök kiállításának rendje, időpontjai;
- egyéb speciális hadtápfeladatok megoldására vonatkozó igények (légilöv., valamint külső leszállóhely bizt.).

A szervező parancsnok jelentése alapján a PK. HTPH. a szükséges módosításokra javaslatot tesz és a repülés biztosításában résztvevő alegységek és szolgálati ágak részére utasításokat ad ki.

Ezt követően a PK. HTPH. saját szolgálati ágaira vonatkozóan konkrét feladatot szab. Egyidejűleg a HTPF. H. koordinációjával elkészítik és kiadják a „repülési igénylési lap”-ot, amely alapján felkészítik a személyi állományt és a technikai eszközöket.

Az ellátószázad-parancsnok kijelöli a szükséges erőket és eszközöket (hadtápösszekötő, személyszállító, üzemanyagtöltő és egyéb eszközök). A technikai eszközök felkészítését a szakaszparancsnok vezeti.

Alapszámvetésként — függően a végrehajtandó feladattól, annak belső tartalmától, újrabevetési időintervallumától, bevezetési feszítettségétől — egy repülési váltás közvetlen kiszolgálására és biztosítására kijelöl: 1 fő ti., vagy tts. hadtápösszekötőt; 1 fő repülésbiztosító orvost; 1 fő egészségügyi katonát; 1 fő egészségügyi gépkocsivezetőt; 1 mentőgépkocsit felszereléssel együtt; 2—3 helikopter után 1 db töltő gépkocsit; 2—3 fő stratbüfést (pa. és sor); 1—2 fő műszaki büfést (legs. és tisztii étkezde állományából); 1 fő tts. üzemanyaglabor ügyeleteset; 1 fő szivattyúház kezelőt; 1—2 LATVIA autóbust vezetőkkel együtt.

A repülésben érintetteket a harc kiképzési alosztály által szerkesztett heti repülési parancsban a hadtápösszekötőt és a repülést biztosító orvost az ellátószázad-parancsnok napiparancsában és forgalmi tervében jelöli ki. A repülés kiszolgálásában résztvevő erők és eszközök alkalmazási feltételeit, követelményeit külön utasítások szabályozzák.

Az ellátószázad-parancsnok a repülési hét hétfőjén 14.20 órakor jelent a PK. HTPH-nak a felkészülés megkezdéséről és a felmerülő hiányosságokról. A PK. HTPH instrukciói alapján az ellátószázad-parancsnok eligazítja napostisztjét, valamint a hadtáp szolgálatfőnökkel egyeztetve összeállítja a technikai eszközök forgalmi tervét.

Az ŰSZF kijelöli és felkészíti az üzemanyag-laboránst. Az ügyeletes mérnök jelenlétében mintát vesznek a kijelölt repülőüzemanyag-tartályból, ellenőrzik a töltőeszközök technikai állapotát; a különleges berendezések használhatóságát, a szükséges okmányok meglétét.

Az ÉSZF kijelöli és felkészíti a start- és műszaki büfést az élelmezési biztosítási feladatok ellátására, intézkedik a legénységi, tisztii étkezdék működési rendjére, az ételminták szabályos tárolására, pontosítja a re-

pülésen résztvevők létszámát, ellenőrzi a beérkezett anyagok mennyiségi és minőségi meglétét, megszervezi a kiszolgáltatót ételek ellenőrzését.

Az RSZF intézkedik a repülésen résztvevő állomány időbeni tiszta ruha cseréjére, ellenőrzi az évszaknak megfelelő öltözködési fegyelem betartását.

Az EÜSZF kijelöli és felkészíti a váltásokat biztosító orvost, ellenőrzi a tervtábla alapján a hajózállomány ROB vizsgálatának érvényességét és pontosítja az ambulánsnapló adataival, míg vizsgálja a tervezhetőségi tényezők teljes meglétét. Minden hétfőn 15.25 órakor személyesen jelent a parancsnoknak az egészségügyi feltételek helyzetéről, a biztosítási készenlétről.

A repülésen résztvevő üzemanyag-töltő gépkocsik műszaki szemlélését az üzemanyag-töltő és -szállító szakaszparancsnok 15.00—15.20 között hajtja végre, amelyet a PK. HTPH., illetve az általa megbízott személy ellenőriz (pl. elló. szd. pk.).

A PK. HTPH. 15.25 órakor személyesen jelent a parancsnoknak a készenlét eléréséről, valamint javaslatot tesz a meglévő gondok megoldására.

Repülések közvetlen végrehajtásának időszakában:

A hadtápösszekötő a repülést megelőző nap (műszaki szemle idején) meggyőződik a felkészülés befejezéséről, pontosítja a repülésigénylésen szereplő technikai eszközök számát, meghatározza a „kiállítások” rendjét. A repülési napon részt vesz az időjelző szolgálatnál szervezett konzultáción (eligazításon), melyet a szervező parancsnok irányít.

A telephelyen személyesen átveszi a repüléskiszolgáló eszközöket, menetet hajt végre a kijelölt helyre (torony elé, útó. szd. elé).

A repülést biztosító orvos a szervező parancsnok által meghatározott — a startorvosi helyiségben — végrehajtja a bevizsgálásokat, azok okait és jelent a szervező parancsnoknak. A hadtápösszekötő a repülést biztosító orvossal ellenőrzi az elkészült ételek minőségét és mennyiségét, a kiszolgálás színvonalát, az ételminta helyes tárolását.

Ellenőrzési tapasztalataikat az élelmezési utalvány hátoldalán rögzítik. Miután végrehajtották a szükséges bevizsgálásokat, meggyőződnek a start- és műszaki büfé, a szükséges erők, eszközök és anyagok készenlétéről a repülés megkezdése előtt 40 perccel a toronyeligazítóban jelentést tesznek a szervező parancsnoknak, majd ezek után az ő intézkedései alapján tevékenykednek.

Az ügyeletes mérnök a repülőüzemanyag-töltő eszközöket repülés előtt bevizsgálja az üzembentartó századoknál, majd közvetlen felügyelet és irányítás mellett végrehajtják a helikopterek feltöltését. Leürítés után az üzemanyagtelepen az ügyeletes laboráns vezetésével felszivatót hajtának végre, majd az okmányolási feladatokat követően folyamatos üzemen folytatják a feltöltéseket.

Különös jelentőséggel bír a fegyelmezett, pontos, előírás szerű végrehajtás, a sebességek, a tűz- és balesetvédelmi rendszabályok betartása,

valamint a repülőtéri rend, a piros vonal előírásainak az elsődlegessége pl. figyelés a guruló, kiforduló helikopterekre).

A start- és műszaki büfé harc kiképzési alo. által megadott névsor alapján megkezdji és folyamatossá teszi a kiszolgálást, különös figyelmet fordítva a minőségi és szakirányú biztosítás túlmenően, az egyidejűleg nagy létszámban — általában kötelekek alkalmazása esetében — jelentkező állomány gyors és kulturált kiszolgálására. Az állóhelyekre való ki, valamint a feladatról visszatért személyzet állóhelyekről történő beszállítását a kijelölt személyszállító eszközök a repülésvezető hangos utasítása, a hadtápösszekötő intézkedése, valamint önállóan — a repülőtéri gurulóúti közlekedés rendjének megfelelően — a leszállások állóhelyi figyelésével, továbbá a szállítandó személyzet állóhelyszám közlése alapján hajtják végre.

A repülési váltás rakétalövészetek alkalmazásával megerősítésre kerül 1—2 autóbusszal történő szállítás biztosítására. A műszaki büfé kiszolgálás szintén a lövonalon az elló. szd. által biztosított 0,5 t' zárt felépítményű tgg.-ban berendezve kerül végrehajtásra. A lőtérbiztosító állomány 1 fő orvossal, 1 mentőgépkocsi felszereléssel és vezetővel kerül megerősítésre, ahová a menetet és a biztosítást a külső repülésvezető szervezi és vezeti.

A külső leszállóhelyek biztosítása az általános határozványok rendszerében valósul meg. A biztosítást végrehajtó állomány részére az illetékes üzembentartó század esővédő sátrat telepít. Az évszaknak, napszaknak és időjárási körülményeknek megfelelő élelmezési, ruházati ellátásról az állományilletékes alegységparancsnokok (szolgálatvezetők) az előírásoknak megfelelően saját hatáskörben gondoskodnak. A kutató-mentő szolgálat ellátása a készülségi épületben összevontan (hajózó-, műszaki, ejtőernyős, általános ti., tts., legs. és pa. állomány) történik.

A repülésvezető élelmezési startellátását a startbüfé biztosítja, a többi szolgálati személy ellátása az állományilletékesség szerint történik (ütó. szd., — szolgálatvezetők, törzsszázad és vezetési pont — szolgálatvezető). Az összekötő az ügyeletes mérnök utasítása alapján intézkedik a meghibásodott töltőeszközök lecserélésére, a tartalék töltő gépkocsi igénybevételére.

A hadtápösszekötő a repülés végrehajtása után a repülést biztosító orvossal együtt részt vesz a repülés előzetes értékelésén, ahol a rep. váltás hadtápbiztosítása is értékelésre kerül. A felmerült hiányosságokat, észrevételeket rögzítik az „Igénylőlap” megfelelő oszlopain, és a vonatkozó mértékben válaszol a felmerült kérdésekre, valamint a hazaszállítás biztosítására.

A repülést követő előzetes értékelés után a hadtápösszekötő jelent a PK. HTPH-nak a repülés hadtápbiztosításának végrehajtásáról és javaslatot tesz a felmerült hiányosságok megszüntetésére.

A PK. HTPH. összegzett jelentést tesz a parancsnoknak a feladatok végrehajtásának színvonaláról, a hiányosságok okairól.

A fentiekben vázolt módszer alkalmazkodik a helyi sajátosságokhoz és nem lépi túl a szabályozási kereteket. Ennek megfelelően a hadtáp-állomány kiképzési felkészítése szorosan kapcsolódik a rep. harcászati

felkészítéshez, nem lehet különbség az egyes váltásbiztosítások minőségében. Az első időszakok katona is készség szintjén ismerje szakmai feladatait. A repüléskiszolgálás és -biztosítás terén nem lehet tévedni, mert ez elháríthatatlan következményekhez vezethet.

A helyi és egyedi sajátosságok — az egyes váltásokban résztvevő hajózállomány és a nagyfogyasztású helikopterek száma az azonos guruló- és közlekedő utak, az állóhelyi szétagoltságot, CZT rendszer hiánya, egyedi repüléskiszolgálási megoldásokat követelnek, melyeket a hadtápvezetés a biztonság elsődlegességét figyelembe véve alkalmaz.

Az évi majd 10 ezer repülési óra biztosítása során szerzett tapasztalatokat munkánkban folyamatosan felhasználjuk.

A repülő harckiképzési követelmények növekedésével az anyagi, technikai lehetőségeink figyelembevételével, a biztonság szem előtt tartásával — különös tekintettel a helyi sajátosságokra, valamint a napi három váltásos repülési tevékenység biztosítási igényeire — célszerű megvizsgálni a repülőgépkiszolgáló alegységek — akár nem szervezetszerűleg történő — létrehozásának és rendszerbe állításának lehetőségét belső átcsoportosítás útján.

A repülőterei biztosítás eszközeit a váltások (készlet) teljes időtartamára célszerű készletben tartani. Az erőket, személyzetet időszakonként váltani (hír., mentő, tüo., daru, mű. mentő) és a centrális alkalmazást biztosítani kell.

A közvetlen kiszolgáló eszközöket (indító, töltő, kisautóbusz), az üzem-bentartó századoknál vagy egy helyen pl. klg. gjmű. szd., komplex csoportokba célszerű összevonnak, egyidejűleg megteremtve az átcsoportosított gépjárművezetői állomány kapcsolódó felkészítésének alapjait. Más szavakkal kifejezve profiltisztítást célszerű végrehajtani.

Más változat szerint 3 váltásos repülést (5 óra startidővel) 2 váltásos kiszolgáló állománnyal célszerű biztosítani. Ez alapvetően a töltő gépjárművezetői állományt érinti, amelynek nincs kötöttsége gépszámhoz, vagy alegységhez, a feltöltés szempontjából nem bír alapvető jelentőséggel. Ez esetben az ügyeletes mérnöki szolgálat probléma kerül előtérbe, nevezetesen milyen lehetőség van menet közben a közvetlen kiszolgálást végző eszközök átvételére, illetve újak beléptetésére.

Véleményem szerint a közvetlen érdekeltég megteremtése, a végrehajtó és az azt közvetlen biztosító erők és eszközök egysége, alkalmazásuk komplexitása, a közvetlen kölcsönös ráhatás biztosítása, az áttételek csökkentése, a belső hatékonyság emelése a profiltisztítást és a feladat-orientált alkalmazást helyezi előtérbe.

Bonyolító körülményként jelentkezik, hogy az URV-71 688. pontjában meghatározott, központilag kiadott repülések hadtápbiztosítására vonatkozó utasítással (üza., eü. kivételével) jelenleg nem rendelkezünk.

A hivatkozott URV-71-ben a 687—697. pontok feladatmeghatározása nem követi a szervezeti és alárendeltségi viszonyokat (rk., ór., tüo. stb.), mely szintén indokolja a szervezetek átgondolását és célirányos átrendezését. A hadtápra vonatkozó repüléskiszolgálási módszer analóg végigvonul a többi érintett szolgálati ágon is. Ugyanakkor az üzem-bentartó

századnál végzik, tevékenységük az ő közvetlen felelősségük mellett valószínűleg. Ilyenek a re. üza. töltő, indító, egyéb spec. gk.-k (UPG, UMP stb.), vontatók. Világosabban kifejezve, ahhoz, hogy az üzembentartók feladatukat végre tudják hajtani, minden egyes váltáshoz meg kell őket erősíteni ezen eszközökkel.

A kiszolgálás tekintetében egyszerűbb a helyzet MHKSZ, ill. RHGY alkalmával, amikor a hel. szd. saját szervezetében rendelkezik az eszközökkel és minden áttétel nélkül maga alkalmazza őket feladatrendszerének megfelelően. Vannak természetesen olyan szakági részterületek — eü., tűzoltók, mű. mentő —, amelyeknek centrális alkalmazásától nem lehet eltérni.

A leírtakból kitűnik, hogy a hadtápszolgálati ágak az általános „normál” feladataikon túlmenően nagyon komoly speciális tevékenységgel kell, hogy foglalkozzanak, amely biztonsági oldalról megközelítve nagyon sok esetben elsőbbséggel bír.

Továbbra is kutatjuk, keressük és kísérletezzük azokat a finomításokat, módszereket, amelyek a minőségi végrehajtást, a biztonság emelését szolgálják, alaptörekvéssel a megoldási racionalizálásra és a feladat-orientált megközelítésre. Nem tartom elképzelhetetlennek a rep. kiszolgálási tevékenységben a „team” rendszer kialakítását sem, a szakági me-revség puhafalúvá történő átalakításával, a komplexitás gyakorlatban való megvalósításával. A már említett profiltisztítás a rep. kiszolgálás szempontjából értendő, ugyanis ha már rendelkezünk különleges kiszolgáló gépjárműszázaddal, akkor miért ne lehetne őt alkalmassá tenni komplex módon erre a feladatra. A helikopter-, illetve ütő. szd. miért ne dolgozzon együtt már azzal a szervezettel — legalábbis részeivel —, amelyekkel a harc feladatot kell hogy végrehajtsa, hiszen ők alapvetően azt csinálják nap mint nap, amit „éles” esetben.

Jelen helyzetben a hajtóanyag biztosítása terén az ellátószázadra és az üzemanyag-szolgálatra óriási teher nehezedik. A repüléskiszolgálás és általános üza. ellátás feladatain kívül komoly feladat az évi majd 10 ezer tonna hajtóanyag kerekeken történő utánszállítása, a kapcsolatos tevékenységek végrehajtása, mindez nyári időszakban a balatoni csúcsforgalom viszonyai között és akkor még nem beszéltünk a határmenti feladat biztosításáról. Mindezekkel a sokrétűséget kívánom érzékeltetni, ami racionalizálási törekvésünket támasztja alá.

Az akadémiai számítógépes oktatás korszerűsítése

*Bősze Tamás százados és dr. Szenes Zoltán alezredes,
a hadtudomány kandidátusa*

Az akadémiai oktatás 1987. szeptemberétől új, modernizált programok alapján folyik*. A korszerűsített képzés bevezetése nem jelenti azt, hogy az oktatásfejlesztési munkákat abbahagytuk, s csak a jelent szolgáljuk, elfeledkezünk a jövőről. Különösen akkor nem, ha az oktatás napi problémái szűk keresztmetszetei, végzett hallgatóink beválási gondoljai nap mint nap felhívják a figyelmet arra, hogy reform értékű és erejű modernizációról csak akkor beszélhetünk, ha az új tematikai programok bevezetése mellett gyökeresen megújítjuk oktatásunk módszertanát is. Ehhez pedig elengedhetetlen a képzés számítástechnikai „sávjának” felmérése, átgondolása, bővítése és eredményességének lényeges javítása. Különösen fontos ez akkor, amikor a gyakorlat részéről kedvezőtlen visszacsatolásokat kapunk, amikor magunk is tapasztaljuk, hogy a parancsnok hadtáphelyettesek, hadtáptisztek — volt hallgatóink — nehezen bírkóznak meg e területen a kor követelményeivel. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a számítástechnikai eszközök felhasználása, érdemi munkába való bekapcsolása sem a követelményeket és igényeket, sem a lehetőségeket nem éri el.

Ennek okai történetesen rendkívül összetettek. Cikkünkben a helyzet kialakulásának az akadémiai oktatásban rejlő gyökereiről, felelősségéről, a továbblépés lehetőségeiről és feltételrendszeréről szeretnénk szólni. Helyzetfeltárásunk része annak a munkának, amit a Hadtáp Tudományos Tanács Számítástechnikai Bizottsága e téren ebben az évben elkezdt.

A számítógépes oktatás helyzete az akadémián

A Zrínyi Miklós Katonai Akadémia hallgatói — képzésük három éve során — két félév alatt 108 óra számítástechnikai ismeretet kapnak a REVA Tanszék oktatóitól. A tantárgy kollokviummal zárul és felőleli a vezetés információs rendszerén és a hálószerkesztésen keresztül a programozói alapismereteket. A tantárgyra fordított idő az összképzés 3,3%-

* Lásd: dr. Szenes Zoltán alezredes: A korszerűsített akadémiai képzés. Hadtápbiztosítás, 1987. 1. szám.

át teszi ki és ezalatt a hallgatók alapvetően megtanulják programozni a COMMODORE-64 típusú számítógépet. E kurzus után a hadtápszakos hallgatók a hadtápgazdálkodás tantárgy keretében 28 órás szakmai számítógépes felkészítést kapnak, amely képzés most már *egyértelműen* a CSSZR-ek programjai szolgáltatásainak értelmezésére, felhasználására irányul. Elméleti foglalkozások keretében ismerik meg a VT-20 típusú gépekkel szervezett CSSZR-ek felépítését, a programrendszer főbb szolgáltatásait, az egyéb eredménytablók értelmezését stb. Ezt követően 6—12 órában egy működő CSSZR-nél tett látogatás során szereznek „gyakorlati” ismereteket a géppel, a rendszerrel és a CSSZR-el kapcsolatban. Mindezt COMMODORE-64 alapismeretek birtokában.

Könnyen belátható, hogy ez így kevés! Különösen kevés akkor, ha jelezzük, hogy a csapatoknál megkezdődött az IBM kompatibilis profeszszionális személyi számítógépekből (PC) épített hálózatok és az azokon futó CSSZR programok felépítése. Ezzel párhuzamosan a seregtest és hadtest hadtápvezetési pontokon szintén ilyen eszközök és számvetési programok kerülnek rendszerbe. A hallgatók ez utóbbiakra vonatkozóan *jelenleg* — a tematikában rögzítetten — *semmiféle kiképzést nem kapnak**. Ezeket figyelembe véve már érthetőnek tűnik, hogy a végzett hallgatók miért nem tudnak kellő szakértelemmel és gyakorlatiassággal közelíteni a CSSZR-ekhez és miért nem tudják kezelni, alkalmazni a hadtápbiztosítási programokat. Az elsődleges megállapításunk, hogy a kialakult helyzetért a tanintézeti képzés is felelős, látszólag helytálló. Részletesebben vizsgálva a körülményeket azonban *összetettebb és árnyaltabb kép* bontakozik ki. Az *akadémián* 1983—84. években még javában *a PTK-1096 típusú programozható zsebszámológép* kezelése volt az oktatás tárgya, mivel csak *ezekkel az eszközökkel rendelkezett a tanintézet*. Ugyanakkor a csapatoknál már a VT-20 rendszerek működtek. A Hadtáp Tanszék a csapatoknál jelenleg rendszeresítés alatt álló eszközzel most sem rendelkezik, tehát a helyzet most sem jobb, mint néhány évvel ezelőtt.

Ha szoftver oldalról közelítjük a problémát, hasonló nehézségekkel találjuk magunkat szemben. Bár a hadtápgazdálkodás keretében külön kurzus foglalkozik a gazdálkodás elemzésével, ezek oktatása ma is manuálisan elvégzett számításokon alapul. Nincsenek ugyanis a jelenlegi gazdálkodási rendszerben olyan kidolgozott gazdálkodási-elemzési metodikák és programrendszerek, amelyek a hadtápfőnök (szolgálatiág-főnök) számára igazi támpontot nyújtanának a döntéshozatalhoz. Hasonló a helyzet a harc (hadművelet) hadtápbiztosítása tervezésének gépi támogatása és annak oktatása tekintetében is.

A fenti alapproblémák és nehézségek felismerése folytán tanszékünk — az akadémia és az MN HFCSF-ség támogatásával — *egy hosszú távú, koncepciózus*, a korábbi és a jelenlegi gyakorlattól eltérő új követelményrendszert és számítástechnikai oktatási programot dolgozott ki. Ennek során abból indultunk ki, hogy a leendő parancsnok hadtáphe-

** A teljesség kedvéért megjegyezzük, hogy az IBM számítógép oktatása fakultatíve, a hallgatói tudományos körökben folyik. Ez azonban csak a hallgatók kis hányadát érinti.

lyetteseket, vezető hadtáptiszteket olyan ismeretek birtokába kell juttatni, amely ismeretek megfelelnek a mai igényeknek, s egyben a közeli és távoli jövő kihívásainak is eleget tesznek.

Az új követelményrendszer és az új képzési koncepció

Az új rendszer kidolgozása során azt tekintettük vezérlő elvnek, hogy a jövőben olyan akadémiai (egyetemi) végzettségű hadtáptisztekre lesz szükség, aki mindennapi munkája során a vezetői, a döntéselőkészítői tevékenységében *a legtermészetesebb módon* lesz képes használni a számítástechnikai eszközöket és ezek útján az általuk nyújtott szolgáltatásokat.

Ez az igény azon követelményekből fakad, mely szerint a parancsnok hadtáphelyettes:

1. legyen képes a gazdálkodási döntésekhez szükséges adatokat a CSSZR adatbázisához (gépi eszközhöz) csatlakozó munkaállomásról terminálról elérni, lehívni, elemezni;

2. ismerje a CSSZR — vagy annak megfelelő szervezet — teljes kapcsolati rendszerét a szolgálati ágakkal, legyen képes irányítani az egész gazdálkodási rendszert;

3. a készség szintjén tudja kezelni és használni a harc (hadművelet) hadtápbiztosításának tervezését segítő eszközöket és programrendszereket. Elgondolásának és elhatározásának kialakításához és okmányolásához széleskörűen használja fel a gépi eszközöket.

Ezen követelmények azonban *konkrét ember—gép kapcsolatot* igényelnek, feltételeznek, s kiiktatnák, illetve csökkentenék a számítástechnikai szakemberek gépkezelői, operátori tevékenységre történő alkalmazását.

A felvázolt követelmények annak számbavételével fogalmazódtak meg, hogy a leendő hadtáphelyetteseknek milyen feladatokat kell ellátni a jövőben. Ezek közül *néhány — a követelmények megfogalmazásának magyarázatául szolgáló — feladatkör említésre érdemes.*

— A dinamikusan változó és az új gazdálkodási követelményeknek megfelelő napi gazdálkodási-irányítási, szervezési feladatok hatékony végrehajtásához elemzett és elemezhető adatok, pontos piaci információk szükségesek.

— A gazdálkodási folyamatok rendszeres elemzése csak olyan mutatók révén lehetséges, amelyek naprakészen tükrözik a gazdálkodás helyzetét, tendenciáit.

— A napi ellátás irányítása, vezetése és az ezzel kapcsolatos gazdasági műveletek indítása, okmányolása egyre inkább csak gépi eszközökkel oldható meg.

— A gyakorlatok tervezése, költség optimalizálása modern technikai eszközöket és programokat igényel.

— A háborús alkalmazás bonyolultsága, az idő rövidege, a növekvő feladatok új kihívást jelentenek a hadtápbiztosítás jelenlegi tervezési és szervezési gyakorlata számára.

A felsorolt feladatkörök mindegyikének végzése során megítélésünk szerint *elkerülhetetlen az, hogy a hadtáptisztek napi tevékenységük során önállóan használjanak, alkalmazzanak számítástechnikai eszközöket és programokat.* Ennek feltétele az, hogy a szakmai képzésük során képesek legyenek elsajátítani ezeket az ismereteket. Hangsúlyozni kívánjuk a *szakmai képzés keretében történő elsajátítás szükségességét*, tehát annak a jelenlegi gyakorlatnak a folyamatos leépítését, majd megszüntetését, hogy az akadémia hallgatói ezekkel önálló tantárgy keretében, a gyakorlati alkalmazástól elszakítva ismerkedjenek meg.

Ennek megfelelően tervezzük a számítástechnikai felkészítés integrálását a szakmai tantárgyak hadtápgazdálkodás, hadtáp munka- és üzemszervezés, katonai közlekedés és szállítás, törzsek felkészítése és hadtápbiztosítás) keretében.

A számítógépes támogatású szakmai oktatáshoz az alapokat a REVA Tanszék nyújtaná, amellyel már megegyezésünk van arról, hogy az első éves hallgatóink részére — a hadtápigényeknek megfelelően — IBM PC általános és gépkezelői ismereteket oktathatna. A szakmai számítógépes oktatás alapvető módszere pedig az lehetne, ha az akadémián is oktathatnánk, alkalmazhatnánk a csapatoknál már működő programrendszereket. A már alkalmazott, „bejártott” programok felhasználása mellett fontos lenne az is, hogy a fejlesztés és kidolgozás alatt álló programrendszerek, technikai eszközök is helyet kapjanak az oktatásban. Csak így érhető el az a kíváncsi, hogy leendő szakembereinket ne csak a mának, hanem a holnapnak is felkészítsük.

Megítélésünk szerint csak egy *ilyen rendszerű oktatás szüntethető meg a szakmai és a számítástechnikai ismeretek ma még meglévő elkülönülését a hallgatók és az aktív hadtáptisztek tudatában (és sajnos gyakorlatában is) és csak az ilyen módon felkészített szakemberek lehetnek képesek a drága és nagy áldozatok árán rendszeresített eszközök hatékony és a hadtápszolgálat érdekének megfelelő használatára.* Bármilyen további fejlesztési kísérlet a számviteli tevékenység gépesítése területén csak akkor lesz eredményes, ha a gazdálkodási szabályozásokat alkotótól, a feladat megfogalmazásán és a programkészítőn keresztül a felhasználóig *minden érintett személy egységes rendszerben gondolkodik*, és tisztában van azzal, hogy végső soron a hatékonyabb alkalmazás a felhasználó hadtáptiszt képzettségének megfelelően realizálódik. Ha nem sikerül elérni azt, hogy a hadtáptiszt a gazdálkodást érintő döntéshozatalhoz szükséges adatokat képes legyen önállóan a saját munkatermináljára, lehívni, s azokat célprogramok segítségével elemezni, „manipulálni”, addig a számítógéppel ellátott számviteli részlegek csak regisztrálni és a gazdálkodási, tervezési stb. folyamatok eredményeit kinyomtatni lesznek képesek.

Egy ilyen rendszerű és szemléletű oktatás bevezetésének azonban *komoly* — szubjektív és objektív tényezőket álló — *feltételrendszere* van.

Először a személyi feltételrendszerről, az oktatói kar felkészültségéről szólnunk. Látszólag egyszerűbb a feladat: a tanárokat meg kell tanítani a számítógépes oktatás végrehajtására. A valóságban azonban ennél szélesebb körben szükséges vizsgálni a személyi feltételek körét. Ahhoz ugyanis, hogy kellően felkészült tanár oktathassa például a gazdálkodás

elemzése — vagy A gazdálkodás tervezése című tantárgy kurzus keretében az elemzés, illetve a tervezés számítógépes támogatásának rendjét, ahhoz először is olyan rendszer kellene, amely ténylegesen elvégez ilyenfajta elemzéseket, számításokat. Ilyen pedig jelenleg nincs! Nincs, mert mint a rendszerépítők, a feladatmegfogalmazók hangsúlyozzák, ilyen jellegű elemzési metodikák szabályzatainkban csak törekvések, illetve kezdetleges formákban vannak csak jelen.

A békegazdálkodás tervezésének, vezetésének, elemzésének számítástechnikai támogatását tehát onnan kellene kezdeni, hogy a gazdálkodást irányító felső szintű vezető szerveknél kellő számú és megbízható elemzési módszer matematikai modelljét és összefüggés-rendszerét kellene kidolgozni. Ezek alapján meghatározhatóak lennének azok az adatkörök, amelyeknek gyűjtése szükséges lenne a gazdálkodás különböző szintjein. Mindezek a csapatok számviteli részlegeinél működő programrendszerbe építve *megteremtenék az oktatás gyakorlati bázisát*. Ennek megléte esetén döntést kellene hozni arra vonatkozóan, hogy az elemzést — mint tevékenységet — a gazdálkodást vezető, irányító szolgálati személynek milyen módon kell elvégeznie. Kezdetben ezek a műveletek a számviteli részlegeknél is folyhatnának, perspektívában azonban *az lenne kívánatos*, ha a műveleteket az adott vezető végezné a számviteli részleg adatbázisához kapcsolt munkaállomáson. Ennek a döntésnek a reális meghozatalához — és főként a megvalósításhoz — úgy kell előkészíteni az oktatási rendszert, hogy az önálló elemzési tevékenység elrendelésének időpontjára már olyan hadtáptisztek legyenek a végrehajtó tagozatban, akik — ha a konkrét rendszer kezelésére nem is, de annak lényegére vonatkozó — elméleti és gyakorlati ismeretekkel rendelkezzenek. Ez azt igényli — és itt kanyarodunk vissza az oktató állományhoz —, hogy a tanárok már a bevezetés és alkalmazásavétel előtt a témában felkészültek legyenek és oktatni tudják a kezelésüket, gyakorlatban való alkalmazásukat.

Nyilvánvaló az, hogy ennek a feltételnek a tanári állomány akkor lesz képes megfelelni, ha egyrészt a perspektívikusan alkalmazásra tervezett számítástechnikai eszközök (IBM kompatibilis személyi számítógépek) *kezelését* rövid időn belül *elsajátítja*, másrészt, ha a programfejlesztést, sőt az azt megelőző feladatmegfogalmazás folyamatát rendszeresen követve arra *tudatosan felkészül*.

A békegazdálkodás vezetésének számítástechnikai támogatásával foglalkozó oktatói állomány felkészítési folyamatához hasonlóan célszerű a harc (hadművelet) hadtápbiztosítását oktató tanárok felkészítése is. Ehhez azonban — akárcsak a gazdálkodásnál — szükségesek lennének olyan „háborús” programok, anyagok, amit oktatni lehetne.

Bár napjainkban léteznek különféle eszközökön különféle számvetési, tervezést támogató programok, ezekben azonban nincs egységesség, sőt tartalmukat, filozófiájukat, gyakorlatban való alkalmazási tapasztalataikat tekintve ellentmondások figyelhetők meg. A jelenlegi rendszerépítések *nélkülözni kénytelenek* az MN egészére érvényesen elrendelt tartalmi és formai követelményeket, például a hadtápbiztosítási terv vonatkozásában, de említhetnénk eltérő normákat is, amelyek számvetések alapjául szolgálnak. Ennek következtében — egy kicsit eltúlozva — „ahány

ház, annyi szokás” — helyzet vázolható fel. Oktatásba vinni felelősséggel azonban csak megalapozott számítvetési metodikákon és normákon alapuló egységes és vertikálisan is kompatibilis rendszereket szabad.

A személyi feltételek ilyen átfogó vizsgálata után tekintsük át a javasult oktatási rendszer és képzettségi követelményrendszer megvalósításának *gépi feltételeit*. Ez a témakör két fontos követelmény deklarálásával körülírható.

Az első követelmény az, hogy — mivel az IBM kompatibilis személyi számítógépeket a világ nagy gyártói mint ipari szabványt elfogadták — a hadtápszolgáltatón belüli valamennyi fejlesztés ezekre a gépekre irányuljon. Az ilyen eszközökből építhető rendszerek képezik a fejlesztés alapját, továbbá csak ilyen gépek beszerzése legyen támogatott és lehetséges. Más hangsúlyban megfogalmazva viszont ezek beszerzése ténylegesen támogatott és lehetséges legyen.

A másik alapvető követelménynek véleményünk szerint annak kell lennie, hogy az akadémia *elemi természetességgel rendelkezzen azokkal a gépi eszközökkel*, amelyek a csapatoknál már rendszerben állnak. Ezen kívül feltétlenül kívánatos lenne az is, hogy a fejlesztés alatt álló rendszerek az oktatás rendelkezésére álljanak, a képzésben kipróbáltassanak.

Nem szorulhat különösebb bizonyításra az a tény, hogy az akadémiai oktatás nagyszerű terepe lehetne a különféle fejlesztés alatt álló rendszerek kipróbálásának. Elég arra utalni, hogy például az akadémiai képzés három éve alatt a hallgatók legkevesebb 12 teljes feladatot dolgoznak ki. Ezek a foglalkozások — a csapatok terhelése nélkül — lehetőséget adnának egy-egy új rendszer kipróbálására, tapasztalatainak — a gyakorlati munkából érkezett hallgatók és az elméleti kutatást folytató oktatók általi — összefoglalására. Ennek a fejlesztői tevékenység segítségével túl az a gyakorlati haszna is meglenne, hogy a csapatokhoz kikerülő hadtáptisztek a rendszerbe lépő új eszközök és programok fogadóképes partnereivé válhatnak.

Ehhez azonban — a három-négy 10—15 fős hallgatói osztályt alapul véve — a Hadtáp Tanszéken legalább 3—6 db korszerű számítástechnikai eszköznek és egy komplett számítástechnikai programrendszernek kellene rendelkezésre állni.

Az oktatáshoz szükséges programok biztosítása érdekében célszerűnek látszik a különböző felhasználói szinteken *már meglévő programok összegyűjtése, használatuk tapasztalatainak elemzése, majd az arra alkalmas programok oktatásba vitele*. E feladatok elvégzése során tanszékünk — az eldiggiekhez hasonlóan — főként a Hadtáp Rendszerszervező és Adatfeldolgozó Központ munkatársaira kíván támaszkodni.

Céljaink megvalósítására *négy ütemből* álló feladattervet állítottunk össze. Az I. és II. ütem — amelynek megvalósítása 1989. és 1990. évek feladata — elsősorban a gépi és programfeltételek megteremtését, valamint az oktatói kar felkészítését, a III. ütem (1991—1993.) az új tananyagok és módszertan kidolgozását és kipróbálását, míg a IV. ütem (1993—1995.) az új képzési szisztéma bevezetését és „bejáratását” irányozza elő.

Az első eredmények

A tanulmány befejezéseként utalni kívánunk arra, hogy a felvázolt feladatok végrehajtása — feltehetően az érintettek véleményének összecsengése következtében — gyakorlatilag már megkezdődött. Az MN HFCSF-ség nem kis áldozat árán a ZMKA Hadtáp Tanszéke részére az *elmúlt két évben* jelentős összegeket juttatott, amelyekkel lehetővé vált korszerű számítógépek beszerzése. Ennek köszönhetően már három oktató képessé vált ezen eszközök kezelésére, több hallgató szakdolgozat, évfolyamdolgozat, illetve hallgatói pályamunka témájául választott számítástechnikai vonzású kérdéseket. Oktatás tárgyát képezik egyes közlekedési, szállítási témájú programok. Mind jelentősebb az igény a hallgatók részéről a gépek használatba vételére a munkák során.

A tanszék vezetése lépéseket tett a képzés korszerűsítése terén, melynek eredményeként az 1988 évben indított osztály hallgatói — az akadémián először és egyedülállóan — *már IBM kompatibilis számítógép kezelését* tanulják.

Remény van arra, hogy — ha az MN HFCSF-ségi támogatás a jövőben is megmarad — 2—3 éven belül olyan oktatástechnikai bázis jön létre az akadémián, amely alapját képezheti a korábbiakban ismertetett oktatási szisztéma megvalósításának.

Meggyőződésünk, hogy a javasolt — és már megkezdett — úton járva a közeli jövőben szolgálatot teljesítő tisztjeink a szakmájukban hatékonyan, az MN hadtápszolgálatára hasznára váló módon képesek lesznek széles körben alkalmazni a számítógépeket.

* * *

Tanulmányunkban a felsőfokú végzettségű hadtáptisztek számítástechnikai ismereteinek, felkészültségének, alkalmazási készségének akadémiai oktatási vetületeit vizsgáljuk. Szándékosan eltekintettünk a komplex téma más vonatkozásainak (főiskolai képzés, számítástechnikai eszközök gyakorlatban való alkalmazásának kényszere és lehetősége, az akadémiára felvételt nyert hallgatók számítástechnikai előképzettsége stb.) elemzésétől, mert úgy tartjuk, hogy mindenkinek saját területén kell tennie a helyzet javítása, jobbítása érdekében.

Meggyőződésünk, hogy ha komolyan vesszük napjaink figyelmeztető jelzéseit, igényeit a számítástechnika alkalmazása iránt, s a tudományt, oktatást és technikát is e feladatok szolgálatába állítjuk, akkor a munka gyümölcsét már holnap élvezni fogjuk. Ez nagyon fontos, mert — mint ahogyan az ókori bölcsék tartják — „az igény valóságot szül. A dolgok megvalósulásának az a kezdete, ha makacsul rájuk gondolunk.”

Korszerű szállítási technológiák – kombinált szállítás*

Szücs László ezredes

Bevezetés

Kombinált fuvarozás alatt a szakirodalom azt a szállítási láncot érti, amelyben különböző közlekedési ágak, egymásra utalt fuvarozási és rakodási eszközök különleges előnyeiknek megfelelően vesznek részt, és a rakodási egységbe foglalt árut a kibocsátási (előállítási) helyéről a rendeltetési (felhasználási) helyére továbbítják anélkül, hogy a rakodási egységeket az átrakásnál megbontanák. Ezáltal futószalagszerű hatás áll elő, megfelelő idő- és költségmegtakarítással, valamint a szállított anyag fokozott megóvásával. Rakodási egység lehet pl. egy rakodólap, konténer stb. Ha a rakodási egység közötti fuvareszköz (tehergépkocsi, illetve járműszerelvény), vagy annak része (nyerges félpótkocsi, csereszekrény), amelyet vasúton továbbítanak, akkor huckepack forgalomról beszélünk.

A huckepack tehát újszerű, logisztikai jellegű szolgáltatás, amely célszerűen ötvözi a két közlekedési ág előnyeit: a közút rugalmasságát, gyorsaságát, individuális, háztól házig jellegét, valamint a vasút nagy teljesítőképességét, biztonságát, menetrendszerűségét, kedvező energiafelhasználását, környezetkímélő szerepét.

A kombinált fuvarozás a kölcsönös előnyök révén képes az együttműködők eredetileg eltérő érdekeinek harmonizálására. Jól látható ez abból is, hogy az egyes huckepack társaságokban a vasút mellett a közúti fuvarozók és a speditőrök is tőkerészesedést vállalnak, bár ez azzal is összefügg, hogy a vasút erejét általában meghaladja a szükséges beruházások terhe.

A huckepack rendkívül eszközigenyes és magas fokú szervezettséget kíván valamennyi résztvevőtől, ezért még csak a nyugat-európai országokban terjedt el. A szocialista országok közül csupán Jugoszlávia csatlakozik a nemzetközi forgalomhoz a ljubjanai terminál révén, önálló huckepack társasága azonban még nincs.

* 1988-ban ausztriai tanulmányutam során egyik kutatási területem a kombinált szállítás volt. Ide sorolható a konténeres szállítás, valamint a HUCKEPACK (angol eredete ellenére németesen — hupekak-nak ejtendő) szállítási mód. A cikkben ez utóbbival foglalkozom.

Magyarország mellett csupán Lengyelországban tapasztalhatunk eddig pozitív tendenciákat. Bulgária pedig — devizamegtakarítási okokból a dunai-közúti kombinált forgalmat helyezi előtérbe. A RO—RO* forgalom az NSZK-beli Regensburgig már évek óta funkcionál.

Egy uszályon max. 48 egység szállítható — legfeljebb 1600 t össztömegben. A rakodás nagyméretű kikötőpontonról történik.

Az elnevezés — magyar megfelelője nincs — rendkívül találó, szemléletesen fejezi ki a lényegét: az angol hucke szó hátat, a pack pedig csomagot, poggyászt jelent, arra utal, hogy a vasút hátára veszi a közúti járművet.

Kialakultnak tekinthető az európai huckepack technikai rendszere is. Bár a kísérletek az új megoldási lehetőségeket illetően természetesen tovább folynak, alapvetően a következő technikákat különböztetjük meg:

- a teljes járműszerelvény utazik;
- a nyerges félpótkocsit továbbítják vasúton;
- csere-felépítmények kombinált fuvarozását végzik.

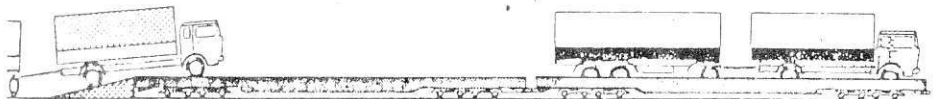
A huckepack európai elterjedését, létjogosultságát tények, számok igazolják. A forgalom még a gazdasági recesszió időszakában is erőteljes növekedést mutatott, rövidesen eléri az évi 1 millió küldeményt. Ennek lebonyolításához mintegy tízezer speciális kocsis és közel kétszáz terminál áll rendelkezésre Nyugat-Európában. Az utóbbi években új huckepack-társaságok alakultak, jelentősen bővült a huckepack hálózat. (Melléklet)

Az új közút-vasúti kombinált fuvarozási mód térhódítását nagymértékben elősegíti az érintett kormányok támogatása, amely egyrészt konkrét anyagi támogatásban, másrészt közvetett gazdasági előnyök nyújtásában különféle adóelengedés, adóvisszatérítés) valósul meg. Mindez összefüggésben van a környezetvédelem előtérbe kerülésével. A társadalom ma már hajlandó áldozatot hozni élettere megóvása érdekében és a huckepackban is ennek egyik fontos eszközét látja.

HUCKEPACK TECHNOLÓGIÁK

Az egyes huckepack technikák a következők:

1. Gördülő örszágút (Rollende Landstrasse ROLA)



1. sz. ábra

² Camionok nagy rakfelületű uszályokon (katamarán típus) történő szállítása.

Ez a módszer, amelyet az 1. sz. ábra szemléltet, a teljes közúti jármű, illetve járműszerelvény továbbítását teszi lehetővé. A járművek homlok-rakodó rámpán keresztül egymás után — mintha az országúton haladnának — járnak fel a vasúti szerelvényre, amely aztán velük együtt gördül tovább. A rakodás viszonylag gyorsan történik. Egy 16—18 kocsiból álló szerelvény megrakása (ezzel egyidejűleg történő kirakása) általában egy órát sem vesz igénybe, beleértve a közúti járművek rögzítését is.

Annak érdekében, hogy a közúti járművekkel rakott vasúti kocsik az úrszelvényben elférjen, rendkívül alacsony platósínt szükséges. A sínkorona felső élétől számított 41 cm-es padlómagasság csak a vasúti kocsiknál szokatlanul kis átmérőjű kerekekkel érhető el.

A fuvarozás zárt szerelvényekkel történik. A 16—18 speciális kocsik mellett egy fekvőhelyekkel és általában társalgó, főzőhelyiséggel is ellátott külön kocsi is szükséges, amelyben a vasúti fuvarozás során a gépkocsivezetők helyet foglalnak. Rendkívül fontos, hogy a nagyértékű vasúti járművek ki legyenek használva, a szerelvényt ugyanis nem bontják meg, s az üres futás tovább növeli az egyébként is nagyarányú holtterhet.

A szállítási viszonylatokat általában úgy választják meg, hogy a szerelvény 24 órán belül megfordulhasson. Ehhez gondosan kimunkált menetrendre, a különféle technológiai idők — különösen a határon történő vámkezelés — lerövidítésére van szükség. Figyelembe kell venni azt is, hogy egy út időtartama hozzávetőleg a gépkocsivezető pihenőidejével essék egybe.

Esetenként a közúti jármű magasságát szükséges korlátozni, mert bizonyos relációkban a vasúti úrszelvény méretei nem teszik lehetővé a közúton megengedett max. 4 m sarokmagasságú járművek továbbítását.

A nagy holtteher, az értékes vasúti technika miatt érthetően ez a leg-gazdaságatlanabb huckepack-technika. *Elterjedése azonban indokolja lét-jogosultságát, általában azért, mert*

- gyorsan és relatíve kis eszközfelhasználással bevezethető;
- a többi kombinált fuvarozási móddal szemben a közúti fuvarozó részéről nem igényel külön szervezést;
- nincs szükség speciális közúti járművek beszerzésére, a meglévők átalakítására;
- kevés járművel rendelkező, kevésbé tőkeerős közúti fuvarozók is igénybevehetik, továbbá olyanok is könnyen bekapcsolódhatnak a kombinált fuvarozásba, akiknél az egyéb huckepack technikáknál elengedhetetlen műszaki feltételek nem állnak rendelkezésre. Ennélfogva ez a technika a legalkalmasabb újabb megbízók megnyerésére, újabb területek bekapcsolására;
- végül pedig ennél a kombinált fuvarozási módnál jelentkezik leginkább az állam befolyásoló szerepe, különösen a kontingenspolitikát illetően, (a kamionforgalom út- és környezetkárosító hatása miatti korlátozása).

2. Félpótkocsik továbbítása

Ez már jóval hatékonyabb kombinált fuvarozási mód, mint a gördülő országút, mivel a hasznos és holtteher aránya sokkal kedvezőbb. Ennél

a technikánál jelentős élő- és holtmunka takarítható meg; a gépkocsi-vezetőnek nem kell a vasúton a küldeménnyel együtt utaznia, továbbá a fuvarfeladat megoldásához kevesebb vontatóeszköze van szükség. Olasz vizsgálatok eredménye alapján 5 félpótkocsizal általában egyetlen vontató elegendő.

A közúti fuvarozónak azonban magára kell vállalnia a háztól házig történő továbbszállítás és a visszafuvar megszervezésének többletterheit.

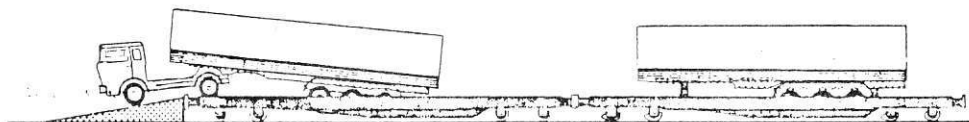
Problémaként merül fel emellett a cabotage-tilalom. Ennek lényege, hogy általában tiltják idegen országok részére a belföldi fuvarozást, a termináli fel- és elfuvarozás pedig annak minősül.

A félpótkocsiz fuvarozását illetően a rakodás módja és az ehhez igazodó technikai feltételek függvényében két változatot különböztetünk meg.

2.1. Félpótkocsiz továbbítása horizontális rakodással, süllyeszthető platós kocsin

A módszer lényegét a 2. sz. ábra szemlélteti, amely tulajdonképpen abból áll, hogy a félpótkocsizkat megfelelő rampán át hátramenetben tolják rá a két vasúti kocsiból (Wippenwagen) álló egységre, majd a vasúti kocsinak a közúti jármű kerekeit tartó platórészét hidraulikával a sínkorona felső élétől számított 41 cm-re süllyesztik a továbbításra alkalmas profil elérése érdekében, azután a félpótkocsizt rögzítik.

A kirakás fordított sorrendben történik.



2. sz. ábra

Ebben az esetben viszonylag hosszú rakodási idővel kell számolnunk. A rakodás és rögzítés félpótkocsizként 15—25 percet vesz igénybe, nem is beszélve arról, hogy egyszerre csak két kocsiálló egység állítható a rampához.

A közúti járműveknek ebben az esetben viszont már eleget kell tenni bizonyos műszaki követelményeknek, amelyekre később kitérek. Előnye ugyanakkor, hogy a rakodáshoz nem szükséges beruházásigényes daru telepítése és a közúti járművet nem kell emelésre méretezni.

2.2. Félpótkocsiz továbbítása vertikális rakodással, ún. zsebes kocsin

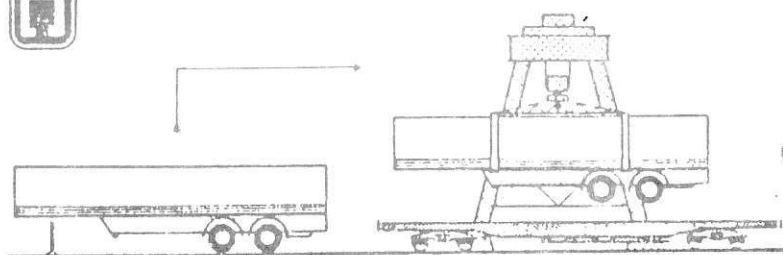
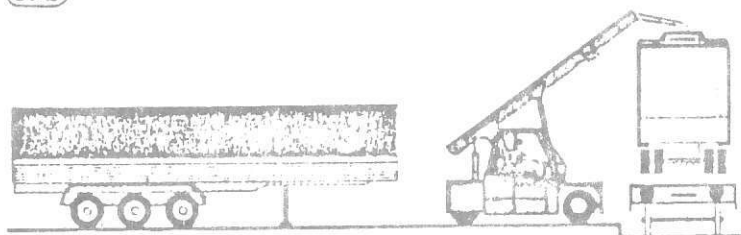
Ez a technológia már megfogásra és emelésre alkalmas kiképzett félpótkocsiz daruval történő rakodását igényli. A félpótkocsiz kerekei a

speciális vasúti kocsin a sinkorona felső élétől 33 cm-re, az ún. „zsebben” helyezkednek el. Ebből származik a zsebes kocsi (Taschenwagen) elnevezés.

A rakodáshoz szükséges daru — amennyiben nem a már meglévő, pl. konténer termináli darut teszik erre alkalmassá — jelentős beruházást igényel. Ugyancsak költségvonzattal jár a félpótkocsi daruzhatóvá tétele, vagy daruzható jármű beszerzése.

Ezzel szemben a rakodási és rögzítési idő rendkívül alacsony: nem tesz ki többet 5 percnél.

A tárgyalt fuvarozási módot a 3. sz. ábra mutatja.



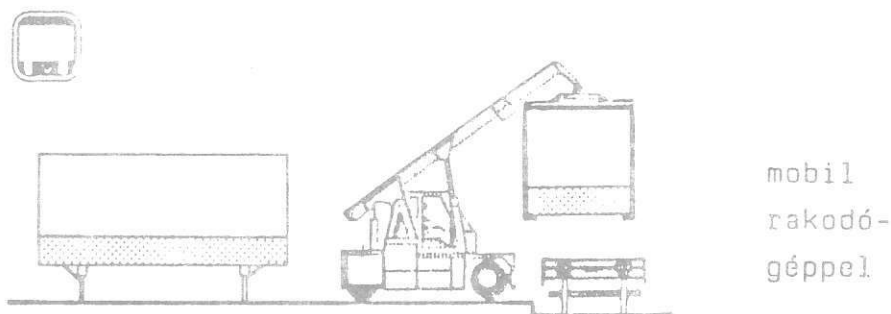
3. sz. ábra

3. Árutovábbítás csereszekrényben (cserefelépítményben)

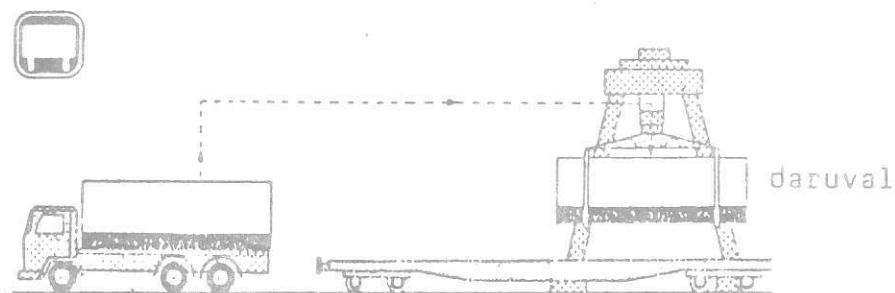
Ez a legkisebb holtteher igénybevételével járó, leggazdaságosabb huokepack technika. (4. sz. ábra.)

Csereszekrény alatt tulajdonképpen olyan közúti járműszekrényt értünk, amely vasúti fuvarozásra is alkalmas. A konténerhez áll közel.

A vasúti továbbítás speciális csereszekrény-, vagy konténerhordozó kocsin történik és szükség esetén a zsebes kocsi és a normál pórekocsi is igénybe vehető.



mobil
rakodó-
géppel



daruval

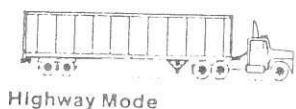
4. sz. ábra

3. Egyéb huckepack-technikák

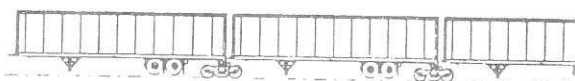
Alkalmazzák még, de szinte kizárólag Franciaországban az ún. „kenguru”-technikát, amikor a félpótkocsit horizontális rakodással helyezik a speciális kenguru-kocsira. A rakodáshoz különlegesen kialakított vonatató szükséges.

Természetesen a kísérletezések is tovább folynak a meglévő technikák, technológiák korszerűsítésére, újabb módszerek kidolgozására. Ezek közül mutatok be kettőt:

Figyelemre méltó megoldás az amerikai Road Railer-System, amelyet az 5. sz. ábra mutat be.



Highway Mode



Rail Mode

5. sz. ábra

Amerikában mintegy 20 éve fejlesztették ki az első változatát, európai elterjedésére azonban — bár az utóbbi időben „korteshadjárat” folyt — egyelőre nem számíthatunk.

A módszer lényege, hogy a megfelelő szilárdságú félpótkocsik egyben betöltik a vasúti kocsiszekrény szerepét is. Csupán a vasúti forgóalvázakra van szükség, amelyeken az ábra szerint helyezik el a félpótkocsikat, és az így összeállított vonat máris továbbítható.

Az európai huckepack-technikák összehasonlítása

Az előbbiekből különösebb kommentár nélkül is szemléletesen kitűnik az egyes huckepack-technikák közötti különbség. A hasznos és holtteher aránya a terhelési határ maximális kihasználása esetén a „gördülő országút” esetében 0,8, a félpótkocsiknál 1,1, míg csereszekrények és a konténer vonatkozásában 1,6. A nettó tonnára eső költségek alakulását a vasúti tarifák is befolyásolják:

Technika	Költségek		
	közúti vállalkozó		vasút
	rövid távon	hosszú távon	
ROLA (gördülő országút)	alacsony	magas	nagyon magas
SAL (félpótkocsi)	közepes	közepes	közepes
WAB (csereszekrény)	magas	alacsony	alacsony
GC (nagykonténer)	magas	közepes	alacsony

A közúti fuvarozó a kombinált fuvarozás révén egyrészt személyzeti és anyagi költségeket takarít meg, másrészt számolnia kell a vasúti fuvardíjjal, az átrakási költségekkel és a beruházással. Ezek az egyes technikák megválasztását gazdasági szempontjai, amit nemcsak rövid, hanem hosszútávon is mérlegelni kell.

Összehasonlítás a műszaki-szervezési feltételek alapján:

Vasúti kocsi	Közúti jármű	Terminál (rakodóhely)
1. Gördülő országút (a teljes közúti járműszerelvénnyel továbbítása)		
speciális, rendkívül alacsony platós vasúti kocsi (továbbítás csak zárt vonatban).	a közúti járművel szemben támasztott általános előírásokon kívül az esetleges sarokmagasság rakszervény korlátozáson túl semmiféle követelmény nincs.	— ca. 400 m hosszú egyenes vágányszakasz elején és végén 40—40 m hosszban burkolt területtel. Tároló tér a közúti járművek részére — tartózkodó helyiség — megfelelő rampa.

Vasúti kocsi	Közúti jármű	Terminál (rakodóhely)
2. a) félpótkocsi horizontális rakodással (nem daruzható félpótkocsi)		
Süllyeszthető platós kocsi (Wippenwagen) (2 rövidre kapcsolt kocsi-ből álló egység).	<ul style="list-style-type: none"> — felhajtható aláfutás-gátló — felhajtható gólyaláb — láncrögzés — megfelelő profil biztosítása — zárható láda az iratokhoz. 	<ul style="list-style-type: none"> — 2 kocsi egység befogadására alkalmas vágány — megfelelő rampával és a hozzá kapcsolódó 40 m hosszú burkolat szakasszal — tárolóterület.
2. a) Félpótkocsi horizontális rakodással (nem daruzható félpótkocsi)		
„zsebes kocsi” (esetleg süllyeszthető platós kocsi is igénybe vehető)	<ul style="list-style-type: none"> — felhajtható aláfutás-gátló — megfelelő profil biztosítása — merevítés (emeléshez) — megfogási pontok (fülek) az emeléshez — külön zárható láda az iratokhoz — (Wippenwagen esetén: felhajtható gólyaláb, láncrögzés) 	<ul style="list-style-type: none"> — megfelelő teherbírási daru, huckepack megfogókerettel, — tárolóterület a közúti járművek számára.
3. Csereszekrény		
csereszekrényhordozó kocsi (konténerhordozó, vagy zsebes kocsi is alkalmas)	<ul style="list-style-type: none"> — különleges követelmény nincs (ha a rakodás során a csereszekrény a közúti járművön marad) — 7,15 m-s. lábakra állítható csereszekrényrel speciális közúti hordozójármű 	<ul style="list-style-type: none"> — megfelelő teherbírási daru, megfogókerettel — tárolóterület

A korszerű technikák bemutatását és összehasonlítását követően egyértelműen arra a következtetésre juthatunk, hogy a huckepack bevezetése hazánkban is szükséges és indokolt, azonban eszközigenyessége miatt ezt szelektáltan, a legkedvezőbb megoldások kiválasztásával kell elvégezni.

Egyik javasolt technológia lehet a gördülő országút (ROLA) annak ellenére, hogy magas beruházási igényű (1 db vasúti kocsi 1,5 millió ÖS — 7,5 millió Ft-ba kerül). Ugyonakkor az útjainkat rongáló közúti tranzitforgalom ezzel vasútra terelhető, környezetvédelmi szempontból is kiemelkedő jelentőségű. *Megfelelő gazdasági szabályozók mellett a saját kamionok is igénybevehetnék*.*

³ A HUNGAROCAMION-nak már voltak próbálkozásai, de az érvényben levő szabályzók (pl. a járműamortizáció rendezetlensége és a konvertibilis költséghányad) kedvezőtlenül tették az igénybevételt.

Másik, a viszonylatok szempontjából azonban korlátozott technológiai lehet a dunai hajóforgalomban *nyerges pótkocsik*, illetve *pótkocsis szerelvények* továbbítása Regensburgig., a Duna—Rajna—Majna csatorna üzembehelyezését követően még tovább. Viszonylag alacsony beruházás igénye (megfelelő uszályok beszerzése) és takarékos munkaerő felhasználása is indokolja.

Végül a legszélesebb körben, a hazai és nemzetközi viszonylatokban, valamint a tranzitszállításokban egyaránt alkalmazható a *cserefelépítményes megoldás*, amelyet kissé részletesebben kívánok indokolni, illetve bevezetésre egy elgondolást is körvonalazni.

A döntéselőkészítés során főbb tényezőt is figyelembe kell venni:

— a népgazdaság és az MN szállító gépjárműparkja nagymértékben elhasználódott, felújításra szorul;

— a mezőgazdaságnak nagyteljesítményű terepjáró technikára van szüksége a betakarításoknál jelentkező szállítási (csúcs-) feladatokhoz speciális felépítményekkel;

— az MN-nek normálplatós terepjáró tehergépkocsikra van szüksége a háborús szállítási feladatokhoz;

— a meglévő konténerterminálok kiegészítő eszközökkel alkalmasak a csereszekrények mozgatására;

— a MÁV meglévő konténerszállító és pórekocsijai ugyancsak alkalmasak a cserefelépítmények szállítására.

Az előzőek figyelembevételével közös teherviseléssel olyan perspektív szállító járműtípust kell beszerezni, vagy gyártani, amely megfelel a többféle követelménynek. A meglévők közül a KAMAZ típus látszik erre alkalmasnak, azonban a vizsgálatok jelenleg más irányokban is folynak. A jármű fejlesztését a Közlekedési Minisztérium III. számú ágazati célprogramjába („Az áruszállítási folyamatok és technológiák összehangolt fejlesztése”) javaslatunkra felvette. Ez biztosítja a szükséges tudományos kapacitás igénybevételének lehetőségét.

Végeredményben egy közös vállalat létrehozása látszik célszerűnek (*a Nyugat-Európában alkalmazott gyakorlat is ezt igazolja**), amelyben a Magyar Államvasutak a terminálok és a gördülőanyag, a közúti szállító vállalatok (VOLÁN), a Mezőgazdasági és Élelmezési, illetve a Honvédelmi Minisztérium a közúti szállító technika, a MAHART pedig a vízi szállítás technikai eszközei biztosításával vehetne részt a vállalkozásban, amely megvalósulása esetén mind népgazdasági, mind honvédelmi szempontból igen hatékony eszközfenntartást és -felhasználást, illetve jelentős bevételt eredményezne.

Az MN-t illetően nem lenne szó többletberuházásról (ugyanígy a VOLÁN vállalatoknál sem) mert az elavult járműállomány lecserélésének ütemében és a rátervezett költségek felhasználásával kellene a perspektív cserefelépítményes szállító technikát rendszerbe állítani. A kölcsönbérlettel vagy más pénzügyi konstrukcióban) a népgazdasági szál-

* Rendelkezésre áll az ÖKOMBI (osztrák kombinált szállítási leányvállalat) teljes üzemszervezése és tanácsadó kiadványa.

lításokba bevont technikánk nem a telephelyeken, állás közben avulna el, hanem használat közben újratermelné önmagát és folyamatosan magas hadrafoghatósági szinten lehetne tartani.

K I M U T A T Á S
az európai HUCKEPACK terminálokról

Az ország megnevezése	Terminálok száma
NSZK	21
Spanyolország	4
Svájc	4
Portugália	2
Ausztria	12
Hollandia	2
Olaszország	18
Nagy-Britannia	3
Dánia	4
Belgium	4
Jugoszlávia	1

MEGNYITÓ

Az MN 5232 közlekedési konferenciájához

Kapus Gyula vezérőrnagy

Konferenciánkra olyan időben kerül sor, amikor társadalmunkban széles körű változásoknak lehetünk tanúi. Mind nagyobb figyelem fordul a gazdasági kibontakozás érdekében megfogalmazott célok elérésére tett sokoldalú tevékenységre.

A honvédelmi miniszter elvtárs gazdasági-társadalmi kibontakozás végrehajtását szolgáló néphadseregi feladatokra szóló „Irányelvei”-ben megfogalmazásra került számunkra is, hogy törekvéseinknek „... a megtakarítások és többletbevételek növelésére, az ideiglenesen felszabaduló termelő-, javító-, szállító- és egyéb kapacitások hasznosítására...” kell irányulnia.

Seregtestünk közlekedési szolgálatára eddig is jellemző volt a takarékos gazdálkodásra irányuló munka, amely évről évre javuló színvonalon mind hatékonyabbnak bizonyult.

Az elmúlt évek szervezeti változásai következtében számottevőek azok a közlekedési szolgálatra ható tényezők, amelyek alapvető hatást gyakorolnak tevékenységére. Leglényegesebbek a szervezet korszerűsítéséből, a káderállomány felkészültségéből a végrehajtó egységek, alegységek kapacitás növekedéséből adódó kedvezőbb lehetőségek.

Az átszervezett seregtest közlekedési szolgálat abba a helyzetbe került, amikor a felhalmozódott tapasztalatok segítségével, az újszerű követelmények szellemében szükségszerű, hogy áttekintse helyzetét, kialakítsa további céljait és annak megfelelően gyakorolja a szállítások szervezésében, irányításában és végrehajtásában megfogalmazásra kerülő feladatait.

A konferencia elé azt a célt tűztük, hogy átfogó képet adjon az átszervezett közlekedési szolgálat helyzetéről, áttekintse a végrehajtás feladatait, kialakítsa a továbbfejlődést biztosító célkitűzéseket, ezek elérését szolgáló főbb feladatokat, módszereket.

A konferencián nagyobb hangsúlyt fognak kapni a katonai szállítások kérdései, azonban nem hanyagoljuk el a szolgálat többi szakterületét sem.

Azért szenteltünk tágabb teret a szállításoknak, mert itt tapasztaljuk azokat a kiaknázható tartalékokat, melyek kellő figyelemráfordítás és összehangolt tevékenység eredményeként jelentősen tudnak hatni gazdasági célkitűzéseink érdekében végzendő feladatainkra.

Ezek figyelembevételével választottuk meg referátumunk témáját, tettünk javaslatot a korreferátumot tartó elvtársak részére.

Azt kérem az elvtársaktól, hogy az itt elhangzó kérdésekben foglaljanak állást, alkotó hozzászólásaikkal — a konzultáció keretében — segítsék a célkitűzéseink érdekében végrehajtandó feladataink megfogalmazását és módszerek kialakítását.

Ezzel konferenciánkat megnyitom.

Az átszervezett seregtest közlekedési szolgálatának helyzete, a hatékonyság javításának további célkitűzései, feladatai, módszerei

Szenes József ezredes, Gárdos Vilmos őrnagy

Referátum

Az MN 5232 közlekedési szolgálat jelenlegi helyzetét áttekintve megállapítható, hogy az elmúlt évek szervezeti korszerűsítése — különösen a „RUBIN” feladat hatásaként — jelentős változások következtek be. Kialakult a korábbinál kedvezőbb szervezete, amely most már igazodik a hadtápszolgálat más szolgálati ágaihoz. Mind hadsereg szinten, mind a csapathadtáp felső és alsó tagozatában javultak nemcsak a háborús szakfeladatok, de az állandó harcészültségi időszakában a szolgálat előtt álló követelmények teljesítésnek feltételei is.

Nőtt a szervezetek anyag- és eszközellátottsága. Megteremtődtek a szolgálat továbbfejlesztésének káder- és káderképzési bázisai. A szocialista hadseregekben egyedülállóan a szolgálat szervezete dandár szintig kiépült és lényegében feltöltött. Létrejötték a szolgálat mindazon béke és háborús szervezetei, amelyek alkalmasak a seregtest közlekedési, szállítási feadatait tervezni, szervezni, irányítani és végrehajtani a népgazdaság együttműködő szállítási ágazataival. Jelentős a fejlődés az anyagmozgatás és rakodás gépesítése terén — kialakultak a békében és háborúban jól használható eszközök, azok javításának MN és csapat bázisai, csapatfeltételei. A diszpécser szolgálat fejlesztésével párhuzamosan, hatékonyság javító intézkedések születtek a közúti szállításokban. Az MN Közlekedési Szolgálat irányításával és közvetlen részvételével fontos vasúti iparvágányok és közúti külön szintű kereszteződések, műtárgyak létesültek. A seregtest alárendelt műszaki szakcsoportokkal együttműködve, megfelelő szinten biztosított a gyakorlatok végrehajtására kijelölt földutak javítása, karbantartása, az anyagi lehetőségek és a kapacitások függvényében tervszerűen történik a helyőrségi lánctalpas utak felújítása, karbantartása. Mindezen körülmények hatékonyan segítik a közlekedési szolgálat tevékenységét.

Alapvető változás a szolgálat irányító állománya minőségi és mennyiségi helyzetében következett be. A *seregtest Közlekedési Szolgálat* állományában a szállító főtiszti beosztás akadémiához kötötté vált. A se-

regtest fődiszpécser mellett diszpécser tiszthelyettes, valamint sorállományú diszpécser-írnok rendszeresítésére került sor. Kedvező változás következett be az állomány illetmény kategóriájában is.

A seregtest közlekedési szolgálata jelentős segítséget kapott a szervezeti-, káder- és tárgyi feltételek biztosításában. A gyakorlati tevékenységhez jól igazodó szervezet került kialakításra.

A hadtest közlekedési szolgálatot illetően is lényegi változtatást jelentett az állomány összetételében a magasabb szervezeti forma. A hadtest közlekedési szolgálatfőnök beosztás akadémiahoz kötött, az MN 2284 és MN 7203 KSZF-ség állományába szállító főtiszt került rendszeresítésre, mindhárom hadműveleti-harcászati magasabbegység rendelkezik diszpécser tiszthelyetessel. A hadtest közlekedési szolgálat új feladata a háborús közúti biztosítás irányítása, amely az eddig kialakult gyakorlat szerint hadseregtől az átalárendelésre kerülő alegységek és közúti elemek erőivel és eszközeivel kerül végrehajtásra. Új vezetési szintet jelentenek a *dandár szállító szolgálatfőnökök*. Nőtt a szállító diszpécser szolgálat állománytáblásított beosztásainak száma, alapvetően a gazdálkodó szervezeteink diszpécserai — a kevés kivételt képező megbízott diszpécserok mellett — állománytáblában rendszeresítettek.

A hadsereg közlekedési szolgálat irányító-felelősségét az MN KSZF szakmai, illetve a hadsereg hadtápfőnök szolgálati alárendeltségében — a hadtest és dandár PK. HTPH-ek és azok alárendeltségében tevékenykedő közlekedési, szállító szakbeosztottak útján valósítja meg.

A közlekedési szolgálat végrehajtó szervezetei hadsereg tagozatban — a békében „M” törzzsel rendelkező közúti, szállító és rakodó-szállítványkísérő zászlóaljából tevődnek össze.

A hadsereg közvetlen csapatoknál a szolgálat feladatai végrehajtását az ellátó alegységek biztosítják.

A *hadtest közlekedési szolgálat* végrehajtó szervezeteit vizsgálva kínálkozik az analógia a hadsereg közlekedési szolgálattal és ide sorolandónak az ellátó ezredek szállító zászlóaljait, rakodó- és szállítványkísérő századát és az ellátó századát tartani. Ezt a logikát tovább folytatva azonban az látszana következetesnek, ha az ellátó századok szervezetéből is csak a szállító szakaszokat értenénk a közlekedési szolgálat szakmai alárendeltségébe. Ez a felosztás azonban a jelenlegi gyakorlat szerint önkényesnek bizonyulna, mivel az ellátó század felé a szolgálat szakirányítása és felelőssége a harcászati-mozgósítási és a vezetés kérdéseiben teljes körű. Ezen megfontolásokból kiindulva úgy vélem, meg kell vizsgálnunk az ellátó eszred szakmai vezetésének kérdését. Jelenleg az a hadsereg közlekedési szolgálat álláspontja, hogy a hadtestparancsnok hadtáphelyettes követelményei alapján a hadtest közlekedési szolgálatfőnök szakmai előjáróként teljes felelősséggel tartozik az ellátó ezred szállító, rakodó, szállítványkísérő feladatai biztosítását szolgáló tevékenységéért.

További végrehajtó szervezetei a hadtest KSZF-nek a hadtest közvetlen csapatok ellátó alegységei.

A dandár, ezred (önálló zászlóalj, osztály) szállító szolgálat végrehajtó szervezete:

A kötetekben levő zászlóaljak (osztályok) szállítótevékenységet végrehajtó szervezete:

— ellátó szakaszok, rajok.

Fontosnak tartom kihangsúlyozni, hogy az ellátó egységek, alegységek felé a közlekedési szolgálat szakirányító tevékenysége a szervezet szolgálathoz tartozó szakmai tevékenységére értendő, mivel ezen szervezetek más irányú szakmai feladatai szabályozását a megfelelő szakszolgálatok főnökei gyakorolják.

Ki kell hangsúlyozni, a közlekedési szolgálat az átszervezés kapcsán nem csak szervezetében korszerűsödött, hanem a végrehajtó szintek kapacitása is alkalmazkodott a magasabb szervezeti formához. Ezekre a későbbiekben részletesen kitérek.

Az átszervezett közlekedési szolgálat az állandó harcászaltság időszakában alapvető feladatának tekinti:

1. A harcászaltság és mozgósítás közlekedési, szállítási feltételeinek biztosítását, a közlekedési szakcsoportok békeállapotról háborús helyzetre való áttérése feltételeinek fenntartását.

2. A szakállomány felkészítését, kiképzését.

3. A gazdálkodási tevékenység tervezését, szervezését, irányítását, végrehajtását.

4. A szolgálat káderállománya fejlesztését, kádertartalékképzést, a szükséges káderátcsoportosítások tervszerű előkészítését.

5. A szolgálat tevékenysége hatékonysága javítását szolgáló célkitűzések kialakítását, a feladatok végrehajtása irányítását, ellenőrzését, segítségét.

Közlekedési konferenciánkon azokat az eredményeinket, gondjainkat, további célkitűzéseinket és az ennek érdekében végrehajtandó feladatainkat kívánjuk megfogalmazni, amelyek társadalmunk kibontakozási programjába leginkább beilleszthetők, így elsősorban gazdálkodásunk főbb területeit kívánjuk részletesebben elemezni.

Így az elhangzó vitaindító előadás és az azt kiegészítő korreferátumok témáját is úgy választottuk meg, hogy ezzel segítsük tevékenységünk hatékonyságának növelése érdekében a minél megállapozottabb, előremutatóbb véleménycserét.

Úgy ítéljük meg, hogy szolgálatunk alapvető szakmai tevékenységét a szállítások végrehajtása érdekében kifejtett sokoldalú munkánk jelenti. Ez alatt értjük:

— a szállítások irányítását, ellenőrzését a főbb szállítási ágazatok, a vasúti és közúti szállítás területén;

— a közlekedési szakanyaggal való gazdálkodást, mint a szállítások előkészítő, segítő, megbízhatóbbá tevő emberi erőt kímélő gépek, eszközök üzemeltetésére, karbantartására, javítására irányuló munkánkat;

— a szállítási költségkeret gazdálkodást, a népgazdasági szállító vállalatokkal végrehajtott csapat- és anyagszállítások tervezését, felhasználását és elszámolását;

— a túlsúlyos járművek közlekedésére irányuló tevékenységet.

Mindezekon túl, természetesen gazdálkodási tevékenységünkhöz tartozik a *helyőrségi lánctalpas utak, gyakorlatok végrehajtására kijelölt földutak igénybevételevel*, javításával, karbantartásával kapcsolatos feladatok irányítása is.

Gazdálkodásunk jelentős részét kitevő szállítási feladataink irányítása a *diszpécsterszolgálat* segítségével valósul meg, melynek lehetőségeit, feszültségeit a következők szerint látjuk.

A *szállítások irányítása* a parancsnok hadtáphelyettesek, a közlekedési szolgálat és annak szervezetébe tartozó szállító diszpécsterszolgálat létrehozása óta jelentős fejlődésen ment keresztül, emellett az egyéni felkészültséget tekintve, az utóbbi időben sok elmarasztalást is kapott — s valljuk be jogosan. El kell fogadnunk előljáróink kritikáját, mely szerint tevékenységünk még túl bürokratizált, esetenként csak nyilvántartó és „postás” szerepet tölt be, elszakadva a tényleges végrehajtással való szolgálati kapcsolattól.

Vizsgálva az okokat azt tapasztaljuk, hogy az ilyen munkamódszer mögött gyakran húzódik meg a diszpécser magára hagyatottsága, más irányú leterheltsége, a szállítás szervezési tevékenység nem kellő ismerete.

Tisztán kell látnunk, hogy ebben legtöbb esetben nem kizárólag a szállító diszpécsert terheli felelőség. Az ilyen jelenségek kivétel nélkül a szállító szolgálat főnök, illetve a parancsnok hadtáphelyettes felelőségérzetének hiányára, esetleg saját felkészületlenségére, az előljárói intézkedések érvényrejuttatásának alacsony színvonalára, de merném azt is mondani, hogy a parancsnoki vezetés szállítási feladatok gazdaságos megvalósításra való törekvésének érdektelenségére vezethető sok esetben vissza, sőt esetenként felelős szolgálati személyek érzéketlensége is megállapítható.

Mindezek jobb értelmezésére szükségesnek tartom röviden felvázolni szintenként és szervezetenként felelőségünket, lehetőségeinket, feszültségeinket. Ezt az áttekintést a közlekedési szolgálat szakállományára vonatkoztatom, nem hangsúlyozom minden esetben, de előrebocsátom, hogy az anyagi szállításokért — annak minden fajtáját illetően — minden szinten a parancsnok hadtáphelyettes tartozik felelőséggel.

A hadsereg közlekedési szolgálat állományába tevékenykedő diszpécsterszolgálat személyi feltételei — a közelmúlt átmeneti időszakától eltekintve — biztosítottak. Megállapítható azonban, hogy alacsonyfokú kezdeményező készség tapasztalható a seregtest anyagnem felelőseivel való együttműködésben, mint — megítélésem szerint — egyik legjelentősebb feladatnál. Igaz ez az igény a szállítatók részéről sem jelentkezett annak ellenére, hogy e tárgyban több ízben és formában is jelzésekkel éltünk. Ismert előttünk, hogy a gazdaságos szállításokat kedvezőtlenül érinti a népgazdaságban meglévő hiánygazdálkodás. Mégis úgy látjuk, hogy a páncélos- és gépjárműtechnikai szolgálat és az elhelyezési szolgálat előbbi gondjai megoldásában néha átlépi a túréshatárt. Az sem hallgatható el, hogy a hadsereg diszpécser szolgálatát irányító tiszt nem hagyatkozhat csak a jelentések, stb. lélektelen „könyvelésére”, nagyobb részt kell vál-

lálnia az alárendeltek diszpécseriei, a közúti szállítások helyszíni ellenőrzésében, ezek nyomán javaslatok, értékelések megtételében.

Azt is el kell ismernünk, hogy a szállítások irányítási rendszerének jelenleg kialakult „szokásai” nem tesznek lehetővé jelentős érdemi eredményeket, mivel nincs kellően kialakítva a végrehajtó és előljáró diszpécseriek hatékony munkamódszere, felelősségük határa.

A *hadtestek közlekedési szolgálatában* tevékenykedő diszpécseriek munkáját az eltérő színvonal jellemzi. Egyben azonban teljes azonosság tapasztalható, mindhárom hadtest diszpécseri „T” ügyvitel kezeléssel van, vagy volt a közelmúltig megbízva. A jelenleg kialakított létszám lehetőségekkel feltehetően az vezérli a hadtestek hadtápvezetését, hogy a közlekedési szolgálat munkájának terhére más szakfeladatok ellátását helyezi előnybe. Ugyanakkor teljes joggal lenne elvárható a hadtest szállítást szervezőktől, hogy a szakmai alárendeltségükben levő ellátó ezredek szállító kapacitásával mesteri módon gazdálkodjanak. Nem használják ki a diszpécseriszolgálat ellátó ezred szervezetében működő alárendeltjeit, csak elvélve tapasztalható törekvés a tagozat kihagyásos, gyűjtő-terítő járatos megoldásokra.

A *diszpécseriszolgálat* struktúrájában a végrehajtó gazdálkodó *magasabbegységek, egységek* szintjén tevékenykedő diszpécseriek jelentik tulajdonképpen ezen szolgálat végrehajtó alappilléreit. A harcászati magasabbegységek szállító szolgálat főnökei a szállítások szervezésében a diszpécseri munkát is elvégzik.

A szolgálat munkájára hosszú évek óta rányomja bélyegét a magas mérő- és mutatószámok feltétlen elérésére tett „erőfeszítés” (1. sz. melléklet).

A gyakorlat és az ellenőrzések tapasztalatai azt mutatják, hogy a jelentett mutatók sok esetben nem ténylegesen végrehajtott teljesítményeket takarnak. A magas követelményszint az alárendeltekét valótlan adatok jelentésére ösztönzi, ezáltal becsapva önmagukat és előljáróikat. Így a teljesítmények értékelése, az abból levonható következtetések félrevezetőek, ennek megfelelően a tett intézkedések is helytelenek, vagy megalapozatlanok. Célszerűnek látszik a mutatószámok realitásabbá tétele érdekében annak felülvizsgálata.

Ezen gondjainkhoz következményként párosulnak olyan nehezítő körülmények, mint például:

— a szállítatók készleteik kiegészítése, frissítése, megfelelő szinten tartása mellett, másodlagosnak tartják a szállítási ráfordításokat;

— a szolgálati ágak igényléseit későn, már nem tervezhetően adják meg;

— nincs kialakítva összhang az anyagellátók és anyagfelhasználók között térben és időben, így a szállítási feladatokkal való összehangolás további nehézséget okoz;

— a diszpécseriek nem ismerik és ezáltal nem is javasolnak alternatívákat a különböző szállítási ágazatok között a gazdaságosság, biztonság, gyorsaság szempontjai figyelembevételével;

— a kijelölt béke „szállító-kiképző” besorolású gépjárművek mellett rendszeres a diszpécseriszolgálatot megkerülő ellátási szállítások vég-

rehajtása, melyeket kiképző besorolású, többnyire javító alegységek állományába tartozó gépkocsival hajtanak végre;

— a laktanyahadtáp diszpécserek nehezen szereznek érvényt a laktanyahadtápbá bevont alakulatok szállítási összehangolásának, mivel az ellátásra utalt alakulatok rendszeresen hajtanak végre szállításokat saját eszközeikkel; különösen jellemző ez a helyzet az egy laktanyában diszlokáló több alárendeltségű alakulatok esetében;

— az ellátó ezredek állományába szervezett diszpécserek ezredenként eltérő, esetenként tisztázatlan feladatkörrel vannak megbízva, előfordul egy laktanyában tevékenykedik ezred, zászlóalj, ellátó század diszpécser, szükségességük, feladatuk elhatároltsága nem teljes mértékben tisztázott;

— a diszpécserek munkafeltételeik biztosítása érdekében meghatározott szolgálati helyiség technikai feltételei — ugyan egyre kevesebb alakulatnál — nincsenek kialakítva, vagy csak szükség szerint felelnek meg a követelményeknek;

— nem alakult ki érdemi együttműködés a különböző tagozatok diszpécserei között, így kapcsolatuk csak az adatgyűjtésre korlátozódik.

A felsorolt gondok zöme legtöbb esetben a parancsnok hadtáphelyettesek Szolgálati Szabályzatban előírt — a szállítások irányítására vonatkozó — kötelemeinek elhanyagolására vezethetőek vissza.

A szállítások szervezésében kiemelkedő helyet foglalnak el a *vasúti csapatszállítások*. Nagyságrendjét tekintve évente átlagosan 450 katonavonatot veszünk igénybe, mintegy 47 millió forintot használunk fel. Ezen a területen érezhető leginkább az a komplex hatás, amely az előljárók követelményeinek érvényrejuttatása, a vasúttal való együttműködés, a parancsnokok ráhatása nyomán érvényesül. Gondoljuk csak át a vasúti szállítás megszervezésétől a végrehajtásig tartó munkafolyamatot. A vasúti üzemvitel rendjéhez igazodva az alakulatok — néhány hiányosságtól eltekintve — rá lettek szorítva az időben, pontos számvetéssel elkészített gördülőanyag-igénylés felterjesztésére. Ez a gördülőanyag-igénylés ellenőrzésre került, a KSZFI (KSZI)-ra való felterjesztés előtt, majd a KSZFI (KSZI) vasúti tervező tisztjei is elvégzik az érdemi felülvizsgálatot. A megtervezett szállítások visszaigazolása után elegendő idő áll rendelkezésre a felkészülésre, a pontosítások végrehajtására. A berakások többnyire az előljáró parancsnokok (nem ritkán hadtest, hadsereg, HM előljárók) ellenőrzése mellett. VKP-ok közreműködő segítségével kerülnek végrehajtásra. Állítsuk szembe az „odafigyelés” mérvét a közúti szállítások területén tapasztaltakkal és úgy gondolom némi magyarázatot kaptunk is arra, hogy eredményeink miért váratnak magukra. Úgy tűnik, amíg a vasút „szigorú szállítórendszer”, addig a közúti szállítást végző alegységek a keresztbe ható intézkedések hatása alatt ténykednek.

A vasúti csapatszállítások tervezésében, irányításában és végrehajtásában alárendeltjeink igen hatékonyan alkalmazzák az Uzsán 1981-ben levezetett módszertani bemutatón tapasztaltakat. Ez abban mutatkozik meg, hogy a gördülőanyag-igénylések határidőre, megfelelő tartalommal kerülnek felterjesztésre, a vasúti kocsik kihasználtsága megközelíti az optimumot, a szolgálati személyek felkészültsége megfelel a követelmé-

nyeknek. Stabilizálnunk kell az elmúlt időszakban kialakult megbízható tervezési fegyelmet, amely csak az időben megadott harcérték alapján biztosítható.

Jelentősen javult a vasúti szállítások be- és kirakásai végrehajtásának fegyelme, technikai felkészítettsége, a személyi állomány hozzáértése. Ezen a téren elért eredmények a fegyverzeti és technikai szolgálat és hadtápszolgálat szoros együttműködésének köszönhetően szilárdnak ítéltetők.

A fedőneves gyakorlatok végrehajtásának irányítására kijelölt operatív csoportok a diszpécserszolgálattal együttműködve, hatékonyan segítik a szállítások zavartalan végrehajtását.

A *vasúti anyagszállítások területén* már kedvezőtlenebb a helyzet, mert azok döntően csak tömegárunknál (szén, ásványolaj, hajtóanyag, építési anyagok) jelentkezők. Rendkívül kis arányban alkalmazzuk a darabárus szállításokat, amelyek viszont jelentős kilométer és egyben költségmegtakarításhoz vezetnének. A „vasútra terelés” fogalmát félreértelmezzük. Nagyon kicsi a vasúti szállításokban azon küldemények részaránya, amelyek közúti szállításokat váltanak ki.

A katonai szállítások végrehajtása során kiemelt figyelmet fordítunk a megfelelő *vasúti kocsik kiválasztására*.

A személyi állomány szállítása érdekében megkülönböztetett figyelemmel kezeljük a kulturált utazás, a pihentetés, téli időszakban a fűtés biztosítását. A vasúti személygépkocsi parkjában növekszik a középátjárós kocsik aránya, amelyek csak az ülő pihentetésre alkalmasak. Nagy távolságú külföldi szállításokra fülkés, vagy „Kusett” kocsikkal oldható meg a fektetéssel biztosítható pihentetési feltételek. Esetenként a háborús körülmények személyszállítási lehetőségeivel kapcsolatos tapasztalatok gyűjtése érdekében „Gub” kocsikat is igénybe vesznek.

A technika szállítására alkalmas pórekocsik közül a kerekes gép- és harcjárművek részére a legcélszerűbb a Ks kocsik igénybevétele. Az utóbbi időben végrehajtott gyakorlatok tapasztalatai alapján az új beszerzésű vagonoknál fém padozatuk miatt gyakori rögzítési nehézségekkel találkozunk. Hasonló gondok jelentkezők az RMMS vasúti kocsiknál is. Különösen az UMK rögzítőeszköz alkalmazása esetén jelent gyakran megoldhatatlan problémát. Bevált rakodási módszer a BMP-k Ks kocsira való elhelyezése, amely a nehéz pőrök kiváltásával tengely kilométer megtakarítást eredményez. *További megtakarítást az áthidalásos módszer elterjesztésével kívánunk elérni.*

A lánctalpas technika rakodásához Sa, Sap, RMMS vasúti kocsik gazdaságos felhasználása biztosított. Vonathossz megtakarítást tudunk elérni az Sa vasúti kocsiknál, melyen két eszköz elhelyezése is lehetséges, azonban fokozatos kivonásuk miatt továbbiakban Sap és RMMS vagonokkal számolhatunk.

Szállítási feladataink végrehajtásának alapvető eszköze a rendelkezésünkre álló szállító gépkocsi-park. A szervezeti változások jelentősen befolyásolták szállítóköteléink gépjármű ellátottságát. A megnöveke-

dett anyagszállítási igényeknek megfelelően az ellátó, szállító egységek, alegységek szállító kapacitása is felfejlesztésre került.

A hadsereg gépkocsiszállító zászlóaljai 7030 tonna szilárd és 3271 tonna folyékony anyag szállítására képesek, amellyel biztosított a hadsereg raktárak emelése. A zászlóaljak alapvetően VOLÁN vállalatra települnek, ami által az a kedvező helyzet alakult ki, hogy a vezetők, valamint a gépművek együttes biztosítása (80—90%) optimálisnak ítéhető. Nem mondható el ugyanakkor ilyen pozitív helyzet a gépjárművek katonai szállításra való alkalmasságuk tekintetében. Gondunk az eszközök terepre való alkalmatlansága, valamint a fémplatós (30%) és billenőplatós (40%) viszonylag nagy mennyisége.

Közúti zászlóaljaink népgazdaságból biztosított eszközei alkalmasak az alaprendeltetésből adódó feladatai végrehajtására, azonban lebiztosítás szempontjából előnyösebb lenne, ha a szállító zászlóaljakhoz hasonlóan nagyobb vállalatra, így a közúti igazgatóságokra való telepítés kerülne előtérbe.

A hadtest ellátóezredek szállító kapacitása békében meglévő és népgazdaságból biztosításra kerülő gépjárművekből tevődik össze. A népgazdaságból bevonuló eszközök jellemzői megegyeznek a hadsereg szállító zászlóaljaknál jelentettekkel. Feszültségek a meglévő eszközök technikai állapotában, tárolási, javítási, karbantartási feltételeiben jelentkeznek. Nehezíti helyzetüket az eszközök nagyarányú előregedése, az ezzel járó javítóanyag-, pótalkatrészhiány.

Az ellátóalegységek feltöltöttségük függvényében 20—80%-ban rendelkeznek az állománytáblában meghatározott eszközökkel, melyek jelentős része hadsereg összesen ugyancsak jelentős mértékben előregedett.

Az állandó harckészültség szállítási feladatai végrehajtására rendszerben levő gépjárművek alakulatonként igen eltérő képet mutatnak típus, életkor, mennyiség és raksúlykapacitás vonatkozásában (2. sz. melléklet).

Szállítás szervezés szempontjából akkor lenne ideális helyzet, ha a szükségletnek megfelelő mennyiségben, a raksúly kihasználás igényeit figyelembe véve állnának rendelkezésre a gépjárművek, ha kell akár átcsoportosítással is.

Ezzel szemben általánosítható tapasztalataink a következők:

— az ellátóegység, -alegység szállító-kiképző besorolású gépjárműveivel nem elégíthetők ki a minden oldalú szállítási igények;

— az eszközök jelentős részének technikai állapota — többnyire az előregedés következtében — gyakori meghibásodáshoz, leálláshoz vezet;

— gyakran — megfelelő kisteherbírású eszköz hiányában — nagy raksúlykapacitással kell szállítást végrehajtani;

— pótkocsi szállítások vagy nem, vagy csak korlátozott mértékben hajthatók végre a pótkocsi hiánya, vagy nem megfelelő volta miatt;

— kicsi a közúti tehergépkocsik részaránya, ami a gazdaságtalan, nagy fajlagos hajtóanyag-felhasználással üzemelő terepjáró tehergépkocsik alkalmazását teszi szükségessé.

Sajátos tapasztalata szolgálatunknak, hogy hadtápfőnökeink jelentős része technikai szemléletében nem kellő mértékben következett be változás. Ellenőrző tevékenységük az ellátóalegység telephelyére ritkán terjed ki, ahol pedig a hadtápbiztosítás alapvető technikai eszközei vannak elhelyezve.

A jelentett gondokból és az ismert feltételekből azt a következtetést vontuk le, hogy szolgálatunkra fokozottabb felelősség hárul a szállítás-irányítás színvonalának javításában, az eszközök állagának megóvásában, belső átcsoportosítások kezdeményezésében. E téren a Lentiben levezetett „Alegységszintű technikai kiszolgálás” módszertani útmutatásait maradéktalanul ki kell használni.

A *hadsereg közlekedési szakanyag* ellátása központi tervezés alapján a Magyar Néphadsereg és népgazdaság anyagi lehetőségei függvényében fokozatosan kerül biztosításra.

Az ellátás ütemében érezhető csökkenés tapasztalható, ami a korlátozott anyagi lehetőségek következménye.

A hadseregben előforduló állománytáblás és hadinormás közlekedési szaktechnikai eszközök állapota a használat és a természetes elöregeedés következtében fokozatosan romlik, ugyanakkor rendszerben tartásuk a rakodásgépesítés, anyagmozgatás, tárolás, málházás feltételei szinten tartása érdekében elengedhetetlen. Mindezen feladatok maradéktalan végrehajtását hátráltatja a rakodógép-típusok rendkívüli sokfélesége. A mintegy 170 fajta eszköz üzemben tartása érdekében tervezett javítási, karbantartási feladatokat nehezítik az alkatrész-ellátási gondok, a javítások magas bekerülési költségei, valamint elhúzódó időtartama. Megoldást a hadsereg szintű és MN KSZF alárendelt javítóbázisok fejlesztése, a polgári javíttatások csökkentése, a kiöregedést követően a tipizálások jelenthetnek. Ez évtől jelentős előrelépést jelent a közlekedési szaktechnika csapat szintű javítási feltételeinek a fegyverzeti és technikai szolgálat által való biztosítása, valamint a Kapoly helyőrségben mind jobban működő targonca-javítóbázis és alkatrész bolt.

Az eszközök használata során a rendkívüli meghibásodások előfordulásában nagy szerepe van a gépkezelők szakképzetlenségének. A gépek üzemben tartásának optimális feltételeihez elengedhetetlen az MN KSZFI. szervezésében működő tanfolyamokra való tervszerű beiskolázás. Tudjuk gondot okoz, hogy a kezelőszemélyzet csak eredeti beosztásának ellátása mellett (például gépkocsivezető) biztosítható, de jobb odafigyelés mellett nem lehetne az a jellemző, hogy „az ül a rakodógépre, aki éppen kéznél van”.

A hadinormás eszközök, melyek alapvetően kézi targoncák, egység-rakomány-képző eszközökből tevődnek össze, átcsoportosításra kerültek. Ezzel azt a célt kívántuk elérni, hogy azon alakulatoktól, ahol egyes eszközöket használaton kívül, esetleg felesleges elfekvő anyagként tartottak, olyan alakulatokhoz diszponáltuk, ahol ezekre szükség mutatkozott, raktározási, málházási feladatok végrehajtásához. Ezt a tevékenységet tapasztalataink alapján tovább kell folytatni, mivel nem minden alakulat „söpörte ki” kellő körültekintéssel használaton kívüli anyagait.

A jövőben mindenképpen a helyzet jobb ismeretére, a nyilvántartási és személyhez kötési fegyelem fokozottabb érvényesítésére van szükség. Ezekben a kérdésekben azonban igen lehangoló tapasztalataink vannak. Az elmúlt évben végrehajtott nyilvántartás egyeztetés során ugyanis gyakori jelenség volt, hogy ugyanazon alakulat néhány anyagfajtájából egy nyilvántartásban, négyféle adat volt található.

Ez a helyzet az idén némileg javult, azonban tovább kell javítani ez irányú tevékenységünket is.

Az eszközök személyhez kötöttsége az üzemben tartás biztonságának egyik alapfeltétele. Ennek ellenére még az elmúlt évben végrehajtott rendkívüli selejtezést követően is több laktanyában találtunk „gazdátlanul”, üzemképtelen állapotban levő gépeket.

A nagy értékű anyagmozgató és rakodógépeink rendszeres, tervszerű javítása, szervizelése pedig jelenlegi helyzetünkben nemcsak egyszerűen követelmény, hanem a használók igen alapos érdeke is.

A *szállítási költségkeret-gazdálkodás* területén az utóbbi években sem tudtunk előrelépni a tervezés reálisabbá tételében. A felmérés időszakában még nem ismertek a kiképzési feladatok, így eleve kizárt a részletes számvetéssel alátámasztott tervezés, aminek következtében tapasztalati adatok alapján csak hozzávetőleges igényeket tudunk megfogalmazni. Az ez évre tervezett összegek pontosságát befolyásolta az ÁFA 15⁰/₀-os, a vasúti tengelykilométer tarifa áremelkedés (7⁰/₀), a rögzítő- és kötözésszerek áremelkedéseiből (15⁰/₀) adódó többletköltségek. Ilyen hatásokkal persze a jövőben is számolni kell.

A felhasználások fokozott ellenőrzésével és figyelemmel kíséréssel, eredményesen biztosítjuk a szállítási jogcímen biztosított összegek más kifizetésekre történő igénybevitelének elkerülését.

A felhasználásról alárendeltjeink naprakész nyilvántartást vezetnek, melyről a HJT jelentések rendszerében, valamint szükség szerint más esetekben is szigorú elszámolást követelünk meg (3. sz. *melléklet*). A pótelőirányzat-igények és maradványok felszámolására vonatkozóan csak megalapozott, részletes számvetést fogadtunk el.

A költségkeret-gazdálkodás elemzését a csapat- és anyagszállítások szempontjából vizsgálva megállapítható, hogy annak jelentősebb része — bár az elvártaktól alacsonyabb mérvű — (70⁰/₀), vasúti szállítások költségfedezetére kerül felhasználásra. Ezért az itt megtakarítható költségek érdekében kell kiemelt figyelemmel kísérni a gazdaságos vasúti szerelvény- és kocsifelhasználást, az új típusú rögzítő eszközökkel való műkövetéssel csökkenteni a kötöző eszközökre fordítandó költségeket.

A vasúti szállítás költségeiből 90⁰/₀ a vasúti csapatszállításokból tevődik össze. Az anyagszállítás 7⁰/₀-át kitevő hányadot képez, ez arra enged következtetni, hogy nincs olyan intenzitással igénybe véve az a szállítási módszer, mint azt a közúti szállítások helyettesítésére lehetne biztosítani. A közúti szállítások aránya az összes felhasználás 6—7⁰/₀-a vizsgálандó abból a szempontból, hogy esetenként nem célszerűbb-e a honvédségi szállító kilométermegtakarítása érdekében a polgári vállalatokkal szállíttatni.

A szállítási költségkeret-gazdálkodás ellenőrzése kapcsán fokozott figyelmet fordítunk a katonai szállítmánylevelek szabályos nyilvántartására, kiadására, kezelésére. Sajnos több alkalommal tapasztaltuk, hogy ezen szigorúan elszámolandó nyomtatványok kezelése felületesen történik. Eddig visszaélést nem tapasztaltunk, de hanyag nyilvántartás és elszámolás könnyen eredményezhet nem kívánt eseményt, hiszen egy-egy szállítmánylevéllel igen nagy értékű szállítási feladatokat tud egy-egy személy megoldani.

Alárendeltjeink jelentős mennyiségű *túlsúlyos jármű közlekedtetését* kezdeményezik vasúton, illetve közúton. Az időben jelentkező igények esetén feltétlenül a vasúti szállítást részesítjük előnyben, feltéve, ha az adott viszonylatban ez lehetséges. Tapasztalatunk ezen a téren, hogy kevesen érzik a túlsúlyos eszközök közlekedtetésének anyagi vonzatait. Ennek az a magyarázata, hogy a kifizetést nem az alakulat, hanem a KSZ-FI. eszközli. Ezért nem terhelik — és így nem is ösztönzik a szállítatókat a jelentős költséget igénylő útvonal használati díjak, ennek következtében nem is tesznek meg mindent a vasúton való szállítás érdekében. Gyakori eset az időszakos útvonal engedélyek számunkra hátrányos igénybevétele, amikor végre nem hajtott szállítások után is kifizetéseket kell eszközölni. Ezen a téren nagyobb figyelmességet, precízebb tervezést kell elérnünk, elsősorban az útvonal engedély kérelmek ügyintézésének a diszpécserek által történő végrehajtása útján, ezáltal biztosítva a célszerűbb szállítás és pontos elszámolás megvalósítását. Ennek érdekében szorosabb együttműködés szükséges a túlsúlyos eszközök szállítását kezdeményező — elsődlegesen páncélos- és gépjárműtechnikai, műszaki — szolgálatokkal.

Szakszolgálataink több esetben kölcsönöznek túlsúlyos munkagépet polgári vállalatoknak térítés ellenében. Ezt a térítést be is követelik az útvonal használati díj kivételével, amely „természetesen” a katonai közlekedési szerveket terheli, s mint ismert, kilométerenként átlagosan 400,— Ft-ot tesz ki.

Az utóbbi években jelentősebb anyagi támogatást kaptunk az MN KSZF-től a *helyőrségi lánctalpas utak és a gyakorlatok végrehajtására kijelölt földutak javítására, karbantartására.*

Ezen utak karbantartása, igénybevételeinek szabályozottsága elsősorban lakossági panaszok csökkentése, a polgári forgalom zavarásának elkerülése, a mezőgazdasági károk megelőzése érdekében szükséges. Feladatainkat ezen a téren a hadsereg hadművelleti osztállyal és a műszaki főnökséggel együttműködésben hajtjuk végre. A Magyar Néphadsereg vezérkari főnök elvtárs 051/1981. számú és az MN KSZF. elvtárs 010/1981. számú intézkedésében meghatározott feladatok érdekében éves tervezéssel, az alárendelt műszaki szakcsoportok részére történt feladatszabással biztosítjuk az utak állagának megóvását, alacsony vízi hidak, közúti átjárók biztonságos állapotban tartását. A rendelkezésünkre bocsátott anyagi lehetőségek célszerű felosztásával, az elszámolás megbízhatóbbá tételével a szolgálat szükséges mértékben veszi ki a részét ezirányú feladataiban. Ez mindenképpen látszik, hogy a jövőben sokkal részletesebb helyszíni ellenőrzéssel szükséges elszámoltatni a költségek felhasználásával az érintetteket.

A seregtest közlekedési szolgálat káderhelyzetében az elmúlt kettő évben mind a feltöltöttség szintjében, mind a szakállomány minőségi összetételében kedvező változás történt. Az átszervezés és a tervezett kádermozgatás kapcsán a hadsereg és hadtest közlekedési szolgálatfőnöki beosztásokba szovjet akadémiát végzett, orosz nyelvtudással rendelkező tisztek kerültek.

Az ellátóezredek élére hadosztály hadtápvezető, illetve gazdag parancsnoki tapasztalatokkal és gyakorlattal rendelkező káderek kerültek kinevezésre. A szállítózászlóalj-parancsnokok az ellátózászlóalj parancsnokaiból, vagy más vezetői beosztásokban levőkből kerültek ki. Jelenlegi helyzetünk ezen a szinten megnyugtató, ugyanakkor az utánpótlás rendszere nem egyértelműen rendezett. Ez abból adódik, hogy a beosztások nem akadémiai végzettséghez kötöttek, a főiskolák pedig csak század szintű parancsnoki képzést biztosítanak. Hasonló helyzetben vagyunk a hadsereg közlekedési szakcsapatai zászlóalj „M” törzsfőnöki beosztásokban.

A helyzet megoldására három lehetőség kínálkozik:

1. A beosztások akadémiai végzettséghez kötése.
2. Zászlóaljparancsnoki tanfolyam szervezése.
3. Céltudatos káderkiválasztással különböző beosztások és feladatok biztosításával való felkészítés a zászlóaljparancsnoki beosztásra.

Saját hatáskörben csak ez utóbbi lehetőséggel tudunk káderutánpótlást biztosítani.

Több gondnak nézünk elébe a nyugállományba menő vezető állomány pótlását illetően is.

Jelenleg a közlekedési szolgálat tiszti állományának közel 100%-os a feltöltöttsége, míg a tiszthelyettesi beosztások mindössze 85%-ban feltöltöttek.

Kedvező a helyzetünk a dandár szállító szolgálatfőnöki beosztásokban, ahol 80%-ban fiatal, főiskolát végzett tiszt teljesít szolgálatot. Az ellátószázad-parancsnoki beosztások ebben az évben szintén feltöltésre kerültek.

A dispécerszolgálatban állománytáblában rendszeresített beosztásban dolgozik a dispécserek 70%-a (mely 90%-ban feltöltött), míg 30%-a egyéb feladatai ellátása mellett megbízottként tevékenykedik. Ez a szakmánk egyébként a „legelőnőiesítettebb”, mivel közel 50%-ban a női dolgozónk töltenek be beosztásokat. Megítélésünk szerint tevékenységük azonos férfi munkatársaikével, aza egységként mutat eltérő eredményeséget.

A közlekedési szakállomány felkészültségét tekintve eltérő színvonalat mutat. A beosztásokban huzamosabb ideje szolgáló, jó elméleti és gyakorlati felkészültséggel rendelkezők aránya 50%-osnak ítéhető, mintegy 40% a beosztásokban fiatal, kellő gyakorlati tapasztalat nélküliek aránya, s 10% csak elöljárói segítséggel, folyamatos követelménytámasztással képes feladatai megfelelő szintű ellátására.

A hadsereg közlekedési szolgálat irányításában gondot okoz a közúti biztosítást irányító, szakmai felkészültséggel rendelkező beosztás hiánya, ezért a hadsereg fődiszpécser felkészítése ezirányú szakfeladatokra mutatkozik elfogadható megoldásnak, ugyanakkor a hadsereg közötti komendánszászlóalj-parancsnokok is hasonlóan felkészületlenek.

A közlekedési szolgálat szakmai vezetése a hadtápvezetés részeként, a közlekedési biztosítás a hadtápbiztosítás egyik igen fontos alrendszerként valósul meg. Mindezekből egyenesen következik, hogy ahol gyengékedik a hadtápvezetés, ott ritka a szakszolgálat eredményessége, ahol a közlekedési szolgálat — akár békében, vagy háborús viszonyok között — nem képes megfelelni az elvárásoknak, ott a hadtápbiztosítás követelmények szerinti megvalósítása is nagymértékben csorbát szenvedhet, sőt időlegesen megbénulhat.

A hadsereg közlekedési szolgálata a követelményeknek megfelelően illeszkedik a vezetés módszerébe. A parancsnoki követelménytámasztás és segítségnyújtás folyamatosan érezhető, melyet a hadsereg hadtápvezetése, mint szolgálati előjáró gyakorol. A szakmai irányítás megvalósulása két irányból realizálódik. Az MN KSZF elvtárs szakmai feladatokat és számonkérést a PK. HTPH-el egyeztetetten, rajta keresztül, másik módszerrel közvetlen úton, vagy munkatársai bevonásával „egyenesbe” szab feladatot a HDS. KSZF-ség felé. Ez utóbbi módszer alkalmazása esetén a feladatokról és tett intézkedésekről minden esetben jelentéstételre kerül sor a HDS. PK. HTPH. elvtárs, vagy helyettese felé.

A HDS. KSZF-ség együttműködést gyakorol szolgálati és szakmai értelemben a seregtest hadművelési törzsével, fegyvernemi és szolgálatiágfőnökségeivel. Szakmai együttműködés KSZFI-vel és a KSZI-okkal valósul meg.

Szakmai irányító tevékenység az alárendeltek felé szintén a hadtápvezetés rendjében valósul meg. A szállító, rakodó- és szállítmánykísérő zászlóaljak szakirányítása az ellátódandár parancsnokán keresztül, a közúti komendánszászlóaljak felé, vele egyeztetetten és közvetlenül valósul meg.

A hadtest közlekedési szolgálat felé a szakmai vezetés gyakorlata megegyező az előzőekben jelentettekkel, a tagozat megfelelő formái figyelembevételével.

A hadsereg közvetlen csapatok szállítási feladatainak szakirányítása a parancsnok hadtáphelyetteseken keresztül, illetve a diszpécserszolgálat bevonásával valósul meg.

A hadsereg KSZF. az előjáró (PK. HTPH., MN KSZF.) által tartott értekezleteken rendszeresen részt vesz, az ott kapott feladatok az alárendeltek részére megfelelően lebontásra kerülnek. Az MN KSZF-ség szakirányítása rendszeres, operatív. Kiemelten jó az együttműködés az MN KSZFI-vel és a KSZI-okkal.

A hadsereg KSZF-ség szakmai alárendelt állományával a munkakapcsolat folyamatos. Az alárendeltekre való ráhatás az időszakos (éves) intézkedések, értekezletek, kiképzések, beszámoltatások, ellenőrzések, jelentések, géptáviró és távbeszélő útján valósul meg. A hadtest KSZF-ök beszámoltatása évente írásban, a többi szakmai alárendelt a PK. HTPH-

i beszámoltatás keretében a szakmai rész bedolgozásával került végrehajtásra. A vezetés feltételei — személyi, strukturális és tárgyi vonatkozásban — biztosítják a hadsereg közlekedési szolgálat alaprendeltetéséből adódó feladatai folyamatos, szilárd vezetését.

A hadtest közlekedési szolgálata szakmai vezetése a szervezetből adódó eltérő sajátosságok miatt részben eltér a hadsereg közlekedési szolgálat vezetési módszereitől. A szakmai ráhatást a hadtest tagozatban jelentősen könnyíti a dandár szállító-szolgálatfőnökök útján történő irányítás lehetőségének életbelépése.

Valamennyi irányítási, vezetési aktus azonban minden szinten a PK. HTPH-ekkel egyeztetetten, felelőségük mellett valósul meg, nem kizárva ezzel a végrehajtásért való felelőség elvét a szállító szakállomány részéről.

Elkerülhetetlen néhány gondolatban szólni a közlekedési, illetve szállító-szolgálatfőnökök és az ellátóegységek, -alegységek vezetési kapcsolat-tartásáról részletesebben is.

Az új szervezeti forma módosította az ellátóegységekkel, -alegységekkel való kapcsolattartás tartalmát, formáit is.

A közlekedési szolgálatfőnökök és a szállító-szolgálatfőnökök tartalmilag eltérő módon gyakorolják szakmai irányító szerepüket. Az alapvető különbség abban jut kifejezésre, hogy a közlekedési szolgálatfőnök valamennyi alárendelt ellátószervezet közös szakmai előljárója, míg a szállító-szolgálatfőnök alárendeltségébe szakmai szempontból csak a dandár-ellátószázad és a kötelékben levő zászlóaljjak ellátóalegységei tartoznak.

Ez az alapvető különbség munkájuk tartalmára, irányítási módszereire van hatással.

A közlekedési szolgálatfőnök az ellátószervezetek munkáját közvetett módon, a hadtápvezetés rendszerében irányítja, míg a dandár-szállító-szolgálatfőnök közvetlenül képes az ellátóalegységek tevékenységének befolyásolására.

A szakirányítás hatékony formája a rendszeres információgyűjtő, személyes (távbeszélő) kapcsolattartás, valamint a szakkiképzési foglalkozások formáinak felhasználása:

A seregtest közlekedési szolgálat munkája hatékonysága javításának további célkitűzései

A seregtest közlekedési szolgálat munkájának eredményesebbé tétele érdekében a célkitűzések előljáróink által meghatározottakból, helyzetünk elemzéséből adódnak, melyek *a következőkben foglalhatók össze:*

1. *Szállítások és anyagellátási rendszerek összehangolása terén:* hatáskörben hozott szabályozással nagyobb összhangot szükséges biztosítani a szállítások hatékonysága növelésére, az anyagellátás és szállítás kapcsolatában. További javaslatokkal kell élnünk előljáróink felé a hatáskörünkben meg nem oldható ellentmondások feloldására.

2. *A szállítások gazdaságos végrehajtása érdekében a diszpécierszolgálatot fel kell készítenünk a hatékonyabb munkamódszerek elsajátítására, a szállítatókat minden tagozatban fokozottabban be kell vonni a*

szállítások megtervezésébe. Hozzáértőbb, rugalmas alkalmazását kell követelni a szállítási fajták és módok takarékos alkalmazásának.

3. *Biztosítani kell a közlekedési szakanyag-gazdálkodásban* az optimális üzembentartási időt, az eszközök személyhez kötöttségét, a javítási, karbantartási feladatok maradéktalanabb végrehajtását.

4. *A túlsúlyos eszközök közlekedtetésében* be kell tartanunk a tervezési, igénybevételi és elszámolási rendet.

5. *Hatékonyabbá kell tenni a szolgálat szakirányítását*, érvényt kell szerezni a szabályzók gyakorlatban történő végrehajtásának.

6. Hadseregparancsnoki intézkedésben szükséges szabályozni a konferencia tapasztalatait, a szolgálat helyzetének elemzését, a tevékenység hatékonyabbá tételének célkitűzéseit, feladatait.

7. Hadsereg KT. előtt szükséges elszámolni az 1988. évi második félévben a szolgálat tevékenységéről.

A szolgálat főbb feladatai, a végrehajtás célszerű módszerei

A szolgálat helyzetének, a hatékonyság javításának további célkitűzései vizsgálata után sorra kell vennünk a főbb feladatokat, azok végrehajtásának módszereit, amelyek alapot adnak munkánk továbbviteléhez. Konferenciánk keretei nem adnak lehetőséget arra, hogy a közlekedési szolgálat szaktevékenysége minden részterületére kiterjedően megfogalmazzuk tennivalónkat. Nem szeretnénk abba a hibába sem esni, hogy itt „sokat markoljunk és keveset fogjunk”. Ezért azokat a kérdéseket szeretnénk most csak megfogalmazni, melyek megítélésünk szerint anyagi kihatásaik miatt kinálkoznak a figyelem középpontjába. Ezzel azonban nem azt akarjuk kifejezni, hogy más — a következőkben nem tárgyalt — területeknek csak másodlagos szerepet tulajdonítunk. Feladatterveinkben a közlekedési szolgálatot érintő valamennyi szakterület azonos súllyal szerepel, s mindennapi tevékenységünk részét képezi.

Mindezek előrebocsátása után szolgálatunk a felsorolt célkitűzések elérése érdekében a következő főbb területeken látja az előrelépés lehetőségét, a hatékonyság fokozásának szükségszerűségét és módszereit.

A *szállítási feladataink* eredményesebb végrehajtása érdekében az MNHF., HM H. elvtárs 25/1988. számú intézkedése alapján a szállítási tevékenység átfogó korszerűsítésében, hatékonysága növelésében ránk háruló kötelezettségeknek kell elsősorban érvényt szerezniük.

1. *A szállítások és anyagellátási módszerek összehangolása* érdekében hadsereg szinten és lefelé olyan „szállítást koordináló” csoportok létrehozása látszik célszerűnek, amelyben a szállítók és szállíttatók közös munkacsoportban tervezik meg évente és havonta az ellátás és szállítás kapcsolódó feladatait.

Vizsgálunk kell a különböző tagozatok együttműködési lehetőségeit, annak szabályozottságát, felelősségük körbehataroltságát. Ennek érdekében az együttműködést kettős irányban: horizontálisan és vertikálisan látjuk erősítendőnek.

Horizontális együttműködésben az adott tagozat szállító és szállíttatóinak, *vertikális* együttműködésben a különböző szintű tagozatok kö-

zotti szakmai együttműködést kell behatárolnunk. *Keresnünk kell az ellátás, szállítás rendszerében a térben és időben való összehangolás javítását:*

— meg kell vizsgálni az egyszerűsítés igényével a diszpécser nyilvántartásokat, ezáltal elősegíteni az áttekinthetőbb szállításirányítást és értékelést;

— meg kell vizsgálni a tagozatkülsővel történő szállítás lehetőségét, a terítő-, szállítójáratok alkalmazásának szélesítését;

— a közúti ellenőrzéseket szervezettebben, alapvetően a magasabb diszpécser tagozat irányítása mellett kell végrehajtani, különös tekintettel a hadsereg központi raktárak be- és kimenő forgalmára irányítva a figyelmet;

— szélesebb körben el kell terjeszteni a kis konténerek szállításba való bevonását, elsősorban a vasúti darabáru fuvarozásában;

— alternatívákat kell kidolgozni a különböző szállítási ágazatok adottságait figyelembe véve a célszerűbb módszer kiválasztása érdekében;

— rendszabályokat kell foganatosítanunk a vasúti anyagszállítás fel- és el fuvarozásának végrehajtására a felesleges üres futások elkerülése érdekében.

2. *A szállítási feladatok gazdaságos végrehajtása érdekében a diszpécser szolgálatot fel kell készítenünk az újszerű munkastílusra, feladataik konkrétizálására, a kívül, mikor, miben való együttműködés kérdéseire.*

A szállítatók részére értelmeznünk kell a szállítási követelmények és lehetőségek határait, az anyagellátás szállítási fázisban való közös érdekességét.

Közös erőfeszítéssel érvényt kell szerezni annak az intézkedésnek, hogy ellátási szállítást csakis diszpécser irányítással és az ellátóal egység (-egység) e célra kijelölt szállító-kiképző gépjárműveivel lehet végrehajtani. Céllirányos munkánkknak rövid időn belül (5—6 hónap) éreztetni kell hatását.

3. *A rendszerben levő anyagmozgató- és rakodógépek kiszolgálása, javítási feltételeinek biztosítása* érdekében növelni kell a szakállomány felkészültségét a kiszolgálások, javítások tervezése, az eszközök javításba utalása terén. A csapat fegyverzeti és technikai szolgálattal éves időszakra szükséges a javítási igényeket összehangolni.

A beiskolázási terveknek megfelelően biztosítanunk kell az eszközök szakképzett kezelőkkel történő üzemeltetését, ezáltal elkerülve a szakszerűtlen kezelésből adódó rendkívüli meghibásodásokat.

Ki kell alakítani a fegyverzeti és technikai szolgálattal az új technikai kiszolgálási rendnek megfelelő kapcsolatot a csapatműhelyben végrehajtásra kerülő kis- és középjavításokra vonatkozóan.

El kell érniünk a nyilvántartási fegyvelem megbízhatóbbá tételét, a rendeltetéstől eltérő használat kiküszöbölését. Javítanunk kell a csapatműhelyek és a kapolyi javítóbázis feltételeit szaktechnikánk kiszolgálásában, javításában. Továbbra is foglalkoznunk kell a szakanyagok cél szerű átcsoportosításával, az UMK rögzítőeszközök vezényléssel történő

felhasználásával. A szakanyag gazdálkodás területén jelentkező feladataink folyamatosnak tekintendők.

4. *A túlsúlyos eszközök közlekedtetésének szabályok szerinti biztosításában* el kell érniünk, hogy csak elkerülhetetlen esetekben kerüljön sor közúton való továbbításra, a közúti közlekedtetés alkalmával az igénylések határidőre kerüljenek felterjesztésre, azok adatai megbízhatóak, az igénybevétel utáni elszámolás pedig valóságos teljesítménynek megfelelőek legyenek. Tovább kell fejlesztenünk a közlekedési szolgálat ezirányú felkészültségét és feladatokban való részvételét, ehhez azonban szoros együttműködés szükséges a túlsúlyos eszközöket üzemeltető gépjárműtechnikai és műszaki szolgálat szakállományával.

5. *A szolgálat szakállománya felkészítésének, továbbképzésének biztosítása:*

Az, hogy konferenciánk elé ilyen nyomatékkal kellett a tárgyalat és a továbbiakban helyet kapó kérdéseket feldolgozni, részben annak is a következménye, hogy az érvényben levő szabályozók ismerete és alkalmazási készsége áll alacsony szinten. Ez a megállapítás meggyőződésem szerint nemcsak a közlekedési szakállományra érvényes. Nincs még kialakulva egy olyan szemlélet, amely a szállításokat nemcsak egy adott szolgálat feladatának tekinti, hanem az abban részes valamennyi szerv helyét és szerepét is jól látja. Ezért a többirányú felkészítés olyan szükségyszerűség, amely nélkül továbblépést nehéz elképzelni. A közlekedési szolgálat ezirányú feladatait a szakkiképzések rendszerében hajtja végre, ezáltal biztosítva az alapismereteket, az általánosítható tapasztalatok közreadását. Ezen túl, módot kell találni a szállítatók felkészítésére is.

Operatívabbá kell tenni a szolgálat irányító tevékenységét, érvényt kell szerezni a bürokrácia csökkentésére irányuló törekvéseknek, melyek még máig sem jutottak el a jelszavakon túl.

Fokozottabban biztosítani kell a hadtest szervezetek önállóságát, a részükre való feladatszabást és számonkérést differenciáltabbá kell tenni. Biztosítani kell a szolgálat egyéb irányú feladatainak csökkentését, a közlekedési szolgálat „profiljának” tisztázását és az ennek megfelelő elvárásokat.

Javaslatok az előjáró hatáskörébe tartozó, döntést igénylő kérdésekre

Feladataink eredményesebb végrehajtása érdekében szükségesnek látszik néhány vonatkozásban hatáskörünket meghaladó kérdésekben előjáróink segítségét kérni.

A szállítások hatékonyabb végrehajtása érdekében javasoljuk:

- az érdekeltségi rendszer mielőbbi kialakítását;
- a közúti forgalomra alkalmas BARKAS, AVIA, ROBUR stb. járművek szállító-kiképző besorolással az alegységekhez való bevonását;
- a központi raktárak részére szállító és rakodó eszközök biztosítását a vasúti fel- és el fuvarozás végrehajtására;
- együttműködést biztosítani az előjáró szállító- és szállítató szervek között;

— a diszpécser illetménykategóriát olyan szintre emelni, hogy a besztásba kvalifikált személyek kerülhessenek;

— javaslataink részletes felterjesztésére az MNHF (HM H.) elvtárs 25/198.8 számú intézkedésében meghatározottak alapján e hónap 15-ig kaptunk lehetőséget, melyet követően felkészülünk a meghatározásra kerülő feladatok követelményszintű végrehajtására.

Össességében megállapítható, hogy a hadsereg közlekedési szolgálat rendelkezik azokkal a szervezeti, anyagi körülményekkel, amelyek a hatékonyabb munkavégzés előfeltételei. Kialakult az a vezetői állomány, amely felkészültségénél, létszámánál fogva képes a feladatok szakirányítására. Tevékenységünk alapvetően szabályozott, a célok ismertek. El kell érkeznie azonban munkánknak abba a szakaszába, melyet már nem a célok értelmezése, szemléletek formálása, hanem a végrehajtás intenzív szakasza jellemez. Ez azonban munkastilus, munkamódszer változtatásokat igényel. Bebizonyosodott, hogy a szállítások gazdaságos végrehajtására irányuló törekvés nem járt azzal az elvárható eredménnyel, amit a feltételek biztosítanak, annak ellenére, hogy vitathatatlanok az elmúlt évek takarékosagra tett erőfeszítései. Tapasztalatból tudjuk, hogy eszközeink kihasználtsága, a többszöri anyagmozgatás megannyi tartalékot jelentenek, amit az eddig alkalmazott munkamódszerrel tovább már nem vagyunk képesek kiaknázni.

Célunk tehát nem új, számunkra ezt megfogalmazták szabályzatok, utasítások formájában, de gazdasági életünk jelenlegi helyzeténél jobban már senki nem fogja megfogalmazni.

Én a továbbiakban a hozzászólásokból is a „hogyan?”-t várom és a seregtest közlekedési szolgálat feladatának is az ezirányú irányítás hatékony formájának megvalósítását tekintem.

(A mellékletek a folyóirat végén található.)

Tallózás a hozzászólásokból

Sándor László százados, MN 2284 közlekedési szolgálatfőnök

A diszpécsterszolgálat helye, szerepe a szállítások hatékonysága fokozásában

... Hadtestünknel — az MN 2284 és alárendelt csapatainál — a szervezeti korszerűsítés óta eltelt időszak bizonyította a diszpécser rendszerű szállítás életképességét. E szállítási rendszer a szállítások gazdaságos végrehajtását egységes tervezési- és információs rendszerbe foglaltan való-sítja meg az energiatakarékos szállítási ágazatok komplex alkalmazá-sával...

... A laktanya diszpécsterszolgálat a működési területén levő lakta-nyahadtáp szállítási tervezésében, szervezésében, irányításában és vég-rehajtásában a laktanya PK. HTPH. intézkedése szerint látja el feladatát. A laktanya diszpécsterszolgálatok létrejöttével egy kézbe került az ellá-tási, kiszolgálási és csapatszállítások irányítása. Ez a rendszer lehetővé tette a szállítási ágazatok szélesebb körű felhasználását, célszerű meg-választását. Itt e kitételnél javasolom és célszerűnek tartanám a személy-szállítások szervezését is a diszpécser hatáskörébe vonni, így gyakorla-tilag egy laktanyában minden menetlevél és információ személy- és anyag-szállítás egy kézben összpontosulna.

Hadtestünknel a diszpécsterszolgálat az alábbiak szerint épül fel:

1. Hadtest közl. szolg.:
 - hdt. KSZF.
 - hdt. száll. főtí.,
 - hdt. diszpécser.
2. Dandár száll. szolg.:
 - dd. SZSZF.-ök,
 - sor diszpécserék.
3. Ezred diszpécsterszolgálat — e. diszpécserék, valamint az ello. ez-rednél — ezred diszpécser és két fő gk. száll. z. diszpécser.

Így a szállítások gazdaságos, tervszerű végrehajtásának szervezésére az MN 2284 vonatkozásában 2 fő hadtestszintű szolgálatfőnök és 1 db

fő diszpécser, dandár és ezred szinten 6 fő szolgálatfőnök, 5 fő tiszthelyettes és 6 fő sorkatona diszpécser, összesen 20 fő hivatott ...

... Magasabbegység-, egységdiszpécser felkészültségének döntő jelentősége van a szállítások koordinálásában, gazdaságosabbá tételében...

... Véleményem szerint döntő javulást hozhat a szolgálati személyek, szállítatók gazdaságos szállításra való törekvésében, szakmai tevékenységükben, hozzáállásukban az egyéni érdekeltségi rendszer bevezetése, melyről szó esett az 1987. évi Szállítási Tanács értekezletén.

... Sajnos hatnak, különösen az anyagi szolgálaton kívül eső fegyvernemi szolgálatiág-főnökök, parancsnokok esetében, hogy a diszpécsert „menetlevélíró” automatának tekintik és parancsban „rendelik el” a szállítást ...

... Negatív befolyásoló tényező, mikor a PK. HTPH., illetve parancsnok megalapozatlanul szállítóeszközöket rendel ki, megkerülve a diszpécserszolgálatot, így nem adva lehetőséget a gazdaságos szállítások szervezésére. Továbbá gondot okoz a központi javító, ellátó raktárbázisok vonatkozásában, hogy a csapatoktól gépjárműveket rendelnek be egyik napról a másikra, felborítva ezzel minden tervszerűséget, valamint az előjáró fegyvernemi szolgálatiág-főnökök ritka esetben gondoskodnak a szállítási feladatok elrendelésekor a szükséges szállítmányszám biztosításáról ...

... A pótkocsis szállításokhoz kedvezőbb a szállítatók hozzáállása. Azenban akadályozó tényező a pótkocsik, a vontatásra alkalmas gépjárművek gyenge műszaki állapota, a gépkocsivezetők kiképzettségi szintje, különösen a váltások időszakában. A pótkocsis szállításokra bevonható pótkocsik darabszáma is szűk keresztmetszet alárendelt csapataink egy részénél. A szűkös raktárhelyzet miatt nagyon sok pótkocsi kiesik a szállítás rendszeréből, ugyanis raktárként használják azokat ...

... A diszpécserrendszerű szállítások a hadtest alárendeltségébe tartozó csapatoknál kézzel fogható eredményeket hoztak. E szállítási rendszer leszabályozottnak tekinthető megfelelő módon az érvényben levő utasítások, intézkedések, parancsok alapján. Véleményem szerint az előrelépés lehetőségét nem a nagy jelentőségű és mindent elsöprő gondolatok hoznak, hanem a rendelkezésünkre álló szabályozók értelemszerű és alkotó módon való alkalmazása ...

Bognár Géza őrnagy, MN 7203 közlekedési szolgálatfőnök

Az anyagmozgatás és rakodásgépesítés helyzete, a közlekedési szaktechnika üzemben tartása, javítása, szállítási, raktározási feladatokban való alkalmazása

... Az anyagmozgató- és rakodógép ellátottság, a gépi rakodás feltételei:

— az alakulatoknál lecsökkent az a létszám, mely korábban az anyagmozgató feladatokra igénybevehető volt;

— felgyorsult a kiképzés, csökkent a kiképzési idő, a katonaiállományt egyre ritkábban lehet elvonni a kiképzési és fenntartási feladatokból;

— megnövekedtek az anyagi készletek, a háborús szállítási láncban nem áll rendelkezésre annyi idő, hogy hagyományos módon (kézi anyagmozgatással) oldjuk meg az anyagok rakodását;

— megnőtt azon anyagok mennyisége, melyek rakodása a nagy tömeg miatt kézi erővel már nem biztosítható (pl. egyes technikai eszközök, fődarabok, egységirakományok stb.) ...

... Rakodásgépesítés legfontosabb célja kell hogy legyen a csapatok alaprendeltetéséből adódó ezirányú célfeladatainak való „megfelelés a harcmezőn és a békeellátás rendszerében” ...

A napi gyakorlati élet azt bizonyítja, hogy az MN 7203 alárendelt csapatainál az ÁHKSZ időszakában az átlagos napi rakodási feladat nem éri el a 300 t-át, ezért kimondható, hogy a meglévő eszközeink megfelelő átrendezés után elégségesnek bizonyulnak.

Ha viszont azt tekintjük alaptételnek, hogy magasabb harckészültségbe helyezés során, mintegy 8—10 óra alatt kell felmálházni a mozgó-készletek túlnyomó többségét, akkor a jelenlegi gépi ellátottság aggodalomra adhat okot.

... *Az anyagmozgató és rakodógépek üzemeltetésének, javításának biztosítása:*

1. *A rendszerben levő eszközök állapota, üzemeltetésük rendszere, kezelőszemélyzet biztosítottsága:*

A csapatok használatában levő anyagmozgató gépek állaga rendszerbeállításuk óta a természetes elhasználódás, esetenként a rendeltetéstől eltérő használat és kiszolgálás elmulasztásának következtében leromlott. Ezt az állapotot jól tükrözi az 1987. évben az átszervezés kapcsán átcsoportosításra tervezett és került anyagmozgató gépekről felvett jegyzőkönyvek sora, valamint Kapoly helyőrségbe beszállított eszközök látványa. Sajnos a gyakorlati élet azt bizonyítja, hogy azok a gépek üzemképesek, melyek munkája közvetlen, vagy közvetett módon befolyásolják a pc. gjmű. szolg. (raktár) tevékenységét. Azok a gépek és eszközök, melyek ilyen összefüggésben nincsenek (pl. UN-053, elektr. emelő- és száll. targoncák) általában a telephely, vagy raktár sarkában található.

Az anyagmozgató és rakodógépek üzemeltetésének szabályai még nem teljeskörűen kerülnek alkalmazásra alakulatainknál. A gyakorlatban bizonyítható, hogy a „Havi üzemóraálapot” még kiállítják, de vezetésük nem folyamatosan naprakész, a havi igénybevételi tervvel pedig elvértve találkozunk.

Az anyagmozgató és rakodógépek szabályos üzemeltetésének legalapvetőbb feltétele a szakképzett kezelőszemélyzet biztosítása. Erre kétféle megoldás van. Az egyik és ritkább lehetőség a polgári életből bevonult kezelői igazolvánnyal rendelkező sorállományú katona beosztása ilyen munkakörbe. A másik megoldás, az MN KSZF-ség által szervezett különböző anyagmozgató és rakodógép-kezelői és -szerelői tanfolyamra történő beiskolázással történő szakképzett kezelő biztosítása. Ezt a tanfolyamrendszerű kiképzés nyújtotta lehetőséget sajnos egyes alakulatok-

nál nem kellő számban használják ki. Így fordulhat elő az a tény — nem kellő előrelátásra utal —, hogy a leszerelést követően a szakképzett kezelőutánpótlás nincs biztosítva, ezáltal a szabályos üzemeltetés feltételei sem adóttak. Ezen hiányosságok felszámolására az alárendelt csapatainknál többnyire a helyszíni ellenőrzést követően kerül sor. Az mindenki előtt egyértelmű, hogy egy tehergépkocsi a telephelyet csak menetlevéllel hagyhatja el (még javításbautalás esetén is), ugyanakkor a rakodógép szabálytalan (okmány és szakképzett kezelő hiánya) üzemeltetése „természetes jelenség”.

2. A javításbaadás tervezése, feltételei, végrehajtásuk tapasztalatai:

Az anyagmozgató és rakodógépek javítási rendszerében és javításának módjában változások történtek és történnek. Az eddigi közép- és nagyjavítást végző népgazdasági javító vállalatok mellett felállt, illetve felállításra kerülnek az MN anyagmozgató és rakodógép javító közép-, illetve nagyjavító műhelyek (MN KÖAR Táborfalva, MN 8866 Kapoly és Törökbalint), amelyek középjavítást és nagyjavítást hajtanak végre, ugyanakkor felállításra kerül egy mozgó szszervizelő, javító csoport. A katonai szervezeteknél megkezdődött a közlekedési szaktechnikai eszközök csapszintű technikai kiszolgálása és kisjavítása a fegyverzeti és technikai javítóműhelyek keretein belül . . .

. . . Eddigi tapasztalataink azt bizonyítják, hogy kedvező hatást váltott ki az a tény, hogy a közép- és nagyjavítások költségét az MN KSZFI-ság fedezi . . .

. . . Összességében megállapítható, hogy a néphadseregben a meglévő hiányosságok ellenére — jelentős előrelépést értünk el az anyagmozgatás korszerűsítése terén és létrejöttek azok a szervezeti keretek, elméleti és technikai alapok, amelyek biztosítják a további fejlesztés feltételeit . . .

Bagdács Gyula ezredes, MN 6862 parancsnok

Az ellátó ezred szállítási feladatai, a végrehajtás fejlődése, feszültsége az AHKSZ időszakában

. . . Az ello. ezredünk a hdt. anyagellátási és szállítási rendszerében a csapatok fegyvernemi anyagokkal való ellátásában (ezek központi raktárakból való vételezésében, tárolásában, elosztásában, kiadásában), valamint az ehhez kapcsolódó és más hdt. érdekű szállítások végrehajtásában vesz részt.

Ehhez rendelkezésre áll:

- a hdt. raktárak rendszeresített személyi állománya;
- a száll. z. állományába szervezett 16 db általános rendeltetésű
- többségükben 5 tonnás (2 db 3 tonnás) tj. tggk. (D-566) gk. vezetővel és 7 db 5 tonnás pótkocsi.

Az ezred „B”-re rendszeresített személyi állománya 160 fő, ebből sorállomány 101 fő, mellyel alaprendeltetésén kívül ellátja egy laktanya

valamennyi belső és külső 24 órás szolgálatait, 346 db gjmű. és 158 db vontatmány fenntartásával kapcsolatos, valamint két laktanya LHTP feladatait.

Az ello. e. htp. raktárainak irányítottága, anyagforgalmának tervezése:

Egységünk vonatkozásában ez teljes egészében a htp. raktárak esetében valósul meg, kiegészülve a laktanyahadtáp egységes készletgazdálkodásából adódó egységszintű irányítási tevékenységekkel. A fegyverzeti és technikai szolgálat alárendeltségébe tartozó raktárak irányítása elsősorban az utalványok kiadására korlátozódik.

Az elmúlt másfél év tapasztalatai azt bizonyítják, hogy ezen raktárak szakmai irányítási tevékenységeinek egy részét a raktárak szakmai előljárói a raktárak parancsnokára és az egység fegyverzeti és technikai szolgálatára hárították át.

A fegyverzeti és technikai szolgálat alárendeltségébe tartozó raktárak anyagvételezési — kiadási tevékenységénél gondot jelent, hogy az előljáró szakszolgálatok az anyagforgalomra vonatkozóan nem biztosítanak alapadatot, a feladatok meghatározása nagy gyakorisággal esetenként történik, ezért ezeket terveinkben nem tudjuk realizálni, illetve az ezred más feladataival megfelelő mértékben összehangolni...

... Soronkívüli anyagvételezési igények az előljáróhoz érkeznek, ezekről sok esetben a raktárak nem, vagy csak késve értesülnek.

A fegyver- és lőszerraktár, a vegyivédelmi raktár, a műszaki anyagraktár és a híradó-anyagraktár vonatkozásában a szállítási feladat csak az utalványok megérkezésének időpontjában válik ismertté...

Több esetben előfordult, hogy az előljáró szakszolgálati ágak a vételezés előtt az ello. raktárakkal nem egyeztetnek és a vételezések időpontjában derül ki, hogy a leigényelt szállítótér többszörösen meghaladja a valós igényeket, így a szállítási feladatok tervszerűtlenné, gazdaságtalanná váltak.

A raktárak folyamatos parancsnoki irányításában gondot jelent, hogy az előljáró elgondolását az egyes raktárak működésére, a szállítási feladatok végrehajtására előre nem ismerjük, így azokat késve, vagy csak az egység tervezett feladatainak többszöri átcsoportosításával tudjuk végrehajtani.

Az előljárótól való anyagvételezés a kiadott utalványok alapján történik úgy, hogy az egységek vételezési igényeiket a tervezés időszakában megküldik a hdt. szolgálatiág-főnökei részére. A raktárak — a műszaki anyagraktár kivételével — az igényelt és kiadott anyagokat a raktárba beszállítják, utalvány szerint szétosztják és az egységeknek az előljáró berendelési intézkedése alapján kiadják...

... Gondot okoz, hogy az anyagforgalom nagysága nincs összhangban az ezred teljesítőképességével. A raktárak meglévő állománya nem tudja biztosítani a gyors anyagellátási feladatok végrehajtását, mert egyes vételezéseknél 60—100 t-ig terjednek a vételezett anyagmennyiségek...

... A vételezések — anyagkiadások — koordinálását a hdt. szolgálati-ág-főnökei csak ritkán végzik, így gyakran előfordul, hogy egy helyőrségben levő, vagy azonos útvonalon elhelyezkedő egységek kis mennyiségű anyag leadására, illetve vételezésére külön-külön gépjárművel indulnak útba.

... *A hadtest és az egység érdekében végrehajtandó szállítások összehangoltsága:*

A hadtest- és az ezredérdekű szállítások összehangolására egységszinten kevés lehetőség van a következők miatt:

— a hónap közben kapott feladatok időben nehezen koordinálhatók az ezred belső szállításával;

— a szállítási feladatok döntő része térben nem esik egybe;

— az ezredraktárak ellátása is a hdt. raktárakból történik, ezért ritka az azonos viszonylatú szállítási igény.

A hdt. hadtápraktárak szállításai — az esetek többségében összehangolhatók (és így is végezzük) az ezredérdekű szállításokkal. Ezt az azonos ellátási források (területi raktárak) és a „közelebbi” szakmai irányítás teszi lehetővé.

Szállítójáratok szervezésének helyzete, eredményessége:

Szállítójáratok egységérdekű szervezésére nincs igény, ezt a szállítási feladatok térbenisége és rendszeres ismétlődése nem indokolja. A helyőrségen belüli szállítások is eseti jellegűek, ezért járatrendszert csak személyszállításra alkalmazunk.

Járatokat esetenként előjáró, vagy helyi kezdeményezésre szervezünk hdt. érdekű terítő-, vagy gyűjtőfeladattal. Ezek valamennyi esetben eredményesek voltak. Problémát jelent, hogy a rendelkezésre álló D-566-os tdk.-k műszaki állapota nem teszi lehetővé a hosszú úttal járó feladatok megbízható végrehajtását...

... *Összegzett következtetések, javaslatok...*

1. Az ello. e. jelenlegi szervezete, alaprendeltetése és funkcionális feladatai ellátásával nincs összhangban, ezért a hdt. érdekű ellátási-szállítási feladatokat csak jelentős feszültségekkel, a személyi állomány folyamatos túlterheléssel tudja végrehajtani, többször más, fontos feladatok rovására.

2. Javaslom a hdt. fegyvernemi raktárak szakmai irányításáért való felelősség egyértelmű szabályozását, továbbá a hdt. raktárak felmentését a nem raktári feladatot képező tevékenységek alól.

3. Javaslom, hogy az anyagszállítási és szállítási feladatok igénylése, összehangolása, hdt. szinten történjen, beleillesztve a tervezés jelenlegi rendszerébe.

4. Kérem, hogy a hdt. érdekű szállítási feladatok éves tervezése (gk. km, üzö., gördülőanyag) hdt. szinten történjen.

5. Javaslom a hdt. fegyvernemi raktárak békeellátási feladatait szűkíteni, helyette a központi raktárak és a csapatok közötti közvetlen anyag-

forgalmat bővíteni. Ezzel jelentős rakodási mennyiség, tárolótér, adminisztráció és nem utolsó sorban emberi munka lenne megtakarítható.

6. Javaslom hdt. szintű szállítójáratok kialakítását, pl. Mezőtúr—Karcag, vagy Hódmezővásárhely—Csongrád, illetve Verpelét—Eger—Jászberény viszonylatokban...

Baráth István hadnagy, MN 6783 szállító-szolgálatfőnök

A laktanyahadtáp (dandár, egység) szállítási feladatai tervezése, szervezése és végrehajtása eredményei, feszültségei

... Az éves tervek realitása, együttműködés a laktanya összefegyvernemi törzsével és fegyvernemi főnökeivel.

Az éves gördülőanyag-számvetés a szállítási terv alapjául, az előljáró parancsnok által jóváhagyott éves kiképzési és munkaterv az előjáró által előírt kiképzési és ellátási feladatok szolgálnak. A fenti adatok alapján készített éves gördülőanyag-számvetés és szállítási terv reálisan tükrözi a magasabbegység előtt álló szállítási feladatokat és lehetőséget ad a megközelítőleg pontos éves költségvetési előirányzat megtervezéséhez.

A feladatok maradéktalan végrehajtása érdekében együttműködik a laktanya összefegyvernemi törzsével, fegyvernemi és szolgálatok főnökeivel.

Az együttműködés az éves tervezés előkészítése és a tervezés végrehajtása időszakában is a feladatok koordinálására, a felmerült igények kielégítésére irányul.

A havi szállítás tervezésének alapjául a fegyvernemi és szolgálatiág-főnökei, a hadműveleti alosztály és az összefegyvernemi alegységek törzsek által elkészített és gyűjtött havi szállítási igénylés szolgál...

... A szállítások „komplex alkalmazásának” tervezhetősége, a gazdaságosabb szállítási ágazat eldöntéséhez szükséges alternatívák ismerete, a döntéselőkészítés gyakorlata.

A szállítások komplex tervezhetőségéhez és a gazdaságosabb szállítási ágazat eldöntéséhez nem minden esetben lehet ragaszkodni. Célszerű változat a zászlóalj éleslövészetek végrehajtását úgy megtervezni, hogy csak egy zászlóalj technikáját kiszállítani vasúton. A személyi állomány váltása a gyakorlat szinteren történik, a kiszállítás VOLÁN buszokkal. Ez jóval olcsóbb, mint két komplett zászlóaljat technikával együtt kiszállítani. Nem használunk fel km-t a szállításra, a váltás viszonylag rövid idő alatt történik.

A döntéselőkészítéshez minden esetben kikérjük a fegyvernemi és szolgálatiág-főnökök, összefegyvernemi törzsek, a területileg illetékes katonai közlekedési szerv véleményét...

... A közúti szállítások hatékony végrehajtását akadályozó körülmé-

nyek, az előírt mérő-, mutatószámok teljesítésének realitása (irrealitása), értékelésük, eredményességük ösztönző hatása (hatástalansága):

A közúti szállítások hatékony végrehajtását akadályozza, hogy pl. magasabbegységünknel sem kerültek bevonásra az ello. szd. kötelekékébe, illetve az SZSZF. alárendeltségébe, a zászlóalj, osztály ello. szakaszok, rajok gépjárművei. Ezek a gépjárművek is hajtanak végre szállításokat, melyek nem tervezettek, nem a szállítószolgálat által koordinált, így nemcsak a szállítás mutatóit csökkentik, hanem több a km és üza. felhasználás is. A jelenleg érvényben levő mérő- és mutatószámok nem ösztönzőek a reális, gazdaságos tervezőtevékenység végrehajtására, pl. a tervszerűség mutatójának és a kapcsolt szállítás mutatójának egymáshoz való viszonya, melyek rontják egymást . . .

. . . Célszerű lenne a szállítások gazdaságos végrehajtása érdekében a szállítatókat érdekeltté kell tenni a szállításban.

Javasolnám a z., o. ello. szakaszok, rajok gépjárműveinek bevonását a szállítószolgálat által szervezendő szállítási feladatok végrehajtásába.

Indoklásképpen három fő indokot hoznék fel:

- ello. szd. gépjárművei leterheltségének csökkentése;
- ezáltal nagyobb lehetőséget biztosítanánk az ello. szd. kiképzésének végrehajtására;
- a bevont gépjárművek gépjárművezető állománya nagyobb gyakorlatot szerezzen a szállítások végrehajtása terén . . .

Szoboszlai Péter főhadnagy, MN 7203 szállító főtiszt

A dandár SZSZF-ök helye, szerepe a szolgálat feladatai hatékony megvalósításában, ellátó alegységek irányításában

. . . A szállítószolgálat feladatai a dandárszintű szervezetben:

- A harcászati magasabbegység és alárendelt alegységei szállítási komplex módon történő tervezése, szervezése.
- A szállítóeszközök leg gazdaságosabb kihasználása érdekében a különböző szállítási ágazatok igénybevételének megválasztása, a szállítások végrehajtásának irányítása, tapasztalatok elemzése, felhasználása.
- A harcászati magasabbegység személyi állomány közlekedési kiképzésének tervezése és irányítása.
- A költségkerettel, valamint a szakanyaggal történő optimális gazdálkodás biztosítása.
- A közlekedési szaktechnikai eszközök üzemeltetésének folyamatos, naprakész állapotban tartása.
- A szállítóalegységek — diszpécsterszolgálat tevékenységének szakmai irányítása.
- Részvétel a csapatok közötti mozgásának, a lánctalpas járművek közlekedésére kijelölt utak karbantartásának, a túlsúlyos járművek közlekedésének megszervezésében . . .

... A dd. SZSZF., mint az ello. alegység szakmai előljárója:

Az ello. szdpc. és a SZSZF. munkakapcsolata a következőkben nyilvánul meg:

A SZSZF., mint az ello. szd. szakmai előljárója, felelős a HKSZ-i és „M”-i feladatok biztosításáért, a HKSZ és „M” tervek elkészítésének irányításáért, a kiképzési feladatok megtervezéséért, végrehajtásáért, a közúti szállítások irányításáért, szakmai feladatok maradéktalan lejuttatásáért és a végrehajtás ellenőrzéséért.

HKSZ és „M” terén: Adjon iránymutatást az ő általa kidolgozásra került szállítási és málházasi tervkivonat azon részéből, amelyből az ello. szdpc. elkészíti a saját HKSZ tervébe a szállítási és málházasi tervkivonatot. Irányítani kell a kidolgozó munkát, és a HKSZ munkajegyek elkészítése után a PK. HTPH-nek jelenteni a végrehajtásról. A HKSZ-i munkajegyét minden héten, illetve ha változás van, naponta pontosítani köteles a szdpc.-ával.

A szállító szolgálatfőnök ellenőrizzé a HKSZ begyakorlások során a szállítási és málházasi feladatokat, ha kell tegyen javaslatot azok egyes kérdéseinek változtatására. A szállító szakállomány az ő irányítása és ellenőrzése mellett hajtsa végre a HKSZ-i feladatait.

Kiképzés terén: Az új HTP. Kiképzési Program figyelembevételével dolgozza ki a szállító szakállomány részére az óra- és tárgykörelosztást. Ellenőrizzé az ello. szd. kiképzésének végrehajtását, adjon útmutatást az ello. szdpc. félhavi kiképzési tervének és a foglalkozási jegyek elkészítésének végrehajtására...

... A közlekedési szaktechnikai eszközök hadrafoghatóságáért, karbantartásáért és javításáért egyszemélyben a SZSZF. felelős. A SZSZF. működjön együtt az ello. szd. parancsnokával a K^SZTE. és htp. technikai eszközök ello. szd.-nál történő üzemeltetésének feltételeiről, azok karbantartottságának szintjéről, javításba adásuk rendjéről...

... Az MN 7203-nál levő SZSZF.-ök, akik jelenleg beosztásukban vannak tudják, hogy még nagyon sok kérdés merül fel az itt elhangzottakon kívül. Minden alakulatnak megvan a maga sajátossága, ezért egyes kérdéseket nem lehet általánosítani. Az elmúlt év során a SZSZF.-ök kiválasztása és feladataik végrehajtása, munkájukhoz való hozzáállás egyikét kivételével jól sikerült. Az elkövetkezendő időben rájuk háruló feladatok végrehajtásában a segítséget minden szintről meg kell adni ahhoz, hogy ez a szolgálat is teljes értékű, jó szolgálat legyen. Ebben nagy szerepe van a dd. PK. HTPH.-eknek, akik sok esetben arra használják a SZSZF.-öket, hogy htp. hdm. tiszti feladatokat lássanak el...

A PK HTPH vezető, irányító felelőssége a „szállítók” és a szállítást szervezők és végrehajtók együttműködése biztosításában

... A szállítószolgálat, illetve ezt megelőzően a szállító diszpécser-szolgalat az utóbbi években jelentős mértékben hozzájárult a takarékosági célkitűzéseink megvalósításához. A szállítószolgálat ma már kulcs-szerepet tölt be a hadtápszolgálatban az ellátás biztosítása érdekében...

... A SZSZF. a szolgálati sorrendben a 3. sz. személy a dd. htp. törzsben. Mellérendeltségi viszonyban áll a szolgálatiág-főnökökkel. Szakmai előljárója az ello. szdpk.-nak és tárolási, raktározási területeken a dd. htp. raktárvezetőnek...

... *SZSZF. köteles:*

— Megszervezni és irányítani a dd. személyi állományának közlekedési szakkiképzését, a közlekedési szakanyag- és költséggazdálkodást, a közlekedési szaktechnikai eszközök üzemeltetését, az ellátási szállítókat, a diszpécser-szolgalat és a szállítóalegységek szakmai tevékenységét, vegyen részt a csapatszállítások és a közúti csapatmozgások terveinek kidolgozásában és végrehajtásában, szervezze a dd. tevékenységét érintő helyőrségi lánctalpas utak karbantartását, valamint a túlsúlyos járművek közlekedését.

— Megszervezni, megtervezni és végrehajtani a szállítási költségvetési előirányzattal való gazdálkodást.

— Végezni a laktanyaszintű tárolási, raktározási, anyagmozgatási feladatokat.

— Nyilvántartani, karbantartani, javíttatni, ellenőrizni, tárolni a közlekedési szakanyagokat és szabályozni az igénybevételüket.

— Ellenőrizni és segíteni az ello. szd. HKSZ-i kiképzési és egyéb napi feladatai végrehajtását.

A diszpécser köteles:

— A szállítmányokkal kapcsolatot fenntartani.

— Együttműködni a szállítókkal és szállítatókkal.

— Ismerni a közlekedési szabályok paramétereit.

— Ellenőrizni a szállítások végrehajtásának előkészítését és menetét.

— Intézkedni a szállítások folyamatosságát akadályozó körülmények megszüntetésére...

... Jelentkező szállítási igények érdemi elbírálásának gyakorlata alakulatunknál az alábbi:

— A havi szállítási igényeket a szállítatók a tárgyhót megelőző hónap 25-ig az alakulat szállítószolgálatára részére megadják. A szállítószolgálat az igényeket egyezteteti, feldolgozza, majd javaslatot tesz a PK. HTPH. részére (havi szállítási terv) a jóváhagyásra. A PK. HTPH. ellenőrzi (ellenőrizteti) majd esetleges módosításokkal jóváhagyja.

— A havi tervtől eltérő egyedi igényeket, amelyek szolgálati érdekű szállítások, azt a PK. HTPH. a heti, napi szállítási feladatokat figyelembe véve bírál el.

— A térítéses és a váratlan szállítási feladatok végrehajtásának elbírálását a PK. HTPH. javaslata alapján a parancsnok bírálja el, és ennek megfelelően történik a végrehajtás...

... *Következtetések, javaslatok:*

Meg kell szüntetni a térítéses igénybevételek nyilvántartásában, végrehajtásában meglevő osztottságot.

— A diszpécstert állománytáblában az ello. szd. állományába javasoljuk átszervezni.

— Csapatszinten célszerű rendezni a javítási, karbantartási feltételeket.

— Véglegesen rendezni kell a helyőrségi lánctalpas (hadi-) utak felügyeleti kérdését.

— Egyes központi raktárak ellátási rendjét meg kellene változtatni, mivel ezek megnehezítik a szállítások tervezését.

— Jelentősen megnövekedett a vontatmányigény, ami önmagában nem rossz tendencia, de ez egyrészt akadályozza a szállító gépjárművek, -alegységek mozgékonyosságát, másrészt nincs ezek vontatásához megfelelően képzett gépjárművezető és a csapat nem rendelkezik oktatóbázissal.

— El kell gondolkodni azon, hogy nem lehetne-e dd. viszonylatban „M” esetére közúti komendánsalegységet rendszeresíteni.

— Továbbra sem megoldott a közúti gépjárművek alkalrészellátása. Javasoljuk, hogy a FVTG-ség éves anyagbeszerzési keretéből egy bizonyos összeg felhasználását a SZSZF. hatáskörébe utaljanak.

— Még mindig gyakori, hogy a szállítatók gépjárművet, nem pedig raksúlykapacitást, szállítóteret, vagy szállítási szolgáltatást igényelnek...

A konferencián hozzászólt, illetve véleményt nyilvánított még az MN hadtápfőnök elvtárs képviselőjében Dobó Péter ezredes, az MN KSZF-ség részéről Sáfár Bálint ezredes, Kovács Zoltán alezredes, az MN 5232 állományából Geller István mk. vezérőrnagy, Skrabán László ezredes, Pálinkó Károly ezredes, Rába Imre ezredes, Rugár Oszkár alezredes, Varga Imre alezredes, Domokos József őrnagy elvtársak.

Hozzászólásaikban a közlekedési konferencia alapvető kérdéseivel egyetértésüket fejezték ki, ugyanakkor néhány olyan gondolat is felszínre került, amely érzékeltette azokat a feszültségeket, amelyek az eredményes szállításszervezés ellen hatnak.

A hozzászólók támogatták azt a törekvést, hogy a szállítók és szállítatók részére ösztönző rendszer kerüljön kialakításra, a szállítói teljesítmények mérésére pedig forintban kifejezhető mutatók kerüljenek bevezetésre.

További lehetőségként célszerűnek tartották kiaknázni a társfegyveres erőkkel együttesen szervezett szállításokban rejlő lehetőségeket.

A követelmények és lehetőségek diszharmóniáját az ellátási rendszer tökéletesítésével, központi szabályozók módosításával javasolták feloldani, a jogkörök végrehajtók részére való szélesebb körű biztosítása mellett.

A technikai feltételek a szállító gépjárművek elhasználódott állapota miatt nem kedvezőek, ezért fokozott szerepet kap a technikai kiszolgálásban való hatékony együttműködés a fegyverzeti és technikai szolgálattal.

A szállításszervezést negatívan befolyásoló tényezők a raktárhiányokból, a hadrafoghatóság érdekében nem tervezhető szállításokból, a népgazdasági hiányok miatti többletmozgásigényből tevődnek össze.

A hozzászólásokból a tenni és segíteni akarás tűnt ki. A résztvevők egyetértésüket fejezték ki és elfogadták a konferencia elé tűzött célokat és az azok elérése érdekében megfogalmazott feladatokat.

ZÁRSZÓ

a seregest közlekedési konferenciához

Kapus Gyula vezérőrnagy

Aktív, alkotó légkörben megtartott konferencia befejezéséhez érkeztünk.

A hozzászólások tartalmasak, előremutatók voltak, jól érzékeltették a résztvevők felkészültségét, és készségét a közlekedési szolgálat szakfeladatai megvalósításában való együttműködésben. Meggyőzően jutott kifejezésre ez az akarat a konferenciára meghívott fegyverzeti-technikai szolgálat szakállománya részéről is.

A nap folyamán előtérbe kerültek azon gondok, feszültségek, melyek megoldásra várnak, s egyben magukban hordják az előrelépés lehetőségét is. Talán a kritikai oldal erősebb hangsúlyt kapott, amiből azt a következtetést lehetne levonni, hogy a szolgálat tevékenységében jelentősebb hiányosságok tapasztalhatók. Jól látjuk azonban, hogy nem erről van szó, hanem arról a törekvésről, amely elősegítheti a tartalékok jobb kihasználását, a hatékonyabb munkavégzést.

A konferencián kirajzolódott az az út, amelyet a szolgálat kijelölt a továbbfejlődés érdekében, de egyben érzékeltette azt is, hogy jelenlegi helyzetében az út elején állva kell megtennie a szükséges lépéseket.

Jónéhány kérdés maradt nyitott továbbra is. Ezek között említhető: a központraktárak és az alsóbb tagozatok anyagellátási rendszerének korszerűsítését igénylő feladatok, a 61. ello. e. jogos és megoldást igénylő gondjai a saját és a hdt. ellátása kérdéseiben.

Ki kell részletesen munkálni a Lenti helyőrségben végrehajtott módszertani bemutató alapján a fegyverzeti és technikai szolgálattal való együttműködést a hadtáp, ezen belül a közlekedési szaktechnika vonatkozásában a közúti ellenőrzések hatékonyabb végrehajtásával megbízhatóbb képet kell kapnunk a közúti szállítások értékelése realisabbá tétele érdekében.

Szigorúbb megkötések szükségesek a HKSZ érdekében végrehajtásra kerülő szállítások elbírálásában, elkerülve a visszaélést az ilyen jellegű hivatkozásokban. Néhány gondolatot kiemelve a hozzászólásokból:

Újító gondolatok jutottak kifejezésre, a szállítások anyagi ösztönzéséről, jogos kritikát kapott a szállítási mérő- és mutatószámok jelenlegi rendszere, egyben sürgetve a teljesítmények Ft-ban mérhetőségét.

A mai napon, újra átgondolva lehetőségeinket megállapíthatjuk, hogy nem megoldhatatlan az a feladat, amire a közlekedési szolgálat vállalkozik.

Megoldhatatlanná akkor válik, ha nem kapja meg a segítséget és nem tudatosul a szállításban résztvevő valamennyi partnerben a közös felelősségérzet. Túl kell lépni azon a szemléleten, hogy a szállítás a diszpécserszolgálat dolga. Ebben a tekintetben konferenciánk helyesen foglalt állást, s közös nevezőt találtunk az alapok megteremtésében.

További munkánkhoz használjuk fel az eddig felhalmozódott tapasztalatainkat, kérem az elvtársakat vigyék tovább az itt elhangzottakat, azokat alkotó módon alkalmazzák napi tevékenységük során.

Köszönöm az alkotó közreműködést, köszönöm figyelmüket.



A vasúti közlekedési ág háborús üzemmódra történő felkészítésének néhány kérdése

Surányi Marietta mérnök főhadnagy

Az ország gazdaságának fellendítését, a gazdasági reform kibontakozását alapozó valamennyi termelő üzem és vállalat mellett meghatározó szerep jut a közlekedési ágaknak is mind a hazai, mind a nemzetközi munkamegosztás területén egyaránt.

A gazdasági megújulás szükségessége azonban törvényszerűen jelentkezik nemcsak a termelő, hanem a közlekedési és szállítási vállalatok esetében is. A közlekedési vállalatok állóeszköz állományának tekintélyes hányada elhasználódott, az üzemeltetés feltételei romlottak, így egyre nagyobb ráfordításokat kívánnak mind a költségvetésből, mind a saját bevételekből.

A közlekedés rendszeréből kiemelve a vasutat, s elemezve az elmúlt több mint négy évtized eredményeit, gondjait, azzal kell számolni, hogy ez a — hatalmas összegű beruházásokat felemésztő — közlekedési ág is alapvető rekonstrukció előtt áll akkor, amikor a gazdasági helyzet erre a legkevésbé kedvező. Ugyanakkor a vasúti közlekedésnek — ilyen lehetőségekkel és feltételekkel, a társadalom részéről jelentkező közlekedési igények kielégítése mellett — biztosítania kell a honvédelemmel kapcsolatos szállítások teljesítését is.

Az ország egyre nehezedő gazdasági helyzetében fokozott jelentősége van az átgondolt takarékosnak, mely a lehető leggazdaságosabb megoldásokat keresi a nélkülözhetetlen beruházások megvalósítása során.

Az MNK védelmi képességének megőrzése, szükség szerinti fejlesztése ugyanúgy nem nélkülözheti e szemléletet, mint a népgazdaság bármely területén megvalósuló fejlesztések. Különösen igaz ez akkor, amikor nagy eszközigenyű infrastruktúrális jellegű, s ezért az átlagot meghaladóan költséges védelmi rendszerek és egyéb létesítmények kiépítésének, fejlesztésének, vagy akár csak szintentartásának feladatát kell megoldani.

A gazdasági és műszaki fejlődés, a gazdaságosság növelése, valamint a vasúthálózat esedékes felújításának igénye időszerűvé tették az egész közlekedés reformok útján történő megújítását is. A megújítás folyamatában természetesen a népgazdasági szállítások végrehajtása mellett fel

kell készíteni a vasúti közlekedési ágat a honvédelmi feladatokból eredő szállítási igények kielégítésére is.

A készítés folyamatában számolni kell azzal, hogy a közlekedés minden ága — vasút, közút, vízi, légi út stb. — egy egységes közlekedési rendszer együttműködő része, ahol az egyes közlekedési ágak szervesen kapcsolódnak egymáshoz, és sajátosságaiknak megfelelően kiegészítik egymást.

Ezeket elfogadva, a továbbiakban a vasúti közlekedési ág háborús üzemmódra történő felkészítésének néhány alapvető kérdésével kívánok foglalkozni, kiemelve a közlekedési ágból a vasúthálózat felkészítését.

A vasúti közlekedési ág háborús üzemmódra történő felkészítése — mely egy sokoldalú, több szakterületet magába foglaló komplex tevékenység — *nem új kezdeményezés.*

A felkészítés feladata mind a katonai közlekedési, mind a katonai érdekeket képviselő szerveknek.

Tekintettel arra, hogy az elmúlt másfél—két évtizedben igen nagy változások történtek mind gazdasági, mind közlekedésgazdasági vonatkozásokban megváltoztak a vasúti közlekedési ág fejlesztésének lehetőségei, az üzemeltetés feltételei, módosult a vasút helye, szerepe a szárazföld tömegközlekedésében stb., ezért a gazdasági kibontakozással egyidejűleg a közlekedési ág megújítását is el kell kezdeni. Ezzel a tevékenységgel együtt — az új követelmények és lehetőségek számbavételével — a vasút háborús üzemmódra történő felkészítését is célszerű újra elemezni.

A vasúti közlekedési ág háborús üzemmódra történő felkészítése alapvetően béke idején, állandó készenlét időszakában kerül végrehajtásra, de mondhatjuk úgy is, hogy az egy „*soha be nem fejezett feladat*”, hiszen a technikai eszközök gyors erkölcsi és fizikai elhasználódása, a korszerű módszerek, technológiai folyamatok felszínre törése a vasúti közlekedési ág felkészítésének mintegy a folyamatosságát kívánják meg.

*A vasúti közlekedési ág háborús üzemmódra történő felkészítését
— egy változat szerint —
a következő szakterületekre célszerű bontani*

1. *A vasúthálózat felkészítése* az ország területén levő vasúthálózat-hoz tartoznak különböző vasútvonalak, a vasúti műtárgyak, így pl. vasúti hidak, völgyhidak, alul-felüljárók, alagutak, keresztezések stb.

2. *Vasúti járművek felkészítése.*

Ide sorolva:

a) *vontatójárművek:* villamos-, diesel-, gőzüzemű mozdonyok, motoros üzemű vontatók.

b) *Vontatott járművek:* így a személy- és teherkocsikat.

c) *Munkagépeket, segélyszerelvényeket stb.*

3. *A vasút üzemeltetését biztosító létesítmények felkészítése.*

Állomások, hadiforgalmi kitérők, hadiforgalmi delták, vontatási telepek, villamosenergetikai állomások, üzemanyagtárolók, javítóbazisok, szertárak, számítóközpontok, vízvételző helyek stb. előkészítése.

4. Vasúti tartalékok, szakanyagok felkészítése.

Ide sorolandók a felépítmény anyagok, hidprovizóriumok, munkagépek, alkatrészek, adapterek stb.

5. A vasutat üzemeltető katonai és polgári szervezetek szakállományának felkészítése.

Vasútépítő magasabbegységek, vasúttechnikai bázisok, intézetek felkészítése, kijelölt erők aktivizálása.

A közlekedési ág — így a vasúthálózat — felkészítését időrendbe téve — három időszakra célszerű felbontani:

— állandó készenlét idejére, amelyben a tényleges felkészítési munkák alapvető része kerül végrehajtásra: a népgazdaság rövid-, közép- és hosszútávú terveibe illesztve;

— háborús veszélyeztetettség időszakára, mely a közlekedési ág vonatkozásában egy átmeneti időszakot jelent, amelyben a hálózat életképességét biztosító legszükségesebb feladatokat helyezik előtérbe;

— háborús tevékenység időszakára, mely a felkészített közlekedési ág alkalmazását, s a kialakult helyzetnek megfelelően változtatásokat, a kidolgozott tervek pontosítását, adaptálását tartalmazza.

A vasúti közlekedési ág szakterületei mind felkészítési, mind üzemeltetési vonatkozásban kölcsönös kapcsolatban vannak egymással. Ha közülük bármelyik is kiemelésre kerül, önálló elemzés céljából, feltétlenül számításba kell venni valamennyi szakterületre kiterjedő hatását.

Lehet bármilyen jól felkészített a vasúthálózat, ha azzal nincsen összhangban a vasúti járművek műszaki-forgalmi helyzete, igénybevételek lehetősége, az már csak részmegoldás, de lehet mindkét szakterület összehangolva, ha nincs gázolaj, hiányzik a mozdonyvezető-kezelő szakszemélyzet, megszűnt a villamos felsővezeték stb., a vasúti közlekedési ág háborús üzemmódban akkor válik használhatatlanná, amikor arra a legnagyobb szükség lenne.

Ez a komplex, szerteágazó feltétel viszont felvet egy nehezen megoldható kérdést, amellyel feltétlenül szembe kell nézni.

A MÁV — csakúgy mint a többi szállítási vállalat és termelő üzem — gazdálkodik, bevételre dolgozik, ezért saját elhatározásából nem végez olyan beruházásokat, amelyek költsége és haszna későn, vagy egyáltalán nem térül meg számára. A honvédelmi igények tartalmaznak ilyen elvárásokat, ezek megoldásához a fedezetet külön megállapodás alapján lehet a központi költségvetésből biztosítani.

A vasúti közlekedési ág felkészítése folyamatában — a vasúthálózat mind távlati, mind rövidtávú fejlesztése során — a honvédelmi követelményeket úgy kell számításba venni és érvényesíteni, hogy a katonai érdekeket szolgáló létesítmények a legteljesebb mértékig bevonhatók legyenek az ország termelési rendszerébe, s minimális költség- ill. munkaráfordításokkal végrehajtható legyen azok háborús üzemeltetésre történő átállítása.

Ha a vasúthálózat előkészítése folyamán olyan igények merülnének fel, amelyek kielégítése meghaladja az állami költségvetés jelenlegi, vagy adott időben meglévő lehetőségeit, de azok megvalósítását pl. a nemzet-

közi helyzet és egyéb feltételek sem sürgetik, akkor a felkészítési feladatok megoldását, kivitelezését célszerű a felülvizsgálat után hosszabb távon megoldani. Az így hosszabb távon megoldható előkészítési munkákat általános tervnek kell tartalmazni, melyet az évek folyamán bekövetkező változások számításba vételével módosítani kell.

A távlati tervekben rögzített feladatok megoldására fel kell készíteni azokat a katonai vasútépítő magasabbegységeket, polgári — közlekedési szervek építő és üzemeltető szervezeteit, alakulatait, — amelyek tervek alapján a vasúthálózat felkészítési munkáit — adott időben — elvégzik.

Ha egy-egy honvédelmi, katonai érdekeket szolgáló létesítmény közvetlenül nem is kerül megépítésre még nem jelent nagy gondot, de fontos, hogy legyen kidolgozott terv minden előkészítési feladat megoldására.

Ez jelenti azt a felkészülést, amelyek alapján nagymértékben csökkenthető a vasúti közlekedési ág leblokkolása, vesztesége, biztosítva a gyors reagálást egy váratlanul bekövetkező eseményre.

A gazdasági okokból mérlegelt és távlati tervek alapján ütemezett előkészítési munkák terveinek elfogadásával nagy mértékben hozzá lehet járulni bizonyos költségek megtakarításához, átcsoportosításához, ami nem elhanyagolható szempont. Ez a lehetőség azonban nem mentesít azon felelőségeket alól, amelyek alapján bármikor számon kérhető a honvédelmi szempontokból felmerülő vasúthálózat működése az arra tervezett közlekedési és szállítási feladatok teljesítése.

A cikk terjedelme nem teszi lehetővé az összes szakterület együttes előkészítését egyszerre lemezni, ezért a továbbiakban csak a vasúthálózat háborús üzemeltetésére történő felkészítésével foglalkozom.

Ismert, hogy a hadsereg tömeges közlekedési és szállítási igényei alapvetően a népgazdaság közlekedési vállalatainak igénybevételével kerülnek kielégítésre. Ebben a feladatban meghatározó szerepet kap a vasúti közlekedési ág. A vasút alapvető rendeltetése ellenben az ipari, mezőgazdasági termelés, az elosztás, felhalmozás végrehajtása folyamatában felmerülő szállítási igények lehető leghatékonyabb kielégítése, a nemzeti jövedelem gyarapítása.

A vasúthálózat háborús üzemeltetésre történő felkészítésének néhány alapvető kérdése

A vasúti közlekedési ág — azon belül a vasúthálózat — háborús üzemeltetésre történő felkészítése több szervezet feladataként jelentkezik.

A vasút háborús üzemeltetésének tervei prognózisok alapján elfogadott mutatók, műszaki paraméterek úgy kerülnek meghatározásra, hogy azok alapján *a felkészített vasúthálózaton lebonyolíthatók, kielégíthetők legyenek:*

- az MN háborús feladataival összefüggő katonai szállítások;
- az MNK anyagi készleteinek, egyéb technikai eszközeinek átcsoportosítására, átrendezésével összefüggő vasúti szállítások;
- az MNK hadigazdálkodásával kapcsolatos szállítási feladatok;
- a szövetséges csapatok katonai vasúti szállítási igényei;

— az egyéb polgári igények alapján felmerülő (szociális, kulturális, egészségügyi stb.), prognosztizálható vasúti szállítási feladatok.

*A vasúthálózat háborús üzemeltetésre történő felkészítésének
tevékenységi sora következő*

Az MNK vasúthálózatából, a várható háborús forgalom lebonyolításához szükséges hossz- és harántirányú vasútvonalak kiválasztása, kijelölése az alábbi szempontok szerint:

— elsődleges a katonai szállítási áramlatok irányának és nagyságrendjének a népgazdaság (hadigazdaság) szállítási szükségleteivel való egyeztetése, összehasonlítása;

— a vasúti vonalvezetés iránya, a pályafelépítmények műszaki paraméterei: terhelhetőség, ívek sugarai, túlemelések úrszelvény a vonalon meglévő, vagy tervezett műtárgyak terhelési határai, azok dublázása az esetleges rombolások esetén, a helyreállítások feltételeinek felmérése időben, anyagi eszközökben, s a helyreállítás utáni forgalom lebonyolításának lehetőségei;

— az egyirányú forgalom bevezetésének feltételei, a vonalon meglévő, vonatok kerülésére, előzésére alkalmas állomások, hadiforgalmi kitérők állapota, vagy létrehozásuk, megépítésük, átalakításuk lehetőségei és feltételei;

— vonatok, egyéb vasúti szerelvények megfordítására alkalmas hadiforgalmi delták megléte, a meglévők átalakításának, bővítésének lehetőségei;

— nagy városok, ipari központok, energiatermelő bázisok (pl. atomreaktorok, nyerskőolaj-finomító üzemek, földgáztárolók stb.) elkerülése;

— haránt irányú vasútvonalak csatlakozásainál, vasúti elágazások megléte, esetleg megépítésük szükségessége, feltételei;

— a terep jellege, melynek hatása szerepet játszik a vonalon közlekedtethető vonatok tömegének, valamint a vonóerő meghatározásában, az évszakoknak megfelelő közlekedésben (nagy hófúvások, torlaszok stb. miatt) is;

— a vasutat háborús üzemeltetés esetén kiszolgáló létesítmények (így pl. mobil üzemanyag-töltő-állomások, mozgó javító-bázisok, vasúti kocsik gyűjtésére, vonatba rendezésére, tárolására alkalmas állomások létrehozása, berendezése, egészségügyi központok, fürdő helyek stb.) telepítésének lehetőségei;

— nyíltvonalai kirakásra, álcázásra alkalmas vonalszakaszok kijelölése.

A kiválasztott hossz- és harántirányú vasútvonalak elsősorban olyan fővonalak kell legyenek, amelyek alapvető műszaki forgalmi paraméterei alapján megfelelnek a háborús forgalmi követelményeknek.

A Győr—Sopron—Ébenfurthi idegen érdekeltségben érintett vasútvonal felkészítése, igénybevétele külön szerződések alapján történik.

További feladat a kiválasztott vasútvonalak áteresztőképességének meghatározása, elfogadása háborús üzemmódra, a hadiforgalom bevezetése után.

A kiválasztott vasútvonalak áteresztőképességének alapja az állandó készenlét ideje alatt tervezett, a gyakorlatban alkalmazott mutatók sora. A háborús időszakban üzemeltetésre kerülő vonalakra az áteresztőképességet — vonalanként — több változatban célszerű kidolgozni az alábbiak szerint:

— arra az esetre, amikor valamennyi vasútüzemi létesítmény (berendezés) az eredeti rendeltetésének megfelelően működik, amikor még nem változott meg csak a szállítási feladatok milyensége, de bevezetésre került a hadiforgalom;

— arra az esetre, amikor megváltoznak a vasútüzemi feltételek. Pl. egy villamosított fővonal áteresztőképessége a villamosítás megszűnése után feltétlenül megváltozik, általában lecsökken, ugyanis a villanymozdonyok helyettesítése diesel-, vagy gőzüzemű mozdonyokkal azonos értékben csak kivételes esetekben és ideiglenesen lehetséges. Így a vasútvonal áteresztőképességét igen érzékenyen befolyásolják a vontatási feltételek, a vonalakon közlekedő mozdonyok működési feltételei, azok teljesítőképessége, ezek alapján meghatározzák a vasútvonalak áteresztőképességét az eredetitől eltérő vasútüzemi feltételek, műszaki paraméterek számításbavételével.

A kijelölt vasútvonalak áteresztőképességét növelő feltételek meghatározása és az ehhez szükséges rendszabályok megfogalmazása.

Bár minden vasútvonalnak meghatározzák az áteresztőképességét egy-egy üzemmódra, egy megfogalmazott cél érdekében fel kell mérni azokat a lehetőségeket, műszaki-forgalmi megoldásokat, amelyek alapján ez az áteresztőképesség növelhető általában valaminek a rovására. Ilyen lehetőség az egyirányú forgalom bevezetése vonalszakaszonként, vagy egyes vonalakra műszaki okokból felmerülő szűk keresztmetszetek — úrszelvény, rakszelvény korlátozások, közút-vasút keresztezések stb. megszüntetése.

Ismert, hogy a hadsereg technikai eszközeinek jelentős része csak rakmintán túlnyúló küldeményként továbbítható. Ezért a kiválasztott vasútvonalakon feltérképezhetők azok a kritikus helyek, vonalszakaszok, amelyek rakmintás küldemények továbbítása esetén lecsökkentik az áteresztőképességet. Az ilyen szűk keresztmetszeteket ha lehet hadiforgalom bevezetése idejére meg kell szüntetni, vagy kerülni kell kijelölni.

A kijelölt vasútvonalak műtárgyainak, közlekedési csomópontjainak várható rombolására prognózisok kialakítása

Háborús időszakban az ellenséges légitámadások idején a nagy pontosságú fegyverekkel valószínűleg rombolni fogják a vasúti műtárgyakat, közlekedési csomópontokat. Ezért a vasúti forgalom fenntartása érdekében — prognózisok alapján — célszerű előre felmérni a rombolások hatását, következményeit, s ezek elfogadása nagy mértékben elősegítheti a kialakult helyzet utáni döntés meghozatalát.

Így választ lehet adni a következő kérdésekre:

— a műtárgy rombolását értékelve a kialakult helyzet alapján van-e lehetőség, vagy egyáltalán van-e értelme a helyreállítás tervezésének,

megkezdésének vagy ez idő rövidsége miatt célszerű-e más megoldás pl. állóaljzatú (REM-) vagy úszóaljzatú (NZSM, TS uszály) dublórhidak megépítése.

Ennek a változatnak viszont az a feltétele, hogy az évszak, a folyami vízállás egyáltalán lehetővé tegye az ilyen jellegű műtárgy megépítését, a partszakasz legyen alkalmas, s legyen kiépített csatlakozó vonalszakasz. Azért szükséges a többi változat kidolgozása, mert pl. egy téli-tavaszi olvadás idején, a nagy vízingadozás, jégzajlás stb. miatt ilyen ideiglenes vasúti hidak megépítésének alig ha van lehetősége.

— fontos továbbá, hogy van-e lehetőség rombolt vasúti műtárgy helyreállításához szükséges anyagok helyszíni kitermelésére, esetleg bizonyos távolságra levő (erdő, kőbánya stb.) kitermelőhelyhez már előre, béke idején célszerű lehet kiszorgáló utat építeni;

— végül az egyidőben történő, több vasúti műtárgy helyreállításához az építő-helyreállító erők-eszközök csoportosítása még alkalmazásuk előtt elvégezhető, így a felkészülés egy-egy feladat megoldásához időben jobban biztosítható.

További felkészítési feladat lehet, a kerülő irányú vasútvonalak kijelölése.

A vasúti műtárgyak rombolásával számolva, ki kell jelölni a hossz- és harántirányú vasutak műtárgyainak, közlekedési csomópontjainak megkerülését biztosító — kerülő irányú — vasútvonalakat. Amennyiben az ország földrajzi helyzete, hármas tagoltsága, kialakított vasúthálózata úgy kívánja, akkor az adott irányokban, ahol a hosszirányú vasutak összekötése haránt vasutakkal nem biztosított, a hiányzó vasútvonalakat meg kell tervezni, majd megfelelő időben meg kell építeni.

A kerülő irányú vasútvonalak kijelölésénél feltétlenül számolni kell a kiválasztott hossz- és harántirányú vasútvonalak áteresztőképességének megváltozásával, általában csökkenésével. Ezek a kerülő irányú vasútvonalak nagy valószínűséggel mellék vonalak lesznek, kivételes esetekben villamosítottak, gyengébb felépítménnyel, kisebb ívekkel, így e szakasz mint szűk keresztmetszetek döntő mértékben befolyásolják majd az áteresztőképességet.

Cikkemben a vasúthálózat háborús üzemeltetésre történő felkészítésének néhány alapvető kérdésével foglalkoztam.

Úgy ítélem meg a vasúti közlekedési ág többi szakterületeinek önálló elemzésére is célszerű lenne olyan komplex módon, ahogyan az új követelmények megkívánják.

Felhasznált irodalom:

1. Általános közlekedési alapismeretek.
(Kézirat, MN KSZF 1987.)
2. Közlekedésügy (Egyetemi tankönyv, Dr. Vásárhelyi Boldizsár)

HASZNOS TAPASZTALATOK

Az MN csapatai hadtápbiztosításának néhány aktuális kérdése

*Dr. Lapos Mihály vezérőrnagy,
a hadtudományok doktora*

A VSZ Politikai Tanácskozó Testületének 1987. májusi berlini értekezletén meghatározták szövetségünk védelmi jellegét. Ennek az ügynevezett katonatechnikai oldala, amely olyan alapvető kérdéseket tárgyal részletesen, mint a fegyveres erők építése, a fegyveres erők felkészítése, azok alkalmazása és hasonlók, fontos szerepet szán a fegyveres erők hadtápbiztosítási feladatainak. A hadtápbiztosítás a katonatechnikai oldal szerves részeként szélesebb értelemben az ország anyagi erőforrásait is jelenti. Szoros egységet képez a népgazdaság felkészítése és erőforrásai, a fegyveres erők, köztük népköztársaságunk fegyveres erői jelenlegi és további fejlesztésével és felkészítésével, ezen belül hadtápbiztosításával, amelynek szerepe az utóbbi időben felértékelődött. Ezt abból is láthatjuk, hogy a VSZ honvédelmi miniszteri bizottsága és az EFE katonai tanácsa már 1985-ben és 1986-ban külön témaként tárgyalta a hadtápbiztosítás fejlődésével — fejlesztésével összefüggő kérdéseket. A hadtápbiztosításnak a védelmi koncepcióival összefüggő tételét 1987-ben még csak érintették, 1988 őszén már részletesebben elemezték a Varsói Szerződés hadtápbiztosítási vezető állományának soros értekezletét.

Az említett tanácskozásokon, értekezleteken tárgyalt főbb, a hadtápbiztosítás fejlődése, munkamódszerének korszerűsítésére irányuló tettek egy dokumentum tervezetben összesültek végső formába, melynek címe: „A VSZ Egyesített Fegyveres Erők állományába tartozó csapatok hadtápbiztosításának alapjai együttes hadműveletei (harctevékenysége) esetén”.

Ezen értekezleten kialakultak azok a főbb irányok, amelyek néphadseregünk hadtápbiztosítási rendszerének jelenlegi és jövőbeni kialakulásánál számottevőek lehetnek.

Megállapítható, hogy mind fontosabb szerepe van a népgazdaság szervezeti, eszközei, készletei és a központi hadtápbiztosítási területi és seregest hadtápbiztosítási közös irányultságú felkészítésének.

Védelmi szövetségünkön belül az egyes tagországok hadseregei általában szoros koncepció, egységes rendező elvek alapján láttak neki és

folytatják jelenleg is hadtápszervezeteik korszerűsítését a központi szervektől a csapatokig bezárólag.

Olyan hadtápszervezetek kialakítására törekedtek, amelyek biztosítják, hogy országaink és fegyveres erőink a háború mindkét — mind az atom, mind a hagyományos pusztító eszközökkel vívott — változatának hadtápbiztosítására felkészüljenek.

A hadtáp építését, a fejlesztést, tervezést, valamint a hadászati-hadműveleti és csapathadtáp kiképzést ennek érdekében úgy kell folytatni, hogy a hadtáp valamennyi tagozata készen álljon a harctevékenységek eredményes megvívásának hadtápbiztosítására.

Annak érdekében, hogy e nagyvolumenű és bonyolult feladatoknak sikeresen eleget tudjon tenni, a hadtápnak szilárd, de rugalmas biztosítási rendszerrel kell rendelkezni, amelyet a harctevékenységek jellegének változásaival, a biztosítandó csapatok szükségleteivel összhangban folyamatosan kell fejleszteni.

Mindezt alátámasztandó, a NATO is nagy figyelmet fordít a hadtáp háborúra történő felkészítésére, a harctevékenységek folytatása és a háború kimenetele szempontjából nagy, szinte döntő fontosságot tulajdonítanak a minden oldalú és folyamatos hadtápbiztosításnak.

Intenzíven foglalkozunk olyan egységes hadtápbiztosítási rendszer kialakításával, amelyben a katonai és polgári szervek tevékenysége a hadtápbiztosítás valamennyi szférájában egyeztetetten, az erők és eszközök koncentrált felhasználásával valósul meg.

Az is megállapítható azonban, hogy a VSZ országok hadseregeinek vezetése sem tétlen. Tevékenységük során nagy figyelmet fordítanak a várható ellenséges felkészülés elemzésére, ennek megfelelően rendszabályokat foganatosítanak a hadtáp harcészültségének fokozására, olyan elgondolásokkal, hogy legyen képes az ellenség váratlan agressziójának esetén is a csapatok megbízható hadtápbiztosítására. Ezzel összefüggésben mind koalíciós keretben, mind nemzeti vonatkozásban az egyes baráti hadseregeknél az utóbbi időben a hadtáp komplex fejlesztésére számos konkrét intézkedés született.

A hadtáp szervezeti korszerűsítésnek alapelveként valljuk, hogy azt a csapatok szervezeti korszerűsítésével összhangban, mintegy alátámasztandó, szükséges szervezni és végrehajtani.

Amint ezt szövetségeseinknél is tapasztalhatjuk, a hadtáp korábbi „bázis” rendszerű szervezeteit folyamatosan rendeztük át, így a vezetési feltételek javítása és a hadtáp szervezeti rendeltetésének egyértelműbbé tétele érdekében — az elvonuló csapatoknál ellátó hadtáperőket „összfegyvernemi” jellegű szervezetekbe tömörítve „összfegyvernemi” dandár, ezred, zászlóalj, század típusú hadtápszervezeteket hoztunk létre.

A csapathadtápban a csapatok korszerűsítésével összhangban folyamatosan javítjuk a hadtápbiztosítás feltételeit.

A hadtest hadtápszervezeteiben ellátóezredek, egészségügyi zászlóaljak jelentek meg, hogy lehetővé tegyék egy 3—4 napos hadtesthadművelet megvívását.

Jelentősen erősítettük a hadsereghadtápot, képessé tettük a csapatok tömeges feltöltésének végrehajtására, megosztott irányokban történő alkalmazására és a hadsereg légierő megbízható hadtápbiztosítására.

Súlyának megfelelően javítottuk a központhadtáp teljesítőképességét, létrehoztuk annak előretolt lépcsőjét mozgó hadtápcapatokkal, melyek a korábbinál jobban megfelelnek a csapatok megbízható hadtápbiztosításával szembeni követelményeknek. Így például a központhadtáp előretolt lépcsőben a hadseregéhez hasonló típusú ellátódandár került létrehozásra, amely szükség esetén kölcsönös helyettesítést is biztosíthat.

Közlekedési csapatainkat, ezen belül közúti komendáns és vasúti dandárainkat, figyelembe véve a védelmi hadművelet során történő esetlegesen felmerülő ideiglenes területvesztés, főleg a hátsországi hasonló rendeltetésű dandárokkal törekszünk kölcsönösen helyettesíthetővé tenni.

A korábbi kórházbázisok helyett új korszerűsített egészségügyi dandárokat megközelítőleg azonos ágykapacitással hoztunk létre. Úgy ítéljük meg, hogy az egészségügyi dandárok erős vezető szervezet, biztosítja az alkalmazás szilárdságát. Ezen túlmenően javítja hatékonyságukat, hogy valamennyi egészségügyi dandár korszerűsített, többprofilú kórházakkal rendelkezik.

Megítélésünk szerint az elvégzett szervezeti változások összhangban vannak szövetségeseink ajánlásaival, és összességében javítják a hadtáp vezethetőségét, mozgékonyágát, életképességét, megkönnyítik egyes szervezeteink egymással történő cserélhetőségét, fokozzák a hadtápszervezetek szakosodását.

Fontos területét képezi a hadtápbiztosítás korszerűsítésének, fejlesztésének a hadtáp felkészítése, háborús alkalmazása.

Mindenek előtt azt kell lehetővé tenni, hogy biztosított legyen a fegyveres erők harckészültsége és mozgósítása a hadtáp területén, figyelembe véve a lehetséges agresszor megnövekedett lehetőségeit, az új, változatosabb és veszélyes formában végrehajtható — a hadtápot teljes mélységében elérhető — csapásait.

Új vonása e védelmi doktrínának és ebből adódóan a védelmi harctevékenységnek, hogy a mélységben levő seregest és központi hadtápszervezetek a korábbinál gyakrabban érhetik az ellenség nagypontosságú fegyverrendszereinek csapásai, megnövelt hatású fegyverei, melyet „a második lépcsők elleni harc” koncepciója is motivál és, amely a hadtápbiztosítás hadszíntéren levő elemei, az üzemek, a kommunikáció, a fontos hadtápcsomóponti raktárak és a mélységben elhelyezkedő hadtápegységek települési körletek ellen irányulhatnak.

Hogy ilyen körülmények között is megbízhatóan tudjon működni, a hadtápot a megfelelő biztosítottság figyelembevételével, az ország lehetőségeire támaszkodva kell építeni, készleteit létrehozni, szervezeteit felkészíteni és folyamatosan korszerűsíteni, ellátási rendszerét tökéletesíteni és mindezek érdekében a hadtáp vezetését, irányítását javítani.

Mind a NATO-nál, mind a VSZ tagországoknál abból a számvetéseken alapuló követelményből indulnak ki, hogy az egyes országok had-

seregei — lehetőség szerint — mintegy háromhavi átlagos harci fogyasztást biztosító készletekkel rendelkezzenek békeidőben, amely biztosítja a hadiipar fejlődéséig az ellátás autonómiáját.

Ezt az elvet követjük néphadseregünk hadtápjában is.

Nem mindegy azonban, hogy ezen eszközöket — az adott ország fegyveres erői, így hazánkban — a néphadsereg tárolja, frissíti, használja fel folyamatosan, vagy pedig a népgazdaság vérkeringésében levő anyagok, mint amilyen például az üzemanyag, az élelem, a gyógyszerek és a hadtápot kiszolgáló és működtető technikai eszközöket, mint például a gépi rakodóeszközök, gépkocsi és vagonpark, ruházati textilial és mások — a megfelelő (népgazdasági) ellátottság figyelembevételével — csak a háborút közvetlenül megelőző időszakban, illetve közvetlenül a háború kezdetén vesz át az erre kijelölt és rögzített népgazdasági szervezetektől. Úgy gondoljuk, hogy e téren — eddigi kétségkívül sikeres tevékenységünk ellenére — további kiaknázatlan lehetőségeink vannak, főleg közlekedési gépek, eszközök, egészségügyi felszerelések, gyógyszerek és más anyagok anyagi és eszköztartalék rendszerünkbe történő fokozatos bevonásával.

Megnövekedett jelentősége van az ország területén levő anyagok felhasználásának, az anyagi-technikai eszközökkel való manőverezésnek védelmi harctevékenység esetén, amikor az ellenség időleges fölénye miatt, nagymennyiségű anyag és készlet megsemmisülésével kell számolnunk. Ebből adódóan szükségesnek látszik az ellenséges csapások alóli anyagkivonás (széttelepítés) elveinek és gyakorlatának további korszerűsítése. Korszerűsíteni kell többek között azt a tervezési gyakorlatot, amely az anyagok széttelepítését, mereven egy-egy adott körlet felhasználására szorítja. Alternatív, a feltételezhető ellenséges behatást körültekintően számbavevő módszerek kialakítása szükséges.

Valamennyi szövetséges hadseregnél gyakorlatban is érvényesítik azt az elvet, hogy a háború váratlan kitörésének lehetősége, és azon feladatok miatt, melyeket a hadtápnak az állandó harcalkészültség időszakában kell elvégezni, békeidőben is szükséges, hogy működő hadtápszervezetekkel rendelkezzen. Ez azt a célt is szolgálja, hogy biztosítva legyen a mozgósításkor megalakuló hadtápszervezetek időbeni és zökkenőmentes telepítése, feltöltése. Ezek számát és nagyságrendjét a szükségletek és lehetőségek szigorú összehasonlításával, a szervezetek működésének folyamatos korszerűsítésével összefüggő igények határozzák meg.

A hadtáp vezető szervek a mozgósítási feladatok jelentős részét állami döntésekkel szabályozottan, az érintett minisztériumokkal, főhatóságokkal egyeztetve, a népgazdaság ipari, közlekedési, raktározási, egészségügyi és más szervezeteire támaszkodva oldja meg. E feladat végrehajtását az érintett vezérkari szervezetekkel együttműködésben lehet elvégezni.

Ennek érdekében — nemzetközileg is elfogadott gyakorlat — ha a békében nem élő hadtápszervezetek egy része népgazdasági bázison kerül létrehozásra. Például, egy-egy polgári gépkocsi szállító vállalat gépkocsi állománya bázisán gépkocsi szállítóegység (-zászlóalj) alakul meg. Ez azt segítheti elő, hogy a polgári vállalat, szervezet vezetőiből, szak-

embereiből kerüljön ki egy-egy zászlóalj, vagy egyéb szervezet, pl. kórház, ruházati vagy élelmezési üzem, raktárvezető, végrehajtó állományának jelentős része, a szervezet azonos típusú gépjárművekkel, illetve békében is használatos más felszerelésekkel rendelkezzen és például mozgósításkor a gépkocsivezetők saját járműveikkel vonuljanak be.

Néphadseregünk példáját véve, hasonló megoldást alkalmazunk egyes vasútépítő szervezeteink vállalati bázison történő megalakításával is. Ez évtől népgazdasági szervezet bázisán alakul meg az „M”-kor néphadseregünk egyik területi üzemanyagraktára is. A jövőben e rendszert a közlekedési és egyéb szervezeteknél további egészségügyi szervezeteinknél vizsgáljuk kiterjeszteni.

A gazdasági életben végbemenő folyamatok, a finanszírozási kérdések egyre növekvő szerepe arra készíti a vezetést, hogy a továbbiakban körültekintőbben kell szervezni és megtalálni azokat a lehetőségeket, amelyek optimálisan biztosítják a védelmi és vállalati érdekek összhangba hozását. Ennek egy formája lehet például adott szervezetek, vagy eszközök kölcsönös felhasználása egyes hadtáptechnikai eszközök létrehozásával a katonai követelmények érvényesítése, ellenszolgáltatása fejében.

A készletképzési rendszerrel alapvető elvként célszerű figyelembe venni, hogy védelemben a hadtáp csoportosításánál a korábbiaknál nagyobb mértékben kell támaszkodnunk az országra, a néphadsereg lehetőségeire, amelyek az ország teljes területén anyagi, technikai és egyéb hadtápbiztosítást elősegítő célból rendelkezésre állhatnak. Így például nagyobb mértékben célszerű számolni a csapatok visszahagyott kiképzési értékű készleteivel ruházattal, üzemanyagból, élelemből és egyébektől.

Ezen elvek figyelembevételével célszerű kialakítani a hadtáp készleteit, melyeket a katonai követelményekkel, az adott ország gazdasági lehetőségeivel összevetve célszerű létrehozni és elhelyezni, keresve azokat a módszereket, amelyek biztosítják a felhasználásnak a békében meglévő, az adott ország gazdasága mindenkor mobilizálhatóságát, stratégiai készleteit is figyelembe vevő megbízható pótlását.

A készletek megalakításánál változatlanul a háromhavi készletszint biztosítása az elérendő cél, azonban ezt a korábbiaknál rugalmasabban célszerű kezelni, készletként fogadva el mind az adott ország hadserege kezelésében levő és általa tárolt eszközöket, mind pedig az ezeket háromhavi szükségletre kiegészítő, népgazdaságban garantáltan tárolt, vagy azonnal gyártásra kerülő eszközöket, készleteket.

Különösen a védelem mélységében kell számolni a saját központ-hadtáp készletek olyan felhasználásával, hogy a magasabbegységek és a hadműveleti-harcászati magasabbegységek közvetlenül a központi raktárakból és egyéb hadtápbüntetésektől (kenyérgyárak, mosodák, hátsországi kórházak) adott esetben közvetlenül a népgazdaság egyes kijelölt szervezeteitől kaphatják ellátásukhoz biztosított készleteket.

Mindez a hadtáp csoportosításának helyes felépítése mellett jelentősen elősegítheti, hogy a hadműveleti hadtáp, adott esetben a központ-hadtáp készletei, eszközei, kapacitása a védelmi hadműveletben a szükséges mértékben kerüljön felhasználásra, biztosított legyen azok — az

ország tartalékai figyelembevételével történő — gyors pótlása, így kedvezőbb hadtáphelyzet alakuljon ki az ellencsapást, ellentámadást végrehajtó csapatcsoportosítások biztosítására.

A VSZ védelmi koncepcióját figyelembe véve, ha a harctevékenységek kezdetben — saját országunk területén zajlanak, célszerű ha a hadtáp a következőkkel számol:

— a harcászati zónából a hadtáp készleteit lehetőség szerint ki kell vonni az ellenség csapásai alól. Ehhez megfelelő — könnyen aktivizálható, az anyagi eszközökkel való manőverezést biztosító széttelepítési tervvel kell rendelkezni; alternatív, tartalék körleteket kell kijelölni, biztosítani ezekben a közlekedés, szállítás feltételeit;

— az ellenség korszerű fegyvereit és a „második lépcsők elleni harc” koncepcióját figyelembe véve egy területileg behatárolt, viszonylag kisebb mélységgel rendelkező országban a korábbiaknál nagyobb mértékben célszerű számolni a hadtápszervezetek ellen az adott ország teljes mélységben történő támadásával, ezért a tervező munkában különös figyelem fordítható az anyagi készletek időbeni széttelepítésére, a tárolt készletek védelmére.

Az új védelmi koncepció annak lehetősége, hogy — főleg harcászati mélységben ideiglenesen területek veszíthetők el, valamint az ellenség mélységi bázisokra irányuló támadó tevékenysége várhatóan növekszik — áttekintésre és korszerűsítésre szorul a hadtáp diszlokációja, különösen a várható támadás irányában levőké. Gondos tervezést igényel az egyes hadtápszervezetek, bázisok szükség szerinti kitelepítési, csapás alóli kivonás feltételeinek megteremtése eszközeikkel, készleteikkel együtt.

Ez utóbbit figyelembe véve, szükséges a hadtáp háborús csoportosításának kialakítása. Olyan feltételeket kell teremteni, amelyek a helyi lehetőségeket jól kihasználva biztosítják mind a harcászati mélységben, mind a védelem teljes mélységében a csapatok és az ellencsapást végrehajtó erők ellátását.

Alapvető elvként fogalmazzuk meg, hogy védelemben a hadtáp csoportosítása a korábbinál nagyobb mértékben támaszkodjék az ország és a néphadsereg összehangolt lehetőségeire az ország teljes területén.

Különösen a védelem mélységében szükséges számolni a központ-hadtáp készleteink olyan felhasználásával, mely szerint a magasabbegységek és a hadműveleti-harcászati magasabbegységek közvetlenül a központi raktáraktól és egyéb hadtápipintézetektől (kenyérgyárak, mosodák, hátszói kórházak), adott esetben közvetlenül a népgazdaság egyes kijelölt szervezeteitől kapják ellátásukat.

A számvetések, a lefolytatott gyakorlatok tapasztalatai arra utalnak, hogy a korábbi feltételezéseknél nagyobb mértékben célszerű számolni a csapatok visszahagyott kiképzési érdekű készleteivel ruházatból, üzemanyagból, élelemből és egyebekből. Fontos, nem elhanyagolható szempontnak tekintendő az arra való törekvés, hogy a határmenti készletek minél korábban felhasználásra kerüljenek.

Mindez a hadtáp csoportosításának helyes felépítése mellett jelentősen elősegíthető, hogy a csapathadtáp, a hadműveleti hadtáp, adott

esetben a központhadtáp készletei, eszközei, kapacitása védelmi hadműveletben optimális mértékben kerüljenek felhasználásra, biztosított legyen azok — az ország tartalékainak figyelembevételével történő — gyors pótlása, így kedvezőbb hadtáphelyzet alakuljon ki a védelmi hadműveletek és az ellencsapást, ellentámadást végrehajtó csapatcsoportosítások biztosítására.

Ezek egyik fontos, elengedhetetlen feltétele az országon belül a hadszíntér-előkészítés meghatározott feladatainak végrehajtása. Bár ezek jelentős része a honvédelemmel szemben támasztott követelmény, nem téveszthető szem elől, hogy közöttük zömmel olyan feladatok találhatók, amelyek alapvetően az adott ország, az adott népgazdaság lehetőségeinek figyelembevételével valósulhatnak meg. Ezért fontos, hogy a témával összefüggő feladatok fokozatos végrehajtása elő legyen készítve és feladatai lehetőleg már a háborús veszély időszakában elkezdődjenek.

Mindjobban növekszik a közúti, vízi szállítás folyamatos fenntartásának jelentősége. Fontos — többek között a hadtáp szakterületén — a vasút- és közúthálózat honvédelmi érdekű fejlesztése, háborús helyreállítása, ami az egyes országok felső szintű szabályozásaitól függően, alapvetően a közlekedési minisztériumok feladata; a fegyveres erőkre békeidőben zömében részfeladatok hárulnak. Ebben a vonatkozásban a hadseregekre — differenciáltan — korlátozott jellegű és mérvű feladatok hárulnak.

Hasonló a helyzet az ország kórházhálózatának fejlesztésével és honvédelmi érdekű felhasználásának biztosításával, ebben felső szintű határozatával zömében az egészségügyi tárcára hárul a felelősség. Mindez nem mentesíti a hadtáp vezetést attól, hogy már békében biztosítsa a háborús tevékenységhez szükséges polgári kórházkapacitást, illetve felkutassa az egészségügyi biztosításra rövid úton alkalmassá tehető objektumokat, hogy azok háborús időszakban, kisebb átalakítással felhasználhatók legyenek.

Az egyes nemzeti hadseregek és esetenként a szövetségesek érdekében egyes készleteket más-más népgazdasági szervek hoznak létre és tartanak fenn. Mindezek megkövetelik, hogy a hadtápszervezetek a központi és a helyi államigazgatási szervekkel, népgazdasági egységekkel olyan szoros kapcsolatot alakítsanak ki, amely az állandó harcckészültség és a mozgósítás (népgazdasági mozgósítás) időszakában, de védelmi harctevékenység során is hathatós együttműködést biztosít.

Figyelembe véve, hogy védelemben a háborús tevékenységek — ideiglenesen — országunk területén is folyhatnak, a hadtápnak népgazdasági érdekű, illetve saját kiürítési feladatok megoldásában való részvételre is fel kell készülnie. Ezt a hadtáperőkkel és eszközökkel átmondott manőverezést, a hadtáp célirányos és gazdaságos működtetését, az országos és területi szervekkel való szoros együttműködést igényel.

Mindezekkel összefüggésben erősödik a VSZ hadseregeinél elfogadott azon elv, hogy tovább kell növelni az egyes hadtápcsoportosítások önállóságát. Ezt alapjában két fontos tényező határozza meg:

— az eredményes végrehajtást, elsősorban olyan hadtápcsoportosítás létrehozása teszi lehetővé, amelyekbe egyes meghatározott feladatok,

egy-egy irányokban levő csoportosítások ellátására komplex, minden oldalú hadtápbiztosítást lehetővé tevő hadtápszervezetek — egységek, -al-egységek kerülnek. Ezt az elvet követjük seregtestek hadtápszervezetének kialakításakor, amikor az egyes nagyobb hadtápszervezeteknél az oszthatóság, az önálló irányokban történő komplex alkalmazhatóság kerül a figyelem homlokterébe:

— fontos tényezőként célszerű követni a hadtápcsoportosításnál alkalmazott, úgynevezett területi elvet, amely szerint a központhadtáp állandó telepítésű szervezetei és azok széttelepített részlegei, illetve alegységei az ország egyes tájegységein azzal a feladattal kerülnek létrehozásra, hogy az állandó harc-készültség időszakában is gazdaságos és megbízható ellátást biztosítsanak. Ez — különösen védelemben — jól kiegészítheti a csak háborúban létrehozásra kerülő seregtesthadtápok, valamint a háterszági rendeltetésű csapatok ellátását.

A hadtáp további fejlesztését e két tényező összetett hatásaként a komplex hadtápcsoportosítások és a területi ellátást biztosító egységes elgondolás alapján történő működése feltételeinek javítására tartom célszerűnek irányítani.



Visszatekintés a hadműveleti tanfolyamra

Jánoscsák Miklós őrnagy

Az MNVK HDM CSF-ség által irányított és felügyelt 1 éves hadműveleti tanfolyamot az 1987—1988. tanévben végeztem el a Zrínyi Miklós Katonai Akadémián. Magáról a tanfolyamról beiskolázásom előtt csupán általános és felszínes ismereteim voltak, melyeket főként a korábbi akadémiai tanulmányaim időszakában, az akkori hadműveleti tanfolyam hadtáphallgatóival tartott kapcsolat révén szereztem. Tisztában voltam a hadműveleti tanfolyam helyével és jelentőségével a katonai tanintézeti képzés rendszerében és tudtam, hogy a hadtudományon belül — döntően a hadművészet ágival foglalkozik. A részleteket és a tanfolyam belső összetevőit nem kutattam.

Amiért mégis kényszert érzek tapasztalataim közreadására annak oka, hogy közvetlen munkatársaim, a csapatoknál és a seregtesttörzsekben szolgáló kollégáim részéről — személyemen keresztül — oly mértékű érdeklődés nyilvánult meg a hadműveleti tanfolyam egésze iránt, ami meggyőzött e téma időszerűségéről.

Szinte valamennyi kérdésben megfogalmazódott, vissza-visszatérő momentumként jelent meg, hogy a VSZ PTT legutóbbi ülésein megerősített és kinyilvánított doktrinális tételek milyen hatással lesznek az MN további fejlesztésére, feladatai átrendeződésére. Ehhez szorosan kapcsolódtak a hadműveleti rendeltetésű szárazföldi csapataink szervezeti korszerűsítéséből szükségszerűen következő lényegi változások konkrét kihatásait a hadtápbiztosítás rendszerére.

Többen felvetették azt a látszólag egyszerű kérdést „Mit jelent számomra a hadműveleti tanfolyam elvégzése?”

Szilárd meggyőződéssel jelenthetem ki, hogy a tanfolyam éves tanulmányi programjának struktúrája, a kijelölt és kiválasztott előadók köre, a rendelkezésünkre álló külföldi és hazai szakirodalom és nem utolsósorban tanáraink megalkuvás nélküli követelménytámasztása együttesen tették lehetővé, hogy világossá váljék és letisztuljanak bennünk azok az elméleti alapok, amelyek révén látóköreink tovább szélesedhettek napjaink aktuális katonapolitikai kérdéseinek megítélésében.

A tanfolyam elé állított tanulmányi követelmények a következők voltak:

— a hadtudomány általános alapjain belül reprodukálás szintjén

elsajátítani a Varsói Szerződés, a NATO, az USA, valamint Ausztria katonai doktrínáját és megvalósításuk helyzetét, továbbá a nyugati haderők fejlesztésének alapvető elveit;

— a hadászat tantárgyon belül megismerni az USA és a NATO hadászati atomtámadóeszközeit, alkalmazásuk elveit. A NATO és az osztrák fegyveres erők csoportosítását, hadászati alkalmazásuk elveit;

— a hadműveleti művészet elméletéből elsajátítani a gépesített hadtest védelmi és támadó hadműveletének alapjait. Az összefegyvernemi hadsereg hadműveleteinek alapjait, előkészítésük, végrehajtásuk és vezetésük, továbbá mindenoldalú biztosításuk elvi és gyakorlati kérdéseit. A koalíciós állományú csapatcsoportosítások, a front- és a hadseregrepülőök, a honi légvédelmi és csapatlégvédelmi csapatok közötti együttműködés megszervezését és fenntartását, az ellenség egyidejű nagymélységű pusztítását, a nagy pontosságú fegyverek, a felderítő és csapásmérő rendszerek elleni védelem rendszabályait, az ellenség elsőrendű fontoságú objektumainak felderítését és pusztítását, valamint a saját felderítő-csapásmérő és felderítő-tűzkomplexumok hatékony alkalmazását;

— reprodukálás szintjén ismereteket szerezni az idegen hadseregismeret, a vezetési ismeretek, a csapatok harckészültsége, a törzsek felkészítése, a hadszíntérismeret tantárgyakból.

Az előírt tananyag feldolgozása előadások, egyéni tanulás, szemináriumok és konferenciák, csoportos foglalkozások, röpfeladatok, a hadijáték elemeivel kombinált gyakorlati foglalkozások formájában került végrehajtásra.

Valamennyi tantárgy alapozó előadásait az adott témák legavatottabb ismerőitől hallgathattuk, ami lehetőséget nyújtott arra, hogy a felvetődött kérdéseinkre, az elmélet és napjaink gyakorlatának összefüggéseire úgynevezett „első kézből” kapjunk választ. A lehetőséget jól felfogott saját érdekünkötől vezérelve minden esetben igyekeztünk kihasználni, problémaérzékenységünknek köszönhetően olyan kérdésekben sikerült tisztánlátásunkat fokozni, *mint például:*

— hogyan kell értelmezni a Varsói Szerződés védelmi jellegű doktrínáját a történelmi jelentőségű „Berlini nyilatkozat” alapján;

— milyen feladatokat lehet kitűzni és napirenden tartani azzal az országgal, amelynek védelmi képessége növelése érdekében, figyelembe véve gazdaságunk jelenlegi helyzetét és teherbíró képességét. Ezzel szoros összefüggésben, melyet azok a tényezők, amelyek meghatározólag hatnak a Magyar Néphadsereg két haderőneve távlati fejlesztésére;

— az európai háborús térségben a Varsói Szerződés haderőivel szemben álló NATO csoportosítások szervezete, lehetőségei, a haditechnikai eszközök korszerűsége mennyiben jelent kihívást számunkra, milyen feltételek között kell a katonai erőegyensúlyt fenntartani;

— elvesztette-e időszűrését a hadászati első atomcsapás kiváltságának jelentősége, az abban résztvevő erők alkalmazásának rendszere;

— milyen körülmények között kerülhet sor a honi területen megvívandó első védelmi hadművelet lefolytatására, maximálisan, illetve minimálisan hány napra tehető a háború kitörését megelőző veszélyeztetettségi időszak. A hadműveleti rendeltetésű szárazföldi csapatok új szer-

vezeti struktúrájából adódóan milyenek lesznek a hadműveletek mutatói. Ebből eredően milyen készenléti fokban és feltöltöttségi állapotban kell tartani a csapatokat, milyen nagyságrendű anyagi készleteket kell megalkotítani és fenntartani az állandó harcalkészültség időszakában, mikor válhat szükségessé a népgazdaság mozgósítása és a haditermelés beindítása;

— hogyan valósulhat meg az MN csapatainak vezetése légvédelmi, illetve a szárazföldi hadműveletek megvívása időszakában.

A kérdések felsorolását még sokáig lehetne folytatni, mert a fegyvernemi és szakcsapatok alkalmazásához is jelentős számú észrevétel, felvetés kapcsolódott. Egy-egy témán belül felmerülő kérdésekre a szeminariumok alkalmával a tanárainkkal közösen kerestük a válaszokat. A nézetütköztetések gyakoriságát többek között az is indokolta, hogy a szabályzatok vonatkozásában tervezetekkel dolgoztunk, amelyek sokszor magukban is ellentmondásokat hordoztak, ugyanakkor a tervezetekre épülő jegyzetek és előadások nem függetleníthették azoktól magukat.

Ez a helyzet a tanfolyam végéig kísért bennünket, aminek persze pozitív vonásai is voltak, hiszen a teljes feladatok kidolgozása során nem egyszer rátapinthatunk a tervezetek elméleti tételei gyenge pontjaira is. Megfogalmazott észrevételeinket az akadémia illetékes tanszékei folyamatosan igényelték és feldolgozták.

Szerencsésnek mondhatja magát a hadműveleti tanfolyam állománya abból a szempontból is, hogy a hadműveleti rendeltetésű szárazföldi csapatok új szervezeteivel, abból adódóan a megváltozott lehetőségeivel és az alkalmazás kérdéseivel olyan időszakban foglalkozhatott, amely valamennyiünk tevékenységére hosszabb távon is meghatározólag hat.

Frissen beszerzett elméleti ismereteinket gazdagította a „BARÁTSÁG—88” gyakorlat, ahol különböző beosztásokban tevékenykedve közvetlenül élhettük át a hadsereg első védelmi hadműveletének megtervezését, megszervezését és vezetését. Betekintést nyerhetünk és részesei lehettünk a vezetési pontokon folyó törzsmunkának, a parancsnoki elhatározás megalkotása gyakorlati folyamatának. Hasznosítható tapasztalatainkat a beszámolókon és a záróvizsgán egyaránt felhasználtuk, vagy bizonyításként, vagy mint ellenpédaként.

Élményszámba menő előadásokat hallgathattunk meg a doktrinális tételekről, a hadászati műveletek lefolytatásáról, a légi, földi hadművelet megvívásáról, a felderítő-csapásmérő komplexumok szerepéről, a rádióelektronikai harc jelentőségéről és nem utolsósorban a hadtápbiztosítás feladatainak nagyságrendjéről, összetettségéről. Többek között ezen előadások alapozták meg a tanfolyam tananyagának mintegy 60%-át kitevő teljes feladatokat, amelyek a gépesített hadtesttől a fronig bezárólag egymásra épülve dolgozzák fel a legfrissebb elméleti alapokat, miközben a kidolgozók tiszteletre méltó munkát végezve, versenyt futottak az idővel. A teljes feladatok feldolgozása során bevált a foglalkozásvezetők azon módszere, hogy több csoportban a beosztásokat a személyek között folyamatosan cserélve, közös munkával alakuljanak ki a realitást legjobban megközelíthető megoldások. Így egy-egy teljes feladaton belül

mindenki legalább egyszer lehetett parancsnok, törzsfőnök, hadműveleti osztályvezető, felderítőfőnök, rakétatüzér-főnök. Sőt a műszaki-, vegyi-védelmi-, híradófőnök, valamint a parancsnok fegyverzet-technikai helyettes és a parancsnok hadtáphelyettes szerepében, mélyebb betekintést nyerhetett az adott fegyvernemi és szakcsapat alkalmazási lehetőségeit illetően.

Ebben az időszakban késő délutánokig hajoltunk a térkép felett és saját kezűleg rögzítettük a különböző hadműveleti idők szerinti helyzetet, illetve terveztük meg, munkáltuk ki a helyzetből következő harctevékenységek lefolytatásának rendjét.

Nem egyszer több lehetséges változat szembeállítása útján jutottunk el a többtényezős elemzésekkel, számvetésekkel megalapozott legvalószínűbb megoldásokhoz.

A hadsereg teljes feladatok befejezése időszakáig — a gyakorlati munkán keresztül szinte magától érthető természetességgel kerültek birtokunkba a különböző haditechnikai eszközök harcászati-technikai adatai, a szervezetek alkalmazási formái és lehetőségei, a törzsmunka módszerei, valamint mindazok a praktikai ismeretek, amelyek a kialakult hadműveleti-harcászati helyzetek gyors tisztázását, reális megítélését és a helyes elgondolások kialakítását segítették elő. Ezekben túlmenően jártasságot szereztünk a hadműveleti okmányok kidolgozásában és volt alkalmunk gyakorolni a térkép alapján való jelentéseket.

Az idegen hadseregismeretből feldolgozott témák (NATO csoportosítások és az osztrák hadsereg ereje, lehetőségei, harceljárásai) kombinálva a hadszíntérismeret tananyagával, jó alapul szolgáltak az illúzióktól mentes szemléletmódunk kifejlődéséhez. A tafolyamért közvetlenül felelős tanszék vezetőjétől több alkalommal kaptunk rendkívül értékes és egyedül álló beszámolókat, tájékoztatókat az általa NATO gyakorlatokon megfigyelőként szerzett tapasztalatokról. Ezek közül különösen maradandóak voltak azok a gyakorlati mozzanatok, amelyek kinek-kinek a szakterületéhez kapcsolódtak és alkalmasnak bizonyultak összehasonlítások megtételére. Ilyen volt például a szállítások megszervezése és végrehajtása, a gyakorlaton kialakított ellátási rendszer és napjaink legkorszerűbb számítástechnikájának kapcsolata, tábori körülmények közötti alkalmazással.

A hadműveleti, hadászati kérdésekkel foglalkozó tananyagot politikai tantárgyak (filozófia, szociológia, hadigazdaságtan) és egyéb általános ismereteket bővítő előadások egészítették ki. Felkészülésünk részének tekinthetően azok a tanulmányi kirándulások, amelyeket célirányosan a havi tanulónapok keretében rendeztünk. Ezekben a programokon sikerült betekintést nyerni egyes nagyvállalatok életébe, ez által személyes tapasztalatokat szerezni a mai magyar gazdaság vallóságából. Érdekes véleményeket kaptunk a bennünket foglalkoztató közérdekű kérdésekre mind a gazdasági vezetők, mind pedig a munkások részéről.

Felhasználtuk a tanulmányi kirándulásainkat egy-egy speciális rendeltetésű katonai szervezet tevékenységének megismerésére is. Jártunk például a hadihajós dandárnál, a Miskolci helyőrségben diszlokáló köz-

ponthadtáp szervezeteknél, valamint vegyvédelmi, csapatlégvédelmi, honi légvédelmi egységeket ismertünk meg.

A hadműveleti tanfolyam 11 hónapja, mint időintervallum rövidnek tűnhet, azonban ha az elsajátított elméleti és gyakorlati ismeretanyagra gondolok, akkor hallatlanul tartalmas időszaknak értékelhető.

A tanfolyam nemcsak tudásban, de gondolkodásmódban, szemléletben adott — máshol aligha megszerezhető — olyan többletet, amellyel felkészültségünk egyaránt gazdagodott. Ezekből a tapasztalatainkból is érzékelhető, hogy a hadműveleti tanfolyamot feltétlenül szükségesnek tartom, mert elméleti alapokat tisztáz, összefüggésekre mutat rá, gyakorlati tevékenységekre képez oly módon, ahogyan a rendelkezésre álló szakirodalmakból önképzés vagy továbbképzés útján az semmiképp sem válósítható meg.



A hadtápbiztosítás tapasztalatai az Izraeli—Libanoni háborúban

Hajdú József őrnagy

A szerzőt ezért a tanulmányáért az OTDK hadtudományi szekciója különdíjjal jutalmazta. (Felelős szerkesztő)

A ZMKA Hadtáptanszékének kutatási tervében 1988-ban szerepelt a helyi háborúk hadtápbiztosítási tapasztalatainak vizsgálata. Ennek feldolgozásában, mint hallgató vettem részt.

Kutatásaim során áttekintettem a Földközi-tenger medencéjének keleti partvidéke történetét. A történelmi események vizsgálata magyarázatot adott Izrael létrejöttére (létrehozására) és a térségben betöltött szerepére, a sorozatban viselt háborúinak okaira.

Részletesen foglalkoztam az 1982. évi háború előzményeivel; Izrael háborús felkészülésével, majd a háború hadtápjellegű tapasztalataival, kiemelten Bejrút ostromának hadtápjellegű tapasztalataival.

1. A háború

1.1. A háborúra való katonai felkészülés

A LIBANONI háború kirobbanása nyilvánvaló volt, a kérdés csak az időpont maradt. Az események fejlődése során Libanonban az agressziót megelőző 7 évben — a polgárháború és az azt követő időszakban — olyan területi erőeloszlás alakult ki, amely ezt a belső ellentmondásokkal telített országot még jobban megosztotta, területileg sávokra, körzetekre szabdalta.

Közvetlenül az Izraellel szomszédos határ mentén a libanoni fegyveres erők jobboldali beállítottágú csapatai állomásoztak, amelyek nyíltan együttműködtek Izraellel és segítették az agresszió előkészítését és végrehajtását. (Ezért nem jelentett gondot Izraelnek a „határ” átlépése.)

20—30 km-re az izraeli határtól voltak a palesztin fegyveres erők védelmének első állásai, amelyek részben a Litani folyóra, a Földközi-tenger mentén Tyr kikötővárosra, valamint a Libanon hegység déli hegyi-magashegyi területére támaszkodott. Ezen a területen vezetnek a Bekaa-völgyet a tengerparttal összekötő fontosabb útvonalak. A palesztinok védelme támpontok rendszerére épült, melyekben betonerődök, robbanó és nem robbanó műszaki záruk voltak. Csaknem valamennyi

harckocsijukat (kb. 90 T-34) beton tüzelőállásokban helyezték el. A harckocsik számára nem biztosítottak tartalék tüzelőállásokat, fedezékeket, azokat nem mozgatták, holott a manőverezésre a terep, növényzet alkalmas lett volna.

A következő övezetet a szíriai erők szállták meg Dél-Libanonban, lényegében a Bekaa-völgyben és itt hozták létre légvédelmi rendszerüket. A terület légvédelmét a szovjet KUB (NATO kód szerint SAM-6) rendszerre építették, amelyek a negyedik arab-izraeli háborúban éppen a szíriai csapatok kötelékében bizonyították hatékonyságukat. Telepítésük ellen Izrael többször tiltakozott: követelte, a rakétákat vonják vissza Szíria területére, ezáltal tegyék lehetővé az izraeli légierő tevékenységét Dél-Libanonban a palesztin táborok ellen. (Támadásaikat azzal indokolták, hogy megtorolják a „palesztin terrorista cselekményeket”). A szíriai légvédelem másik eleme, a légierő, lényegében szíriai reptereken állomásozott.

A szíriai fegyveres erők Libanonban arra törekedtek, hogy az erőket, eszközöket erődítményeken helyezték el. Az objektumokat az izraeliek viszonylag nagy távolságról semmisítették meg, erős tüzérségi tüzcsapásokkal. (Ezeket az objektumokat — még az agresszió előtt — pontosan felderítették, ezek alapján készültek fel a megsemmisítésükre.)

Libanon nemzeti erői egy kisebb területet ellenőriztek Bejruttól délre, illetve a fővárosnak a keresztények lakta területét. A milícia jellegű helyi libanoni fegyveres kötelékek különböző beállítottságúak voltak. Egy részük kész volt szembeszállni az izraeli agresszorral, ezért együttműködni a szíriai és palesztin fegyveresekkel. Más részük nyíltan Izrael oldalára állt és már az agresszió előkészítésében is szerepet vállalt.

A különböző fegyveres erők, csoportok (palesztin, szír, libanoni) céljai különbözőek voltak. Hiányzott a közös elképzelés, a központi elképzelésnek megfelelően kialakított, egységes védelmi koncepció és ennek következtében az összefüggő, szervezett védelem sem lett kiépítve. Ezeket a tényeket Izrael helyesen értékelte, s mind az előkészületeiben, mind az agressziója során ki is használta.

Izrael a felkészülés időszakában rendkívüli gondos fordított a felderítésre, valamint a korábbi háborúinak — különösen a 4. arab-izraeli háború (1973) — tapasztalatainak leszűrésére. Ezek alapján irányította saját csapatainak kiképzését, változtatta meg a bevetni kívánt csapatok szervezetét, alakította át és korszerűsítette technikai eszközeit. (Légierő új elektronikus rendszereket, pilóta nélküli eszközöket állított szolgálatba; megfelelően csoportosították harckocsijaikat, beleértve az amerikai M-60 AL, az araboktól zsákmányolt T-55 és T-62 típusú szovjet, de a legkorszerűbb izraeli Merkava típusokat is.)

Alaposan tanulmányozták a KUB típusú szovjet légvédelmi rakéta-rendszert. A gyakorlótereken (pl. a Negev-sivatagban) ezeket az eszközöket csaknem azonos módon helyezték el, mint ahogyan azokat a szíriaiak telepítették Libanonban, s így gyakorolták be az ellenük való támadás számos változatát.

A támadásra készülő harckocsi egységek kezelői állományát éveken keresztül változatlanul hagyták, így azok egymást is és technikájukat is

alaposan ismerték. Szinte a kiképzési feladatok részei voltak a Libanon területére történő betörések, kisebb támadások is.

Az utolsó évben részletesen begyakorolták a támadást minden fontos objektum ellen. Ennek folyamán részletesen kidolgozták a jelentősebb hidak, hágók és szurdokok elfoglalásának módját, főleg harckocsi és gépesített csapatok alkalmazásával.

Izrael — az 1973-as háborúban szerzett tapasztalatai alapján — nagy súlyt szentelt a haderőnek és fegyvernemek együttműködésére. Aprólékos részletességgel dolgozták ki az alkalmazandó tengeri és légideszantok, a speciális erők tevékenységét és megfelelően készíteték elő együttműködésüket a harckocsi és gépesített csapatokkal.

Az izraeliek a „katonai technológiát” a katonai szervezetnek rendelték alá. Létrehoztak egy „expedíciós hadtestet” — parancsnokságot és külön légierő és haditengerészeti parancsnokságot. Ezeknek a vezető szervezeteknek — a feladataiknak megfelelő — szükséges felszerelést beszereztek (Pl. az AWACS rendszer beszerzésével tervezték — és hajtották végre — a légierő tevékenységének irányítását Libanonban.) De nem törekedtek mindenáron új technika beszerzésére: pl. a harckocsicsapataiknál sokkal több régebbi típusú harckocsi volt, de azokat korszerűsítették. Jellemző, hogy mind a nyugati, mind a keleti (szovjet) harckocsikat alkalmazták. Viszont — és ezzel igen jelentős hadtápbiztosítási kérdést oldottak meg — minden típust egységesen 105 vagy 120 mm-es ágyúkkal szerelték fel és a szükséges átalakításokat a várható éghajlati és tereviszonyoknak megfelelően hajtották végre.

Izrael a legkorszerűbb híradó eszközöket, eljárásokat és módszereket alkalmazta. Különös figyelmet fordított a saját vezetési híradó rendszerek magas fokú védelmére. Ennek érdekében szerezte be a frekvenciaugratásos elven működő URH rádióállomásokat. Ezekkel szemben hatástalanok voltak a szembenálló fél felderítő, iránymérő és zavaró rendszerei (főleg, ha a szír csapatok a meglévő zavaró zászlóaljukat is „otthon felejtették”). Az „ugratás” lényege, hogy a vivőfrekvenciát széles sávban, véletlenszerűen, másodpercenként 10—500 alkalommal változtatják.

Felkészültek a hadászati híradás tartós és hatékony zavarására. Az állandó (főleg szír) rádióforgalmi rendszerek lényegében már a támadás megindítása előtti passzív rádiófelderítéssel bemérték, pontosan ismerték az eszközök frekvenciáját, sőt a tűzrendszerek és vezetési pontok települési helyét is.

1.2. A háború rövid ismertetése

A „Békét Galiletnek” fedőnevű hadművelet Izrael fennállásának legvéresebb háborúja volt. Jellemző, hogy nem reguláris hadseregek álltak egymással szemben, hanem egy korszerűen felfegyverzett, jól felkészített izraeli hadsereg, egy már évtizedek óta hazátlan, a pusztá létéért küzdő palesztin néppel. Az utóbbi évek során mind gazdagabb fegyvertárral rendelkező PFSZ az izraeli hadsereggel szemben még megközelítő erőegyensúlyt sem tudott felmutatni.

A térség legnagyobb, legkorszerűbben felfegyverzett és kiképzett hadseregével rendelkező Izrael „rövid és brutális” háborúra készült. Ennek a háborúnak Ariel Saron izraeli hadügyminiszter megfogalmazása szerint *három célja volt*:

- a Palesztin Felszabadítási Szervezet teljes megsemmisítése;
- a szíriai csapatok eltávolítása Libanonból;
- egy új Libanon megeremtése, amely baráti kapcsolatban áll Izraellel.

1982. június 3-án Londonban merényletet kíséreltek meg Slomo Argov izraeli nagykövet ellen. Ennek kapcsán a PFSZ hangsúlyozta: nincs köze a merényletnek.

1982. június 4—5-én az izraeli légierő órákon át bombázta Bejrutot (120 halott, több száz sebesült, hatalmas anyagi károk). A légicsapásokat kiterjesztették déli irányba is, főleg a Tyr és Nabatija környéki palesztin menekült táborokat pusztították, miközben csapataikat előrevonták a teljes közös határszakaszon.

Június 6-án 11.00 órakor az izraeli hadsereg megindította támadását. *A három támadó csoportosítás csapásait az alábbi irányokból mérték*:

- a Földközi-tenger partjának mentén Tyr—Szidon—Bejrut irányába;
- középen Nabatija és onnan északi irányba;
- észak-keleten pedig a Bekaa-völgyben a szír csapatok állásainak irányába.

A támadók néhány óra alatt elérték az első palesztin táborokat és körülvették azokat (Tyr város közelében). Tevékenységüket helikopteres harcászati, illetve tengeri deszantok támogatták. A palesztin csapatok visszavonultak Libanon északi körzeteibe. Szíria egy páncélos hadosztállyal átlépte a határt. Izrael is folytatta az erők növelését (30 000 fő, 420 hk., 470 lg.). Az állandósult szír-izraeli harcok során kialakult helyzet a szír csapatokat visszavonulásra kényszerítette.

Június 9-én az izraeli csapatok tömeges csapást mértek a Bekaa-völgyben a szíriai légvédelmi rakétaezredre. A két fél összesített repülőgép vesztesége mintegy 150 db volt. Támadást indítottak a Bejrut repülőterét védő csapatok ellen és sikertelenül alkalmazott légideszantot a Hamana autópálya felügyeletének megszerzésére.

Június 10-től mind erősebbé vált a Bejrutért folyó harctevékenység. Szíria 47. önálló páncélos dandárja már a határ átlépésekor a légvédelem hiánya miatt 45 db harckocsit veszített az izraeli légicsapások következtében.

11-én délután létrejött az izraeli-szíriai tűzszünet, így Izrael teljes erejével a palesztinok ellen fordult. A frontok lényegében stabilizálódtak. Június 24-én az izraeli és libanoni falangista erők egyesültek, 26-án bekerítették Bejrutot, folytatták a pusztítást a légierő és haditengerészeti erők bevonásával. Hosszabb időszakra kikapcsolták a víz-, villany- és gázszolgáltatást. Az ostrom hetekig elhúzódott, de a várost nem tudták elfoglalni az izraeli csapatok.

Augusztus 7-én az ENSZ amerikai—görög—olasz—francia csapatok megérkeztek kijelölt állomáshelyeikre. Felügyeletük alatt került kivonásra Kelet-Bejrutból a 12 000 palesztin, akiket Jordánia, Irak, Tunisz, a Jemeni NDK, a Jemeni Arab Köztársaság, Szudán, Afganisztán és Szíria fogadott be. Szíria szintén kivonta csapatait.

2. A háború néhány hadtáp vonatkozású tapasztalata

2.1. Izrael anyagi-technikai felkészülése a háborúra

Izrael villámháborúra készült, terveit, csapatait és anyagi-technikai szükségleteit is ennek megfelelően készítette elő, illetve biztosította. A korszerű hadsereg nagy mennyiségű, bonyolult technikával való feltöltöttsége nem csupán mennyiségileg növelte meg anyagi szükségleteket, hanem minőségileg is módosította ezek struktúráját.

A hadsereg éves feltöltöttségére (a légiereő békében is 95%-os feltöltöttségű volt) és mozgósítási rendszerének magas szinten tartására kiemelt gondot fordított. (Az akkor — 1982-ben — 149 000 fős reguláris hadseregének létszámát 24 óra alatt 100 000 fővel volt képes növelni.) Az északi, déli és központi regionális parancsnokságainak alárendeltségébe 8 páncélos, 9 gépesített, 7 légideszant és 15 tüzérdandár; a területi és határvédő erők állományába 12 dandár tartozott.

A szárazföldi csapatok korszerű, illetve korszerűsített közepes harckocsikkal rendelkeztek, többek között Centurion, M-48 A5, M-60 A1/A3 és a szovjet fejlesztésű Merkava típusokkal. De az izraeli hadiipar vállalkozott a szákmányolt haditechnikai eszközök hasznosítására is. Az 1973-as háborúban több száz T-54, T-55 és T-62 típusú szovjet gyarmányú harckocsit szákmányolt. Ezeket korszerű tűzvezető rendszerrel látták el és a harckocsigyűjtő egységesen 105 vagy 120 mm-essel cserélték fel. Ezzel lényegesen megkönnyítették a lőszerutánpótlást.

Az izraeli haderőben a legnagyobb érték az élőerő, amely megkülönböztetett védelmet és bánásmódot igényel. Ezért törekedtek a személyi állomány veszteségeit a minimálisra csökkenteni. Az 1967-es arab-izraeli háború után a hazai ipar megkezdte a különböző import személyi felszerelés és fegyverzet felváltására az időjárási és terepviszonyoknak jobban megfelelőek gyártását. Az M-1 típusú amerikai rohamsisak helyett szintetikus anyagból készülttel látták el csapataikat, a harckocsizó állományt tűzálló ruházattal. (Az utóbbi eredményeként a háború során csökkent a súlyos égési sérültek száma. (Az életfontosságú szervek szinte tökéletes védelmét biztosította a kevlar „páncélmellény”, aminek a súlya 2,1 kg.)

A korszerűsített harci felszerelések felfüggesztését gondosan megtervezték (tölténytáska, gázálarc, vegyvédelmi eszközök, többcélú összecsatolható gyalogsági ásó), hogy ne akadályozzák a harcosokat a mozgásban. A tüzelőállás elfoglalásakor a sisak nem esett a katonák szemébe, a vegyvédelmi köpeny nem bomlott ki, a pántok és hevederek nem csavarodtak össze, s nem vágták a katonák vállát. Ezzel összehasonlítva a haderő kimenőruházatát lényegében alig változtatták.

Fokozatosan megkezdtek a szárazföldi erőknél az M-16 és a GALIL 7,62 mm-es kézi fegyverek leváltását a saját fejlesztésű GALIL 5,56 mm-es

kézifegyverekkel (ezek nagysebességű lövedéke fokozott, új típusú sérüléseket okozott), melyek állvánnyal kiegészítve golyószóróként alkalmazhatók és alkalmasak puskagránát kilövésére is. Rendszeresítésével az egyszerű lőszerjavadalmozás a 7,62 mm-es viszonyítva csaknem duplájára növekedett.

A fenti néhány példa is bizonyítja, hogy az izraeli hadsereg hadtápfelkészítése az agresszióra gondosan történt meg. Egyes számítások szerint ennek az agresszióknak az „ára” 8,6 milliárd dollár, amiből 400 millió dollárt tesz ki a felhasznált lőszer, 810 milliót a tartós berendezések, szállások és téli felszerelések (pl. sífelszerelések), 50 milliót a felhasznált üzemanyag, 40 milliót az állomány élelmezése. Más számítások ezt az összeget „csak” 2,5 milliárd dollárra becsülik.

Az izraeli költségvetésben 1982-ben egy milliárd dolláros tétel jelent meg a libanoni hadművelet költségeként. Elképzelésük szerint a háborút két héten belül befejezték volna, napi átlagban 70—80 millió dollár felhasználásával.

Ez a tervezett összeg 10 napra volt elegendő...

2.2. Az izraeli csapatok hadtápbiztosítása

A Libanon elleni agresszió szűk földrajzi környezetben, jól járható irányokra, utakra és — Bejrut kivételével — kisebb településekre korlátozódott: A részletes terveket az izraeli katonai vezetés nyolc hónap alatt dolgozta ki az előrelátható legapróbb részletekig.

Az agresszió előkészítése során a gondosan megszervezett felderítésből származó adatok alapján részleteiben megismerték a Palesztin Ellenállási Mozgalom és a Libanonban levő szíriai fegyveres erőket, a felderítésben együttműködtek az amerikai különleges szolgálattal és a libanoni falangista erővel. Pontosan behatárolták a csapatok csoportosítását és állományát. Kiemelt figyelmet fordítottak a csapatok — így a hadtápszervek — híradó rendszerének megismerésére is. Széles körben alkalmazták az izraeli csapatok a téves vagy megtévesztő, dezinformáló adatok közlését, a hírváltások zavarását, sőt az URH sávban működő csapatrádiók esetében a forgalmazás megbénítása érdekében szórakoztató zenét sugároztak, vagy például a szír vezérkar nevében az érvényes rejtjelző kód alapján, arab nyelven adtak távirati utasítást. Az izraeliek létrehozottak színlelt reptereket, gépjárműszlopokat (járművek ponyváit a helyszínen „besorolva” állították fel), több esetben alkalmaztak álcázóalakmástit festést objektumaik, eszközeik védelmére. Több színlelt rádióháló működött és csapatmozgásokat imitáltak.

Izrael hadtápbiztosításának irányítása központi volt. A háborút megelőző időszakban tartalék anyagi és technikai bázisokat hoztak létre az Északi Katonai Körzetben.

A betörés után a hadtápbázisát előrevonták és azt Libanon területén Saida közelében telepítették, minden a támadó hadművelet anyagi biztosításához előreláthatóan szükséges anyagi készlettel.

A szállításokat kombináltan, az adott igényeknek megfelelően szervezték meg. Nem egy esetben az élen haladó alegységek ellátásához heli-

koptereket alkalmaztak, mert a kevés számú és zsúfolt utakon nem volt más lehetőség az üzemanyag, lőszer, víz és más anyagok gyors, kellő időben történő kijuttatására. A visszatérő helikopterek minden esetben sebesülteket szállítottak hátra. A Saida közelében telepített hadsereg hadtápbázisra az utánszállítást tengeren, légi úton és szárazföldön — műutakon — hajtották végre. A harcoló csapatok ellátását zömében gépkocsi-szállítással biztosították.

A háború kezdetére Izrael felkészítette hadseregének egészségügyi szolgálatát is feladatának magas szintű ellátására. Sebesültek hátraszállítására alkalmassá tett Merkava harcokocsik farrészében kialakított tér 10 fő befogadására képes. A Ramban kórházi komplexumban 1982. június 6-tól 29-ig 983 sebesült katonát kezeltek. Ezekből 64 volt mellkasi, zömében repeszek okozta sérüléssel átvéve. Izraeli adatok alapján a 6⁰/₀-os mellkasi sérülési aránnyal szemben a végtagokon sebesültek aránya mintegy 48⁰/₀. A csapatorvos a sérülés után 1—30(!) percen belül ellátást biztosított. A hadművelet méretei, a jól szervezett sebesültkihordás és -szállítás biztosította, hogy a sebesüléstől számítva 2 legfeljebb 3 órán belül szakorvosi ellátásban részesüljenek a sérültek. A mellkasi sérülések alacsonyabb számát a kevlar mellénynek, a viszonylag kevés és kevésbé súlyos égési sérülést pedig az állomány tűzálló ruházatának tulajdonították. A foglyok egészségügyi ellátására kevés gondot fordítottak.

Miután tisztázódott, hogy Izraelnek Libanonban tartós megszállásra kell berendezkednie, megkezdték a hadsereg átteleltetésének előkészítését. Mose Lavi, a vezérkar főnökének helyettese július 8-án kijelentette: készen állnak terveik arra, hogy Libanonban maradjanak a tél folyamán. Július 18-án a Maarvin című lap arról adott hírt, hogy a hds. sifelszerelések ezreit vásárolja az USA-ban és Európában, hogy ellássa ezekkel azon egységeit, amelyek a tél folyamán Libanon hideg klímájú területein állomásoznak majd. A hadsereg ellátási osztálya a felszerelést a világ számos országából vásárolta fel. A legfőbb követelmény: a ruházat ellenálljon a hideg és viharos időjárásnak. Az izraeliek által megszállt területeken a katonák után megjelentek a „kereskedelem hadoszlopai”. A megszállt városok kereskedelmi negyedeiben mozgó pénzváltók kezdték meg munkájukat. A kereskedelmi forgalomban mindkét pénznemet (libanoni font, izraeli sékel) elfogadták. A blokád miatt csak Izrael szállíthatott árut, így biztosította saját csapatainak egyéb, nem katonai jellegű anyagokkal történő ellátását (katonakereskedelmi ellátás). Az ellátásnak ezen a területén főleg a közúti szállítást alkalmazták. Az árukat lerakó kamionok vissza az izraeli katonák által Libanonban vásárolt és hazaküldeni szándékozott holmijait (főleg régiségeket) szállították. (A közúti szállítást indokolta, hogy nem volt használható repülőtere és kikötője Libanonnak.)

Megállapítható a rendelkezésre álló adatok alapján, hogy az izraeli hadsereg ellátó szolgálata feladatát a „keleti” mintájú a hadtápbiztosítási elvek alapján tervezte — szervezte és valósította meg. Szállítási feladatait — néhány eset kivételével — megoldotta. Az utószállított anyagok zömét a különböző lőszeres és hajtó-kenő anyagok tették ki. Az üzemanyag légi utánszállítását megkönnyítette és meggyorsította a már ko-

rábban is alkalmazott, helikopterről kis magasságból ledobható üzemanyagtartály. Az egészségügyi ellátás minőségét az izraeliek úgy értékelik, hogy fertőzésre visszavezethető komplikáció egyetlen esetben sem történt. A tábori kórházakat és más egészségügyi objektumokat kellő időben és tervszerűen bontakoztatták szét, illetve manővereztették. A foglyok egészségügyi ellátása — és a velük való bánásmód — során nem tartották be a vonatkozó nemzetközi megállapodásokat. Az anyagi biztosítás tervezése, szervezése és megvalósítása a harctevékenységek gyors ütemének megfelelően történt, biztosította a csapatok katonai tevékenységének hadtápanyagi hátterét.

Az izraeli hadsereg ellátó szolgálata a feladatát az 1982. évi agresszió során jól oldotta meg.

2.3. A szíriai csapatok hadtápbiztosítása

A szíriai csapatok, mint az arabok közötti békefenntartó erők az izraeli agresszió előtt is Libanon területén állomásoztak, ellátási rendszerüket már ekkor kiépítették.

A szíriai csapatok hadtápjának alkalmazása során szovjet mintára települt. A korszerű elveknek megfelelően két lépcsőben telepített hadtápját az anyagi készleteiket és szakállományukat általában az *alábbiak szerint osztották meg*:

— a hadtápjának első lépcsőjében főleg a segélyhelyeket, üzemanyagtartályokat és javító szervezeteket;

— a második lépcsőben a fennmaradt hadtápszervezeteket és azok anyagi készleteit telepítették.

A fenti sajátos (javító szervezet első lépcsőben, lőszerkészletek második lépcsőben) szervezeti felépítés csak akkor biztosította a csapatok harctevékenységét, ha az egyik — legnagyobb szállítókapacitást igénylő anyagfajtából, a különböző lőszerfajtákból a szükséges mennyiséget (kiegészítő készlettel együtt) a harcoló egységek, alegységek hadtápjai szállították és biztosították annak kellő időben, térben történő elosztását. Elvileg — mivel a szíriai csapatok lényegében védelmi hadműveletet folytattak — erre lehetőségük volt. A javító szervezetek első lépcsőbe való besorolását az alacsony technikai színvonal indokolta.

Az utánszállításokat a szíriai csapatok hazai területről hajtották végre, közúti szállítással. Ezt a feladatot 4 szállítózászlóalj (ebből 1 nehéz technikai eszközök szállítására volt alkalmas) oldotta meg, összességében mintegy 11 000 t raktárhely kapacitással.

Az egészségügyi biztosítást állandó elhelyezésű és tábori kórházakkal oldották meg. Az összesen mintegy 8000 ágygal rendelkező 13 kórház, melyek a tevékenységi irányok szerint lettek telepítve, biztosították a harcoló csapatok egészségügyi ellátását. Az egészségügyi ellátás színvonalát hátrányosan befolyásolta az orvosi állomány 50%-os feltöltetlensége és az egészségügyi szakállomány gyenge felkészültségi szintje.

Az anyagi ellátáson belül kiemelt jelentőséget tulajdonítottak a technikai eszközök hajtó- és kenőanyaggal történő ellátására. A Libanonban már korábban ott tartózkodó 3 dandár és egyéb csapatok (közel 25 ezer

fő, 250 harcokosi, 300 löveg és aknavető), valamint a harctevékenység során megerősítésként Szíriából előrevont állomány (2 pc. hadosztály, több önálló dandár és légideszant egység) hajtó- és kenőanyag ellátására feltöltő pontokat alkalmaztak, egyenként 300—400 tonna hajtó- és kenőanyag készlettel.

Összességében a szíriai csapatok hadtápjának anyagi készletei mintegy 10 napos védelmi hadműveletet tettek lehetővé. Ellátási nehézséget jelentett a szállító technika 20—30%-os üzemképtelensége, amit főleg a kiszolgálási, karbantartási feladatok hiányos végrehajtása okozott. Az egészségügyi ellátást nagyon megnehezítette az orvosi állomány 50%-os feltöltöttsége és az egészségügyi szakállomány alacsony szintű felkészültsége. A nagysebességű lövedékek okozta sérülések kezelésében kellő tapasztalatra tett szert a szíriai egészségügyi szolgálat.

2.4. Egyéb harcoló csapatok hadtápbiztosítása

A Palesztin Felszabadítási Szervezet csapatait alapvetően Nabatye, Saida, Bejrut térségében, mint ellenállási csomópontokban összpontosította. A mintegy 16 ezer fős állomány ellátását a bázisként, ellenállási pontként kiválasztott települések ellátási rendjére alapozták, a velük együttműködő más harci osztagokéval egyetemlegesen.

Libanon fegyveres erői a jobboldali keresztény csapatokkal együtt (ezek összlétszáma 40 ezer fő) az izraeli agresszió során elhelyezési körleteikben voltak, a fegyveres harcokban nem vettek részt. Ellátásukat ezért — valószínűleg — a békeellátási rendnek megfelelően biztosították.

3. Összefoglalás

Izrael nagy súlyt helyezett a háború előkészítésére. Figyelembe vette az arab világ megosztottságát, a Palesztin Felszabadítási Szervezettel szemben kialakult tartózkodást. Helyesen értékelte a Szovjetunió várható reakcióját és mintegy másfél éven keresztül bizonytalanságban tartotta Szíriát is a háborút megelőzően.

A korszerű felderítő eszközeinek és vele együttműködő erők helyismeretének köszönhetően rendszeres és pontos információk álltak rendelkezésükre a települt palesztin és szír objektumokról. Különös gondot fordítottak az előrevonási és utánszállítási utak, a harcterületek felderítésére, az adatok folyamatos pontosítására.

Izrael széleskörűen alkalmazta a korábbi háborúinak tapasztalatait, azokból megfelelő következtetésekre jutott. A hadművelati tervezésnél — és így a hadtáp tervezésnél is — figyelembe vették, hogy a libanoni területen tevékenykedő haderő tevékenységét Izrael területéről is meg tudják valósítani (harcálláspont: Sfar; előretolt harcálláspont: Saida és Et Damur; hadtápvezetés: Saida). A központi vezetés ellenére is.

Csapatait főleg irányokban dandár esetleg zászlóalj nagyságban alkalmazta Izrael, döntő többségében harc előtti alakzatban, amire a kijelölt állományt (így a hadtápot is!) a leendő tevékenységi körzetnek megfelelő földrajzi és mercorológiai körülmények között gyakorlatok, gyakorlások sorozatával készítette fel.

A szíriai csapatok tevékenységét a feltartóztató harctevékenység jellemezte. A harckocsikat főleg védelemben alkalmazták (T-62, T-72), de nem gondoskodtak megfelelő légvédelemről (a veszteség minegy 70%-át az izraeli légierő okozta a szír páncélos alakulatoknál).

A csoportvezetést a szírek ho. és dd-k szintjén harcálláspontról, előretolt harcálláspontról és hadtápvezetési pontról valósították meg. A vezetési pontokat mind egymástól, mind a peremvonalától a védelmi harcok, hadműveletek során jelentős távolságra helyezték el. Az erdős, hegyes terepen igen nehéz volt a vezetési pontok berendezése, ezért azokat főleg utak mentén, vagy lakott helyeken (épületekben) helyezték el. Ehhez az eszközök zsúfoltan, könnyen felderíthetően helyezkedtek el, a légi és tüzérségi csapással való pusztításra alkalmasan.

A szíriai csapatok nem mutattak kellő aktivitást, annak ellenére, hogy nagy valószínűséggel rendelkezett fontos, megbízható adatokkal a készülő izraeli támadásról. Nem tették meg a szükséges lépéseket a csapás megelőzésére és elhárítására. A védelmi harcot nem kellő aktivitással vívta meg, több alkalommal nem használta ki az eredményes ellenlökésre — ellencsapásra — kínálkozó kedvező lehetőséget.

A kőolaj stratégiai nyersanyagkénti jelentősége

Hydzik Mieczyslaw ny. mk. ezredes (Lengyel Népköztársaság)

Megjelent a „MYSL WOJSKOWA” 1988/11. számában

A katonai felhasználású nyersanyagok jelentősége a katonai felszerelések, fegyverzetek technikai fejlődésével, a hadműveletek lefolytatásának stratégiai elképzeléseiben beállt változásokkal, valamint a harc-eljárások tökéletesítésével egyre változik. Nem változik azonban a kőolajnak, mint stratégiai nyersanyagnak a jelentősége. Ez adódik a kőolaj és kőolajszármazékok iránti óriási keresletből, amelynek kielégítése gyakran még békeidőben is nehézségekbe ütközik. Ezek a dolgok közismertek ugyan, de érdemes elidőzni egy másik probléma felett. Nevezetesen arról, hogy a második világháborúban előállt kőolajhiány leküzdésére tett lépések milyen mértékben alkalmazhatók egy esetleges, tömegpusztító fegyverekkel megvívott háborúban.

A KŐOLAJHIÁNY OKAI

A második világháborúban a kőolajhiány a komolyabb kőolajkitermelő kutakkal nem rendelkező, erősen importra szoruló országokat érintette. Az európai hadszíntéren ilyen országok voltak Németország, Olaszország és Nagy-Britannia, míg a Távol-Keleten Japán. Nehézségek léptek fel azonban olyan országokban is, mint az Egyesült Államok és a Szovjetunió. Bár igaz, hogy az Egyesült Államokban kielégítették a saját igényeket és bizonyos mennyiségű üzemanyagot juttattak szövetségeseiknek, de még így is megéreztek a motorbenzin hiányt, ami miatt kénytelenek voltak a személygépkocsik mintegy felének üzemeltetését betöltani. A Szovjetunióban a hadiszükségletek szintén kielégítőek voltak, azonban a népgazdaság végig jelentős hiányokkal küzdött. Ez a háború kezdetén hozott hibás döntések sorozatának (csapatok hátravonása, ipar evakuálása, üzemanyagraktárak és kőolajlelőhelyek elvesztése stb.) eredményeképpen következett be.

A kőolajhiány legfontosabb okai közé az alábbiak sorolhatók:

- a nemzetközi áruforgalom megbontása;
- a fegyveres erők hajtó- és kenőanyagszükségleteinek ugrásszerű növekedése;

- a kőolajtermelés szintjének a háborús tevékenységek miatti visszaesése;
- a nemzetközi és a hadigazdaságban fellépő feszültségek;
- az energetikai krízisek.

A nemzetközi áruforgalomban a kőolaj sajátos helyet foglal el, mivel az egyik legfontosabb és leggyakrabban cserélődő áruk közé tartozik. Ez abból következik, hogy az iparilag fejlett országok számára nélkülözhetetlen a kőolaj és szinte nem rendelkeznek kőolajkitermelő helyekkel, továbbá a világ kőolajlelőhelyei igen egyenletlenül szóródnak szét a földön. Békében a nemzetközi árucseré forgalomban nincsenek nehézségek, leszámítva a gazdasági-politikai válságokat és fegyveres konfliktusokat. Háborúban a kőolajszükségletek biztosítása mindenekelőtt attól függ, hogy a kőolajlelőhelyek milyen messze helyezkednek el a háborús hadszínterektől.

Jelenleg két árucsereforgalmi rendszert lehet megkülönböztetni. Az elsőben a főbb kőolajtermelők (Szovjetunió és részben Románia) érdekei egybeesnek a vásárlók (többi szocialista ország) érdekeivel. Ezt a rendszert az önellátás és a harmonikus gazdasági, beruházási, fizetési kapcsolatok jellemzik. Az esetleges ellentmondások nem antagonisztikusak, amely hasznos a szocialista táborra nézve nemcsak békeidőben, de háború esetére is. A másik rendszert egyik oldalról a fejlődő országok alkotják, melyek zöme tagja az OPEC-nek és egyöntetű pénzügyi és kitermelői politikát igyekeznek folytatni, míg másik oldalról a fejlett kapitalista országok állnak, ahol a világ nyolc legnagyobb kőolaj konszernje (amerikai, brit, francia, holland) tevékenykedik. Gyakorlatilag az utóbbiak kezében összpontosul minden pénzügyi és technikai eszköz forrása, amely szükséges a kőolaj kutatáshoz, kitermeléshez, feldolgozáshoz, szállításához és eladáshoz. Ezen konszerneket a profitért, a piacért folytatott éles konkurrenciaharc jellemzi, melynek egyenes következménye számos politikai és fegyveres konfliktus, különösen a Közel-Keleten.

A hajtó- és kenőanyagok iránti igények állandó növekedése a páncélos és szállítóeszközök elterjedésének, a légierő és a haditengerészet fejlődésének, valamint a rakétatechnika minden fegyvernemnél történő bevezetésének köszönhető. Ez óriási keresletet jelent a kőolaj és kőolajszármazékok iránt már békeidőben is, s ez az igény egy esetleges háborúban még a második világháborús mértéket is jóval meghaladná. Például egy korszerű harcokcsihadosztály, amely áll kb. 300 harcokocsiból, 600—700 páncélozott szállító harcjárműből, 2—2,5 ezer gépkocsiból és több tíz helikopterből, naponta annyi üzemanyagot használhat el, mint a második világháborúban egy egész harcokcsihadsereg használt el naponta. A NATO légierő egy repülési órára több mint 10 ezer tonna repülőbenzint igényel, míg a második világháború vége felé a szövetséges légierő napi szükséglete alig haladta meg a 3 ezer tonnát. 1974-ben az amerikai hadsereg 232,2 millió hordó (33,2 millió tonna) kőolajat használt el, ami kétszer annyi mint a koreai háborút megelőző időszakban volt és mintegy kétharmada a vietnami háború¹ csúcsidejének. El lehet

¹ B. Kolodziejczak: Kőolaj nyugtalanság. Warszawa, 1982. 115. és 116. oldal.

fogadni, hogy a főbb országok fegyveres erőinek kőolajsükséglete évi 700—150 millió hordó (100—110 millió tonna)². Egy esetleg eljövendő háborúban a fegyveres erők kőolaj és kőolajszármazékok iránti igénye legalább megkétszereződik, főleg ha hozzászámoljuk mindehhez a népgazdasági igényeket is.

Háborúban visszaesik a kőolajkitermelés szintje. Például a Szovjetunió a hitlerista offenzíva következtében elvesztette kőolajlelőhelyei egy részét és a kőolajkutak leállása azok megbízhatóságának csökkenéséhez, sőt meghibásodásaihoz vezetett. 1940-ben a Szovjetunió 31,3 millió tonna kőolajat, míg 1945-ben csak 19,4 millió tonnát termelt. Ennek megfelelően az örmény tagköztársaságban a kőolajtermelés 22,2 millió tonnáról 11,5 millió tonnára, az orosz tagköztársaságban 7,0 millió tonnáról 5,7 millió tonnára, a többi tagköztársaságban 2,2 millió tonnáról 1,9 millió tonnára esett vissza³.

Időszakonként a kőolajkitermelés szintje esett a második világháborúban nem érdekelt országokban is, különösen a Karib-tenger medencéjében. Ennek oka a kőolajszállító tankhajók hiánya volt, amelyek egy részét a hitlerista tengeralatjárók elsüllyesztették⁴.

Egy nukleáris háborúban a kőolajkitermelés esése véleményem szerint elhanyagolható lesz csupán. Viszont az atom- és rakétacsapások eredményeképpen megsemmisülnek a kőolajkitermelő berendezések.

A második világháborúban az ellenség kőolajipari objektumaira való ráhatás mindenekelőtt a légitámadásokban, tengeri blokádokban és a diverziós-szabotázs akciókban nyilvánult meg.

A rakéta-atomfegyver megnövelte a háterszagra gyakorolt destruktív lehetőségeket. Az interkontinentális rakéták sebessége elérheti a 28 ezer km órát és óriási pusztító erőt jelentenek nagy találati pontosság mellett. A szárazföldről, levegőből, vízből mért csapások akár hagyományos, akár rakéta-atomfegyvereket veszünk alapul, mindenképpen hatalmas pusztítást okozhatnak a kőolajiparnak. A finomítók, raktárak, szállítóeszközök mind-mind igen „kifizetődő” célpontot jelentenek.

A gazdasági háborúk célja mindenekelőtt az ellenség gazdasági potenciáljának gyengítése. Jó példa erre a gazdasági embargó, amilyent az Egyesült Államok is alkalmazott annak idején a szocialista országokkal és a Szovjetunióval szemben, amikor is megszüntette a kőolajtermékek és a gáz- és olajvezetékek építéséhez szükséges csövek, valamint berendezések exportját. Ez nehézséget okozott ugyan, de egyidejűleg felfuttatta a szocialista országok ilyen irányultságú iparának termelését.

Komoly feszültséget okoztak a Közel-keleti katonai-politikai válságok (1956-ban a szuezi válság, 1967-ben az izraeli agresszió). A fegy-

² Ugyanott, 116. oldal.

³ G. Szigalin: A szovjet népgazdaság a Nagy Honvédó Háborúban. Warszawa, 1968. 158. oldal.

⁴ A németek mintegy 24 millió bruttó regisztertonnányi hajót szüllyesztettek el, amely a háború kezdeti időszaka szállítókapacitásának felét jelentette. Ezek kb. 50%-át is a szállítóhajók tették ki. A háború kezdetén ez kritikus helyzetet teremtett a szövetséges hatalmak részére a kőolaj és kőolajszármazékok szállítását illetően.

vert, mint amilyen az embargó is, igen hatékonyan kihasználta az arab országok 1973-ban az Izraeli támogató országokkal szemben, amikor a kőolajszállítások leállításával fenyegették meg az egyiptomi-izraeli konfliktusban az utóbbi pártján álló országokat. Az 1980-ban kirobbant irak-iráni háború nemcsak két ideológiai irányzat — az arab nacionalista és a radikális iszlám forradalom — összecsapása volt, hanem az ezen földrajzi térségben való vezető szerepért folytatott harc is. A konfliktust katonai eszközökkel megoldandó, mindkét fél igyekezett a másik kőolaj-exportját bénítani. Éppen a kőolaj okozta azt, hogy a Perzsa-öböl a nemzetközi érdekek speciális tárgya lett, s ezáltal a fegyveres incidensek is nemzetközi méretűvé fajultak ebben a térségben.

Az energiaválság 1973-ban robbant ki a kőolajhiány következtében és 1974-ben négyszeresére szöktek a világgiazi árak mindenfajta üzemanyag tekintetében. A válság fő okai közé kell sorolni azt, hogy az üzemanyagbázisok nem tartottak lépést az energiagényekkel, az olajkészletek kiaknázása rablógazdálkodással folyt, éles konkurenciaharc zajlott és az imperialista hatalmak neokolonista politikát folytattak a legfőbb kőolajlelőhelyek birtokosaival, az arab országokkal szemben. Ez a válság számos kedvezőtlen jelenséghez vezetett a gazdasági-politikai-katonai rendszerek viszonylatában (pl. nőtt az eladósodás a világban, nőttek a kamatterhek stb.).

Az üzemanyagválság leginkább a kapitalista gazdaságot sújtotta. A nyugati országokban körvonalazódtak azok a problémák, amelyek megoldása csak a kőolaj kitermelés és felhasználás méreteinek ésszerű keretek közé szorítása lehetett. Kiderült, hogy ezek a problémák hallatlanul összetettek. Az Egyesült Államok már 1979-től kezdve készültek az intervenció megoldására. Úgynevezett gyors reagálású erőket szerveztek (Franciaország szintén hasonlóan járt el) és szélesítik a katonai bázisokat az Arab-tengeren, az Indiai-óceánon és a Perzsa-öbölben, speciális bázishajókat építenek nehézfegyverzettel ellátva a Harmuzi-szoros közelében. Mindehhez gazdasági nyomás nehezedik a kőolajimportőrökre, s csökkentik a gabona- és fegyvereladásokat is. Az arab országok viszont határozottan védelmezik a saját gazdasági-politikai függetlenségüket. Némelyek csökkentik a kőolajkitermelés szintjét (Libia), míg a palesztin csoportok állandó diverziós fenyegetettséget jelentenek a Harmuzi-szoros kőolajipari berendezései, valamint a tankhajók számára⁵. Az amerikai fegyveres erők erre az iráni őrnaszádok elsüllyesztésével és a tengeri olajkutak elleni támadással válaszoltak. Az energiaválság egy kivételesen összetett és veszélyes jelenség.

A szocialista országokban az energiaválság okozta gazdasági nehézségek valamivel enyhébb lefolyásúak. A KGST országok együttműködése az olajipari bázis fejlődéséhez, a kitermelő potenciál növekedéséhez és a feldolgozó-szállító kapacitások megerősödéséhez vezetett. A szocialista országok nemzetközi együttműködésre szólítanak fel az ENSZ-

⁵ 1984—1987 között közel 300 tankhajót ért támadás és a harci cselekmények 8 millió bruttó regisztertonna veszteséget okoztak. Ez mintegy harmada a második világháborúban elsüllyesztett hajótérfogatnak. Forró öböl. A „Polityka” 1987. 11. 21-i számából, 12. oldal.

ben, ugyanakkor tiltakoznak a fejlődő országoknak nyújtandó gazdasági segítség politikai feltételekhez való kötése ellen.

A KŐOLAJHIÁNY MEGOLDÁSÁNAK MÓDJAI

A kőolajhiány nyomán fellépő elégedetlenségeket csökkenteni lehet:

- a kőolajkitermelő és feldolgozó folyamatokban megnyilvánuló technikai és technológiai előrehaladással;
- az olajbázisok kiépítésével;
- importnöveléssel és az olajtartalmak növelésével;
- az üzemanyagfelhasználás szabályozásával;
- megtakarításokkal és energiatakarékos katonai technikák rendszerbeállításával.

A kőolajbázis kiépítése sokféle módon valósulhat meg. A németek a második világháborúra készülődve főként szintetikus benzint előállítását végző gyárat építettek. Az Egyesült Államokban pedig csupán a világháború folyamán lendült fel a kőolajipar és az is inkább a repülőgépbenzin előállítására koncentrált. A Szovjetunióban az 1944–45-ös esztendőkből volt a leggyorsabb az olajbányászat fejlődése.

A világháborút követő esztendőkből erőteljesen megindult a kőolajlelőhelyek feltárása. A 60-as évek végén, a 70-es évek elején fedezték fel az alaskai és kanadai kőolajlelőhelyeket. Ezek stratégiai tartalékot képeznek az Egyesült Államok számára, ha metán körlátoznak részére a kőolajlelőhelyeket a világ másik részein. Ezidőtájt kezdték meg a kutatásokat Észak-Afrikában és a Gineai-öbölben is. Az évszázad szenzációja volt a szibériai és az Északi-tenger medencéjében levő kőolajlelőhelyek felfedezése, majd nem sokkal később az Égei-tengeren szintén. A szibériai felfedezés a szocialista országok szempontjából nagyon fontos, a második a nyugat-európai országokat függetlenítheti részben az arab és afrikai országoktól, míg a harmadik felfedezés egyelőre a dokumentációs fázisban található és okoz feszültségeket Görögország és Törökország között.

A műszaki és technológiai előrehaladás főként a kőolajkutak fúrásához és finomító-petrolkémiai folyamatokhoz kapcsolódik. A fúrások tekintetében igen jelentős az előrelépés. Jelenleg akár 10–15 ezer méter mélységig is készíthetők furatok. A két világháború közötti időszakban a forgó-rotációs fúrás módszert, míg jelenleg a turbinás módszert alkalmazzák a fúrások alkalmával. Nagy eredménynek számított, hogy a furatokba hajlékony csöveket lehetett leereszteni, ami által a technológiai folyamat ideje 60%-ra csökkent. Most folynak a kísérleti fúrások az ún. eróziós fúrás mód kipróbálására, amely lényegesen hatékonyabb minden eddigi módszernél. A fúrás technika jövőjétől azonban a lézer és az ultrahangszugárzás alkalmazása jelenti majd. Az olajbányászat egyik önálló ágaként tekinthetők a tengeri fúrások, amelyeket a kontinentális talapat minden területén folytatnak.

A személygépkocsi feltalálása és széles körű elterjedése vezetett el a benzinturbinához, de a motorizáció ilyen mérvű terjedésével a benzinelőállítás nem tudott lépést tartani. A probléma megoldására beve-

zették a krakkolást, amely forradalmasította a finomítóipart⁶, továbbá a szénből történő szintetikus üzemanyag-előállítás (Németország). A második világháborús üzemanyag igénynövekedés elvezetett az olajfinomítás reformjához (Egyesült Államok, Nagy Britannia), amely lehetővé tette a magas oktánszámú repülőbenzin termelésének fokozását. Ennek köszönhetően a szövetséges légierő gépeinek hatótávolsága nagyobb volt, mint a német repülőgépeké, amelyek szintetikus benzint használtak a repüléshez.

A kőolajfeldolgozás területén való előrehaladás lényege a korszerűbb, újabb alkalmazása. Ezáltal csökkennek a termelési költségek és nő a benzin oktánszáma.

Az energiaválság azonban további, a folyékony üzemanyagok előállítására alkalmas megoldásokra ösztönöz. Egyre jelentősebb szerepet játszik a nehéz és magas kéntartalmú olaj, valamint a bitumennel telített pala és homok. Ez utóbbiban minegy tízszer annyi olajtartalmú nyersanyag található és a világ olajkészleteinek több mint felét képezi. 1978-ban megkezdték ezen nyersanyagok felhasználását olyan nagy országokban, mint Kanada, az Egyesült Államok és a Szovjetunió. Törekvések vannak a szénből történő szintetikus üzemanyagok előállítására is. Ilyen irányú termelés leginkább a Dél-Afrikai Köztársaságban figyelhető meg. Ezenkívül lehetőség van földgáz, széngáz, valamint alkohol felhasználására is a motorok üzemeltetésére.

A jövő üzemanyaga a hidrogén lesz, amely óriási változásokat idézhet elő a repülésben, a kozmikus technikában, a szállításban, de a gazdasági élet bármely területén. A hidrogén előnye az a szinte korlátlan mennyiség, amely a természetben rendelkezésre áll, hátránya viszont a viszonylag magas előállítási költsége. Csepfolyós változata lehetővé teszi a mechanikus gépjárművek, repülőgépek és rakéták üzemanyagtartályainak növelését, ami viszont óriási katonai jelentőséggel bírhat.

Az import és az olajkészletek felhalmozása azon országokban szükségzerű, amelyek egy esetleges háború esetén el lennének zárva a kőolaj beszerzésétől. A második világháború tapasztalatai egyértelműen bebizonyították, hogy az előbb említett tevékenységeket már a háborús időszak előkészítésekor végre kell hajtani.

A világháborút követően a nyugat-európai országok kőolaj és kőolajtermékek behozatala mintegy 95⁰/₀ volt. 1972-től kezdve ez az import 10—15⁰/₀-kal csökkent az Északi-tengeri oljútak (Norvégia és Nagy-Britannia által) üzembeállításával. Szintén energiaválság volt az, ami hozzájárult az olajimport Franciaországban, NSZK-ban és Olaszországban évi több tízmillió tonnával való csökkentéséhez. Jelenleg még az Egyesült Államok is importál kőolajat. Ez kb. 45⁰/₀-a az ország felhasználásának és 1986-ban 391 milliárd dollárt tett ki. Összehasonlításképpen ugyanebben az időszakban az NSZK kőolajimportja 50,9 milliárd, Franciaországé 16,6 milliárd és Olaszországé 13 milliárd dollár volt⁷.

⁶ Egy tonna kőolaj hagyományos feldolgozásának első lépése után 120 liter benzin és 575 liter olaj állítható elő, majd krakkolás után ez 575 liter benzin és 50 liter olaj lesz.

⁷ GUS statisztikai évkönyv 1987. évi száma, 607. és 609. oldal.

Az olajválság ráírányította a nyugat-európai kormányok és katonai törzsek figyelmét az olaj- és üzemanyag-tartalékok problémájára. Az Egyesült Államok erős nyomást gyakorolt NATO szövetségeseire, hogy legalább 3—4 hónapra elegendő olaj- és hajtóanyag-tartalékokkal rendelkezzenek az esetleges katonai tevékenységek végrehajtásához⁸. Eltekintve ettől a NATO-tagországok, hogy függetlenítsék magukat az arab országok váratlan meglepetéseitől, felhalmoztak kb. 320 millió tonna kőolajat, ami a világ kőolajtermelésének mintegy 10%-a⁹.

Az olajtartalékok felhalmozásának egyik különleges formája, hogy békeidőben csökkentik a kőolajkitermelés volumenét. Ilyen módszert alkalmaz az Egyesült Államok és néhány OPEC tagország. Az ilyen felhalmozás oka, hogy egyrészt megakadályozzák az olajmezők gyors kimerülését, másrészt takarékoskodjanak a felhasználással és egy esetleges konjunktúra következményeit elkerüljék. Jelenleg a kőolajkitermelő és feldolgozó kapacitásnak csupán mintegy kétharmad része van kihasználva. A fennmaradó rész képezi a tartalékot arra az esetre, ha netán egy háború venné kezdetét és megnőne a fegyveres erők és a népgazdaság olajigénye.

Az üzemanyag-korlátozások széles körű alkalmazására került sor a második világháború éveiben mindkét harcoló fél országaiban. Németországban és Nagy-Britanniában a személygépkocsik forgalmát 60—70%-kal csökkentették, de csökkentették a távolsági buszjáratok számát is. A közúti szállítás zömét (főleg Németországban) a fából nyert gázzal hajtott gépjárművek bonyolították. A hajtó- és kenőanyagok felhasználásának mértékét nagyban befolyásolja az adott ország gazdasági fejlettsége. Például Kanadában, az Egyesült Államokban, Nagy-Britanniában és a Szovjetunióban csökkentették a személygépkocsi és traktorgyártást, ami hozzájárult a folyékony üzemanyag deficitjének enyhítéséhez.

A kőolajipari termékfelhasználás korlátozása békeidőben is alkalmazható. Jó példa erre az egyes országokban bevezetett jegyrendszer, ahol a benzint és olajat csak jegyre árúsítanak. Az ilyen megoldásnak azonban háborús időszakban van igazán jelentősége, de már a fegyveres konfliktust megelőzően be kell vezetni.

Az olajválság mostani szakaszában szintén felmerült az üzemanyag-takarékosság szükségessége. Ezen célból számos országban a motorbenzinhez 10—15% metil- vagy etilalkoholt kevernek, de az Egyesült Államokban és a Szovjetunióban használnak csak alkohollal hajtott autót is.

Némely NATO államban a hadfelszerelést vasúti szállítással továbbítják a gyakorlat körzetébe; Belgiumban 225-ről 150 repült órára csökkentették a pilóták repülési időnormáját; Franciaországban és Németországban pedig 20—25%-kal; a haditengerészet tengeri gyakorlatainak száma is csökkent (Nagy-Britanniában 40%-kal); és a kiképzéshez különféle gyakorlóberendezéseket alkalmaznak.

⁸ B. Kolodziejczak idézett cikke, 120. oldal.

⁹ Z. Dobosiewicz: Olajválság, Warszawa 1979. 137. oldal.

A Varsói Szerződés fegyveres erőinél szintén megfigyelhető változás. Ezekhez tartoznak a komplex és integrált katonai-gazdasági rendszabályok bevezetése, a gyakorlatok számának és nagyságának csökkentése, a kiképzés, laktanyaközelben (gyak. pályán) történő végrehajtása. Az újabb berendezések takarékosabbá tétele érdekében konstrukciós változtatásokat kell végrehajtani (könnyűfémek, műanyagok, gazdaságosabb motorok). Ma már a korszerű repülőgépek 30—40%-kal kevesebb üzemanyagot égetnek el mint a régebbi típusok¹⁰. A gépjárművek korszerűsítése keretében bevezetésre kerülnek a nagysűrítésű motorok és azok többsebességű változatai. Ugyanakkor mintegy 30%-kal igyekeznek csökkenteni a terepjáró-gépkocsik számát. Nagy hangsúlyt fektetnek a vezetés gazdaságosságára (főleg terepen) és a 100 kilométerre eső üzemanyag-felhasználás csökkentésére. Például az Egyesült Államokban egy személyautó 1970-ben 18 l/100 km, 1978-ban 13 l/100 km üzemanyagot használt fel.

* * *

A kőolaj és a kőolajszármazékok hiánya vagy elégtelensége katasztrofális következményekkel járhat egy ország védelmi képességét, fegyveres erői harckészültségét illetően is. Az olaj deficit következményeinek csökkentését célzó megoldásokat a háborús előkészületek időszakára kell realizálni, mert később erre már nem lesz idő. Nagyon nagy jelentőséggel bír a hajtó- és kenőanyagkészletek felhalmozása, megfelelő eltárolása, őrzés-védelmének biztosítása és könnyű szállíthatósága.

¹⁰ Például egy „Phantom” egy repült óra alatt 2,4 tonna, egy F—14 vagy F—15 pedig 1,7 tonna üzemanyagot éget el.

Összeállította
az MN Pénzügyi Szolgálafőnökség
Baleset-elhárítási és Munkavédelmi Osztálya

Tartalom:

Segédletek a munkavédelmi követelmények
érvényesítéséhez a létesítmények létrehozása,
felújítása, korszerűsítése folyamán

Az MN PÜSZF-ség Baleset-elhárítási és munkavédelmi osztálya segédletet adott ki a létesítmények munkavédelmi követelményeinek érvényesítéséhez. A segédlet egységes formában tartalmazza a munkavédelemmel kapcsolatos tudnivalókat és követelményeket, tájékoztatást nyújt a néphadseregi előírásokról. A segédlet anyagát a minél szélesebb körben történő megismerés céljából két részben folyamatosan közöljük.

Segédlet
a munkavédelmi követelmények érvényesítéséhez
a létesítmények létrehozása, felújítása
korszerűsítése folyamán

A segédlet célja elősegíteni a beruházó, a tervező, a kivitelező és az üzemeltető katonai szervezetek (továbbiakban: közreműködők) munkavédelmi feladatainak egységes értelmezését a létesítés egyes fázisai-
ban.

A létesítés főbb munkavédelmi előírásait, a közreműködők feladatait a 47/1979. (XI. 30.) MT rendelet, valamint a végrehajtására kiadott 30/1981. (HK 18.) HM utasítás szabályozza.

A feladatok értelmezésénél ebből kell kiindulni, hogy — amint azt a jogszabály meghatározza — a beruházások valamennyi szakaszában a munkavédelmi vonatkozású rendelkezések érvényesítése, a szabványok és más kötelező műszaki előírások megtartása, a létesítésben közreműködők együttes, de tevékenységi körük szerint differenciált feladata.

A feladatok pontos meghatározásához ismerni kell a beruházás és a létesítésben résztvevők fogalmi meghatározását, amelyeket a jogszabályok a következők szerint ismertetnek:

— a *beruházás* új létesítmény létrehozása, valamint ennek kell tekinteni a meglévő felújítását, bővítését, átalakítását is;

— a *beruházó* (megrendelő) az a katonai szervezet, vállalat, amely a létesítményhez rendelkezési jogot kapott;

— a *tervező* az a szerv (személy), amely a beruházás megvalósításához szükséges műszaki tervdokumentációt kidolgozza;

— a *kivitelező* az a vállalkozó vagy katonai szervezet, amely a műszaki tervdokumentáció alapján a létesítés fizikai megvalósítását végzi;

— az *üzemeltető* az a katonai szervezet, amely a beruházás eredményeként megvalósult létesítményeket és azok berendezéseit használja;

— a *munkavédelmi felügyeletet ellátó szervek* a létesítés menetében felügyelik a munkavédelmi követelmények érvényesítését. Ez a szervezet a központilag tervezett beruházás esetén a HM MN Pénzügyi Szolgálatfőnökség, a nem központilag tervezett (csapatépítkezés, felújítás) esetén az érintett seregtetszintű parancsnokság, illetve az előjáró honvédelmi minisztériumi főnökség;

— a *szakhatóságok* a létesítés folyamatában, a tervező és a beruházó kezdeményezésére, a létesítmény építésének engedélyezésében és használatbavételében működnek közre;

— a *közművek* (víz-, gáz- és csatornázási művek, távhő- és áramszolgáltató szervek, posta) szolgáltatási feladatuk mellett ellenőrző tevékenységet is folytatnak. Így a létesítés folyamatában — a tervező és a beruházó kezdeményezésére — a létesítés engedélyezésénél és használatbavételénél a szakmai megoldás és a szolgáltatás feltételeiről nyilatkoznak.

A közreműködők fontosabb munkavédelmi feladatait a beruházás egyes szakaszaiban a következő csoportosításban ismertetjük:

- I. Előkészítés
- II. Tervezés
- III. Kivitelezés
- IV. Műszaki átadás-átvételi eljárás
- V. Használatbavételi eljárás
- VI. Engedélyek kiadása
- VII. Garanciális, illetve szavatossági munkák

Az egyes szakaszokon belül a résztvevők munkavédelmi feladatait azonos sorrendben (beruházó, tervező, kivitelező, üzemeltető, szakhatóság, közművek) tárgyaljuk.

I. Előkészítés

A létesítés folyamatában az *előkészítés fázisához* tartozik:

- az igénytámasztás;
- az adatgyűjtés, adatszolgáltatás;
- az engedélyezési dokumentáció elkészítése;
- a szakhatósági egyeztetések;
- a közmű egyeztetések;

— az engedélyezési tervdokumentáció munkavédelmi megfelelőségének vizsgálata.

1. *A beruházó köteles a tervezői megbízással egyidőben mindazon adatok, információk közlésére, amelyek a létesítmény funkcionális működésénél a munkavédelmi követelmények kielégítéséhez szükségesek.*

Amennyiben a beruházó bizonyos adatokat nem tud szolgáltatni, akkor a tervezői szerződésben a megfelelő adatgyűjtésre megbízást kell adnia. A beruházónak az adatszolgáltatásban együtt kell működnie az üzemeltető katonai szervezettel.

Fontos követelmény, hogy a tervekészítés minden fázisában értékelni kell a munkavédelmi követelmények megvalósulását.

Az előkészítés fontos része az engedélyezési tervdokumentáció munkavédelmi megfelelőségének vizsgálata.

2. *A tervező feladata*, hogy a beruházó által adott követelmények kielégítésére a munkavédelmi előírásoknak megfelelő műszaki megoldást megválassza és kidolgozza.

Minden tervezési feladat elvégzésének munkavédelmi megfelelőségét — feltételezve, hogy a folyamat szervezése közben alkalmazott valamennyi megoldás hibátlan — alapvetően a kiinduló adatok megbízhatósága határozza meg.

Az új és felújított vagy korszerűsített létesítmény megvalósításának első lépése a műszaki tervdokumentáció elkészítése, melyet a beruházó megbízása alapján — a szakhatóságokkal és a közművekkel egyzetve — a tervező készít el. Ilyen például a létesítmény tervalapját képező engedélyezési tervdokumentáció.

Az engedélyezési tervdokumentációhoz célszerű az alaporganizációs tervet a tervezővel elkészíttetni. Az engedélyezési dokumentációban a funkcionális működés teljes körére vizsgálni kell a munkavédelmi követelmények teljesülését.

3. *A kivitelező feladata* az előkészítésnél csak speciális esetben kezdődik — pl. olyan kivitelezési munkánál, ahol a kivitelező a terv előkészítésénél már ki van jelölve — általában a kivitelezői megbízást csak a Műszaki Kivitelezési Tervdokumentáció (MKT) elkészítése után ad a beruházó.

4. *Az üzemeltető feladata* az előkészítés fázisában az, hogy igénytámasztásnál a megvalósuló létesítmény funkcionális működésének jellemzőiről tájékoztatást adjon a beruházónak. Indokolt esetben — amikor erre az üzemeltető nem képes — a tájékoztatást a beruházás harcászati-műszaki követelményeit kidolgozó főnökség adja meg.

5. és 6. *A szakhatóságok és a közművek* a tervezővel és a beruházóval vannak kapcsolatban. Az engedélyezési terv munkavédelmi egyeztetése a tervező feladata.

II. Tervezés

A létesítés folyamatában a *tervezés fázisához tartozik:*

— a tervezői megbízás kiadása a Műszaki Kivitelezési Tervdokumentáció (MKT) elkészítésére;

- az MKT elkészítése, szakhatóságok engedélyezésének és a közművek hozzájárulásának megszerzése;
- az organizációs terv (szerkezetépítés, felépítmény) elkészítése;
- a technológiai terv egyeztetése, a létesítmény funkcionális működésének átvizsgálása;
- a zárókonzultáció megtartása;
- az építési engedély megkérése.

1. A *beruházó* feladata a tervezői megbízás kiadásánál az, hogy a létesítmény funkcionális működéséhez szükséges tervezési feltételek — az MKT, a technológiai tervdokumentáció elkészítéséhez — rendelkezésre álljanak és funkcionális összhangban készüljenek el.

A beruházó köteles a munkavédelmi zárókonzultáción az MKT, valamint a munkavédelmi tervfejezet megfelelőségét értékelni, megállapításait jegyzőkönyvben rögzíteni;

Építési engedélyt megkérni csak a szakhatóságokkal engedélyezett és a munkavédelmi zárókonzultáción megfelelően minősített MKT birtokában szabad.

2. A *tervező* feladata, hogy a létesítmény funkcionális működését az elkészített MKT és a technológiai tervdokumentáció biztosítsa. A tervező csak minősítéssel rendelkező gépet, berendezést tervezhet be. Rekonstrukciók tervezésénél az érvényben levő szabványoknak nem megfelelő gépek, berendezések minősítését, felülvizsgálatát a tervdokumentációban elő kell írni.

A szabályzatokban, szabványokban és más műszaki előírásokban meghatározott munkavédelmi előírásoktól csak *felmentés* birtokában szabad eltérni.

A felmentést a tervező — a beruházó egyetértésével — az arra illetékes szervtől, a jogszabályok előírása szerint, köteles beszerezni. A felmentést a munkavédelmi tervfejezethez kell csatolni.

A tervező köteles a katonai létesítmények terveikhez munkavédelmi tervfejezetet készíteni és írásban nyilatkozni arról, hogy a terv a hatályos munkavédelmi előírásoknak és szabványoknak megfelel.

A tervezés folyamán a szakhatóságokkal egyeztetés és a közművekkel való konzultálás a tervező feladata.

A munkavédelmi tervfejezet a megbízáskor közölt, a tervezési megállapodásban rögzített és a tervezés során beszerzett adatokon alapszik, alapvető célja, hogy a létesítés funkcionális működésénél a biztonság, egészséges katonai feladatteljesítés, munkavégzési feltételei megvalósuljanak. A *munkavédelmi tervfejezet a terv szerint kivitelezett létesítmény jóságát szavatolja.*

A tervezés munkavédelmi folyamata zárókonzultációval fejeződik be, melyen a tervező a beruházó és az üzemeltető részvételével a tervek munkavédelmi megfelelőségét — jegyzőkönyvben rögzítve — értékeli. A hibásan, hiányosan elkészített munkavédelmi tervfejezetet a tervező köteles kijavítani és ismételt zárókonzultációt tartani.

A tervező köteles — a kivitelezővel egyeztetve — organizációs tervet (szerkezetépítés, felépítmény) készíteni (MI-04-230-86 szerint.)

3. A *kivitelező* köteles közreműködni a munkavédelmi követelményeknek a tervekben való érvényesítésben, a követelményeket a kivitelezés során megtartani, illetőleg szükség esetén a munkavédelmi hiányosságok megszüntetését kezdeményezni.

A kivitelezőnek a létesítés organizációs tervét szerkezetépítés, felépítmény) a beruházóval és a tervezővel egyeztetnie kell.

4. Az *üzemeltető* köteles tevékenyen részt venni a tervezői számára szükséges adatszolgáltatásban, illetve a tervkészítés (tanulmányterv MKT) közben a munkavédelmi követelmények érvényesülésének ellenőrzésében.

Egyetlen ember sem lehet olyan képzett, hogy minden szakkövetelményt, előírást ismerjen. Indokolt tehát, hogy már a zárókonzultáción egy, a parancsnok által kijelölt bizottság vizsgálja a munkavédelmi tervfejezet és az MKT megfelelését.

5. A *szakhatóságok* együttműködése a munkavédelmi felügyeletet ellátó szervekkel, az üzemeltető szervezet parancsnokával a megfelelő tájékoztatással történik. A szakhatóságok a tervező kezdeményezésére vizsgálják az MKT-ben az építési, közegészségügyi, tűzvédelmi, stb. előírások teljesítését.

6. A *közművek* (víz- és csatornázási művek, gáz-, távhő- és áramszolgáltató szervek, posta) az MKT engedélyezésével a szakszerű megoldás és a szolgáltatás feltételeiről nyilatkoznak. A közművekkel történő egyeztetés a tervező feladata.

III. Kivitelezés

1. A *beruházó* feladata, hogy a kivitelezés kezdete előtt legalább 30 nappal — a jogszabály előírása szerint — tájékoztassa a munkavédelmi felügyeletet ellátó szerveket. A beruházónak az organizációs terv végrehajtását folyamatosan ellenőriznie kell. Az üzemeltető kivitelezéssel kapcsolatos észrevételeit, kifogásait a beruházó köteles megvizsgálni, intézkedéséről tájékoztatást adni.

2. A *tervező* köteles figyelemmel kísérni, hogy a létesítés a jóváhagyott tervnek megfelelően történjen. Tervmódosításra, a módosításra vonatkozó előírások figyelembevételével, csak a munkavédelmi előírások betartásával kerülhet sor.

3. A *kivitelező* a kivitelezés megkezdése előtt az organizációs terv befejező lépcsőjét — a beruházóval és a tervezővel egyeztetve — készítse el. A kivitelezőnek szigorúan be kell tartani az organizációs terv előírásait. A létesítés közben észlelt munkavédelmi jellegű hiányosságokat az építési naplóba be kell jegyeznie. Az üzemeltetővel szoros kapcsolatot kell tartania. Hibás organizáció esetén (közvetlen balesetveszély) azonnali intézkedéssel a veszélyhelyzetet el kell háritania.

4. Az *üzemeltető* a megvalósult létesítményt a kivitelezés minden fázisában folyamatosan kísérelje figyelemmel. Amennyiben a létesítés az üzemeltető tevékenységét zavarja, akadályozza, vagy a kivitelezésben hibát észlel, úgy az észrevételeket a beruházó tudomására kell hozni (szükség esetén írásban), úgy, hogy azokat az építési naplóba be kell je-

gyezni. A kivitelező és/vagy a tervező intézkedését a beruházó köteles közölni az üzemeltetővel.

5. *A szakhatóságok* — a jogszabály előírása szerint — ellenőrzik a biztonságos, terv szerinti kivitelezést. A munkavédelmi felügyeleti szervek a létesítés biztonságát, a munkavédelmi tervfejezetben foglaltak megvalósítását a kivitelezés folyamatában ellenőrzik.

6. *A közművek ellenőrző tevékenysége* a létesítés folyamatában a szakszerű megoldásra terjed ki. Pl. eltakarás előtt vezetékek nyomáspróbája stb., amelynek módját a szabványok rögzítik.

IV. *Műszaki átadás-átvételi eljárás*

1. *A beruházó* tüzi ki a műszaki átadás-átvételi eljárás időpontját a kivitelező készrejelentése alapján. A beruházó köteles az átadás-átvételi eljárásán megjelenni és a jogszabályban megjelölt szervezetet legalább 15 nappal előbb meghívni.

Az átadás-átvételi eljárást a beruházó vezeti le és gondoskodik arról, hogy az átadási tervdokumentáció és mellékletei az eljárásban résztvevők rendelkezésére álljanak. Az eljárást a létesítmény teljes funkcionális működésére kiterjedően kell végrehajtani. *A beruházó* a szakhatóságok, a felügyeleti szervek és az üzemeltető munkavédelmi észrevételeit köteles az eljárás minősítésénél figyelembe venni, és közvetlen élet- és balesetveszély esetén az átadás-átvételt megtagadni.

Amennyiben a beruházó a műszaki átadás-átvételi eljárást összevonja az üzembe helyezési eljárással — mely a gyakorlatban többször előfordul — úgy a beruházó köteles a használatbavételről, a kitűzött időpontot 15 nappal megelőzően, a munkavédelmi felügyeletet ellátó szervet írásban értesíteni.

2. *A tervező köteles* a létesítményt a funkcionális működés egészére kiterjedően felülvizsgálni és munkavédelmi megfelelőségéről nyilatkozni (lásd tervezői nyilatkozatok), beleértve a tervtől eltérő kivitelezést is.

3. *A kivitelező köteles* a műszaki átadás-átvételi eljárás, üzembe helyezés alkalmával írásban nyilatkozni (lásd kivitelezői nyilatkozatok) és a létesítmény műszaki átadási tervdokumentációját és mellékleteit az üzemeltető részére átadni. Az átadás-átvételi eljárás jegyzőkönyvében fel kell sorolni a próbaüzem során tapasztalt hibák kijavításának határidejét.

4. *Az üzemeltetőnek* feladata csak a használatbavételi eljárásban van. A műszaki átadás-átvételi eljárásban általában csak a beruházó és a kivitelező vesz részt, más szerv csak akkor, ha azt külön elrendelik.

5. *Szakhatóságok* a létesítmény funkcionális működésének biztonságos üzemeltetését ellenőrzik szakszemponthajuk szerint. Ellenőrzésük kiterjed a létesítmény engedélyezésénél az általuk előírtak teljesítésére.

6. *A közművek* a műszaki átadás-átvételi eljárásán vizsgálják a tervkészítés közben általuk előírtak teljesítését, a kivitelezés közbeni részátadások rendbenlétét. Teljesítés esetén a használatbavételhez hozzájárulnak, a bekapcsolási engedélyt megadják.

(Folytatás a következő számban.)

Az önálló ellátó zászlóalj szakharcászati gyakorlata

Írta: A. Prokopcsik ezredes és M. Belfer ezredes

Megjelent a „Til Vooruzsennih Szil” című folyóirat 1988/11. számában

Terepfoglalkozás szervezésekor nehézségekbe ütközik a magas fokú hatékonyság elérése, ha nem vesszük figyelembe az egyes hadtápegységek, -intézetek és szolgálati ágak rendeltetését és sajátosságait. Ez különösen fontos akkor, amikor a terepfoglalkozáson egy önálló ellátó zászlóalj vesz részt.

Milyen formákat és módszereket alkalmazunk az önálló ellátó zászlóalj szakharcászati gyakorlatának levezetésekor, miképpen építsük fel a foglalkozást?

Terepfoglalkozás alatt a személyi állomány oktatásának legeredményesebb módja a szolgálati kötelek végrehajtásával kapcsolatos gyakorlati munka. Vizsgáljuk meg a szakharcászati gyakorlat levezetésének egyik változatát.

A felkészülés legkésőbb a terepfoglalkozás kezdete előtt egy hónappal veszi kezdetét és az általában magában foglalja: a kiindulási adatok pontosítását, az okmányok kidolgozását, a foglalkozásvezető és helyettesei, valamint a döntnökök kijelölését, a személyi állomány gyakoroltatását, azon terep tanulmányozását, ahol a kiképzési feladatokat végre kell hajtani. Ugyanebben az időben kell kidolgozni az elgondolást a magyarázó feljegyzéssel, a szervezési utasításokat, a feladatot. Szükség esetén el lehet készíteni a foglalkozásvezető és a döntnökök egyéni terveit, az imitációs tervet, a hadtápparancsokat (-intézkedéseket) stb.

A tapasztalat azt bizonyítja, hogy az ellátó zászlóalj szakharcászati gyakorlatának célja lehet például az, hogy a parancsnokok és a törzsek gyakorlatot szerezzenek az alegységek megszabott feladatok végrehajtása, terepen való szétbontakozás és bonyolult viszonyok (nappal és éjjel) közötti mozgás alatti tevékenységének és vezetésének megszervezésében; a személyi állomány gyakorlati jártasságra tegyen szert az alegységek telepítésekor (felmálházásakor), a tábori viszonyok közötti kenyérsütéskor, a járművek oszlopban — nappal és éjszaka — járhatatlan útviszonyok, rombolások, omlások, tűz és szennyezés viszonyai közötti vezetésében; az anyagi eszközök átvételében (kiadásában), nyilvántartásában és tárolásában; a ruházati javítóműhely telepítésében, valamint a ruházat és lábbeli felújításával kapcsolatos munkák végrehajtásában, a személyi állomány tisztasági fürdetésének és a vegytisztításnak a végrehajtásában.

Tehát a gyakorlat felöleli a hallgatók minden kategóriáját, ez pedig lehetővé teszi a reális viszonyokat megközelítő helyzet létrehozását, az oktatás intenzitásának és komplexitásának elérését.

A magyarázó feljegyzésben a legbonyolultabb és legterjedelmesebb okmány — a gyakorlat levezetésének naptári terve. Abban sorban fel kell sorolni minden kiképzési kérdést és azok feldolgozásának rendjét. Amilyen a módszertani terv, olyan lesz a megszabott feladatok végrehajtásának a terve.

Vizsgáljunk meg egy lehetséges változatot:

Mozzanatok, kiképzési kérdések, kiképzési idő

A foglalkozásvezetők és döntnökök tevékenysége	A hallgatók tevékenysége
1	2

Első mozzanat:

Az ellátó zászlóalj alegységeinek harc-készültségbe való helyezése.

1. A személyi állomány tevékenysége a „Gyülekező” vezényszóra.
Az anyagieszközök kiosztása és felrakása a gépkocsikra és a pótkocsikra, a hadtáptechnika kikonzerválása.
2. Az alegységek előrevonása a gyakorló riadó körletbe és a kiképzési feladatok végrehajtásának helyére.
3. A zászlóalj elhelyezése az összpontosítási körletben.

A zászlóalj ügyeletesen keresztül elrendelik a gyülekezőt. Értékelik: a 24 órás szolgálat tevékenységét, a személyi állomány felszerelését és a körlet elhagyásának rendjét, a tisztek és zászlósok beérkezését, a technika telephelyről való kivonulásának idejét, az anyagieszközök gépkocsikon és pótkocsikon való elhelyezését. Ellenőrzik a biztonsági rendszabályok betartását, a készenléteket az összpontosítási körletbe való előrevonásához. A foglalkozásvezető megszabja az áttelepüléssel kapcsolatos feladatot, helyettesei elfoglalják a számukra kijelölt helyeket. Megadják a jelt az előrevonásra.

Meghallgatják a zászlóaljparancsnoknak az alegységek elhelyezésére vonatkozó elhatározását, ellenőrzik a tömegpusztító fegyverek elleni védelem, valamint az őrzésvédelem megszervezését, átadják a feladatot.

A zászlóalj ügyeletes továbbítja a jelet az alegységekhez. A személyi állomány felszerel és elhagyja a legénységi körletet, üzembe helyezi a technikát, felrakja az anyagieszközöket, betartva a biztonsági rendszabályokat.

A laktanyából szakaszonként távoznak a gyakorló riadó gyülekezési helyre. Beérkezés után pontosítják a feladatot. Az egységparancsnokok ellenőrzik a személyi állomány technikai és anyagieszközök meglétét.

Az ellátó zászlóalj parancsnok meghallgatja az alegységparancsnokok jelentéseit. Kihirdeti az alegységek elhelyezésére vonatkozó elhatározását. A személyi állomány berendezi a fedezékeket, széttagolja a technikát és az anyagieszközöket.

A parancsnok és a törzsfőnök tanulmányozza a feladatot és ismerteti a helyzetet a parancsnokság tisztjeivel és az alegységparancsnokokkal.

Második mozzanat:

A személyi állomány tevékenysége a harctevékenységhez való felkészüléskor (idő).

1. A zászlóaljparancsnok és törzs által fogantatosítandó rendszabályok a feladat kézhezvétele után.
2. A személyi állomány tevékenysége a légi ellenség támadásakor.
3. Az anyagieszközök tárolásának megszervezése tábori viszonyok között, utánszállítás, a technika feltöltése üzemanyaggal, kenyérsütés, a technika és a ruházati anyag javítása.

Értékelni kell az alegységek elhelyezésének helyességét, az ellenség tömegpusztító fegyverei elleni védelem figyelembevételével, az őrzéssel és védelemmel kapcsolatos rendszabályok fogantatosításának minőségét.

Tanulmányozni kell az alegységparancsnokok tevékenységét.

Jelezni kell az ellenséges légi erő támadását, a harcászati helyzetben bekövetkezett változásokat közölni kell a hallgatókkal. Ellenőrizni kell a személyi állomány meghatározott jel elhagyása utáni tevékenységet, valamint a legítámadás következményei felszámolásának rendjét.

A döntnökök ismertetik az alegységparancsnokokkal a személyi állományban, technikában és anyagieszközökben bekövetkezett veszteséget. Tanulmányozzák az alegységparancsnokok, törzsek tevékenységét a megszabott feladatok végrehajtásakor, a személyi állomány élelmezésének és a technika feltöltésének megszervezésekor.

A zászlóaljparancsnok pontosítja a feladatot, meghozza elhatározását a tevékenység megszervezésére.

A törzs kidolgozza és formába önti a tervezési okmányokat. Az alegységparancsnokok pontosítják a harci számvetéseket. A személyi állomány elrejtji és álcázza a technikát és az anyagieszközöket. „Levegő” vezényszóra a személyi állomány elfoglalja a fedezékeket, majd a „Lefújva” vezényszól elhangzását követően felszámolja az ellenséges légi erő támadásának következményeit.

A raktárak személyi állománya átveszi, nyilvántartja, tárolja és kiadja az anyagieszközöket. A gépkocsiszállító alegységek szállítják a rakományokat. A TGS parancsnok megszervezi a kenyérsütést.

Harmadik mozzanat:

A zászlóalj személyi állományának tevékenysége a harctevékenység időszakájában (idő).

1. A munkák befejezése a megindulási körletben és felkészülés az új körletbe való áttelepüléshez.
2. A menet végrehajtása.
3. Szennyezett, rombolt és torlaszos szakaszok leküzdése.
4. Az önálló ellátó zászlóalj elhelyezése az új körletben.

Kisebbségi ellenséges csoportok támadásának visszaverése.

5. Anyagieszközök kiszállítása az egységekhez és a sebesültek, az üzemképtelen technika és anyagok hátraszállítása azoktól.
6. Funkcionális feladatok végrehajtása be nem rendezett körletben.
7. A tömegpusztító fegyverek ellenség általi alkalmazása következményeinek felszámolása. A személyi állomány, a technika és az anyagieszközök mentesítése.
8. Az alegységek felkészítése a visszatérésre.
9. Menet az állandó diszlokáció helyre (korlátozott látási viszonyok között).
10. A gyakorlat értékelése.

1	2
<p>A foglalkozásvezető (rádión) közli a zászlóalj új körletbe való áttelepítésére vonatkozó elhatározását, ellenőrzi az előrevonás rendjét, a menetfegyelem betartását. Meghatározott jelzésekkel állandóan jelzi a szennyezett, rombolt és aláaknázott terepszakaszokat.</p> <p>Ellenőrizni kell, hogy a zászlóalj tevékenysége megszervezésének terve megfelel-e a tényleges helyzetnek. Ellenőrizni a rakodási munka normatívák teljesítését, a műszaki munkák minőségét, a sütőüzem település és a késztermék kiadását, a technika karbantartását, a ruházati anyag vegytisztítását, a tábori fürdő elhelyezését, a melegítél készítését, a gépkocsivezetők és a rakodórészlegek élelmezésének megszervezését szállítás alatt.</p> <p>Az ellenség „atom”-csapása jelzésre a foglalkozásvezető előre meghatározott jellel munkába állítja az imitációs részleget.</p> <p>A döntőnkök figyelemmel kísérik a tömegpusztító fegyverek ellenség által alkalmazása következményeinek felszámolását. Ellenőrzik a személyi állomány (egészségügyi tisztálkodással egybekötött), a technika és az anyagiesszközök mentesítését.</p> <p>A foglalkozásvezető meghallgatja a zászlóaljparancsnok jelentését a személyi állomány meglétéről, a technika és az anyagiesszközök állapotáról. A döntőnkök ellenőrzik az alegységek készenlétét a menethez.</p> <p>Kiadják a parancsot a menet éjszakai viszonyok közötti végrehajtására, ellenőrzik, hogyan tudja a parancsnok irányítani az alegységeket korlátozott látási viszonyok között.</p>	<p>A zászlóaljparancsnok megszabja az új körletbe való áttelepítéssel kapcsolatos feladatot, megszervezi a hadtáp felderítését. A személyi állomány felkészíti a technikát és az anyagot a menetre.</p> <p>A sütőde a korábbi körletben folytatja működését.</p> <p>Az önálló ellátó zászlóalj alegységei előrenyomulnak az új körletbe. Az észlelt szennyezett, rombolt és aláaknázott terepszakaszokat az oszlopok jelentik a zászlóaljparancsnoknak. Az utóbbi meghozza elhatározását és megszabja a feladatokat az akadályok leküzdésével kapcsolatosan.</p> <p>A helyszínrre való megérkezést követően az alegységek elhelyezkednek az atom- és nagypontosságú fegyverek elleni védelemmel kapcsolatos rendszabályok betartása mellett. Ellenséges támadás esetén a személyi állomány a terveknek megfelelően tevékenykedik.</p> <p>Az egyesített raktár kiadja az anyagiesszközöket, a gépkocsiszállító alegységek kiszállítják azokat az egységekhez.</p> <p>A gépkocsivezetők gyakorolják a járművek sebesültszállításához való előkészítésének végrehajtását. Az alegységparancsnokok megszervezik az elhelyezési körlet műszaki berendezését. A személyi állomány gyakorolja a megfelelő normatívák végrehajtását.</p> <p>Az önálló ellátó zászlóalj törzs eljuttatja a jelzést az összes alegységhez. Kiadják a parancsot a védőeszközök alkalmazására. A személyi állomány elfoglalja a fedezékeket. A mentőrészlegek megérkeznek a kijelölt helyekre. A hozott elhatározásnak megfelelően végrehajtják a személyi állomány, a technika és az anyagiesszköz mentesítését.</p> <p>Az alegységparancsnoko ellenőrzik a fegyverzet, a technika és az anyagiesszközök</p>

1	2
	<p>meglétét és állapotát. Utántöltik és karbantartják a technikat, felrakják az anyagieszközöket.</p> <p>A zászlóaljparancsnok meghozza elhatározását az éjszakai menetre és eljuttatja azt a végrehajtókhoz, irányítja az oszlopok menetét.</p>

A gyakorlatok naptári tervének kidolgozása jó módszertani felkészülést követel magától a foglalkozásvezetőtől, a döntnököktől.

A következőkben részletesebben szólnunk a tevékenység dinamikájáról, ismertetjük a gyakorlat megszervezését.

Az első mozzanat a megszabott jelzés leadásával veszi kezdetét. A jelzés elhangzása után a résztvevők hozzálátnak a tervben foglalt kötelemeik végrehajtásához. A foglalkozásvezető és a döntnökök ebben az időben ellenőrzik a személyi állomány kiértékelését és gyülekezését, a technika telephelyről való elvonulását, a gépkocsik rakodóhelyre való irányítását stb. Egyidejűleg pontosítani kell az elkészített tervezési okmányok reális voltát.

A következő mozzanatok alatt a kiképzési kérdések feldolgozása lényegében abból áll, hogy a foglalkozásvezető időben és precízen megszabja a hallgatók feladatait, ellenőrzi és irányítja azok tevékenységét, felhívja figyelmüket arra, hogy idejében, pontosan szabják meg az alárendeltek feladatait.

A második mozzanatot célszerű azzal kezdeni, hogy a zászlóaljparancsnoknak átadjuk a feladatot. A feladat átvétele után a zászlóaljparancsnok köteles azt pontosítani, kiadni az előzetes intézkedést, értékelni a helyzetet és meghozni elhatározását a tevékenység megszervezésére.

A kijelölt időben a gyakorlatvezető meghallgatja a zászlóaljparancsnok elhatározását, jelen van, amikor az megszabja a feladatot alárendeltjei számára, ellenőrzi a törzs által kidolgozott okmányok minőségét. Ezalatt az idő alatt a személyi állomány, felhasználva a terep védőtulajdonságait, óvóárokot, fedezékeket rendez be a személyi állomány, a technika és az anyagi eszközök részére. Amennyiben a műszaki munkákat nem lehet elvégezni (tilos a felületi réteg megbontása, az erdőirtás), akkor a kérdés feldolgozása történhet vázlatok, makettek bemutatásával is.

A döntnökök ellenőrzik a helyzet ismeretét, az anyagi eszközök tábori viszonyok közötti tárolását, a sütőde, a ruházati javítóműhely, a tábori fürdő, a segélyhely, az ellátó- és javító-, valamint a gépkocsiszállító alegységek működési készenlétét.

A legmozgalmasabb természetesen a harmadik mozzanat, melynek folyamán a kiképzési kérdések feldolgozása a valódi harc helyzetet megközelítő viszonyok között történik.

A harmadik mozzanatot a helyzet ismertetésével és az új körletbe történő áttelepüléssel kapcsolatos feladat megszabásával kell kezdeni. Az előrevonulás idején a foglalkozásvezető és a döntnökök ellenőrzik azt, hogy idejében haladjanak át a megindulási ponton, betartsák a megszabott menetsebességet, hogyan irányítja a parancsnok és a törzs az oszlopot, a menetvonalakon található szűk helyek (vasúti átjárók, hidak) stb. leküzdését.

Az új körletbe való megérkezést követően a zászlóaljparancsnok tanulmányozza a hadtápharcászati helyzetet, pontosítja az alárendeltjei által végrehajtandó feladatokat. Különös gondot kell fordítani az anyagi eszközök átadás-átvételére, azok szállításának megszervezésére, a műveletek formába öntésére. Ennek a legmegfelelőbb módja a következő. A zászlóaljparancsnoknak (rádión, írásban v. szóban) át kell adni az anyagi eszközök megnevezését, mennyiségét, átadásának idejét tartalmazó intézkedést. Valamennyi kérdést a valóságnak megfelelően kell lejátszani. „Lejátászakor” az ellátószázadok szállítóeszközeit a zászlóalj járműveivel lehet jelölni.

A rakomány átrakóhelyekre való megérkezés után az ellátóegységek szállítóeszközeiként tevékenykedő járművek az önálló ellátózászlóaljtól vételezik az anyagi eszközöket.

A szállítóeszközök sebesültek hátraszállítására való előkészítése — kiképzési kérdést ajánlatos bemutató módszerrel feldolgozni. Ehhez egy néhány gépkocsit meg kell rakni rendszeresített (különleges állványokra rögzített hordágyak) és nem rendszeresített (homok, gally, gyékény, szalma vagy széna) anyagokkal. A sebesültek gépkocsi rakfelületre való felrakását és a rakterületen való elhelyezését lassan, magyarázva kell bemutatni. Ajánlatos több változatot is bemutatni.

Az oszlopok mozgása során különböző kérdéseket fel lehet dolgozni külön előkészített helyeken. Ilyen kérdések lehetnek: szennyezett, rombolt, aknásiított terepszakaszok leküzdése; ellenséges diverzáncsoportok támadásának visszaverése, az oszlopok mozgása bonyolult út- és korlátozott látási viszonyok között.

A foglalkozásvezető ideiglenesen leállíthatja a gyakorlatot, ha a zászlóaljparancsnok képtelen irányítani az alegységeket, a személyi állomány nem tud tájékozódni korlátozott látási viszonyok között és azok tevékenysége veszélyezteti a forgalmat a gépkocsiutakon, megszegték a biztonsági rendszabályokat, károkat okozhatnak az állami, kolhoz-szövetkezeti és a lakosság magántulajdonában.

Az állandó diszlokációs helyre való visszatérés előtt ki kell adni az intézkedést arra, hogy szedjék össze a személyi állománytól a lőszereket, a robbanóanyagokat, a megmaradt imitációs eszközöket, a gyakorlat körzetének rendbehozatalára, az alegységek összpontosításának helyére és idejére, mikor és hol lesz az érkezés.

A gyakorlat befejező része — az értékelés, ami óriási oktató-nevelő jelentőséggel bír. Az értékelés elején ismertetni kell a témát, a kiképzési célokat és a kialakított helyzetet. Ezután elemezni kell a hallgatók te-

vékenységet, a feltárt hiányosságokat, meg kell határozni azok megszüntetésének útjait. Befejezésül a foglalkozásvezető megállapítja, hogy milyen mértékben érték el a kiképzési célokat, értékeli a terepfoglalkozás idejére vállaltak végrehajtását, megszabja a harc kiképzés további korszerűsítésével kapcsolatos feladatokat.

A harc kiképzés megszervezésének tapasztalata azt bizonyítja, hogy az önálló ellátó zászlóalj szakharcászati gyakorlatát célszerű úgy levezetni, hogy azon részt vegyenek az egységek ellátó századai és az előjáró hadtáptagozat szervei, ami lehetővé teszi azt, hogy nagyobb hatékonyságot érjünk el a kiképzésben.

Az ezred átmege védelemben

Írta: A. Prokopcsik ezredes és V. Tokar alezredes

(Megjelent a „Til Vooruzsennih Szil” című folyóirat 1988/12. számában)

A védelmet foglaló ezred tartózkodhat első vagy második lépcsőben, lehet tartalékban. A kialakult helyzettől függően átmeget hevenyészett védelemben, vagy a harc folyamán az ellenséggel közvetlen harcérinkezés, harcérinkezésen kívüli viszonyok között.

Védelemben a hadtápbiztosítást az alábbi tényezők befolyásolják: a védelemben való átmenet körülményei (viszonyai), a feladat és a harcrend felépítése, a harci állomány és a létszám, az atom-, nagy pontosságú és más fegyverfajták ellenség általi alkalmazásának méretei, az ellátás előljáró parancsnok által meghatározott rendje stb.

Amikor az ezred az ellenséggel való közvetlen harcérinkezés viszonyai között mege át védelemben tudni kell azt, hogy a hadtápbiztosítással kapcsolatos rendszabályokat korlátozott idő alatt és az állandó tűzhatás viszonyai között kell végrehajtani. Ilyen esetben a hadtáp előtti lehetőségek jelentéktelenek. Tudni kell azt is, hogy a zászlóaljknál és az ellátószázadnál az anyagi eszközök esetleg nem felelnek meg a megszabott normáknak és lényegében alacsonyabb a csapatkészleteknél. A segélyhelyek részben el lehetnek foglalva a korábbi harctevékenységek során felmerülő feladatok végrehajtásával, a hadtápalagységek pedig jelentős távolságokra lehetnek. A nagy honvédó háború és a háború utáni gyakorlatok tapasztalata azt bizonyítja, hogy ilyen viszonyok között az anyagi eszközök utánszállítása, a lőszerkészletek létrehozása a tűzérnségi tüzelőállásokban, valamint a sebesültek hátraszállítása nehézségekbe fog ütközni.

Védelemben, a hadtápbiztosítás megszervezésekor minden esetben feltétlenül elő kell irányozni az anyagi készletek létrehozását elsősorban a harctevékenységet a főirányban és az első lépcsőben levő alegységeknel számolva azok lehetséges bekerítésével vagy az utánszállítás megbombálásával. Azon kívül elő kell irányozni azok biztosításával kapcsolatos rendszabályok végrehajtását, aki védi az előretolt állást (biztosítási övezetet), részt vesz az ellentámadás végrehajtásában vagy az ellenség visszaverését követően átmege támadásba, mege kell szervezni a sebesültek és betegek gyűjtését és hátraszállítását a tömegpusztulási gó-

cokkból és sokkal alaposabb segélyben való részesítését mint támadásban, a hadtápszervek elhelyezését, megbízható rejtését és álcázását.

A vizsgálatok azt bizonyítják, hogy védelemben az anyagi eszköz-fogyasztást mind harcnaponként, mind a csapatok tevékenységének irányaiként a nagyfokú egyenlőtlenség fogja jellemezni, és az előkészítés időszakában lesz a legjelentősebb, amikor az ellenség különösen aktív. Kivétel csak a gépkocsibenzin, ami a különböző építőanyagok, műszaki harceszközök szállításával foglalkozó szállítóeszközök rendkívül intenzív működésével magyarázható.

Legnagyobb az anyagi eszközszükséglet a főirányban támadó ellenség visszaverésekor. Hirtelen megnő a lőszer- és a gázolajfogyasztás, ami összefüggésben van a tüzerfegyverzet alkalmazása intenzívásával, növekedésével és a beekelődött ellenség megsemmisítésének céljából indítandó ellentámadásokkal. Ezt a fronton szerzett tapasztalatok is alátámasztják. Így például azokon a napokon, amikor az ellenség nem folytatott aktív harctevékenységet a légvédelmi lőszerfogyasztás nem haladta meg a 0,5 javadalmazást, a többi lőszerfajtáé — a 0,1 javadalmazást, a gépkocsibenziné — a 0,15 javadalmazást, a gázolajé — a 0,1 javadalmazást.

A műszaki harcanyag és anyag, az építőanyag, a sugármentesítő és fertőtlenítő oldat fogyasztás korszerű védelmi harc megvívásának viszonyai között sokkal jelentősebb lehet, mint volt az elmúlt háborúban. Az összességében elérheti a felhasznált lőszereknek, üzemanyagnak és élelmiszernek a 15—20 százalékát.

Milyen sajátosságokkal is kell számolni az ezred támadásba való átmenetekor? Tudni kell azt, hogy ha az ezrednek a főerőktől leszakadva kell tevékenykednie, a csapat anyagi készlet, különösen a tüzerégi és aknavető lőszerkészlet kiszabata nem minden esetben fogja biztosítani az egy nap alatti szükségletet. Következésképpen előre kell gondoskodni azok mennyiségének növeléséről. Az ezred ellátószázadot meg kell erősíteni, lőszer, műszaki harcanyagot és anyagot szállító gépkocsikkal az előljáró készleteiből.

Kiegészítő lőszerkészleteket mindenekelőtt az elsőlépcső-alegységek-nél létrehozni, közvetlenül a századtámpontokon és a zászlóalj védőkörletekben, a tüzerégi és aknavető tüzelőállásokban. Azok méretei függnék az ezred által végrehajtandó feladatoktól, a tervezett tevékenységtől, valamint a tárolás körülményeitől és helyétől.

Védelemben az ezredhadtáp felkészítését minden esetben körültekintően kell végrehajtani, hogy az állandóan készenlétben álljon az ellenség támadásának megghiúsítására vagy elhárítására, a fontosabb körzetek megtartására, arra, hogy jelentős veszteséget okozzon az ellenségnek és kedvező feltételeket teremtsen a támadásba való átmenethez.

Mindent meg kell tenni a hadtápalegységek személyi állománya és technikával történő feltöltésének érdekében. Ha szükséges, akkor a közép-kadereket és a hadtáptechnikát újra fel kell osztani az alegységek között. A személyi állományt el kell látni egyéni és csoportos védőeszközökkel, sugármentesítés és fertőtlenítés végrehajtásához szükséges oldatokkal.

Védelemben az ezred anyagi és egészségügyi biztosításával kapcsolatos feladatoknak eredményes megoldása függ a hadtáparegységek védelmi harc előkészítése és megvívása alatti helyes elhelyezésétől. A zászlóaljhadtáp elhelyezkedhet a zászlóalj védőkörlet határain belül, a második lépcsőben. Az ezredhadtáp-alegységek a harcrend és a feladatok figyelembevételével, valamint tevékenységük rendeltetésétől és jellegétől függően, minden esetben azonban az ellenség feltételezett főcsapásának és alegységeink tervezett ellentámadásának irányában helyezkednek el széttagoltan, a terep védőtulajdonságainak figyelembevételével, a harokocsik által nehezen megközelíthető körzetekben.

Az ellátószázadot az elfoglalt körletben célszerű szakaszonként elhelyezni. Ez lehetővé teszi az alakulat minden szükségessel időben történő ellátását, életképességének, biztonságának növelését és az anyagi készletek megóvását. Ugyanakkor nem fogja akadályozni a manővert és az ellentámadáshoz való szétbontakozást, lehetővé teszi áttelepülés nélkül hosszabb ideig való munkát az ellenség beékelődésekor, nem lehetséges, hogy egy közepes vagy kishatótávolságú atomlőszerrel egyidejűleg több alegységet megsemmisítsenek. Figyelembe véve annak lehetőségét, hogy az ezredhadtáp elhelyezési körletét az ellenség rádióaktív és mérgező anyagokkal, bakteriológiai eszközökkel szennyezheti, továbbá az ellenség csapásai hatékonysága csökkentésének céljából és ha erők, eszközök és idő rendelkezésére állnak, kiegészítő körletek és bekötőutakat lehet előkészíteni.

Az ezredhadtáp-alegységek elhelyezési körleteinek cseréjét az ezredparancsnok hadtáphelyettes intézkedésének megfelelően kell végrehajtani a törzsfőnökkel való pontosítást követően.

Az után- és hátraszállítási utak kijelölésekor az ezredhadtáp által megoldandó feladatokból kell kiindulni. A hadtáp életképessége biztosításának céljából az ellátószázad és -zászlóaljak ellátószakaszainak elhelyezési körletei, az ezred- és zászlóaljtüzérség tüzelőállásai és a zászlóaljak (osztályok) segélyhelyei között célszerű fő és tartalék után- és hátraszállítási utakkal rendelkezni. Harántutakat a zászlóaljak ellátószakaszainak és az ezred- (zászlóalj-) tüzérség tüzelőállásainak mentén kell kijelölni. Az ezredparancsnok hadtáphelyettese megszabja a szállítóeszközök után- és hátraszállítási utakon való mozgásának rendjét.

A hadtáparegységek előtt álló legfontosabb feladatoknak egyike — az utánszállítás. Megszervezése — minden fokozatú parancsnok legfontosabb feladata. Megszervezésekor figyelembe kell venni a szállítások jelentős volumenét, a menetvonalak hosszát, az útburkolat sajátosságait és azt, hogy az ezred jelentős ideig tartózkodhat a védőszakaszon. Ezért kivételes esetekben az ellátószázadot az előljáró parancsnok elhatározására be lehet vonni az anyagi eszközöknek nemcsak az önálló ellátózászlóaljból, hanem az előljárótól való utánszállításra is.

Az anyagi eszközök szállításának rendje számtalan tényezőtől, köztük a harc, a kialakult helyzet feltételeitől, az időtől, a tereptől stb. függ.

Nyitott terep esetében a veszteség csökkentésének céljából a szállítást éjszaka vagy kisebb csoportokban kell végezni, az álcázási rend-

szabályok betartása mellett, amikor a megközelítési utakat az ellenség lövi, az anyagok szállítása történhet harcjárműveken is.

Védelemben az egészségügyi szolgálat egyik legfontosabb feladata a gyógyító-kiürítő rendszabályok megszervezése. Az magában foglalja a sebesültek és betegek felkutatásával, gyűjtésével, segélyben részesítésével, hátraszállításával és gyógykezelésével kapcsolatos feladatok összességét.

Nagyon fontos, hogy vegyünk figyelembe a valószínű veszteséget. A veszteség jelentős mértékben az atom-, vagyis-, bakteriológiai (biológiai) fegyver ellenség általi alkalmazásának méretei, a védőszakasz közegészségügyi-járványügyi helyzete, a személyi állomány tömegpusztító fegyverek elleni védelmének foka és a védőkörletbeni sűrűsége határozza meg. A sebesültek ESH-ra való kerülésének ideje ne haladja meg a 4—5 órát.

A század- és zászlóaljsegélyhelyeket a védelem mélységében, erre a célra kiképzett fedezékekben kell elhelyezni. Azokat meg lehet erősíteni sebesültszállító járművekkel és személyi állománnyal a sebesültgyűjtő és hátraszállító alegség állományából.

Védelmi harcban az ezred valószínű egészségügyi vesztesége kisebb mint támadásban. Ez azzal magyarázható, hogy a személyi állomány széttagoltabban helyezkedik el és tartózkodik hevenyészett vagy az ellenség által visszahagyott létesítményekben. Ha a harcosok fedezékekben tartózkodnak, akkor a veszteség másfélszeresére — kétszeresére csökken.

Az atom- és nagy pontosságú fegyver ellenség általi alkalmazása jelentős mértékben növeli az egészségügyi veszteséget.

Figyelembe véve az alegségek jelentős távolságát és az első orvosi segélynyújtás késésének lehetőségét, a zászlóalj segélyhelyeit célszerű orvosbrigádokkal megerősíteni. Az ezred segélyhelyet úgyszintén meg lehet erősíteni az előjáró erővel és eszközeivel. Sebesültszállító gépkocsikon kívül igénybe lehet venni idejében előkészített általános rendelkezésű szállítóeszközöket is.

Ellentámadás végrehajtásakor az egészségügyi veszteség méretei lényegesen magasabbak lesznek. Ezért nem véletlen az, hogy az ellentámadás kezdete előtt a zászlóalj- és az ezredsegélyhelyeket mentesítik a sebesültektől és betegektől. Azokat főképpen az önálló egészségügyi zászlóaljra kell hátraszállítani, a körülményektől függően azonban az előjáró parancsnok elhatározására el lehet irányítani más intézetekbe is.

A vietnami, a közel-keleti helyi háború, az afganisztáni harccselekmények tapasztalata azt bizonyítja, hogy a sebesültek hátraszállítására széleskörűen fel lehet használni a helikoptereket is.

Az ezred védelmi tevékenysége biztosításának sikere nagymértékben függ a vezetés pontosságától. A hadtáp irányítására hadtápvezetési pontot (HVP) kell szervezni. A HVP-vel szemben támasztott legfontosabb követelmény: a védettség, a harcállásponttal való állandó összeköttetés, az elhelyezés gyors változtatására való alkalmasság. A HVP élén az ezredparancsnok hadtáphelyettese áll és azon 24 órás szolgálatot kell szervezni. Az ügyeletes tartson állandó összeköttetést és szerez-

zen be adatokat a peremsávon kialakult helyzetre, a harci alegységek ellátottságára, a lehetséges veszteségekre stb. vonatkozóan.

Minden változtatást, kapott parancsot és utasítást az ügyeletes köteles haladéktalanul jelenteni a parancsnok hadtáphelyettesnek és utasításainak megfelelően megszabni a feladatokat az alárendelt szolgálatiág-főnökök részére.

Mivel az ellenséggel való közvetlen érintkezésből záros határidőn belül kell védelembe átmenni, ezért nem minden esetben van arra lehetőség, hogy a hadtápbiztosítási rendszer tervezését és megszervezését teljes mértékben formába öntsük. Következésképpen itt sok függ a felkészültség színvonalától, a kezdeményezőképtől és attól, meg tudjuk-e valósítani az életben meghatározásunkat önállóan.

Az egészségügyi állomány harcászati foglalkozásának megszervezése zászlóaljgyakorlatok folyamán

Írta: N. A. Mironkin orvos ezredes, docens és A. N. Gurov orvos őrnagy, az orvostudomány kandidátusa

(Megjelent a „Vojenno-Medicinszkij Zsurnal” című folyóirat 1987/9. számában.)

Zászlóaljharcaászati gyakorlatokat mind a nyári, mind a téli kiképzési időszakban rendszeresen tartanak. Az ezredegészségügyi szolgálatfőnök általában csak azok egészségügyi biztosítását szervezi meg és nem használja fel azt az időt arra, hogy a zászlóalj egészségügyi állományával és az ezredsegyhely (ESH) sebesültgyűjtő és kiürítőrajával feldolgozza korszerű harcban a gépesített lövész vagy harcokocsizászlóaljnál alkalmazandó gyógyító-kiürítő rendszabályokat. Függetlenül attól, hogy ezen tagozat szakemberei részére a kiképzési program ilyen foglalkozások megtartását nem irányozza elő, véleményünk szerint célszerűnek látszik, hogy az ezredegészségügyi szolgálatfőnök az egészségügyi közép-kaderek harckiképzése fokozásának céljából szakharcaászati gyakorlat levezetésére használja fel a zászlóaljgyakorlatokat.

Az ilyen komplex foglalkozások folyamán a személyi állomány korszerűsítési ismereteit és új jártasságokra tesz szert a gyógyító-kiürítő rendszabályok foganatosításában az összefegyvernemi harc állandóan változó viszonyai között.

A szakharcaászati gyakorlatba be kell vonni a zászlóalj teljes egészségügyi állományát, az ESH sebesültgyűjtő- és hátraszállító-rajának egy részét a rendszeresített technikával és gyakorló egészségügyi anyagokkal.

Amennyiben ezek az alegységek csökkentett létszámúak, akkor azokat ki kell egészíteni az ESH egészségügyi katonáival és egészségügyi alakulataival és az ezred más alegységeinek szakembereivel. Azon kívül a gyakorlat levezetésének idejére az ezred egészségügyi szolgálatfőnök megszervezheti a közép-kaderek összevonását és megalakíthat egy összevont egészségügyi alegységet, pl. ZSH-et.

Ezen foglalkozások alatt fel kell dolgozni a funkcionális kötelmek harchelyzetet maximálisan megközelítő viszonyok közötti gyakorlati végrehajtását. Magyarázatra vagy bemutatóra csak rosszul elsajátított kérdések ismétlésekor van szükség.

A zászlóalj harcászati gyakorlatokat általában az ezredparancsnok vezeti. Az egészségügyi szolgálatfőnök kijelölhető a foglalkozásvezető — zászlóalj egészségügyi állományában szakharcászati foglalkozásáért felelős segítőjévé. Ebben az esetben neki fel kell készítenie az egészségügyi állományt a zászlóalj harc alatti egészségügyi biztosítása kérdéseinek feldolgozásával kapcsolatos foglalkozásra.

Az egészségügyi állomány szakharcászati foglalkozásának előkészítése általában a zászlóalj gyakorlat előtt két héttel veszi kezdetét. Az egészségügyi szolgálatfőnök kidolgozza a foglalkozás előkészítésének naptári tervét. A tervben meg kell határozni a megindulási adatokat, a készenléti időt, a feldolgozásra javasolt rendszabályokat, a bevonandó technikát és anyagi eszközöket, a szükséges okmányokat, a gyakorlat tényleges biztosítására kijelölendő erőket és eszközöket.

Az ezredegészségügy szolgálatfőnök térképen vagy vázlaton elkészíti a szakharcászati gyakorlat levezetésének tervét mozzanatonként. A tervet a zászlóalj gyakorlat elgondolásával szoros összhangban kell elkészíteni és az tartalmazza az alábbi kérdéseket: a foglalkozás tárgya, kiképzési célja, levezetésének ideje és helye; a bevonandó erők és eszközök; fogyasztási normák; imitációs eszközök; egészségügyi-harcászati elgondolás (a zászlóalj alegységeinek helyzete megindulási helyzetben, előrevonáskor, harcfeladatok végrehajtásának folyamán; a ZSH áttelepítésének tengelye, a sebesültek fedezékként szolgáló helyek a tengelyen); a ZSH egészségügyi állománya foglalkozásának (a zászlóalj gyakorlat mozzanatainak megfelelő) mozzanatai és azok időtartama, kiképzési kérdések és azok feldolgozásának ideje, a foglalkozásvezető által a kiképzési kérdések megoldásakor foganatosítandó rendszabályok, az egészségügyi állomány gyakorlatra való elvonulásának és állandó állomáshelyre való visszatérésének rendje, a foglalkozás értékelésének helye és ideje; a zászlóalj alegységeinek személyi állománya közül a gyakorlat egyes mozzanatai alatt névlegesen megsérültek száma.

A zászlóalj egészségügyi állománya részére levezethető „A gépesített lövészzászlóalj egészségügyi biztosítása támadásban” című szakharcászati foglalkozás is. Ebben az esetben a ZSH személyi állománya részére az alábbi kiképzési célokat lehet megszabni: a ZSH parancsnok zászlóalj egészségügyi biztosításának megszervezésével kapcsolatos gyakorlati jártasságának tökéletesítése, a szolgálati kötelemek egészségügyi állomány általi elsajátítása a zászlóalj támadás alatti egészségügyi biztosításának folyamán (sebesültek felkutatása, elsősegélyben való részesítése, gyűjtése, kihordása a harcmezőről, előkészítése hátraszállításához); a hallgatók magasfokú erkölcsi-harci tulajdonságainak és fizikai állóképességének kialakítása.

A zászlóalj egészségügyi állománya foglalkozása levezetésének tervét az ezredparancsnok hagyja jóvá legkésőbb a foglalkozás kezdete előtt két héttel. A gépesített lövészzászlóalj alegységeinél a gyakorlat folyamán névlegesen megsérültek számát és azok harcképtelenné válásának idejét úgy kell a zászlóaljparancsnokkal összehangolni, hogy biztosítva legyen a kialakított helyzet tanulságos volta és szemléletessége, a kiképzési kérdések minőségi feldolgozása.

A gyakorlat kezdete előtt a személyi állomány részére ki kell osztani az ezred egészségügyi szolgálatfőnök által készített imitációs jegyeket, amelyeken fel kell tüntetni a sérülés helyét, idejét, jellegét és súlyosságát (ki tud jönni a harcmezőről önállóan — vagy nem); a névlegesen megsérültek által ön- és kölcsönös segély formájában nyújtott elsősegély terjedelmét.

A gyakorlat körlete szemrevételezésének idején az ezred egészségügyi szolgálatfőnök pontosítsa az ESH, az utánszállításra használt sebesültszállító-eszközök előrevonásának menetvonalát, a névlegesen megsebesültek harcképtelenné válásának terepszakaszait, a bevezetett kiképzési kérdések egészségügyi állomány általi feldolgozásának körzeteit. Szükség esetén meg kell szervezni a foglalkozás körzetének (sebesült fedezékeknek, ZSH munkahelyének) előkészítését. Az egészségügyi szolgálatfőnök befejezi a terv kidolgozását és az ezredparancsnok által jóváhagyás után eljuttatja azt a végrehajtóhoz.

A foglalkozáshoz való felkészülés folyamán az egészségügyi szolgálatfőnök tanulmányozza a megfelelő irányadó okmányokat, tantermi és szakharcászati foglalkozásokat tart a személyi állomány részére. A zászlóalj és az ESH sebesültgyűjtő- és hátraszállító-raj állományának tanulmányoznia kell a ZSH feladatait, szervezését és felszereltségét, az egészségügyi szolgálat támadás alatti tevékenységének feltételeit, az egészségügyi biztosítás rendjét és terjedelmét a gépesített lövészzászlóalj támadásának előkészítésekor, a védelemben történő ellenség ellen menetből, közvetlen harcérintkezésből történő támadáskor, harcjárműveken vagy gyalogmenetben történő támadáskor, az ellenség védelmének mélységében folyó harc alatt.

A foglalkozás előtt ellenőrizni kell a bevonandó szállítóeszközök állapotát, elő kell készíteni a megfelelő egészségügyi és haditechnikai anyagot.

A zászlóalj harcászati gyakorlat a „Gyülekező” jel leadásával veszi kezdetét. Az egészségügyi szolgálatfőnök ellenőrzi a ZSH és az ESH sebesültgyűjtő- és hátraszállító-raj személyi állománya ezen jelzés elhangzása utáni tevékenységét (1. táblázat).

A zászlóaljparancsnok megszabhatja a ZSH parancsnok feladatát mind az állandó diszlokáció helyén, mind a segélyhely megindulási körletbe való előrevonásakor, avagy ezen körletbe való beérkezést követően.

Az egészségügyi állomány részére megfelelő időt kell biztosítani a terep szemrevételezésének végrehajtására és a gépkocsizó lövészzászlóalj egységei harc alatti egészségügyi biztosításának megszervezésére vonatkozó javaslatok kidolgozására. Az ezred egészségügyi szolgálatfőnök hallgassa meg a ZSH parancsnok, a század egészségügyi oktatók, a sebesültgyűjtő és hátraszállító rajparancsnok javaslatait az alegységek küszöbön álló harc alatti egészségügyi biztosítására vonatkozóan (2. táblázat).

A zászlóaljsegélyhely-parancsnok a zászlóaljparancsnok elhatározásának megfelelően pontosítja a ZSH támadás alatti mozgásának irányát (tengelyét), közli a század egészségügyi oktatókkal azt és azokat a helyeket, amelyek legalkalmasabbak a sebesültek részére szolgáló fedezékek berendezésére. A ZSH parancsnok tevékenységének értékelésekor az ez-

redsegélyhely-parancsnok abból induljon ki, hogyan irányítja az alárendelt személyi állomány tevékenységét, a szervezetszerű és megerősítésül kapott egészségügyi oktatók munkáját.

1. táblázat

A ZSH RIADÓZTATÁSA A „GYÜLEKEZŐ” JELRE,
A MEGINDULÁSI KÖRLET ELFOGLALÁSA, A ZSH MŰKÖDÉSE
MEGINDULÁSI HELYZETBEN

Idő	Kiképzési cél	A foglalkozásvezető által foganatosítandó rendszabályok
6,00	A ZSH és az ESH sebesült-gyűjtő és hátraszállító raj riadóztatása „Gyülekező” jelre.	Elrendeli a gyülekezőt, ellenőrzi és értékeli a ZSH parancsnok tevékenységét, a személyi állomány megindulási körletbe való megérkezésének idejét.
6,00—7,30	A feladat kézhezvétele és tisztázása	Ellenőrzi a személyi állomány készenlétét a foglalkozáshoz, kihirdeti a foglalkozás témáját kiképzési céljait, levezetésének rendjét.
7,30—8,30	A ZSH működése a támadás megindulási körletében.	Térképészeti és harcászati tájékozódást végez. Meghallgatja a ZSH parancsnok glz. támadás alatti egészségügyi biztosításának megszervezésére vonatkozó javaslatot.

A gyakorlat folyamán a glz. az ezredparancsnok elgondolásának megfelelően tevékenykedik. A ZSH a zászlóalj harcrendjeit követően nyomul előre a kijelölt menetvonalon, orvos előtt segélyben részesíti a megállóknban a feltételezett betegeket és összpontosítja azokat a fedezékekben. Az egészségügyi oktatók a sebesültszállító járművek mögött települnek át, figyelik a haremzöt, felkutatják, elsősegélyben részesítik és kihordják a sebesülteket a zászlóaljsegélyhely-parancsnok által korábban kijelölt mozgás tengelyére. A könnyű sebesülteknek (a szakaszparancsnok engedélyével) az egészségügyi oktató megmutatja a fedezékhez és ZSH mozgástengelyéhez vezető legmegfelelőbb és legbiztonságosabb utakat.

**A GLZ. EGÉSZSÉGÜGYI BIZTOSÍTÁSA A KÖZELEBBI FELADAT
VÉGREHAJTÁSAKOR TÁMADÁS FOLYAMÁN**

Idő	Kiképzési cél	A foglalkozásvezető által foganatosítandó rendszabályok
8.30—9.00	Előrenyomulás az ellenség védelme peremvonalának roham terepszakaszára.	Értékeli a ZSH parancsnok tevékenységét, az egészségügyi erők és eszközök elosztásának helyességét.
9.00—10.30	Egészségügyi biztosítás az ellenség védelme peremvonala ellen gyalogsági harcjárműveken, menetből végrehajtott támadáskor.	Kihirdeti a támadás kezdetét, ellenőrzi a ZSH személyi állományának tevékenységét a sebesültek felkutatásával, gyűjtésével, kihordásával, első orvos előtti segélyben való részesítésével, az ESH-ra történő hátraszállítás céljából sebesültszállító járművekre való felrakásával kapcsolatosan.

A század egészségügyi oktatók és a szakasz egészségügyi katonák feladataik végrehajtásakor nem hagyják el századaikat. Ezért azok egy sor esetben nem tudnak felderíteni minden sebesültet és beteget elsősegélyben részesíteni.

A nagy honvédő háború tapasztalata, továbbá az utóbbi évek szakharcászati gyakorlatainak tapasztalatai azt bizonyítják, hogy egy súlyos sebesült elsősegélybenvaló részesítése a legközelebbi fedezékbe juttatása nélkül 5—20 percet vesz igénybe. Ezért a sebesültek és betegek gyűjtésének, elsősegélyben való részesítésének, a ZSH mozgástengelyére való kihordásának általános irányítása a zászlóaljsegélyhely-parancsnok feladata. A sebesültek harcmezőről való kiszállításának (kihordásának) állandó ellenőrzésén kívül még az ő kötetmei közé tartozik a súlyos sebesültek első- és orvos előtti segélyben való részesítése, ESH-re történő hátraszállításához való előkészítése is. A sebesültek felülvizsgálatakor intézkedik arra vonatkozóan, hogy a halaszthatatlan ovosi segélyre szorulókat minál hamarabb elszállítsák az ESH-re. Szükség esetén orvos előtti segélyben részesíti azokat. Az orvos előtti segély magában foglalja a nyomókötés felrakása helyességének ellenőrzését, a vérzés ideiglenes elállítását, a mesterséges lélegeztetést és az indirekt szivmasszázszt, a szállítási immobilizálást, a fájdalomcsillapítók, sokkellenes szeres, antibiotikumok, ellenmérgek, gyógyszerek beadását a tüneti kezelést, részleges mentesítés végrehajtását a száj- és orrüreg, az orr-garat és a szemöblítést.

A sebesültek és betegek harcmezőről és ZSH-ról való hátraszállítása megkönnyítésének céljából a sebesültek összpontosítási helyét (fedezékét) meg kell jelölni jól észrevehető jelekkel vagy hordozható adókészülékek-

kel. A ZSH parancsnok ezt jelenti az ezredsegelyhely parancsnoknak, majd követi a glz. alegységeit.

Ha a ZSH az ellenség védelmének mélységében tevékenykedik, vagy ha az ellentámadás során a gépesített lövészászlóalj személyi állománya leszakad az ezred egészségügyi főnöknek a zászlóalj gyakorlat alatti tevékenységének megfelelően kell a rendszabályokat és a hozandó elhatározásokat értékelni és fejleszteni kell a hallgatókban az önállóságot, a kezdeményezőkézséget, az alkotókézséget (3. táblázat).

3. táblázat

A GLZ. EGÉSZSÉGÜGYI BIZTOSÍTÁSA A TOVÁBBI FELADAT VÉGREHAJTÁSAKOR ÉS A TÁMADÁS ELLENSEG VÉDELMEÉNEK MÉLYSÉGÉBEN VALÓ TOVÁBBFEJLESZTÉSEKOR

Idő	Kiképzési cél	A foglalkozásvezető által foganatosítandó rendszabályok
10,30—11,30	A glz. egészségügyi biztosítása az ellenség védelmének mélységében folyó támadáskor, ha fennáll a veszélye az ellenség ellentámadásának.	Ellenőrzi a ZSH -s az ESH sebesültgyűjtő és hátraszállító raj személyi állományának a glz. egészségügyi biztosításával kapcsolatos tevékenységét az ellenség védelmének mélységében szükség esetén megismételi a kiképzési feladatok végrehajtását.
11,30—12,30	A foglalkozás értékelése.	Lefűjja és értékeli.

Ha a hallgatók hibát követnek el, a kiegészítő kérdéseket feltevő ezred egészségügyi szolgálatfőnöknek törekednie kell a helyzet mélyrehatóbb értékelésére és célszerű elhatározás kidolgozására.

A foglalkozás valamennyi mozzanatában aktívan befolyásolja a zászlóalj egészségügyi állományának tevékenységét. A hallgatók tevékenységétől és a megszabott feladatok általuk történő végrehajtásától függően pontosítja a feltételezett sebesültek zlj. alegységeitől való kihordásának, megfelelő segélyben való részesítésének, az ESH-re történő hátraszállítás céljából szállítóeszközökre való felrakásának rendjét.

A kiképzési kérdések feldolgozását követően a foglalkozás minden mozzanatában értékelni kell a feldolgozás eredményeit. Meg kell állapítani, hogy teljesítették-e a megszabott kiképzési célokat, értékelni kell a hallgatók tevékenységét és a ZSH harci összekovácsoltságát. A hiányosságok elemzésekor a foglalkozásvezető tárja fel azok okait és szabjon konkrét feladatokat a hallgatók számára azok kiküszöbölésével kapcsolatosan.

A hadtápbiztosítás 1988. évben megjelent számainak összesített tartalomjegyzéke

A Magyar Néphadsereg 6639 parancsnokának versenyzelvénye 1988. 1. sz. 3. oldal.

Egy szelíd reformációt szeretnék! Gondolatok Széchenyi István Stadiumából 1988. 2. sz. 3—10. oldal.

Földterület hasznosítására meghirdetett verseny értékelése 1988. 4. sz.

A hadtápbiztosítás elmélete

Dr. Lapos Mihály vörögy.: Barátság-88 gyakorlat hadtápbiztosításáról. 1988. 1. sz. 5—9. oldal

Estók Sándor örgy.: A gl. (hk.) zászlóalj hadtápbiztosításának elvi és gyakorlati kérdései. 1988. 1. sz. 10—16. oldal

Vágner Béla örgy.: A honi légvédelmi rakétaezred harctevékenysége hadtápbiztosításának főbb sajátossága az új vonásai. 1988. 1. sz. 17—23. oldal

Tóth Bálint mk. alez., Veperdi András örgy.: A vízi szállítási ágazat helye és alkalmazásának lehetőségei a katonai szállításban. 1988. 1. sz. 33—42. oldal

Dr. Villányi Ferenc o. ezds.: A szakorvosi és a szakosított ellátás továbbfejlesztésének lehetőségei az elvonuló szárazföldi csapatok egészségügyi biztosítása érdekében. 1988. 1. sz. 43—57. oldal

I. Golusko vezds.: A hadtápbiztosítás, ma és holnap. 1988. 2. sz. 11—15. oldal

Dr. Lapos Mihály vörögy.: A védelmi hadművelet hadtápbiztosításáról. 1988. 2. sz. 16—21. oldal

S. Nagy József ezds.: A háterszági közlekedési csapatok tevékenységeinek hadtápbiztosítása. 1988. 2. sz. 22—23. oldal

Prof. Dr. Novák János o. ezds.: Egy korszerű háború körülményeinek hatása az egészségügyi szolgálat tevékenységére, módosult a feladat, újszerű szemléletre van szükség. 1988. 3. sz. 3—11. oldal

Dr. Csabai György alez.: A fegyveres küzdelem hadtápbiztosításának elvei. 1988. 3. sz. 12—18. oldal

Dr. Lapos Mihály vörögy.: A hadtápbiztosítás aktuális feladatairól. 1988. 4. sz. 5—9. oldal

Dobó Péter ezds.: A védelmi hadművelet hadtápbiztosításának néhány időszerű kérdése. 1988. 4. sz. 10—17. oldal

Dr. Villányi Ferenc o. ezds., dr. László Imre o. alez., dr. Szolnoki László o. őrgy.: Az Egyesített Fegyveres Erők koordinációs csoportosításai egészségügyi biztosításának aktuális problémái a korszerű védelmi hadműveletekben, a háború kezdeti időszakában. 1988. 4. sz. 18—35. oldal

Péli István mk. őrgy.: Módszerek a katonai gépkocsikat forgalmának tervezéséhez. 1988. 4. sz. 36—45. oldal

Politikai munka a hadtápban

Szerkesztőségi cikk: A szovjet hadsereg 70. születésére. 1988. 1. sz. 58—63. oldal

Dr. Mezeiné dr. Nyitrai Beáta: Tudati nevelés tapasztalatai a polgári dolgozók körében. 1988. 1. sz. 64—66. oldal

Kovács Károly alez.: A pártpolitikai munka néhány sajátos vonása és tapasztalata a népgazdasági bázison mozgósítás útján létrehozott üzemanyagraktár személyi állománya körében végzett tevékenység során. 1988. 2. sz. 34—41. oldal

Hadtápkiképzés és felkészítés

Littomericzky János mk. alez.: A képzés, a nevelés hatékonyságának növelése a pályakezdő fiatal tisztek, tiszthelyettesek beilleszkedésének segítése. 1988. 1. sz. 67—76. oldal

Babarczy Tivadar ezds.: Pályakezdő fiatal hadtáptisztek beilleszkedésének elősegítése. 1988. 1. sz. 77—85. oldal

Illich Ferenc őrgy.: A képzés és a nevelés hatékonysága és a fiatal tisztek beilleszkedésének segítése. 1988. 1. sz. 86—92. oldal

Ballagó Lajos őrgy.: A fiatal tisztek, tiszthelyettesek beilleszkedésének segítése. 1988. 1. sz. 93—96. oldal

Lakosa József szds.: A kiképzéssel, neveléssel szemben támasztott csapatszintű követelmények. 1988. 1. sz. 97—100. oldal

Hazuga Károly szds.: A hadtápkiképzés-nevelés hatékonysága a honi rádiótechnikai csapatoknál. 1988. 1. sz. 101—102. oldal

Kabai Frigyes alez., Stier Sándor őrgy.: A tiszthelyettes hallgatók felkészítése a hivatásos katonai pályára. 1988. 1. sz. 103—107. oldal

Szilárd István őrgy.: Az akadémiát végzett tisztek beilleszkedése. 1988. 1. sz. 108—115. oldal

Dr. Kazinczi István ny. alez.: Katonai-gazdasági képzés tapasztalatai. 1988. 1. sz. 116—122. oldal

Dr. Szabó Márton ezds.: Az árszabályozás változása. 1988. 1. sz. 123—135. oldal

Kapus Gyula vőrgy., Dobó Péter ezds., Szenes József ezds.: A Barátság-88 gyakorlat főbb hadtáptapasztalatai. 1988. 2. sz. 42—59. oldal

Pály István ezds.: A Barátság-88 gyakorlat élelmezési ellátásának tapasztalatai. 1988. 2. sz. 60—63. oldal

Dobó Péter ezds., Baranyi Ferenc őrgy.: Az 1987—1988. évben végrehajtott gyakorlatok hadtápbiztosításának főbb általánosítható tapasztalatai. 1988. 4. sz. 46—55. oldal

Szomolányi Tibor alez.: Nagytávolságú csapatszállítással egybekötött éleslövészet hadtápbiztosítása. 1988. 4. sz.

Magyar Rezső alez.: Vízellátó katonák kiképzése. 1988. 4. sz.

Harekészsültség és hadtápkiképzés

Gubicza Gyula ezds., Nagy István őrgy.: A Gránit-88 gyakorlat hadtáptapasztalatai. 1988. 3. sz. 19—29. oldal

Vágner Béla őrgy.: A honi légvédelmi rakétaezred hadtápbiztosításának lehetőségei a várható légi ellenség által mért csapások következményei felszámolásakor. 1988. 3. sz. 30—42. oldal

Morvai József őrgy.: Az ellenség nagypontosságú felderítő-csapásmérő tűzkomplexuma alkalmazásának hatása a hadtápszervezetek élet-, működő- és teljesítőképességére. 1988. 3. sz. 43—57. oldal

Babarezi Tivadar mk. ezds.: Néhány gondolat a katonai főiskolára jelentkezettek felvételi rendszeréről és az 1988. évi felvételi vizsgák tapasztalatairól. 1988. 3. sz. 58—68. oldal

Ellenőrzés és hadtáprezetés

Dr. Lapos Mihály vőrgy.: A csapathadtáp törzsek és alegységek összekovácsolásáról. 1988. 3. sz. 69—74. oldal

Szenes József ezds., Illich Ferenc alez.: A hadtáprezetés módosult követelményei, tartalma és módszerei a csapathadtáp szervezeti változása nyomán az ÁHKSZ időszakában. 1988. 3. sz. 75—87. oldal

Bakodi Zoltán ny. ezds.: A számítógépek alkalmazásáról az MN hadtápjában. 1988. 3. sz. 88—92. oldal

Gazdálkodás, katonai szállítás és üdültetés

Dr. Dobó Ferenc ny. alez.: A katonai szállítások 1987. évi alakulása főbb jellemzői és mutatói, a további munka fő irányai. 1988. 2. sz. 64—70. oldal

Török Gyula ezds.: A katonai üdültetés jelenlegi helyzete és fejlesztésének lehetőségei. 1988. 2. sz. 71—78. oldal

Tudományos tájékoztató

Dr. Szenes Zoltán alez.: A hadtáptechnikai fejlődés és a hadtápbiztosítás. 1988. 1. sz. 136—137. oldal

Dr. Csabai György alez., Habik László ny. alez.: Szemelvények a Hadtápbiztosítási Fogalmak Értelmező Szótárából. 1988. 1. sz. 138—140. oldal

Dr. Dobó Ferenc ny. alez., Takács József alez.: Néhány gondolat az MN Közlekedési Szolgálatnál folyó tudományos munkáról. 1988. 2. sz. 64—70. oldal

V. V. Korobusin vezds.: A hadtudományi kutatások hatékonyságának fokozása. 1988. 3. sz. 93—102. oldal

Végh József tanácsadó: Országos Munkavédelmi Tanácskozás az MHSZ-ben. 1988. 1. sz. 141—145. oldal

Szabó Antal őrgy.: Tájékoztató az MN 7203 magasabbegység munkavédelmi konferenciájáról. 1988. 1. sz. 146—149. oldal

Zsitnyár Erzsébet kpa.: Tájékoztató a katonai főiskolák közötti munkavédelmi vetélkedő tapasztalatairól. 1988. 1. sz. 148—151. oldal

MN PÜF-ség balesetelhárítási és munkavédelmi osztály: Tájékoztató a néphadsereg polgári alkalmazottainak 1987. évi baleseti helyzetéről. 1988. 2. sz. 117—122. oldal

Dr. Németh András o. őrgy.: A nagyfrekvenciás elektromágneses sugárzás egészségkárosító hatása. 1988. 2. sz. 117—122. oldal
Tájékoztató a felsőoktatási intézmények IX. Országos Munkavédelmi Ankétjáról. 1988. 3. sz. 103—109. oldal

Dr. Vasvári Ferenc mk. alez.: A középfokú szaktanfolyamok tapasztalatai. 1988. 4. sz. 66—67. oldal

Vadász László alez.: Tájékoztató a munkavédelmi és munkaegészségügyi felmérések tapasztalatairól. 1988. 4. sz.

A katonai szervezet (egység, intézet) munkavédelmi megbízottjainak főbb feladatai. 1988. 4.sz. 68—72. oldal

Hasznos tapasztalatok

Skrabán László ezds.: Az afganisztáni haditevékenység hadtáptapasztalatai. 1988. 2. sz. 77—94. oldal

Dr. Szenes Zoltán alez.: Az olasz hadtest hadtápbiztosítása védelmi műveletben. 1988. 2. sz. 95—101. oldal

Folyóiratszemle

G. P. Pasztuhovszkij altbgy.: A frontheadtáp vezetésének kérdései. 1988. 1. sz. 152—161. oldal

A. Jermakor vőrgy.: A komplex kisegítő gazdaságok jelentősége a csapatok ellátásában. 1988. 2. sz. 123—127. oldal

E. Gyema ezds.: Az álcázás hatékonysága. 1988. 2. sz. 128—132. oldal

V. Siokin ezds.: A raj védelmet foglal. 1988. 3. sz. 110—113. oldal

V. Sziporov ezds.: A védelmi harcot megvívó alegységek hadtápbiztosítása a szakasztámpontban. 1988. 3. sz. 114—116. oldal

A. Imatyev alez.: A század védelemben. 1988. 3. sz. 117—120. oldal

V. Kirilin ezds., Sz. Agefonor őrgy.: A zászlóalj védőkörletben. 1988. 3. sz. 121—125. oldal

A nagy honvédő háború tapasztalatai

M. F. Vojtenko ny. o. ezds.: A Fegyveres Erők egészségügyi biztosításának néhány meg nem oldott kérdése a nagy honvédő háborúban. 1988. 3. sz. 126—130. oldal

Prof. O. Sz. Lobaszov ny. o. vörgy., B. A. Goloszov ny. o. szds.: A szovjet csapatok egészségügyi biztosítása a kurszki védelmi hadműveletben. 1988. 3. sz. 131—137. oldal

G. Burmisztov ezds., A. Sztorcak ezds.: Mit mutatott a gyakorlat. 1989. 4. sz. 112—116. oldal

V. A. Odincov vörgy.: A csapatok hadtáp vonatkozású önállósága fokozásának problémái. 1988. 4. sz. 117—124. oldal

V. Fedorov ezds.: Az USA szárazföldi csapatok légi mozgékonyságú hadosztályának hadtáparancsnoksága. 1988. 4. sz. 125—130. oldal

Heinz Kash ny. altbgy.: A szekérszállítástól az anyagellátó alakulatokig. 1988. 4. sz.

Hadtáptörténet

Szabó Árpád alez.: A hadművelési hadtápelméletek fejlődése a Magyar Néphadseregben (Történelmi áttekintés 1945—1980) 1988. 4. sz. 73—83. oldal

Dr. Dobó Ferenc ny. alez.: A katonai szállítási tevékenység végrehajtásának rendje ésejlődése az 1945—1980-as években. 1988. 4. sz. 84—91. oldal

Tájékoztatók

Lazarova R., Szerbezova M., Bogdanov A.: A lángálló kikészítés hatása a kevert textilon anyagokra. 1988. 4. sz. 92—95. oldal

Kiss Gyula örgy.: Bemutatkoznak a három tavasz relikviái. 1988. 4. sz. A „Hadtápbiztosítás” 1986. és 1987. évben megjelent számainak tartalomjegyzéke. 1988. 4. sz. 98—111. oldal

TARTALOMJEGYZÉK

A HADTÁPBIZTOSÍTÁS ELMÉLETE

Radulov G. vezérőrnagy	A csapatok hadtápbiztosításának sajátosságai hegyes terepen folytatott védelmi tevékenység esetén — — — — — — — — — —	3
Skrabán László ezredes	A HDT közvetlen légvédelmi rakétaezred (KVB) hadtápbiztosításának sajátosságai — — — —	9

HARCKÉSZÜLTSEG ÉS HADTÁPKIKÉPZÉS

Dombovári Ottó százados, Vasvári Tibor alezredes	Harcihelikopter dandár által 1988-ban végrehaj- tott repülő harcászati gyakorlatok hadtáp tapaszt- alatai — — — — — — — — — —	19
Vasvári Tibor alezredes	Kiképzési repülések hadtápbiztosítása végrehajtá- sának rendje és tapasztalatai magasabbegysé- günknel — — — — — — — — — —	29
Bősze Tamás százados, Dr. Szenes Zoltán alezredes	Az akadémiai számítógépes oktatás korszerűsítése	35

KÖZLEKEDÉSI BIZTOSÍTÁS

Szűcs László ezredes	Korszerű szállítási technológiák — kombinált szállítás — — — — — — — — — —	42
Szenes József ezredes, Gárdos Vilmos őrnagy	Az átszervezett seregtest közlekedési szolgálatá- nak helyzete, a hatékonyság javításának további célkitűzései, feladatai és módszerei — — —	54
Surányi Marietta mk. főhadnagy	A vasúti közlekedési ág háborús üzemmódra tör- ténő felkészítésének néhány kérdése — — —	86

HASZNOS TAPASZTALATOK

Dr. Lapos Mihály vezérőrnagy	Az MN csapatai hadtápbiztosításának néhány ak- tuális kérdése — — — — — — — — — —	93
Jaroscscák Miklós őrnagy	Visszatekintés a Hadművelési tanfolyamra — —	101
Hajdú József őrnagy	A hadtápbiztosítás tapasztalatai az izraeli—liba- noni háborúban — — — — — — — — — —	106
Hydzik Mieczyslaw nyá. mk. ezredes	A kőolaj stratégiai nyersanyagkenti jelentősége	116

MUNKAVÉDELMI KÖZLEMÉNYEK

Segédlet a munkavédelmi követelmények érvé- nyesítéséhez a létesítmények létrehozása, felújítá- sa, korszerűsítése folyamán — — — — —	124
---	-----

FOLYÓIRATSZEMLE

A. Prokopcsik ezredes, M. Belfer ezredes	Az önálló ellátó zászlóalj szakharcászati gyakorlata — — — — — — — — — —	130
A Prokopcsik ezredes, V. Tokar alezredes	Az ezred átmegy védelemben — — — — —	137
N. A. Mironkin o. ezredes, A. N. Gurov o. őrnagy	Az egészségügyi állomány szakharcászati foglalkozásának megszervezése a zászlóalj gyakorlatok folyamán — — — — — — — — — —	142

1988. ÉVI TARTALOMJEGYZÉK

A HADTÁPBIZTOSÍTÁS 1998. évben megjelent számainak összesített tartalomjegyzéke — — —	148
---	-----

СО Д Е Р Ж А Н И Е

Теория тылового обеспечения

Генерал-майор Радулов Г.	Особенности тылового обеспечения войск в оборонительных действиях проводимых в горной местности — — — — —	3
Полковник Шкрабан Ласло	Особенности тылового обеспечения корпусного зенитно-ракетного полка — — — — —	9

Боевая готовность и подготовка тыла

Капитан Домбовари Отто Подполковник Вашвари Тибор	Опыт работы тыла авиа-тактического учения проведенного бригадой боевых вертолетов в 1988 г.	19
Подполковник Вашвари Тибор	Опыт и порядок тылового обеспечения учебных полетов в нашем соединении — — — — —	29
Капитан Бёсз Тамаш Подполковник Сенеш Золтан	Совершенствование преподавания с использованием вычислительной техники в военной академии	35

Транспортное обеспечение

Полковник Сюч Ласло	Современные транспортные технологии — комбинированная перевозка — — — — —	42
Полковник Сенеш Йожеф Майор Гардош Вильмош	Состояние транспортной службы реорганизованного объединения, дальнейшие цели, задачи и способы улучшения эффективности — — —	54
Старший лейтенант Шурани Мариетта	Некоторые вопросы перевода на военное положение железнодорожного транспорта — — —	86

Полезный опыт

Генерал-майор Лапош Михай	Актуальные вопросы тылового обеспечения войск Венгерской Народной Армии — — — — —	93
Майор Яроцзак Миклош	Оперативные курсы — — — — —	101
Майор Хайду Йожеф	Опыт тылового обеспечения в израильско-ливанской войне — — — — —	106
Полковник-инженер в отставке Хидзик Мечислав	Значение нефти как стратегического сырья —	116

Сообщения по охране труда

	Пособие по реализации требований охраны труда при строительстве, восстановлении, совершенствовании объектов — — — — —	124
--	---	-----

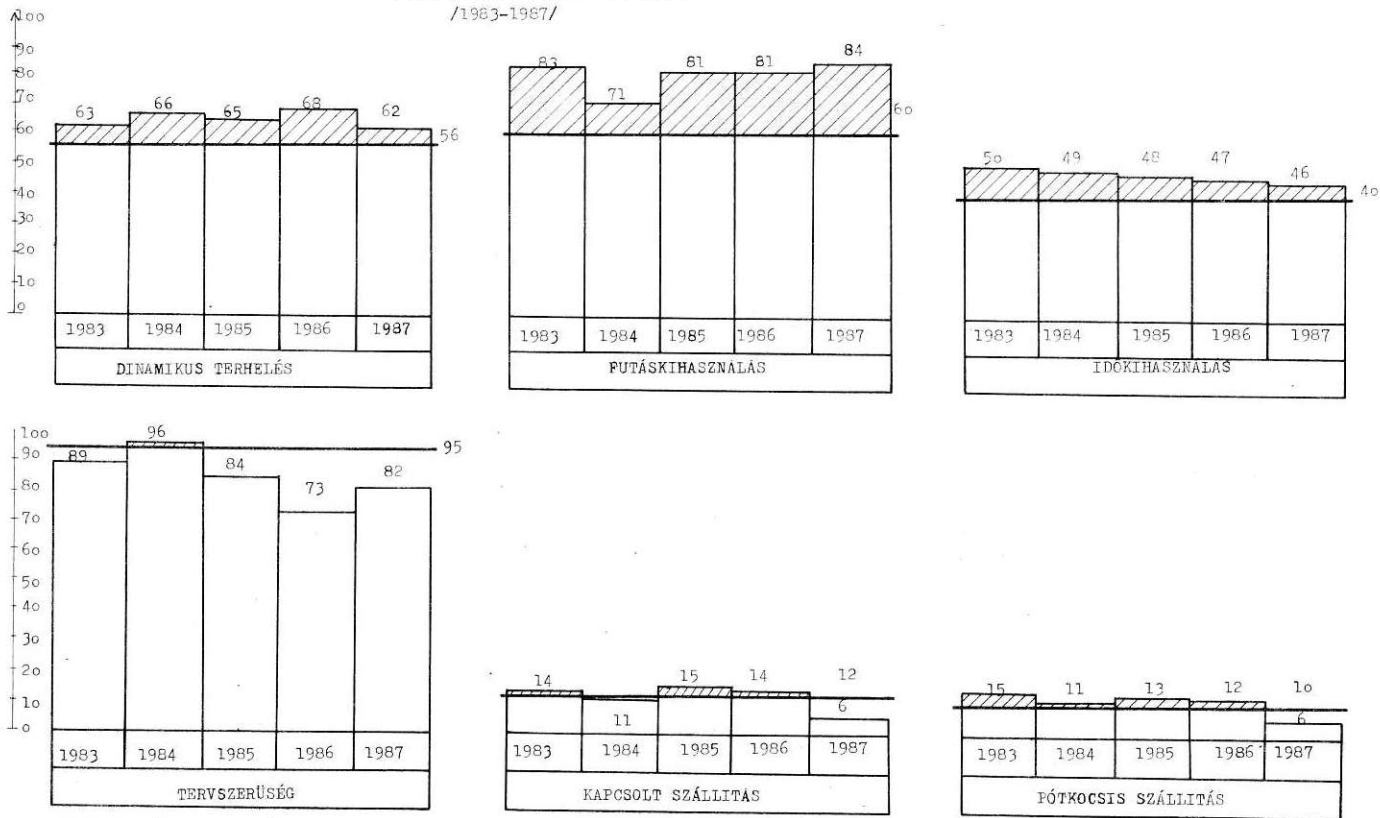
Обзор журналов

Полковник Прокопчик А. Полковник Белфер М.	Тактико-специальное учение с отдельным батальоном материального обеспечения — — —	130
Полковник Прокопчик А. Майор Токарь В.	Полк переходит в оборону — — — — —	137
Полковник м/с Миронкин Н. А. Майор м/с Гуров А. Н.	Об организации тактико-специального занятия с медицинским составом в ходе батальонного учения — — — — — — — — — — —	142
	Список статей опубликованных в 1988 г.	148

M E L L É K L E T E K , V Á Z L A T O K

Mellékletek: "Az átszervezett seregtest közlekedési szolgálatának helyzete, a hatékonyság javításának további célkitűzései, feladatai, módszerei" című cikkhez.

A SZÁLLÍTÁSI MUTATÓK ALAKULÁSA
/1983-1987/



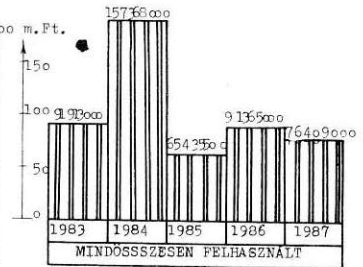
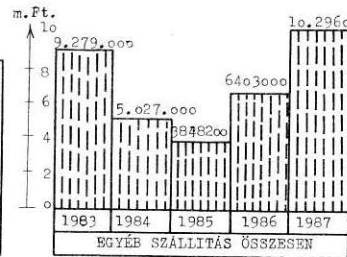
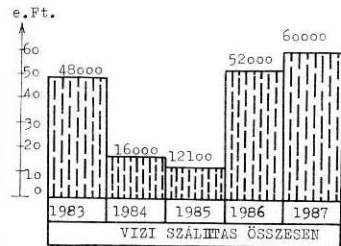
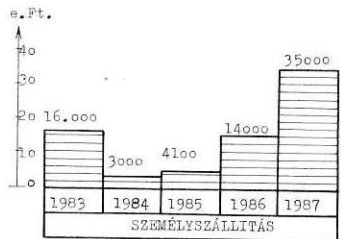
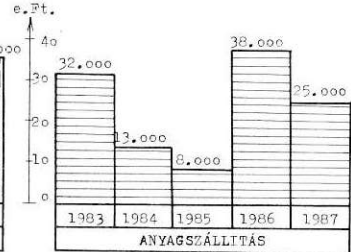
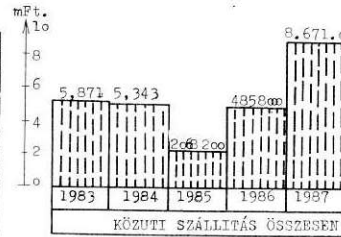
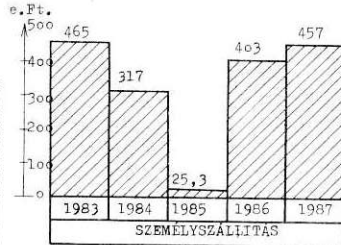
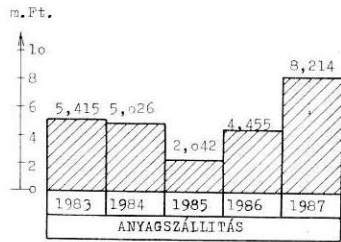
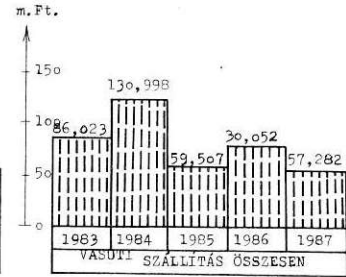
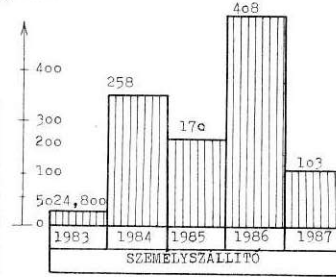
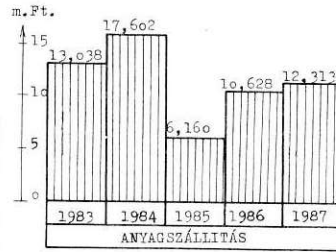
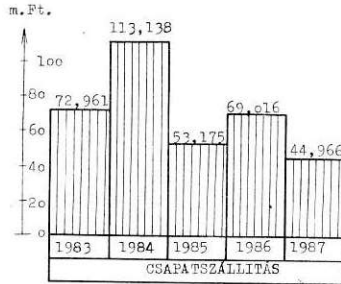
JELMAGYARÁZAT:

— Elrendelt
 □ Teljesített

ALAKULAT MEGNEVEZÉSE	SZÁLLÍTÓ GÉPJÁRMŰVEK							
	3,5 t.t.f.tgk., 3.t.kv.tgk.				5.t.ku.tgk., 5.t.f.tgk., 6 t.ku.tgk.			
	1-5 év	6-10 év	11-15 év	16 év felett	1-5 év	6-10 év	11-15 év	16 év felett
MN 2284 TATA	3	4	6	8	5	5	7	9
MN 7203 KAPOSVÁR	4	7	7	9	7	6	6	6
MN 6639 Cegléd	3	5	8	14	3	7	11	12
HDS.KÜZVETLENEK	4	5	6	7	2	3	4	5
MN 5232 ÖSSZESEN	14	21	27	38	17	23	28	32

ALAKULAT MEGNEVEZÉSE	PÓTKOCSIK							
	3 t				5 t			
	1-5 év	6-10 év	11-15 év	16 év felett	1-5 év	6-10 év	11-15 év	16 év felett
MN 2284 TATA	1	7	9	9	6	5	7	6
MN 7203 KAPOSVÁR	2	5	3	13	4	3	8	7
MN 6639 Cegléd	1	3	12	8	8	7	13	11
HDS.KÜZVETLENEK	3	9	5	9	5	4	3	3
MN 5232 ÖSSZESEN	7	24	29	39	23	19	31	27

A SZÁLLÍTÁSI KÖLTSÉGEK FELHASZNÁLÁSA
/1983-1987/ e.Ft.



Jelmagyarázat:

VASUTI SZÁLLÍTÁS

KÖZUTI SZÁLLÍTÁS

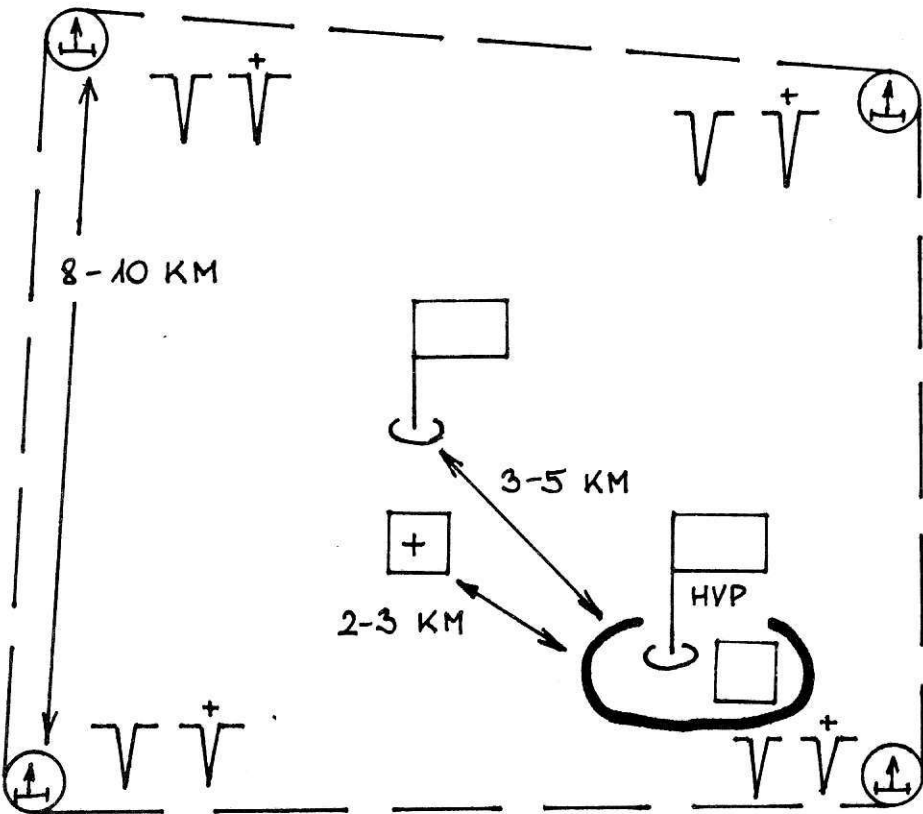
SZÁLLÍTÁS

ÖSSZESEN

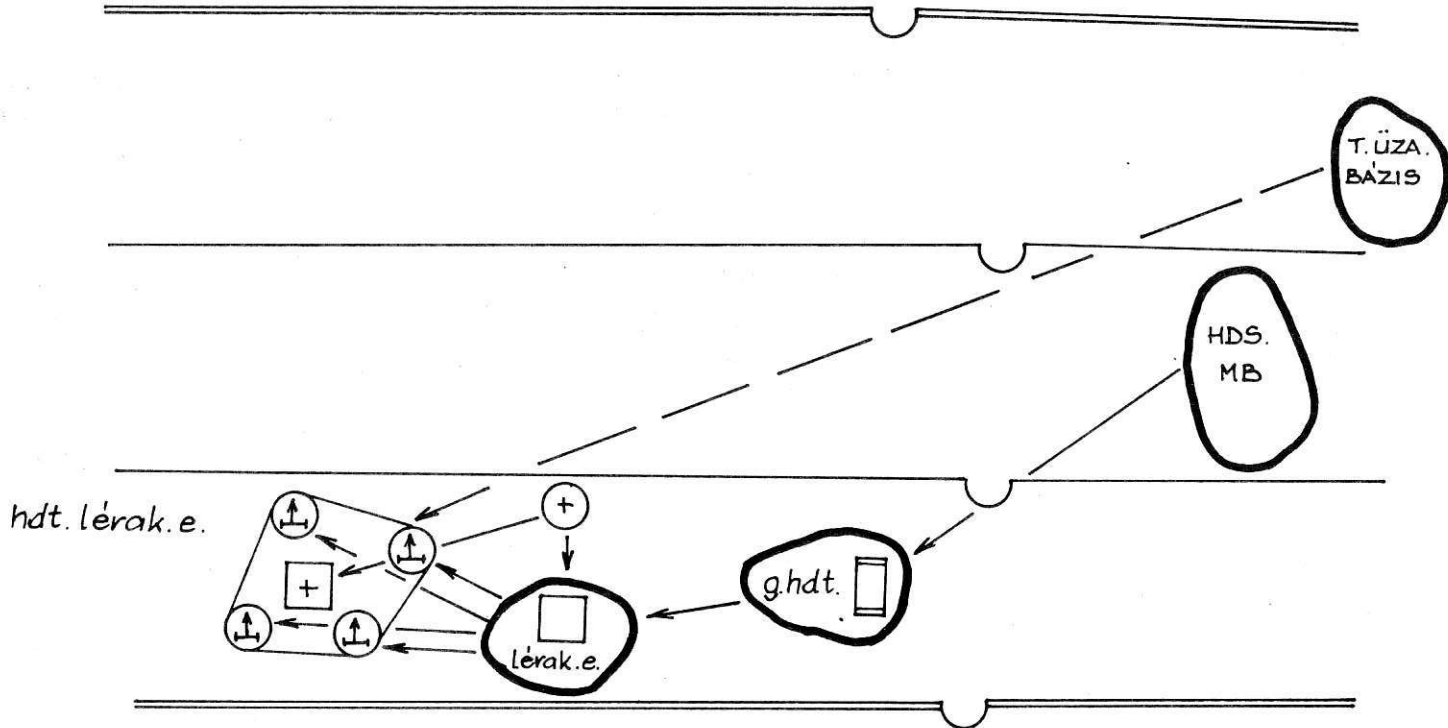
MINDÖSSZESEN

Vázlatok: "A hadtest közvetlen légvédelmi rakétaezred /KUB/
hadtápbiztosításának sajátosságai" című cikkhez

A "KUB" LÉGVÉDELMI RAKÉTAEZRED
HADTÁPJÁNAK ELHELYEZÉSE /:telepítése:/'



AZ ANYAGELLÁTÁS ÁLTALÁNOS ELVE



A SEBESÜLTEK, SÉRÜLTEK HÁTRASZÁLLÍTÁSÁNAK
RENDJE

